

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

26 Ekim 2023 Perşembe

7'nci Toplantı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyon gündemine ve HEDEP Grubundan Komisyon üyeliğine seçilen Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'e "Hoş geldiniz." dediğine ilişkin açıklaması

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Denizli Milletvekili Nilgün Ök'ün (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşması esnasında çıkan tartışmaya ilişkin açıklaması

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde sataşma dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule ilişkin açıklaması

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Denizli Milletvekili Nilgün Ök'ün

(1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

2.- Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, HEDEP Grubu adına konuşan konuşmacının ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

4.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

6.- İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

7.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde sataşma dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule ilişkin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

8.- Antalya Milletvekili Cavit Arı'nın, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU

7'nci Toplantı

26 Ekim 2023 Perşembe

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu saat 10.04'te açılarak üç oturum yaptı.

Komisyon Başkanı Mehmet Muş,

Komisyon gündemine ve HEDEP Grubundan Komisyon üyeliğine seçilen Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'e "Hoş geldiniz." dediğine,

Denizli Milletvekili Nilgün Ök'ün (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşması esnasında çıkan tartışmaya,

(1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde satışa dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule,

İlişkin açıklama yaptı.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanarak maddelerinin görüşmelerine başlandı.

Muş Milletvekili Sezai Temelli,

Denizli Milletvekili Nilgün Ök'ün (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde satışa dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule ilişkin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine;

Ankara Milletvekili Orhan Yegin, HEDEP Grubu adına konuşan konuşmacının ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine;

İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî,

Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine;

İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine,

Antalya Milletvekili Cavit Arı, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine,

İlişkin açıklama yaptı.

Programda bulunan kurumların bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek için 27 Ekim Cuma günü saat 10.00'da toplanmak üzere 20.07'de toplantıya son verildi.

26 Ekim 2023 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.04

BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)

BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)

SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)

KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Komisyonumuzun çok değerli üyeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Sayın Bakan Yardımcımız, kamu kurum ve kuruluşlarımızın çok kıymetli bürokratları, yazılı ve görsel basınımızın değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyonumuzun 7'nci Birleşimini açıyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Komisyon gündemine ve HEDEP Grubundan Komisyon üyeliğine seçilen Van Milletvekili Gülcan Kaçmaz Sayyigit'e "Hoş geldiniz." dediğine ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Gündemimizde 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ile Sayıştay raporlarının geneli üzerindeki görüşmeler vardır.

Bu arada Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisinden Komisyonumuza üye olarak seçilen Van Milletvekili Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyigit'e de hayırlı olsun dileklerimizi iletiyor, kendisine hoş geldiniz diyorum.

Değerli milletvekilleri, bildiğiniz üzere Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız tarafından bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerinin Komisyonumuza sunuşu 20 Ekim 2023 Cuma günü Komisyonumuzun 4'üncü Birleşiminde yapılmıştı. Sizlere ilan ettiğimiz bütçe takvimine göre bugün de geneli üzerindeki görüşmeleri gerçekleştireceğiz.

Şimdi, değerli milletvekilleri, müzakerelere başlamadan önce Komisyonumuza gelen kamu idarelerinin temsilcilerinin kendilerini tanıtmalarını rica ediyorum.

Buyurun lütfen.

(Katılımcılar kendilerini tanıttılar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi müzakerelere başlıyoruz.

İlk söz, Sayın Türel, sizinle başlıyoruz.

Süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER

A) KANUN TEKLİFLERİ

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (*)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekilleri, değerli bürokratlarımız ve basın mensupları; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, tabii, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısıyla çok sık görüşüyoruz -araya bu kalkınma planı da girince- bu aralar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Pazartesi beraberiz yine Genel Kurulda.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Doğrudur, arada bir de torba kanun, böyle çok yoğun bir görüşme trafiği oldu.

Aslında benzer şeyleri konuştuk, bir taraftan kalkınma planı çünkü kalkınma planı beş yıllık hazırlanıyor ama orta vadeli programla üç yılları kesiyor; aynı yıllar, 2024-2026 yılları arası. Bu anlamda da aslında bir çok şeyi konuştuk.

Bu benim istemiş olduğum “Genel Ekonomik Hedefler ve Yatırımlar” kitabı gelmiş, bir de yıllık program basılmış; teşekkür ediyoruz ama keşke biraz daha önce basılsaydı, bunlara bakacak vaktimiz olmadı çünkü bunun içinde bakın, bu program -Türkiye’yi bir yıllık dönem içinde- mesela bütçenin bütün makro çerçevesi, sektörler, hepsi bunun içinde. Yani bu eğer önceden gelmiş olsaydı bizim tümü üzerindeki konuşmalarımıza ciddi anlamda ışık tutacaktı ama bundan sonraki görüşmelerde de bunları kullanacağız tabii ki.

Şimdi, bugün, tabii, bütçenin tümü üzerine başlıyoruz ve aynı şekilde de kesin hesap kanunu teklifini görüşeceğiz. Şimdi, şunu hep söylüyoruz; daha önce ilk yaptığımız, sizin yaptığımız sunuşta da söylemiştik Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı: Bu kesin hesap kanun teklifi bütçenin gölgesinde kalıyor. Yani biz şimdi 2024 yılı hedeflerine, doğal olarak bütçesine odaklanacağız ama 2022 yılının kesin hesabı bunun gölgesinde kalacak, çok fazla konuşamayacağız, Sayıştay raporları için de yeteri kadar vakit kalmayacak. O yüzden aslında bunun ideali Plan ve Bütçe Komisyonu ile kesin hesap komisyonunun birbirinden ayrılmasıdır. Plan ve Bütçe Komisyonu bütçeyi görür, önümüzdeki döneme ilişkin makro çerçeveleri görür; kesin hesap komisyonu da Sayıştay raporlarının ışığında iki yıl öncenin bütçe uygulama sonuçları nelerdir, o zaman amaçlar, hedefler nelerdi, bunlara ulaşıldı mı, bütçe kurallarına uyuldu mu bütçe içindeki, bütün bunların hepsini ayrıntılı bir biçimde inceler, fakat ne yazık ki bunu yapamıyoruz. O yüzden de sizin yaptığımız sunuş sırasında usul üzerine söz almış ve demiştik ki bir alt komisyon kurulsun ve alt komisyon kesin hesap kanunu teklifini ayrıca görüşsün fakat bu teklifimiz kabul görmedi. Oysa bu son derece gerekli bir teklif, bunun yapılmasına ihtiyaç var. Bakın, aslında 5018 sayılı Kanun da buna cevaz veriyor. 5018 sayılı Kanun’un 42’nci maddesi kesin hesap kanununun Maliye Bakanlığınca hazırlanacağını söylüyor ve “Haziran ayı sonuna kadar Cumhurbaşkan tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur ve bir örneği Sayıştaya gönderilir.” diyor. Sonra 43’üncü maddede -5018’de- gene bununla bağlantılı diyor ki: “Sayıştay genel uygunluk bildirimini yetmiş beş gün içinde TBMM’ye sunar.” Yani Sayıştay kesin hesap kanunu teklifini inceler, ilgili raporları hazırlar, en sonunda bütün bu raporların hepsinin özetinin özeti olan genel uygunluk bildirimini TBMM’ye sunar. Yetmiş beş günlük süre... Ne zaman? Eylül ayının 15’ine kadar. Aslında

*

(1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri 20/10/2023 tarihli 4’üncü Toplantı Tutanağı’na eklidir.

Sayın Başkan, Eylül ayının 15'inde zaten kesin hesap kanunu teklifi Sayıştay raporlarıyla birlikte buraya geliyor. Bakın, o zamanlarda bir komisyon kurulma ihtiyacı var. Bunun sağlıklı bir biçimde görüşülmesi önemli, bütçe kadar önemli bir kuraldır bu. Bütçe sonuç itibarıyla önümüzdeki yılda yapılacak olan harcamalar ve vergiler için bir çeşit ön izin almaktır ama kesin hesap komisyonu bunlar uygulandı mı diye uygulama sonuçlarını değerlendirmelidir. E, burada usule uygun kullanıldı mı, kurallara uyuldu mu, açıklık, şeffaflık, buraların neresindeyiz, bunların bilinmesine ihtiyaç var. O yüzden kesin hesap komisyonunun -dediğim gibi- bundan sonraki dönemlerde bir alt komisyon olması ama ideali, bir iç tüzük değişikliğiyle aslında ayrı bir komisyon olmasıdır.

Şimdi, tabii, kalkınma planını görüştük. Aslında kalkınma planının önceden görüşülmesine ihtiyaç vardı, orta vadeli programdan sonra görüşülmesi sıkıntılı bir durum çünkü sonuçta beş yıllık bir perspektif var. Kalkınma planını beş yılda bir hazırlıyoruz fakat orta vadeli programları üç yıllık hazırlıyoruz ve her yıl onları yeniden bir yıl ileriye doğru ittiriyoruz "rolling plan" dediğimiz bir usul bu, 5018 sayılı Yasa'yla kanunumuza girdi. Fakat siz de daha önceki açıklamamızda dediniz ki: "İşte burada seçim olduğu için, seçim nedeniyle bu hazırlanamadı." Ama keşke hazırlanabilmiş olsaydı, orada birkaç günlük bir mesaiyle, bir haftalık bir mesaiyle aslında iş çözüldü ve öncesinde kalkınma planı gelirdi. Bu şöyle bir sonuç ortaya çıkardı, kalkınma planı görüşmelerinde de söyledik: 2024-2028 yılı beş yıllık bir dönem, OVP bunun üç yılını kapsıyor, 2024-2026 fakat orta vadeli program ile kalkınma planı arasında bir uyum yok. 2024-2026 yıllarında orta vadeli programda daha dengeli, istikrarlı, bir anlamda temkinli bir orta vadeli program hazırlanmış fakat gidiyoruz 2028 rakamları -tabii, 2028 rakamı, 2027'yi göremiyoruz orada yani dönem başı ve dönem sonu var- orada birdenbire bakıyoruz, bütün rakamlar, göstergeler yükseliyor, performans birdenbire artıyor. Bu bize şunu düşündürdü: Kalkınma planının hazırlıklarında başka bir kadro, orta vadeli programın hazırlığında başka bir kadro mu var? Ama, eğer öyle değilse, o zaman o rakamların gözden geçirilmesine ihtiyaç var. Çünkü 2026 yılında bir yere geliyorsunuz, önümüzdeki üç yıl içinde bir hedef koyuyorsunuz; örneğin cari işlemler açığında, örneğin dolar kuru zımni olarak çıkıyor, örneğin işsizlik oranlarında. Ondan sonra iki yıl, 2027-2028'de bir bakıyorsunuz müthiş bir kopma olmuş, olması mümkün olmayan bir biçimde, örneğin işsizlik oranları birdenbire 2 puan aşağı inmiş. Nasıl olacak? Hemen hemen istihdam artışı aynı. Ne diyorduk? Kabaca söyleyeyim: Orta vadeli program döneminde yıllık istihdam artışı 909 bin kişiydi, plana bakıyoruz 1 milyon kişi, beş yılda 5 milyon kişi; hemen hemen aynı, çok büyük bir fark yok ama birdenbire bakıyoruz rakamlarda anormal bir şey oluyor, aşağıya doğru iniş oluyor. Yani sanki "Kalkınma planında 2028'de bizim ulaşmamız gerekenler bunlar." deyip orta vadeli programla ilişki kopmuş. Bu doğru bir şey değil, bu güzel bir şey değil; hazırlanan dokümanların da itibarına ve inanılırlığına ciddi anlamda hanel getiriyor.

Şimdi, tabii, orta vadeli program önemli; üç yıllık bir perspektif, bütçe de zaten ona göre hazırlandı. Orada orta vadeli programa baktığımız zaman -aynı şekilde kalkınma planında da gördük, büyük ihtimalle yıllık programda da var- Türkiye'nin bugün içinde bulunduğu sıkıntıların, ekonomik krizin nedeni dış dinamikler olarak, dış etkenler olarak gösteriliyor; pandemi krizi, onun tedarik zincirlerinde ortaya çıkardığı kırıma, Rusya-Ukrayna savaşı, işte aynı dönemde yükselen petrol fiyatları, emtia fiyatları, bir de bazı yerlerde mahcup ifadelerle döviz kurundaki dalgalanmalar diye söyleniyor. İyi de döviz kurundaki dalgalanmalar kendi kendine oluşmadı ki. Döviz kurundaki dalgalanmalar iki yıl önce, 2021 yılının Eylül ayında Merkez Bankasının enflasyonun dünyada da yükselme eğiliminde olduğu bir konjonktürde faizleri indirmesi sonucunda oluştu. Çünkü Cumhurbaşkanı'nın bir tezi vardı "faiz sebep, enflasyon sonuç" ve aynısı aslında bir önceki kalkınma planında zaten 288'inci maddede de ifade ediliyordu, okuduğumuz zaman tamamen buna ilişkin olduğunu görüyoruz. Şimdi ise hiçbir şey olmamış gibi, sanki böyle bir şey hiç yaşanmamış gibi, hiçbir öz eleştiri yapılmadan önümüze OVP'yle

kalkınma planıyla gelinmiş. Şimdi, bu, gayriciddi bir yaklaşım; bu, bütçenin samimiyetini de zedeliyor. Sonuç itibarıyla bugün içinde yaşadığımız krizin nedeni bu. Bakın, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı yaptığın sunuşun 9'uncu sayfasında diyor ki: "Küresel düzeyde dirençli hâle gelen enflasyonla mücadelede 2022 yılı başından itibaren yaygın bir biçimde parasal sıkılaşıma eğilimi güçlenmektedir." Dünyayı konuşuyoruz: "Başta ABD ve Avrupa ülkeleri olmak üzere gelişmiş ekonomilerde politika faiz oranları uzun süredir görülmeyen sıklıkla yükseltilmiştir." Ne zaman? 2022 yılının başında. Biz ne zaman faiz indirdik? 2021 yılının Eylül ayında. Hadi öncesinde indirdik diyelim, 2022'de başladı ama ondan sonra biz faizi indirmeye devam ettik, 8,5'a kadar indirdik. Yani bu tespiti yapıyorsunuz, böyle bir tespit var ortada, koyuyorsunuz; e, o zaman niye faizi indirdiniz? Neden devam ettiniz bu yanlış politikaya? Neden bunun sonucunda enflasyonu patlattınız, döviz kurunu birdenbire bugün anormal seviyelere çıkardınız? 2021 yılının Eylül ayında Merkez Bankası politika faizi yüzde 19'du, enflasyon da yüzde 19,25'ti, dolar kuru da 8 lira 30 kuruştur. Yüzde 19'dan dört ayda yüzde 14'e 5 puanlık bir indirim oldu ve aralık ayında 8 lira 30 kuruş olan dolar kuru 18 lira 33 kuruşlara kadar çıktı, 10 lira birden arttı dört ayda ve enflasyon yükselmeye başladı; önce -biliyorsunuz- aralık ayında ciddi bir artış oldu, yüzde 30-35'lere, arkadan yüzde 85'lere kadar çıktı. Şimdi, yaşadığımız şeylerin sorumluluğu bu yani buna ilişkin, neden böyle yapıldığına ilişkin. "Böyle bir politika uygulandı ama bu politika yanlıştır." gibi hiçbir tespit yok yani tamamen dışarıdan gelmiş, bizim bundan haberimiz yok. Böyle bir şey de olabilir belli zamanlarda elbette, ben şunu söylemeye çalışmam: Ya, elbette dış dinamiklerin etkisi sıfırdır demiyorum, mutlaka belli etkisi olmuştur da onların ama bir ekonomiyi yönetenlerin ekonomi politikasında yapması gereken dışarıdan gelen etkileri minimize edecek doğru tedbirleri, politikaları almaktır, bunları hayata geçirmektir. Eğer o gün böyle bir faiz indirimi olmamış olsaydı hatta yüzde 19 olan faiz -belki 2-3 puan- yüzde 22'lere, 23'lere çıkarılmış olsaydı bugün enflasyon yüzde 15'ler seviyesindeydi, 15-20'ler seviyesindeydi Türkiye'de; dolar kuru da 12 liraydı, hadi taş çatlasın 13 liraydı, şu anda 28 lirayı geçti. Yani ülkenin yangın yerine dönmesinin, ekonomi alanında yaşanan bu sıkıntılarının, bu toplumun bütün bu krizden müthiş bir biçimde mağdur olmasının, yoksulluğun artmasının ve derinleşmesinin nedeni uygulanan yanlış politikadır. Bunu açık ve net olarak söylemek zorundayız çünkü doğru bu, doğrusu bu. Ben, o yüzden, bu hani bir şarkıda da vardır, kaybolan yıllar yani iki yıllık bir dönemin çok ciddi anlamda kaybedilmiş bir dönem olduğunu söylüyorum. Zaten Türkiye'nin yapısal sorunları çözülmedi, Onuncu Kalkınma Planı hayata geçmedi, son derece başarısız bir plan oldu, On Birinci Kalkınma Planı da öyle, oradaki hedeflerin hiçbirine ulaşılamadı. Plan görüşmeleri sırasında konuştuk, Onuncu Kalkınma Planı'ndaki 25 öncelikli dönüşüm programı hayata geçmiş olsaydı bugün Türkiye başka yerdedi. "2023 hedefleri" dediniz, şimdi 2023 hedeflerini 2053 yılına erteliyorsunuz, otuz yıl sonraya erteliyorsunuz. Hani dünyanın ilk 10 ekonomisinden biri olacaktık 2023 yılında ama şimdi bakıyoruz, uzun vadeli strateji, On İkinci Kalkınma Planı'nın uzun vadeli stratejisinde şunu görüyoruz: Meğerse dünyanın ilk 10 ekonomisinden biri olma hedefi 2023 değil, 2053 yılıymış, otuz yıl birden ileriye doğru gitti. E, şimdi böyle bir yaklaşım olabilir mi?

Orta Vadeli Program, "yapısal reform" denilen bir kısım bölümler var, işte özellikle bu yeşil dönüşüm ve dijital dönüşüm burada da konuşuluyor ama baktığımız zaman, biraz önce de söylediğim gibi, daha önceki programlarda yer alanların, orta vadeli programlarda, kalkınma planlarında yer alanların hemen hemen aynısı. Ve ayrıca şunu söyleyeyim: Bunlar yapısal reform değil, "yapısal reform" demek gerçek anlamda ekonominin işleyişini değiştirecek bir çerçevedir. Ha, şöyle: Geleceğe ilişkin olarak, gelecekte nasıl bir dünya tahayyül ediliyor, Türkiye orada nasıl yer alacak; buna ilişkin bir kısım tespitler yapılabilir elbette ama temel anlamda baktığımız zaman, Türkiye'deki hem üretim ilişkilerindeki hem de bölüşümdeki çarpık ilişkileri düzeltecek bir perspektif yok; örneğin, bir vergi reformu yok. Türkiye'nin en çok ihtiyacı olan konulardan biri ciddi bir vergi reformudur. Siz de

hazırladığımız bütün dokümanlarda bunu söylüyorsunuz ama yok ortada bir vergi reformu. Yüzde 65, yüzde 70'ler seviyesinde dolaylı vergilere dayalı bir vergi yapısı var. Gelir dağılımını son derece bozan, aynı zamanda ekonomik büyümeye duyarlı; ekonomi büyüdükçe vergi tahsilatı artıyor, küçüldükçe azalıyor, tam tersi olması gerekir aslında ekonomi açısından. Ekonomi çok ısındığı zaman soğutacak, soğudu mu ısıtacak bir perspektif olması gerekir. Böyle bir şey var.

Diğer taraftan, orta vadeli programın makroekonomik göstergeleri de ciddi çelişkiler içeriyor. Hem büyüme hızı, ekonomi büyüyecek ama cari işlemler açığı düşecek ve enflasyon düşecek. E, şimdi Türkiye'nin yapısı belli, Türkiye'nin ekonomik yapısı belli; bu yapı içinde bunu nasıl yapacaksınız? Hem ekonomiyi büyüteceksiniz hem bir taraftan cari açığı azaltacaksınız çünkü şunu biliyoruz biz: Türkiye'nin üretim yapısı yurt içi tasarruflar yetersiz olduğu için dış tasarruflara dayalı yani cari işlemler açığı veriyoruz ve yıllarca uygulanan yanlış sıcak para politikaları sayesinde Türkiye'deki ihracatın ara malı ithalatına olan bağımlılığı artıyor, azalmıyor. E, şimdi nasıl değişecek bu iki yıllık, üç yıllık bir perspektif içinde; bunun altında nasıl bir program var? Ve yıllardan beri hep aynı şeyler programlara konuluyor, cari açık azalmıyor. "Enflasyon düşecek." Enflasyon nasıl düşecek? Bakın, 2006 yılından beri Türkiye enflasyon hedeflemesi rejimini uyguluyor. Enflasyon hedeflemesi rejimi aynı zamanda bağımsız bir Merkez Bankası, Merkez Bankasının enflasyon hedefine ulaşmak için elindeki araçları bağımsızca kullanacağı perspektifi içinde ama baktığımız zaman ortada bir başarı yok; çok ciddi, inanılmaz sapmalar var, hâlâ enflasyon problemiyle uğraşıyoruz.

Enflasyon, bütün gelir dağılımını bozan, kaynakların yanlış kullanılmasına neden olan ve ülkede yaşayan milyonlarca insanı yoksullaştıran bir şey ve sonuç itibarıyla enflasyon bir neden değil bir sonuç. Hani hasta olduğumuz zaman ateşimiz çıkar bir semptom olarak; enflasyon böyle bir şey, ateş gibi. Nasıl ateşi yapan, hastalığa neden olan bir virüsse, bir bakteriyse aynı şekilde enflasyon da ekonomide bir şeylerin yanlış gittiğini gösteriyor. Ya talep-arz arasında bir dengesizlik var -talebin arzdan fazla artması ya da arzın yetersizliği- ya maliyetler yönünden gelen bir kısım çok yüksek maliyet artışları var, aynı şekilde ekonomideki aksak rekabet yapılarının, tekelci ya da oligopolist, az sayıda firmanın ekonomik piyasaya egemen olduğu bir yapı var. Bunları ortadan kaldırmak gerekiyor ama bunlar ortadan kalkmıyor, bu enflasyon problemi devam ediyor.

Enflasyonun ölçülmesini TÜİK açısından biliyorsunuz, özellikle son dönemlerde TÜİK ölçüyor; gerçek enflasyonun çok daha yüksek olduğunu konuştuk hep. Ölçme problemine direkt olarak burada girmedim ama onu da söylememiz gerekiyor. Gerçek enflasyonun Türkiye'de TÜİK'in açıkladığı rakamların daha üstünde olduğuna inanıyor bu ülkede yaşayan insanlar ve alternatif hesaplamalar yapılmaya başlandı. Bu, Türkiye'nin İstatistik Kurumu için bir utançtır yani sonuç itibarıyla ben yurt dışında, Avrupa'da, Eurostat'ta ya da başka bir yerde ülkenin istatistiklerine inanılmadığı gibi bir yapıyla, olayla karşılaşmadım ama Türkiye'de böyle bir şey var. Alternatif kurumlar var, akademisyenler giriyorlar, ağırlıklar üzerinden enflasyon hesabı yapıyorlar. Demek ki bir problem var, bir inanırlık problemi var. Normalde yapılması gereken nedir? TÜİK'in bunu, böyle bir şeyi derhâl ortadan kaldırmasıdır ve istatistiklere güvenin sağlanmasıdır çünkü teşhisi doğru yapacağız ki tedaviyi ona göre yapacağız. Sadece alternatif hesaplamaları yapanlar değil, çarşıya pazara çıkan milyonlarca insan aslında enflasyonun çok yüksek olduğunu görüyor. Enflasyon şu açıdan da önemli: Çünkü bu ülkede milyonlarca insan enflasyon farkı alıyor, enflasyonu yanlış hesapladığımız zaman insanlar reel alım güçlerini karşılayamıyorlar.

Şimdi, tabii, önümüzdeki dönem için, özellikle 2024 yılı için burada gene bir kısım ifadeler var. Mesela, şunu söylemek lazım: "Para ve maliye politikaları arasında eş güdümü sağlayan şeffaf ve güvenilir politika adımlarımızın olumlu etkileriyle 2024 yılının ikinci yarısından itibaren kalıcı

bir dezenflasyon sürecine girmeyi bekliyoruz.” Bu nasıl olacak, nasıl bir dezenflasyon olacak? Ne yapacağız, ciddi bir kemer sıkma politikası mı geliyor? Zaten çok yüksek vergi artışları var ekonomi içinde. Bakın, vergilerdeki artışı 2024 için söyleyeyim, yüzde 73,5’luk bir vergi artışı var; enflasyonun çok çok üzerinde. Hani 2024 yılında yüzde 33’tü enflasyon oranı? Bu sene yüzde 65 diye konuşuldu, OP’de de yüzde 65 var. Merkez Bankası da işte “Üst sınır yüzde 62, onun üst sınırı.” dedi ama biz şunu biliyoruz: Yüzde 70-75 aralığında enflasyon olacak ve ondan sonra birdenbire yüzde 33’e, ondan sonra yüzde 15’lere, ondan sonra da tek haneli rakamlara... Bu kadar problem var, yıllarca indirememişsiniz enflasyonu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, ilave süre vereceğim size, toparlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim.

Burada şöyle bir şey gözüküyor aslında: “Seçime kadar idare edelim.” Anlaşıyor ki yerel seçimden sonra Türkiye çok ciddi anlamda kemer sıkma politikalarıyla ve bütün bu yaşanan ekonomik sıkıntıların hepsini bu ülkede yaşayan milyonlarca insanın sırtına yıkacak bir ekonomik programla karşı karşıya kalacak; böyle anlaşıyor.

Vergi gelirleri yüksek fakat faiz giderlerindeki artış yüzde 94. Bakın, bütün bunlar kendi kendine ortaya çıkmadı; işte, bu alınan kararlar, bu uygulanan yapılar bunu ortaya çıkardı. Şimdi, köprü, otoyol -biliyorsunuz- geçiş ücretlerine zam geliyordu ama dün itibarıyla Cumhurbaşkanı bunların uygulanmasını ocağa bıraktı. Peki, bu bütçe hazırlıkları içinde bunlar var mı, bunlar öngörülüyor mu? Ben, bunu anlamış değilim. Yani, sonuç itibarıyla elbette artmaması memnuniyet vericidir ama bir bütçe hazırlarken bunlar göz önüne alınıyor mu? Bakın, bugün bizim, bu ülkenin en çok mağdur olduğu şeylerden biri bu tek adam sistemi, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemidir; bütün yetkilerin bir kişide olduğu, istediği zaman istediği her kararı aldığı bir yapıyla Türkiye bir yere gidemez. Türkiye’nin ihtiyacı olan ortak akıldır, Türkiye’nin ihtiyacı olan güçler ayrılığıdır; yasama, yürütme ve yargı arasında güçler ayrılığıdır, hukuk devletin tam anlamıyla uygulamaya konulmasıdır, temel hak ve hürriyetlerin, özgürlüklerin genişlemesidir. Ekonomiye konuşurken, planı konuşurken elbette bunları da konuştuk çünkü öyle bir perspektif var ki sonuçta bir ekonomik program hazırlıyorsunuz ama siyasal sistemde neler olduğu, ne tür gelişmelerin olduğu da en az onun kadar önemli. “Doğrudan yabancı yatırımlar...” diyorsunuz, yurt dışına baktığınız zaman kuracağımız dış ilişkilerde bir kısım işlerin daha düzgün gitmesini söylüyorsunuz; nasıl olacak?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, buyurun lütfen, toparlayalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim, tamamlayacağım Sayın Başkanım.

Bu anlamda baktığımız zaman, aslında, burada çok fazla inanırlılığı olmayan bir kısım hedefler var, politikalar var, makroekonomik çerçeveler var. Şunu söylemek lazım: Orta vadeli program önemli, biraz önce söylediğim gibi önümüzdeki üç yılı şeffaflaştıran bir program ama ne yazık ki hem yapılan tespitler hem ciddi anlamda bunların bu programda dikkate alınmamış olması hem makroekonomik hedefler arasındaki çelişkiler orta vadeli programı kredibilitesi olmayan, inanırlılığı olmayan bir doküman hâline getirmiştir. Doğal olarak, buna uygun olarak hazırlanan bütçenin de aslında çok ciddi sıkıntılar içinde olduğunu, bu bütçenin de topluma güven veremediğini, sorunları çözemediğini ortaya koyuyor.

Son olarak şunu belirtmek isterim, sonrasında belki sorularda da konuşuruz: Bütün bu hepsi de aslında...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii.

Bütün bunların hepsinden ortaya çıkan sonuç şu: Uygulanan ekonomik politikalar bu ülkede yaşayan milyonlarca insanın hayatını birebir ilgilendiriyor fakat şunu görüyoruz, planda da aynı şeyi gördük: Bölüşüm ilişkilerini düzeltmeye ilişkin ne planda ne orta vadeli programda hiçbir perspektif yok, gelir dağılımını düzeltmek ve buna ilişkin alınmış herhangi ciddi bir tedbir yok; daha önce söylenenler söylenmeye devam edilmiş. Oysa, biz şunu biliyoruz ki: Emeğin millî gelirden aldığı payın gittikçe düştüğü bir ortam içindeyiz.

Bakın, OECD'nin en son Temmuz 2023'te açıkladığı bir rapor var. OECD'nin 38 üye ülkesi arasında geçim sıkıntısı en çok yaşayan ülkenin Türkiye olduğu ortaya çıkmış. “Yüksek Enflasyon Ortamında Temel İhtiyaçları Karşılama Endişeleri” başlıklı raporuna göre...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitiriyorum, bitiriyorum; son bir iki cümleyle bitireceğim Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Lütfen...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu rapora göre Türkiye’de ailelerin yüzde 70’inden fazlası söz konusu ihtiyaçları, temel ihtiyaçları karşılamakta güçlük çekiyor. Yani, baktığımız zaman, aslında Türkiye ekonomisi açısından öngörülebilirliğin olmadığı ve Türkiye’nin gelecek perspektiflerinin doğru bir biçimde çizilmediği bir ortamdayız ve bunun da ortaya çıkardığı sıkıntılar -biraz önce de söylediğim gibi- hem orta vadeli programın hem de 2024 yılı bütçesinin çok tartışılacak olmasıdır diyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, buyurun.

Süreniz yirmi dakikadır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, “Sayın Cevdet Yılmaz” diyecektim ama Sayın Bakan, Sayın Komisyon üyeleri, değerli hazırım; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Komisyon görüşmelerine başlarken, bütçe konuşuyorsak en önemli meselelerden birinin her zaman olduğu gibi bütçe hakkı olduğuna vurgu yapmak istiyorum. Bütçe hakkının korunması, bütçe hakkının tesis edilmesi, her şeyden önce iktidarlar açısından da bir meşruiyet zemininin yaratılması açısından çok çok büyük önem taşır ama geleneksel AKP bütçelerinde alışık olduğumuz şey bütçe hakkının ihlalidir, nitekim 2024 bütçesi de bir bütçe hakkı ihlali olarak karşımıza çıkmaktadır. Neden bütçe hakkı ihlali var? Çünkü toplumun katılımı yok, önemli kesimlerin katılımı yok; sadece kendiniz hazırlıyorsunuz, kendiniz uyguluyorsunuz ve dolayısıyla da bir katılımcı bütçe niteliği taşıyor. Oysa bütçeler her şeyden önce toplumsal ihtiyaçları gidermek, toplumun geleceği üzerine aslında hem iktisadi hem siyasi anlamda bir gelecek inşa etmek üzere kurgulanır ve toplum da buna dâhil olmak zorundadır. Oysa biz dönüp baktığımızda bir katılımcılığı görmemiz mümkün değil. Toplumsal ihtiyaçları içermelidir. Geçmiş yıllardaki bütçelerde olduğu gibi 2024 bütçesine de baktığımızda toplumsal ihtiyaçları gözetmekten çok sermayenin ihtiyaçlarını gözetten bir bütçeyle karşı karşıyayız. Bütçeler özne durumları dikkate almak zorundadır bütçe hakkının korunması için. Toplumun özne

durumlarını dikkate almıyor yani yoksullar ile zenginler, toplumun farklı kesimleri, işçi sınıfı ile diğer katmanlar dikkate alınmaksızın, dolayısıyla hiçbir özel durumu değerlendirmeksizin bir bütçeyle karşı karşıyayız. Toplumsal eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri ortadan kaldırmak en önemli hedeflerden biri olması gerekirken eşitsizlikleri arttıran, adaletsizlikleri âdeta körükleyen bir bütçeyle karşı karşıyayız yani demokratik bir anlayıştan olabildiğince uzak bir bütçe karşımızda ve bir kez daha çok net diyebiliriz ki bütçe hakkı ihlal edilmiştir.

Peki, denetim hakkı meselesinde ne diyebiliriz? İşte, kesin hesap ve Sayıştay raporu üzerine çok fazla konuşamıyoruz. Zaten ayrı bir komisyon, ayrı bir gündem, ayrıntılı bir gündeme ihtiyaç olması gerekirken burada âdeta geçiştirildiğini söyleyebiliriz. Oysa çok önemli. Sayıştay raporlarına baktığımızda da kesin hesaplara baktığımızda da üzerinde çok ayrıntıyla konuşmamız gereken meseleler olduğunu görebiliriz. Mesela her şeyden önce 2022 bütçe performansını ve Sayıştay raporlarını ayrıntılı incelediğimizde ben kısaca birkaç tane veriden bahsedeyim: Sayıştay 225 kamu birimini incelemiş ve yaklaşık 8 bin bulgu var. Biz 8 tanesi üzerinde bile konuşamayacağız burada. Dolayısıyla burada nasıl ki bütçe hakkı ortada yoksa denetim hakkının da nasıl ihlal edildiğini göreceğiz. Yüzde 3'e yakın yasal sınırların üzerinde yedek ödenek 2022 yılında var, bunu konuşamayacağız. Ödenek üstü harcamalar yasal olmayacak şekilde söz konusu, bunu konuşamayacağız. Bütçe dışı fonları -ki belki de bütçe hakkını da en önemli ihlal eden nedenlerden biri- konuşamayacağız. Savunma Sanayi Destekleme Fonu ne oldu, ne büyüklükte? Buradan yapılan harcamalar ve buranın gelirleri hakkında konuşamayacağız. İşsizlik Sigortası Fonu'nun ne amaçla, nasıl kullanıldığını konuşamayacağız, denetleyemeyeceğiz. Şimdi mesela karşımızda BES var, OKS var; bunun gibi meselelerin İşsizlik Sigortası Fonu'nda olduğu gibi büyük sorunlara neden olup olmayacağını konuşamayacağız. Dolayısıyla hem bütçe hakkı ihlali hem denetim hakkı ihlalinin bir arada olduğu bir durumla karşı karşıyayız.

Peki, 2024 bütçesi nasıl bir bütçe? 2024 yılı bütçesinde hemen şunu söyleyebiliriz ki çok ilginç bir bütçe, garip bir bütçe, şaka gibi. Yani Sayın Cevdet Yılmaz burada olsaydı biraz da benzerlikle ilgili şey diyecektim: Bir Cem Yılmaz bütçesine benziyor. Evet, komik. Neden komik? Çünkü bütçe açığı rakamı 2,6 trilyon, bu başlangıç tahminleri. Yıl sonunda bunun ne olacağını şu anda kestiremiyoruz. Bir felaket senaryosuyla karşı karşıyayız. Şaka gibi dediğim bu. Çünkü bu rakam... Eğer burada biz 2022 bütçesini denetleseydik... 2022 bütçesi yaklaşık 2,8 trilyonla kapanmış. 2022 bütçesi 31 Aralıkta kapandıysa daha 1 Ocak gelmeden 2022 yılı bütçesi kadar açık veren bir bütçe yapmışsınız yani ekonomideki gidişatın nasıl bir felaket senaryosu içerdiğini bütçe açığı rakamı size zaten ifade ediyor. Bu rakam kamu harcamalarının yüzde 23'ü, kamu gelirlerinin yüzde 28'ine tekabül ediyor yani bütçe açığı devasa boyutta. Siz bir borsa deyimiyle açığa satış yapıyorsunuz ve bunun bir karşılığı yok. Karşılığının nasıl olacağı bütçe açığının finansmanı konusunda zaten karşımıza çıkacak ki burada esas sıkıntının da ne denli büyük olduğunu görmemiz mümkün.

Bu nasıl bir bütçe? Bir kere enflasyonist bir bütçe. Enflasyonla mücadele etmek gibi bir hedef var ama bütçe enflasyonist çünkü bütçenin dörtte 1'i açıksa bu, enflasyonun körükleneceği anlamına geliyor. Demek ki enflasyonist bir seçim bütçesi var. Bakın, mayıs seçimlerine giderken de bir seçim bütçesiyle karşı karşıyaydık, bunun yaratmış olduğu sonuçlar şu anda karşımızda ve yine şimdi mart seçimlerine giderken enflasyonist bir seçim bütçesiyle karşı karşıyayız. Tabii ki katlanarak devasa bir boyuta ulaşmış bir açıkla geliyorsunuz. Demek ki 2024 yılı sonunda neyle karşılaşacağımızı aşağı yukarı tahmin edebiliriz.

Sermaye dostu; sermayeyi vergilendirip, bütçe açığını kapatıp enflasyonla mücadele yapmak yerine sermaye dostu bir bütçe hazırlayıp yine gelmişsiniz.

Bir faiz bütçesi; yoksulluk ekonomisini kalıcılaştıran bir bütçe, adaletsiz bir bütçe, güvenlikçi, militarist, otoriter rejimi besleyen bir bütçe.

Şimdi, bütçe açığının kaynakları aynı zamanda bunlar yani izlemiş olduğunuz seçim bütçesi, faiz bütçesi, militarist bütçe yani savaş bütçesi, yoksulluk bütçesi, adaletsizlik bütçesi dediğimiz şeyler. Aslında bunlar neden bütçe açığı verdiğinizi açıklıyor, neden bütçe disiplinine, mali disipline kavuşamadığınızı açıklıyor ve neden ekonominin bu hâlde olduğunu çok net ortaya koyuyor.

Bütçe refleksif değil. Bir kere, eğer ortada ciddi bir istikrarsızlık konjonktürü söz konusuysa maliye politikası para politikasıyla eş güdümlü olarak refleksif olmalı; otomatik istikrar sağlayıcıları harekete geçirecek, istikrar tedbirleri alacak bir şey olmalı. Hazine Bakanı sürekli istikrardan bahsediyor, Arabistan çöllerinde telef oldu kaynak bulmak adına ama siz öyle bir bütçe yapıyorsunuz ki istikrarsızlığı körükleyen, derinleştiren bir yanı var.

Peki, bu bütçe açığının bu denli büyük olmasını neler yaratıyor dedik. Mesela birkaç tane rakam... Güvenlikçi, militarist bütçenin aldığı pay o denli büyük bir duruma ulaşmış ki savunma bütçesi Millî Eğitim Bakanlığı bütçesini yakalamış; bu kabul edilebilir bir şey değil. Dünyada zaten bu türden kıyaslamalarda her zaman için en önemli gelişmişlik ölçütü olarak eğitime ayrılan bütçe ile silaha ayrılan bütçe karşılaştırılır ve biz bu anlamda dünyada ilk 100'e giremeyecek bir sıraya sahibiz. Bu, bizim adımıza kabul edebileceğimiz bir şey değil. Türkiye halklarının, Türkiye toplumunun, Türkiye'deki emekçilerin, kadınların yaşamış olduğu yoksulluğun, zulmün en önemli nedeni işte bu savaş bütçesidir fakat neden böyle yapıyorsunuz? Çünkü kalkınma planının arasına koymuş olduğunuz bir şey var. Mesela bir devasa ihracat artışıyla cari işlemler açığını kapatmak gibi bir senaryonuz var. Bu devasa ihracat artışı nereden gelecek? Bunun nereden geleceğini satır aralarında silah sanayisinde yapmış olduğunuz yatırımlar ve onların ihracatına bağlamışsınız çünkü en dramatik artış orada. Yani siz Orta Doğu'da bir barışın peşinde değil, Orta Doğu'da süreklileşmiş bir savaşın peşindediniz. Yani siz Kürt düşmanlığından beslenerek, savaşı sürekli kılarak ekonomiyi düzeltmeye çalışıyorsunuz. Ekonomideki istikrarın...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Biraz insafa davet ediyorum.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İnsaf! ol ya!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Dinleyin, bir dinleyin, bir dinleyin.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Başkan, böyle bir usule geçeceksek biz de böyle konuşuruz, geçmeyeceksek aynen devam edelim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Arkadaşlar, lütfen, sükuneti sağlayalım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Söz sırası size geldiğinde yanıt verirsiniz, söz sırası bendeysen ben konuşuyorum. Böyle yönetildiği söylendi, lütfen riayet edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bizim adımıza konuşmayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ben sizin adınıza konuşmuyorum. Usul konusunda burada bir mutabakat vardı. Bu mutabakata uyacaksak uyalım, uymayacaksak ben de konuşurum. Böyle bir usul var mı? Rica edeceğim...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Siz kime “Kürt düşmanı” diyorsunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Tescilli Kürt düşmanısınız.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Arkadaşlar, lütfen...

Devam edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bizim adımıza konuşmayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ben kendi adıma konuşuyorum, haddinizi bilin.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan, oraya döner misiniz; lütfen, oraya döner misiniz önce?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Tamam, devam edin diyorum ben. Oraya döneceksek kararı ben veririm.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, devam edeceğim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Burada dönmeniz gereken yer orası Sayın Başkan.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Kürt düşmanı sizsiniz ya! Dağa kaçırılan kız çocuklarına bakın, hepsi Kürt çocuğu.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Siz, huzurun düşmanısınız! Barışın düşmanısınız! Kardeşliğin düşmanısınız!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Ankara'nın ortasında, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı, İŞİD'liye götürüp kız çocuğunu teslim ediyor, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

EJDER AÇIKKAPI (Elâzığ) – Yalan söylüyorsun!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sizin Bakanınız kız çocuğunu götürüp İŞİD'liye teslim ediyor!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Değerli arkadaşalar, lütfen... Karşılıklı konuşmayalım, lütfen arkadaşlar.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Belgesi var, belgesi; açın bakın ya!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Açıp bakmıyoruz, biz görüyoruz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Afaki konuşma! Git, Ankara'ya sor, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanına.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Kürt düşmanlığını, ayrımcılığı siz yapıyorsunuz, bölücülüğü siz yapıyorsunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Git, Bakanına sor! Git, Bakanına sor, niye İŞİD'liye teslim etti kız çocuğunu?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – PKK'yı sayıyor musun terör örgütü olarak?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – “PKK” deyip durma ya, aynı hikayeyi anlatma.

ORHAN YEGİN (Ankara) – PKK'ya “terör örgütü” diyebiliyor musunuz?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Koçyiğit, lütfen...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan, önce sussunlar, susalım.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Demin öyle diyordunuz ama siz başlattınız tekrar.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hanımefendi, bizi itham ederek konuşmayın. Konuşun, bize “Kürt düşmanı” demeyin.

AHMET KILIÇ (Bursa) – Siz her şeye düşmansınız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Kürt düşmanısınız!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sezai Bey, lütfen başlayalım tekrar.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Irkçı ve Kürt düşmanısınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Tamam konuşsun, konuşmasını yapсын.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Hiç inkâr etmeyin, tescilli Kürt düşmanısınız.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen arkadaşlar, müzakerelerimize devam edelim, sonra cevaplayalım.

Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, Sayın Bakan; bütçenin bu militarist yapısı -buradaki tartışmadan da anlaşılacağı gibi- toplumsal sorunun esas kaynağını oluşturuyor. Dolayısıyla, bizim ifadelerimiz aslında bir soruna işaret ediyor, bu soruna yönelik tepkiler de bunu gösteriyor; ortada demek ki bir sorun var, ortada bir Kürt sorunu var. Kürt sorunu bu yöntemle çözülmeye çalışıldıkça ya da ortadan kaldırılmaya çalışıldıkça sorun derinleşiyor; işte, ortaya çıkan tablo da budur. Hiçbirimiz bundan kaçamayız. Bu sorunun çözümü barışçıl yöntemlerden geçer, bu sorunun çözümü barış bütçesinden geçer; böyle askerî bütçelerden ya da ihracatı artırmak adına silahlanma yarışından geçmez.

Bakın, Orta Doğu’da bugün büyük felaketler yaşanıyor; Filistin meselesi, her gün yaşanan katliamlar, soykırımlar hepimizi derinden yaralıyor. Peki, neden böyle? İşte, İsrail Devleti’nin de sürdürmüş olduğu politikarlardan kaynaklanıyor. İsrail Devleti’ne karşı mıyız? Karşıyız. Savaşa karşı mıyız? Karşıyız. O zaman buna her yerde karşı olmak zorundayız, sadece orada değil, Gazze’de değil; Gazze’de yaşayan insanların hayatı ne kadar kıymetliyse dünyanın her yerindeki insanların hayatının da o kadar kıymetli olduğunu savunursak Filistinlileri kurtarma şansımız olur. Yoksa ikiyüzlülükle hareket ederek böyle bütçelerle yol almamız mümkün değil.

İkinci bir konu, faiz bütçesidir, devasa bir faiz ödemesi söz konusudur, tıpkı askerî harcamalar kadar, bir o kadar büyüklükte faiz ödemeleridir. Şimdi, “faiz” deyince, en önemli hassasiyet konularından biri de bu. Bu faiz artışlarının nedeni ne? Bu söz konusu olduğunda, Gezi karşıımıza geliyor, deniyor ki: “Eğer Gezi’de böyle bir direniş, böyle bir şey olmasaydı faizler artmayacaktı, ekonomi de buraya sürüklenmeyecekti.” Kendi raporlarınızda bunun böyle olmadığı ortaya çıkıyor; faiz ödemelerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı Gezi öncesi de Gezi sonrası da aslında son iki yıla kadar değişmemiş. Dolayısıyla, Gezi’nin faizler üzerinde bir etkisi yok; faizler üzerinde etki yaratan şey bütçe açıklarınız, faizler üzerinde etki yaratan şey cari açık, faizler üzerinde etki yaratan şey aslında tasarruf açığınız. Dolayısıyla, eğer sorunu doğru tespit edemezseniz soruna çözüm üretmek mümkün olmaz. Siz sorunları tespit edip sorunlara çözüm üretmek yerine düşman üretiyorsunuz. Hayır, biz, hepimiz bu ülkenin vatandaşları ve birlikte çözüm üretmekle mükellefiz; birbirimize karşıtlık yaratmakla, düşmanlık yaratmakla değil. “Düşman” lafına bu kadar tepki göstereceğinize bu sözün kaynağını ortadan kaldırmak adına bir çözüm üretmekte ortaklaşmak gerekiyor; mesele budur. Şimdi, “Yok, Gezi’den dolayı faizler; yok, Kürt sorunundan dolayı askerî harcamalar; yok, ondan dolayı bu.” Bütün bunlar, aslında, işte, karşıımıza bu kabus senaryosunu, bu felaket senaryosunu ortaya çıkartıyor. Çok ciddi...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bizim öyle bir cümlemiz yok, “Kürt sorunundan dolayı askerî harcama.” diye bir cümlemiz yok, hiçbir zaman olmadı.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, gerçekten size soruyorum. Ya, böyle devam etmek benim istemiyorum.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Orhan Bey, lütfen...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Siz konuşurken de bu yöntemi kullanmayacağım, siz de lütfen kullanmayın.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İthamda bulunmayın.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ben konuşurum, sen de cevap verirsin. itham mitham da yok, gerçekleri tespit ediyorum ben.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İthamda bulunursan cevabı alırsın.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Ya, bu nasıl bir tarz Sayın Başkan, nasıl bir tarz!

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Orhan Bey, lütfen...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Gerçekten, bu nasıl bir tarz ya!

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bu gerçeklere ya tahammül edersiniz ya da dinlemezsiniz.

Evet, şimdi, burada özellikle bütçe kompozisyonuna baktığımızda bir kere Türkiye'nin en önemli sorunlarından biri enflasyon dedik. Şimdi bütçe açığının finansmanında enflasyonla mücadele programı, Merkez Bankasının para politikasıyla bir ahenk söz konusu mu? Değil. Nasıl açığa satış yapacaksınız? Devlet tahviliyle. Bu denli büyük bir bütçe açığını kapatmak için o devlet tahvillerini nasıl primleyeceksiniz? Bilmiyoruz. Hazine bonoları? Bilmiyoruz. Kura yönelik beklentileriniz ne? Sayın Cevdet Yılmaz dedi ki: "Biz serbest piyasaya bakıyoruz, kura müdahale etmiyoruz." O zaman 128 milyar doları niye sattınız? Madem müdahale etmiyorsunuz da piyasada kur istikrarı, kuru baskılamak adına niye sattınız bu kadar parayı? Bıraksaydınız da serbest piyasa belirleseydi. Merkez Bankasına sorun, neden döviz alım ve satım ihaleleri yapıyor? Demek ki müdahale ediyorsunuz. Peki, şimdi, bu denli büyük bir açığı kapatmak için ne kadar müdahale edeceksiniz?

Diğer taraftan bu işsizlik problemi; Türkiye'de çok ciddi bir işsizlik problemi var her ne kadar rakamlar, TÜİK bunu olabildiğince çıplaklığıyla yansıtmasa da. Örneğin, bu, bizim Türkiye'deki bütçelerde, sizin yapmış olduğunuz bütçelerde bir kamu istihdam politikası anlayışı yok, işsizlikle mücadele programı yok. Yine, kalkınma planında şunu gördük ki düzenli göç meselesi önemli. Yani istihdamı artırıcı etki olarak -ki araya sıkıştırılmış çok önemli sözcükler vardı, ucuz iş gücü meselesi- 400 dolarlık asgari ücreti 350 dolara nasıl çekeriz hesaplarını biz IMF'den çok iyi biliyoruz. Düzenli göçle işsizlikteki bu durumu bir şekilde farklı yönlendirerek aslında bir ücret politikası söz konusu. Nedir o? Yoksulluk ekonomisidir. Nedir o? Yoksulluğun yönetilmesidir. Dolayısıyla ölümü gösterip sıtmaya razı eden bir iş gücü atmosferi söz konusu.

Kadın istihdamı konusu, baktığımızda OECD ülkelerinin ortalaması yüzde 55-60'lar arasındayken biz yüzde 35'lerdeyiz, kaldı ki kadınlar çalıştıkça yoksullaşiyor. Kadın yoksulluğunun en belirgin tablosu kadın emekçilerde ortaya çıkıyor. Özellikle, mesela Muş'a gidin, Van'a gidin, tekstil atölyelerine gidin; oradaki kadın emekçilerin almış olduğu ücretler yarım asgari ücrettir, bu felaket bir tablodur. Dolayısıyla giderek tekstil atölyelerinin bölgelere kaymasının nedeni olarak bu ucuz iş gücünü görüyorsunuz ve giderek o "düzenli göç" dediğimiz -tırnak içinde- oralardaki istihdam profilinin bu şekilde değiştirildiğini görüyoruz.

Diğer taraftan, bütün bu meselelerin içinde tabii bütçe açığının büyüklüğünün yanında bir de kur korumalı mevduat meselesi var. Şimdi, bu denli bütçe açığı var ve bunun finansman sorunu ortada ama devasa bir kur korumalı mevduat sorunu söz konusu. Şimdi, bunun ikisinin bir arada yönetilmesini sağlamak için sıkı bir maliye politikası tedbiri gerekirdi. Evet, peki, biz sıkı bir maliye politikası tedbirini nasıl gördük? Bütçedeki vergi düzenlemelerinde görebilirdik. Oysa vergilere baktığımızda 2,2 trilyon yani neredeyse bütçe açığına yakın vergi harcaması var, vergiden bir vazgeçme var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sezai Bey, ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim.

2,2 trilyon vergi harcaması yapıyorsanız eğer, zaten bu mevcut vergi adaletsizliğini derinleştireceği gibi, sıkı bir maliye politikası uygulama olanağınızı da ortadan kaldırır. Oysa yüksek enflasyon varsa, yüksek cari açık varsa o ülkede özellikle vergi çok çok belirleyici bir iktisadi araçtır; buna kimse itiraz edemez, bu böyle. Peki, sizin vergi tablonuz nasıl bir şey? Vergi harcaması bir tarafa, vergilerin yüzde 66'sı dolaylı vergi. Vergilerin 66'sı dolaylı vergiyse vergi adaletsizliğinde ısrar ediyorsunuz demektir, dolaylı vergilerin bu denli ağırlıklı olduğu bir yerde enflasyonla mücadele edemezsiniz, mümkün değil. Ancak ve ancak çok çok kısa konjonktürel dönemlerde şok tedbirler olarak uygulanacak bir şeydir KDV ama bizdeki gibi artık kronikleşmiş, yapısal belirleyici sorunlardan biri hâline gelmiş olan fiyat istikrarsızlığıyla mücadele edecekseniz gelir vergisi ve servet vergisi almak zorundasınız oysa siz gelir ve servet vergisi almıyorsunuz. Gelir vergisinde ortalama vergi yükü yüzde 2'yi geçmiyor, stopajlar hariç. Oysa ücretlilerin, çalışanların, emekçilerin vergi yükü yüzde 27. Dolayısıyla çalışanlar, emekçiler enflasyon üzerinde ücretlerinden dolayı bir baskı oluşturmuyor. Enflasyon üzerinde baskı oluşturan, kârlar; arsızca, abartılı bir şekilde artmış olan kârlar ve siz kârlardan vergi almıyorsunuz. Bakın, hani “Gezi’de faizler yükseldi.” diyor ya arkadaşlar, son beş yılda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sezai Bey, ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sağ olun Sayın Başkan.

Çünkü konuşmam sırasında müdahalelerden dolayı bir kesinti olmuştu -yoksa biliyorsunuz, sürelere riayet ediyorum- o yüzden biraz uzuyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Peki, o zaman ilave üç dakika daha vereceğim.

Buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Şimdi, hep Gezi gösteriliyor, faiz... Mesela son beş yılda bankaların kârları ne kadar oldu, kümülatif kârları biliyor musunuz? 80 milyar dolar. Bankacılık sektörünün beş yıllık kümülatif kârı 80 milyar dolardı. Peki, siz bunun ne kadarını vergilendirdiniz? Bankacılık işlemlerinden alınan vergileri demiyorum; kârlardan alınan vergileri almadınız, istemediniz. Sermayeyi vergilendirmeden, serveti vergilendirmeden ne gelir dağılımı düzelir ne servet dağılımı düzelir ne de enflasyonla mücadele etme olanağı vardır.

Şimdi, düşük enflasyon meselesi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, bir saniye.

Değerli milletvekilleri, sükûneti tesis edelim.

Sayın Temelli, ilave iki dakika daha veriyorum, toplam yirmi beş dakika olacak süreniz.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Toparladım, toparladım, bitirdim.

Enflasyonla mücadele meselesinde bütün dünyayı izlediğinizde, bütün ülkeleri izlediğinizde, baktığınızda yüksek enflasyon varsa, işsizlik varsa toplumsal barışı, siyasi barışı tesis etmenin yolu aslında ilginç bir şekilde bütçelerden geçiyor; adaletli bütçelerden geçiyor, hakkaniyetli bütçelerden geçiyor. Bunu sağlamanın yolu bu sorunlarla mücadele edebilecek bir bütçeyi hayata geçirmekle

mümkündür; bu da ancak halkın bütçesiyle mümkündür, bu da ancak yoksulların bütçesiyle mümkündür; kadınların bütçesiyle, emekçilerin bütçesiyle mümkündür. Yoksa yolsuzlukla mücadele etmeyen sermaye dostu ve militarist bütçelerle, savaş bütçeleriyle bunu gerçekleştirmemiz mümkün değil; mümkün olmadığını da gördük.

Son bir şey... Toplumun bütçeye katılımı konusunda 120 ülke sıralamasında sıfır puanla 120'nci sıradayız, aslında bu bize her şeyi ifade ediyor. Eğer toplum katılsaydı, bütçeyi toplumla beraber yapabileseydik bugün hem bu sorunları çözmeye olanağı olacaktı hem de toplumsal barışı, siyasi barışı yaratma olanağımız olacaktı.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, teşekkür ediyorum.

Sayın Temurci, buyurun.

Süreniz yirmi dakika.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Sayın Başkan, Sayın Bakanımız, değerli milletvekillerimiz, değerli bürokratlarımız, değerli basın mensupları; ben de hepinizi saygıyla muhabbetle selamlıyorum.

Şimdi, tabii, bütçeyle ilgili olarak bir sunum dinledik, elimize epeyce bir kitap geldi, rakamlar içinde biraz boğulduk ama ben biraz işin teorisiyle ilgili birkaç cümle kurmak istiyorum müsaadenizle. Şimdi, bütçeler sonuç itibarıyla yapılıyor, onaylanıyor, uygulanıyor ve sonra da denetleniyor. Böyle bir bütçe yönetim sistemimiz var. Şimdi, ben bütçe performansına ve verilere girmeden önce özellikle Türkiye’de... Biraz önce de ifade edildi ama ben farklı bir perspektiften bakacağım çünkü ben inanıyorum ki yıllar sonra buraya gelecek insanların da temel meselesi bu olacak. Şimdi, bu “bütçe hakkı” dediğimiz şey, dünyada tek bir kurum var, tek bir yapı var; millet adına para toplar, o da devletin kendisidir. Dolayısıyla Türkiye’de de dünyada da siyasilerin, iktidarların bugün de yarın da karşılaştıkları en önemli sorunu, imkânlar sınırlı ama ihtiyaçlar sınırsız. Özellikle seçim dönemlerine bakıldığında -ben birçok dokümanı inceledim, verilen raporlara baktım, biraz sonra bazı rakamlar okuyacağım- iktidarlar bazen tercih yapmak zorunda kalıyorlar. Biz birçok uygulamalarımızda yani son elli-altmış yılda bütçenin harcama tarafıyla ilgili genelde ne yapacağımızı biliyoruz; bazen borçlanmayla, bazen özelleştirmelerle o açığı kapatmak için bir şeyler yapmışız ama bütçenin gelirler tarafıyla ilgili olarak çok önemli sorunlarımız var.

Şimdi, buradan hareketle, hem kalkınma planımız konuşulurken hem de bütçe konuşulurken yeni anayasadan bahsedildi. Sonuç itibarıyla, bizim Türkiye Büyük Millet Meclisinde millet vekilleri olarak millet adına bu bütçeyi, bu rakamları denetleme görevimiz var yani Anayasa bize böyle bir görev veriyor. “Şu anda bu görevi ne kadar iyi yapabiliyoruz?” sorusunun taktığımız rozetlerden bağımsız bizi ilgilendirmesi lazım. Bakın, şu anda Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle ilgili olarak mutlaka bir revizyon, bir iyileştirme, özellikle yasama, yürütme, yargı meselesinde kuvvetler ayrılığının olmadığı bir ülkede bütçe yönetimi ve bütçe performansından bahsetmek çok doğru değil. Mesela, son değişikliklerle ilgili olarak işte, 2017’de Anayasa değişikliği yaptık ve şu anda kalkınma planında da konuştuk, bunun içinde de var; Türkiye’de bir yolsuzluk meselesi konuşuluyor yani bunu iktidar da konuşuyor, muhalefet de konuşuyor. Peki, biz bugün burada, bu genel bütçe görüşmelerinden sonra bakanlık bütçelerini konuşacağız. Ya, herhangi bir bakanla ilgili olarak bugün bir yanlış uygulamaya bir Meclis soruşturması açmaya kalksak, öyle ya, eğer millet adına millettten bu parayı topluyoruz ve millet adına harcıyorsak ve milletin vekilleri olarak bunu denetleme hakkımız varsa gerçekten işler yanlış gittiğinde bunu görme, bunu ortaya koyma, millet adına bunu yapma hakkımız var mı? Evet, var.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Var.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Doğru, var. Orhan kardeşim “Var.” diyor. Evet, var tabii, ben de biliyorum var olduğunu fakat şöyle bir sorunumuz var: İşte, bir temenni olarak söylüyorum, böyle bir soruşturmanın açılması için inşallah, 300+1 vekile ihtiyaç olmadan, 400 vekile ihtiyaç olmadan eğer ortada bir şey varsa Meclis en azından salt çoğunlukla bu işleri yapabilmeli. Bunları bizim yapabilmemiz gerekiyor, bir önceki şeyde bu var. Dolayısıyla, yeni anayasa çalışmaları, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde meydana gelecek değişiklikler daha demokratik... Ben geçen toplantıda da ifade ettim, şunu kabul ediyorum: Yapılan şeyleri görmezlikten gelmek adaletli bir yaklaşım olmaz, doğru yapılan şeyler var, eksikler var ve hep söyledik, ülke de bizim, devlet de bizim; bunların hepsini ortaya koymamız gerekiyor. Şimdi, buradan hareketle, hatırlıyorum, mesela, 2010’lu yıllarda bir mali kural meselemiz vardı bizim yani şu mali kurallarla ilgili olarak ne yapabiliriz diye konuşmuştuk. AK PARTİ’de o dönem bakanlarımızın birçoğu Türkiye’nin bir orta gelir tuzağına düştüğünden falan bahsetmişti. Biraz sonra rakamları biraz paylaşacağım. Yani biraz olayı, bize verilen evraklar üzerinden bize ne sunuyorsunuz, bizim bunlardan ne anlıyoruz konuşmamız gerektiğini düşünüyoruz, yoksa siyaseti başka türlü her anlamda yapabiliriz. O dönem şu söylenmişti: “Kendi içimizde mali kurallar getirip kendi içimizde bir IMF yaratmayalım.” Keşke o dönem bu cümleler kurulmasaydı. Şu anda ben Plan ve Bütçe Komisyonunda kayıtlara girmesi için söylüyorum: Mali kuralla ilgili, özellikle bütçe açıklarımızla ilgili, vergilerle ilgili birçok konuda aslında bu işin bir kurala bağlanması lazım. Birçok kanunda farklı ifadeler var ama Meclisin ayrı bir kanun teklifi olarak mali kuralları netleştirmesi lazım. Neden? Sadece bugün için değil, yarın da bu ülkeyi idare edenler seçim geldiğinde, seçim zamanı geldiğinde kafasına göre bas parayı, dağıt parayı, büyük bir parasal genişleme yap...

Sayın Bakanım, bakın, bütçelerin en önemli gerekçesi nedir? Bir, en önemli gerekçesi fiyat istikrarını sağlamaktır; iki, gelir adaletini sağlamaktır ve bunun için, bu ikisini sağlayabilmek için para ve maliye politikaları uygulanır. Bizim de bütün bütçe tekliflerimizde, kanun tekliflerimizde bu madde var. Eğer sürekli bunu hedeflemiş ve şu anda fiyat istikrarında -af buyurun- çuvallamışsak ve gelir adaletinde OECD ülkeleri içerisinde en kötülerden bir tanesiye -4’üncü ülkeyiz- burada problemimiz varsa ve hedef olarak gelir adaleti yine önümüze en önemli hedeflerimizden biri olarak konuluyorsa burada gerçekten çok ciddi bir sorun olduğunu ifade etmemiz lazım.

Şimdi, ben müsaadenizle buradan çıkarak özellikle yasamayla ilgili yapacağımız çalışmalar dışında birtakım rakamları sizinle paylaşmak istiyorum. Şimdi, bakın, 3 tane rakam paylaşacağım, tablo yansıtmayacağım. Şimdi, bütçe açığı, faiz ödemeleri ve vergiler... 2022’de bütçe açığımız 142,7 milyar TL, bu sene 1,6 trilyon olarak gerçekleşecek; 2024’te bütçe açığı 2 trilyon 652 milyar TL; rakamlar bunlar, bu şekilde devam ediyor. Bütçe açıklarımız var. Bütçe açıklarını nasıl karşılayacağız? Bize para lazım -biraz önce de ifade edildi- onun için de vergiler önemli. Şu anda dolaylı vergiler ÖTV, KDV ve gelir vergisi. Yani şimdi bu rakamlara baktığımızda bütçedeki devletin gelirlerinin çok çok önemli bir kısmı aslında Türkiye’de ortalama gelir seviyesine düşmüş asgari ücretlilerin üzerine yıkılıyor. Yani ücret alan insanlar üzerinde devletin çok olağanüstü bir şeyi var ve Türkiye’deki fakirleşmenin, yoksullaşmanın temelinde de bu var. Peki, bizim bütçe açığımız var, vergiler aldık ama para yetmedi. Ne yapacağız? Borç alacağız, borç alacağız ve o borca... Bakın, şu anda, en son eylül ayı itibarıyla rakamlar verilmiş, bugünkü kurlarla çevirdiğimizde üç aşağı beş yukarı iç borçta 80 milyar dolar gibi bir rakam gözüküyor. Dış borçta da neredeyse 140 milyar dolara gelmişiz. Yani TL rakamları bugünkü kura dönüştürdüğümüzde de 200 milyar doların üzerinde toplam bir borçtan bahsediliyor. Ve bizim şu anda paraya ihtiyacımız var. İşte, Sayın Mehmet Şimşek Bakanımız, sağ olsun, dolaşiyor. Türkiye’nin özellikle uygulanan politikalarla ilgili olarak rezervlerinde yaşanan büyük sıkıntıları gidermek için Türkiye’ye sermaye getirmeye çalışıyoruz, “swap, swap” diye dolaşyoruz. Elbette bunları ekonomiyi

düzeltilmek için yapmak zorundayız çünkü ortada bir sorun var. Ve faiz ödemeleriyle ilgili olarak ben burada bir tartışma için bu rakamları veriyor değilim, ortada bir gerçek var ve bütçe açığını vergilerle kapatamadığımız zaman faize...

(Uğultular)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temurci, bir saniye...

Değerli arkadaşlar, salondaki uğultuyu lütfen bitirelim. Sayın Hatibin insicamını bozmayalım. Fikirlerini, kanaatlerini tamamlasın çünkü uğultu olunca o da sesini yükseltiyor, kendini duyurmaya çalışıyor. Dolayısıyla, bu telefonlara, vesairelere falan dikkat edelim.

Teşekkür ediyorum.

Sayın Temurci, buyurun lütfen.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Şimdi, bakın, 2002-2017 yılları arasında tam on beş yıl bu ülkede faiz giderleri 45-55 milyar TL arasında gitmiş gelmiş, verdiğiniz tablolarda da bunları görüyoruz, 45-55 milyar TL ve Sayın Cumhurbaşkanımız haklı olarak bu faizlerin, bu bütçe içindeki bu 45-55 milyar TL'nin mutlaka düşürülmesi gerektiğine dair çok yerde bunları ifade etti, biz de bunları alkışladık. Şimdi, az önce bütçe açığının olağanüstü bir şekilde arttığı böyle bir iklimde biz şunu sormalıyız: Bu bütçe açığı sadece pandemiyle izah edilebilecek bir açık mıdır? Arkadaşlar, ben temel sorunumuz olarak gerçekten bir sistem sorunumuz olduğunu düşünüyorum. 2017'den sonra -çünkü iktidardaki arkadaşlarımız da daha önceki Meclis Başkanımız da Cumhurbaşkanımız da ifade etti-Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde olağanüstü şartlarda o değişiklikler yapıldı. Tekrar Türkiye'nin ortak akla geri dönmesi lazım. Eğer bu sistem bu şekilde devam ederse, inanın, şu anki bu rakamları da arayacağız.

Bakın, 2022 yılında 325 milyar TL olan faiz 2024 yılında 1,2 trilyon olarak öngörülmüş şu an bütçede. Yani şöyle bir durum var: 2022 ile 2023 yılları arasında neredeyse yüzde 161 faiz ödemesi var devletin sırtında, 2024'te de 2023'le karşılaştırıldığında biz bu faizi yine 2'ye katlayacağız diyoruz.

Bakın, 2024'te ödenecek olan günlük faiz mevcut verilere göre 105 milyar TL, Türkiye Cumhuriyeti devleti her ay 105 milyar TL faiz ödeyecek. Bu ne demek?

Bakın, geçtiğimiz yıl bütçede tarımsal desteklemeyle ilgili olarak 60-62 milyar TL bir bütçe ayrıldı, bu yıl 91 milyar TL civarında bir bütçe ayrıldı. Ya, şimdi, hani sürekli söyleriz yani "Bu taksimi kurt yapmaz, kuzulara şah olsa." Arkadaşlar, eğer şey yapacaksa yani rakamlar üzerinden... Rakamlar yalan söylemez yani aylık ödediğimiz 105 milyar TL gibi bir faiz var, Türkiye'deki bütün tarıma ödediğimiz, tarımsal destek olarak bütçeye koyduğumuz yıllık rakam 91 milyar TL. Burada bir terslik yok mu yani bu çok kötü yönetildiği anlamına gelmiyor mu?

Servet transferinden bahsedildi. Elbette, kur korumalı mevduatla ilgili kalkınma planında da konuştuk, oraya tekrar girmek istemiyorum, ben biraz bu tablolarla ilgili, olarak bize verilen tablolarla ilgili olarak bazı yorumlarda bulunacağım.

Eğitimle ilgili olarak... Çünkü biz iki aşamada da şunu gördük: Beşerî sermaye gelişmeden, daha demokratik ve adil bir Türkiye vizyonu ortaya konmadan Türkiye ekonomisini kalkındırmamız mümkün değil. Bunun için elbette sektörel bazlı çok önemli hedefler var, en az sizin kadar alkışlıyoruz o hedefleri; olursa bundan büyük mutluluk duyacağız. Ama eğitimle ilgili olarak bir önceki yedi, sekiz, on yıldaki bütçelere bakıldığında eğitime harcanan rakam genelde yüzde 15-16 civarlarında. Şu anda bu rakamlar yüzde 11-12'lere iniyor dolayısıyla eğer eğitim kalitemizi artıracaksak... Şunu da söylemek

lazım doğrusu: Eğitime bu kadar bütçe ayrılırken acaba eğitim kalitemizi bir noktaya taşıyabiliyor muyuz, devlet okullarımızda alınan eğitim, PISA'da bu ülkenin çocuklarının ratingi acaba bizi mutlu ediyor mu; bunu ayrıca sormamız gerekiyor.

Şimdi, diğer bir konu özelleştirmeler. Şu anda önümüzdeki yıllarda yani 2024, 2025 ve 2026 yıllarında toplam 80 milyar TL bir özelleştirmeden bahsediliyor, toplam rakamı söylüyorum. En son gelen raporlarda özelleştirmelerin ne olacağı belki ifade edilecektir ama şöyle bir noktaya geldiğimizi anlamamız lazım: Osmanlı'nın son döneminden burada çok bahsedildi ama sonuçta tarih, aynı zamanda ders almamız gereken bir şey. 1841 Baltalimanı Anlaşması'ndan cumhuriyetin kuruluşuna kadar yaşadıklarımız hepimiz için çok önemli bir vesikadır.

Bakın, kararname çıkıyor, AK PARTİ'li arkadaşlarımızla da oturup konuşuyoruz bunları. Ya, arkadaşlar, Türkiye'nin limanlarının... O Baltalimanı'nın Türkiye'yi nasıl Düyun-ı Umumiye götürdüğünü biliyoruz. Limanlarla ilgili yaşanan şeyleri okuduğumuzda gerçekten dehşete düşüyorum. Tartışabiliriz, özel de konuşabiliriz ama sonuç itibarıyla artık bu faizler, bu bütçe açıkları bizi bir yere doğru sürüklüyor ve özelleştirmelerle ilgili olarak dediğim gibi son verilen, şu anda verilen raporlara bakamadım nelerin özelleştirileceği de bu konuda elbette bizim için önemli. Şunlar çok küçük yazılmış...

Ben şöyle bir öneride bulunmak istiyorum Sayın Bakanım, değerli bürokratlarım; sonuçta devlet tasarruf etmek istiyor. Geçen konuştuk, detaylarına girmek istemiyorum. Ya, vatandaşın şunu görmesi lazım: Evet, ülke olarak 15 Temmuz sonrası, Covid'de, yaşanan depremde gerçekten çok ciddi sıkıntılar yaşadık. El birliğiyle, bizi yönetenler, 85 milyon, hep birlikte bu sorunları çözeceğimize milleti inandırmanın bence en temel yolu bugün burada herkesin aynı cümleyi kurmasıdır. O cümle nedir? Enflasyonu ne bekliyoruz? Yüzde 60-65 değil mi?

Bakın, ilk sırada yazılmış bütçe ödenekleriyle ilgili artış oranları. İlk satırda Türkiye İstatistik Kurumu var, ondan sonra bütün kurumlar listelenmiş yani bir önceki yılla karşılaştırıldığında bu kurumların bütçeleri yüzde kaç artırılıyor? Arkadaşlar, TÜİK'in -şu an göremiyorum, çok küçük yazılmış- yüzde 145. Ben çok merak ediyorum yani bu Türkiye İstatistik Kurumu... Eleştirilere girmek istemiyorum, Sayın Mehmet Şimşek Bakanımızın bu konuda adımlar attığını biliyorum, bundan dolayı da mutluyum çünkü millete, asgari ücretlisine, emeklisine, oradaki enflasyon oranına göre hayatını idame ettirecek insanlara yanlış yapan bir devlet olmaz. Onun için enflasyonun, TÜFE'nin, ÜFE'nin orada belirlenirken önceki dönemde birtakım yanlışlıklar olduğunu da biliyoruz. Detaya girmiyorum ama şunu söylüyorum: Enflasyon oranı neyse, yeniden değerlendirme oranımız neyse, şu bakanlar... Planlanmış yatırımlar hariç konuşuyorum. Şu yüzde 200, yüzde 145, yüzde 250 olan bütçe artışlarını kamu... Şu anda benim okuduğum bu vergiler, bu faiz ödemeleri ve bütçe açıklarıyla bu ülkeyi farklı bir yere götürüyoruz arkadaşlar. Allah Sayın Cumhurbaşkanımıza, bütün liderlerimize hayırlı uzun ömürler versin. Arkadaşlar, bu ülke, bu devlet bir kişiyle kaim değil ki, geleceğe bir miras bırakacağız. Ya, inanın çok kötü bir tablo var.

Şimdi, buradan -sürem doluyor- hızlıca şunları da ifade edeyim: Bakın, boşanma hızlarıyla ilgili olarak veriler var: 2023'te 1,7 olarak planlanmış, 2,1 gerçekleşmiş. Aynı şekilde evlenme hızlarıyla ilgili olağanüstü bir düşüş var. Yani biz ekonominin, enflasyonun, hayat pahalılığının, bu çöküşün bizlere nelere mal olduğunu, aile yapımızı nasıl etkilediğini konuşmadan bu bütçeyi konuşursak haksızlık etmiş oluruz.

Bir şeyi böyle biraz güldürme adına söyleyeyim: Adalet hizmetlerinden memnuniyet oranı 2023'te yüzde 62 planlanmış, gerçekleşen de 62, çok ilginç. Arkadaşlar, adalete olan güvenin yüzde 62 olduğu bir ülkede biz nasıl kalkınacağız, nasıl performans elde edeceğiz, hakikaten bunu sorgulamak lazım.

Son söz...

CAVİT ARI (Antalya) – Güven değil, hizmet o. Güven daha da düşük.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Arkadaşlar, o zaman benimkini dikkate alın, son bir dakikam kalmış.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

Sayın Temurci'ye ilave süre veriyorum.

Buyurun lütfen, iki dakikanız daha var.

SELİM TEMURCİ (İstanbul) – Şimdi, arkadaşlar, Sayın Başkan, affınıza sığınarak şöyle bir şey paylaşıcağım: Şimdi, bütçe sunumunda Avrupa İstatistik Ofisiyle ilgili olarak EUROSTAT'ın bir rakamı verildi ve dendi ki: "Türkiye, vatandaşına elektrik tedarik etmede Avrupa'da en ucuz 2'nci ülke -El Hakk doğru- yani dolar olarak bir sıralama yaparsanız El Hakk doğru. Ama yine kayıtlara geçsin diye söylüyorum: Türkiye'deki fiyat 0,068 dolar, dün akşam da baktım EUROSTAT'ın verilerine. Ben, mesela size Fransa örneği vereyim, Fransa'da bu rakam kilovatsaat olarak söylüyorum 0,216 dolar. Şimdi, arkadaşlar, Avrupa'da, Fransa'da, şu anda asgari ücret 1.809 euro. Avrupa'da 1.809 euro alıp burada 0,068'e alsanız dediğiniz doğru. Ama ben herkesin şöyle bir hesap yapmasını istiyorum: Asgari ücret 11.400 lira. 11.400 lirayla Türkiye'de -asgari ücretle- geçinen biri 6 bin kilovatsaat elektrik satın alabilir. Peki, Fransa'da asgari ücreti 1.809 euro olan bir şahıs ne kadar kilovatsaat elektrik alabilir? 8.375 yani Fransa'daki, Avrupa'daki bir vatandaş aldığı ücret karşılığı Türkiye'deki asgari ücretliden yüzde 40 daha fazla elektrik alabilir. Hep satın alma gücü dedik ya, o satın alma gücü... Maalesef arkadaşlar, Türkiye olağanüstü fakirleşti ve bu fakirleşmenin nedeni de bu faiz ödemeleri, bu bütçe açıkları, vatandaşın üzerine koyduğumuz bu vergiler.

Cumhuriyetimizin 100'üncü yılındaki ilk bütçemiz milletimize, devletimize, Hükümetimize, hepimize hayırlı uğurlu olsun. İnşallah cumhuriyetin 100'üncü yılını değil yüzlerce yılını göreceğiz bir dönem birlikte yaşarız diyor, tekrar cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutluyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temurci, teşekkür ediyorum.

Sayın Aksu'ya söz vereceğiz yirmi dakika.

Buyurun Sayın Aksu.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Evet, çok teşekkür ederim.

Sayın Başkan, Sayın Bakanımız, Komisyonumuzun saygıdeğer üyeleri, değerli bürokratlar ve basın mensupları; sizleri saygıyla selamlıyorum.

2024 yılı merkezî yönetim bütçesinin milletimizin huzur ve refahının artırılmasına, kamu hizmetlerinin etkinliğine vesile olmasını temenni ediyor, başta Sayın Cumhurbaşkanımız olmak üzere hazırlanmasında emeği geçenlere, kapsamlı sunumları için Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz'a teşekkür ediyorum.

Önümüzdeki pazar günü cumhuriyetimizin 100'üncü yılı. 1923 yılının 29 Ekim'inde, bir pazartesi günü saat 20.30'da cumhuriyet, 158 mebusun oyuyla kabul ve ilan edildi. Millî birlikle ulaştığımız cumhuriyetin 100'üncü yılı hayırlı olsun. Cumhuriyetimizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere Millî Mücadele'nin tüm neferlerini, aziz şehitlerimizi, muhterem ecdadımızı rahmet ve saygıyla anıyorum. Sınırsız bağlılık, vazgeçilmez yemin, hiç bitmeyecek azimle büyük Türk milletinin Cumhuriyet Bayramı'nı bugünden kutluyorum. Yaşasın Türk milleti, yaşasın Türkiye Cumhuriyeti.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli üyeleri; Anayasa'nın 161'inci maddesinde düzenlenen bütçe ve kesin hesap kanunları, Türkiye Büyük Millet Meclisinin temel yasama faaliyetlerindedir. Türkiye Büyük Millet Meclisinin önümüzdeki bir yıllık sürede kamuya kaynak aktarma ve bu kaynakları dağıtma yetkisini verdiği bütçe, uygulanan ekonomik ve sosyal politikaların da önemli bir aracıdır. Bu itibarla, bütçe hem ülke yönetiminde hem de millet hayatında önemli bir yer tutmaktadır çünkü bu bütçede yetimin, işsiz, işçinin, çiftçinin, memurun, emeklinin, esnafın, sanayicinin kısacası her bir vatandaşımızın hakkı ve payı vardır. Bu nedenle, kaynak tahsisinden uygulanmasına kadar bütçenin her aşamasında yürütmenin bu gerçekleri göz önünde bulundurması temsilcisi olduğumuz aziz Türk milleti adına beklentimizdir.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin 6'ncı bütçesi olan 2024 bütçesinin, 2024-2026 dönemini kapsayan Orta Vadeli Program ile 2024-2028 dönemini kapsayan beş yıllık On İkinci Kalkınma Planı hedefleriyle uyumlu şekilde hazırlandığı görülmektedir. Ödenek tutarlarının tahsisi değerlendirildiğinde, bütçede yatırımı, üretimi, istihdamı artıracak, 6 şubat depreminin yaralarını saracak, eğitimde fırsat eşitliğine, sağlıkta daha kaliteli hizmete imkân verecek, kadın ve gençlerimizin önünü açacak, çalışan ve emeklilerimizin yaşam standardını yükseltecek, muhtaçlarımızı sosyal koruma şemsiyesi altına alacak bir kaynak dağılımının imkânlar ölçüsünde yapıldığı anlaşılmaktadır. Bütçe gelir gider tahminleri yapılırken 2024 yılında gayrisafi yurt içi hasılanın yüzde 4 büyüyeceği, işsizlik oranının 10,3; enflasyon oranının yüzde 33, ihracatın 267 milyar dolar, ithalatın 372,8 milyar dolar olacağı öngörülmüştür. 2024 yılı bütçe giderlerinin ek bütçe dâhil önceki yıl bütçesinden yüzde 98,4 oranında artışla 11 trilyon 89 milyar liraya çıkması ve toplam bütçe giderlerinin gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 26,9 olması hedeflenmiştir. Bütçe gelirlerinin 2023 yılı gerçekleşme tahminlerine göre yüzde 71,1 artışla 8 trilyon 437 milyar liraya, vergi gelirlerinin ise yüzde 73,5 oranında artarak 7 trilyon 407,7 milyara ulaşacağı, bütçe açığının 2 trilyon 652 milyar lira olacağı tahmin edilmiştir.

Bütçe teklifinde 2023 yılı merkezî yönetim bütçe gerçekleştirmelerine ilişkin yıl sonu beklentilerine de yer verilmiştir. Buna göre, 2023 yılı bütçe giderlerinin 6 trilyon 562,6 milyar lira, bütçe gelirlerinin 4 trilyon 929,7 milyar lira, bütçe açığının 1 trilyon 633 milyar lira olarak gerçekleşeceği; bütçe açığının millî gelire oranının yüzde 6,4 olacağı öngörülmüştür. Bununla birlikte, 2023 yılındaki deprem harcaması hariç bakıldığında, bütçe açığının millî gelire oranının başlangıç öngörüsü olan yüzde 3,4 seviyesinden daha aşağıda bir düzeyde gerçekleşmesinin beklendiğine de işaret edilmiştir.

Değerli milletvekilleri, 2024 yılı bütçesinde en büyük pay yüzde 14,6 oranıyla eğitime ayrılmıştır. Eğitime ve gençliğe yapılacak yatırımın Türkiye'nin geleceği için yapılmış en değerli yatırım olduğunu düşünüyor, çocuklarımızın umutlarının yeşertilmesini, gençliğin beklentilerinin karşılanmasını ihmal edilemez bir gereklilik olarak görüyoruz. Bu kapsamda, eğitime verilen önemin göstergesi olarak-yükseköğretim de dâhil edildiğinde- eğitim bütçesi 2023 yılı başlangıç ödeneğine göre yüzde 148,8 oranında artırılarak 1 trilyon 615,2 milyar liraya yükseltilmiştir. Son yıllarda okul, derslik, eğitim teknolojisi, insan gücü kapasitesinde ve eğitime erişimde önemli mesafe katedilmiştir.

Eğitim sisteminin en temel ögesi olan öğretmenlerimizin mali haklarına yönelik 3600 ek gösterge düzenlemesi ile kariyer imkânlarının geliştirilmesine yönelik Öğretmenlik Meslek Kanunu beklentileri karşılanmıştır. Bundan sonraki süreçte kalan eksikler tamamlanarak eğitimin niteliğinin artırılması önemli ve sürekli bir hedef olmalı, millî ve manevî değerler esasında küresel gelişmelere ve değişen şartlara uygun dinamik bir eğitim ve öğretim sistemi oluşturulmalıdır.

Eğitimle beraber bütçeden 2'nci en önemli pay sağlığa ayrılmıştır. 2024 yılında sağlığa ayrılan toplam kaynak, önceki yıl başlangıç ödeneği yüzde 437 oranında artırılarak 1 trilyon 650 milyar liraya çıkarılmıştır. Bu şekilde, sağlık hizmetlerinin tam donanımlı hastanelerle ülkemizin her yerinde vatandaşımıza ulaşmasına ve kaliteli sağlık altyapımızın desteklenmesine imkân sağlanacaktır.

Sağlık hizmetlerinin geliştirilmesinin sağlık çalışanlarımıza verilen önemle yakından ilişkili olduğunu düşünüyoruz. Bu anlayışla, geçen dönem yapılan mali ve sosyal haklara ilişkin iyileştirmelerin devam edeceğine, sağlıkta şiddetin önünün tümüyle alınacağına inanıyoruz. Memnuniyetle ifade etmek gerekir ki ülkemizde geliştirilmiş sosyal yardım programlarıyla hiç kimseyi sahipsiz bırakmayacak bir sosyal destek sistemi ve sosyal devlet anlayışı hâkimdir. Bu kapsamda, 2023 yılında 258,4 milyar lira olan sosyal yardım harcamalarına ayrılan kaynak 497 milyar liraya yükseltilmiştir. Bu tutar 2024 bütçesinin yüzde 4,5'ine tekabül etmektedir.

2024 yılı bütçesinden vatandaşlarımıza ucuz elektrik ve doğal gaz kullanımı için 508,6 milyar lira kaynak ayrılmış, asgari ücretin vergi dışı bırakılması kapsamında da 595,1 milyar lira vergi istisnası öngörülmüştür.

Bize göre geleceğin stratejik sektörlerinden biri de tarımdır. 2024 yılı bütçesinden tarıma ayrılan kaynak 142,9 milyar liradan 384 milyar liraya çıkarılmıştır. Tarımsal destek programları için 91,6 milyar, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 100,6 milyar, tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal kitlerin finansmanı ve ihracat destekleri için de 191,8 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Tarımsal sulama yatırımları ödeneği de bir önceki yıl ek bütçe dâhil ödeneğe göre yüzde 91,5 artışla 60,3 milyar liraya çıkarılarak tarımın desteklenmesi, çiftçimizin refahının artırılması hedeflenmiştir.

2023 bütçe başlangıç ödeneği 383,1 milyar lira olan yatırım harcamaları için bütçeden ayrılan toplam kaynak ise yüzde 315,8 oranında artırılarak 1 trilyon 592,9 milyar liraya yükseltilmiştir, Reel kesim desteği için de bütçede önemli pay ayrılmıştır. Bir yandan özel sektör önceliğinde büyüme stratejisi devam ettirilirken reel kesim destekleri için de 376,5 milyar lira ödenek öngörülmüştür. Bu kapsamda Sosyal Güvenlik Kurumu işveren prim ödemeleri için 165,9 milyar lira, tarımsal kredilere sübvansiyon desteği olarak 86 milyar lira, Halk Bankası esnaf kredilerine sübvansiyon desteği için 30,4 milyar lira, mesleki eğitim kapsamında ödenen devlet katkısı için 25,2 milyar lira, ihracat başta olmak üzere diğer reel sektör destekleri için 69 milyar lira kaynak ayrılmıştır. Savunma ve güvenlik sektöründe Savunma Sanayii Destekleme Fonu için ayrılan kaynak da dâhil edildiğinde bütçenin yüzde 10,2'sine tekabül eden 1 trilyon 133,5 milyar lira ödenek ayrılmıştır. Ayrılan bu kaynakların da katkısıyla Türkiye'nin millî güvenliğine yönelik tehditler bertaraf edilecek, terörle mücadele kesintisiz devam edecek, milletimizin huzur ve güvenliğini sağlama kararlılığı tavizsiz sürecektir.

Netice olarak bütçe teklifinin temel kamu hizmetlerinin etkin sunumunu hedefleyen, vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına odaklanan, toplumun tüm kesimlerine sahip çıkan programlar, destekler ve ödenekler içerdiği görülmektedir.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, 2024 yılı bütçe teklifini ve genel ekonomiyi değerlendirirken temel ilkimiz ekonomik, mali ve sosyal politikalarla birlikte maruz kalınan deprem, devam eden jeopolitik riskler ve bölgesel gelişmeler ile küresel ekonomide süregelen yavaşlama, artan risk ve belirsizliklerin ülkemize yüklediği ağır sorumluluğun da göz önünde bulundurulmasıdır. Zira son yıllarda bütçelerin hazırlanması ve uygulanması bu olumsuz küresel ve bölgesel koşulların etkisi altında cereyan etmektedir. Rusya-Ukrayna Savaşı'nın yanı sıra Orta Doğu'da beliren savaş ortamı da küresel ekonomideki yavaşlamanın hızlanmasına neden olacak, artan enerji maliyetleri ekonomiyi olumsuz etkilemeye devam edecektir.

2020'den itibaren küresel ekonomide yaşanan bu türbülans Türkiye ekonomisini de olumsuz etkilemiştir. Her şeye rağmen Türkiye uyguladığı siyasi, sosyal ve ekonomik politikalarla bu süreci başarıyla yöneten ülkelerden biri olmuştur. Türkiye ekonomisi 2022 yılında yüzde 5,5 oranında büyüme hızıyla diğer ülkelerden olumlu ayrılmış ve son on üç yıl boyunca kesintisiz büyümeyi başarmış; 2023 yılının ilk yarısındaki yüzde 3,9 büyüme oranıyla da son on iki çeyrek kesintisiz büyüme sürecini devam ettirmiştir. Ülkemiz büyümeye bağlı olarak OECD ülkeleri içinde en çok istihdam yaratan ülkelerden biri olarak 2023 Ağustos itibarıyla istihdamını 31 milyon 686 bin kişiye çıkarmış, işsizlik oranı da yüzde 9,2 olmuştur.

Etkin bir biçimde kullanılan araçlarla enflasyonla mücadelede kararlılıkla devam edilmekte, makroekonomik ve finansal istikrarı kalıcı bir şekilde sağlamak amacıyla etkili tedbirler hayata geçirilmektedir. Ekonomik olumsuzlukların vatandaşlarımıza yansıtılmaması için enflasyonla mücadele politikalarıyla birlikte uygulanan gelir artırıcı ve destek politikalarıyla toplum kesimleri enflasyona karşı korunmaya çalışılmaktadır. Kuşkusuz Türkiye bu süreçte ayrıca enerji, ulaştırma, sağlık, eğitim ve diğer birçok alanda yaptığı altyapı yatırımlarıyla rekabet üstünlüğü sağlamış, terörle mücadelede destan yazmış, egemenlik haklarımıza yönelik saldırılara kararlılıkla karşılık vermiştir. Uygulanan politikalar ve atılan bu adımlar sonucunda 2024 yılının ikinci yarısından itibaren kalıcı bir dezenflasyon sürecine girileceğinin öngörülmesi Türkiye ekonomisinin en önemli sorun alanı olan enflasyonla mücadelede de somut sonuçların alınacağı bir süreci başlatacaktır. Küresel pazardaki zayıflama, ihracat yaptığımız ülkelerdeki savaş ve istikrarsızlıklara rağmen ihracatımız artmaktadır. 2022 yılında ihracatımız 254,2 milyar dolar olurken ülkemizin küresel mal ihracatından aldığı pay yüzde 1,2'ye yükselmiştir. Zayıflayan dış pazar ve şubat ayında yaşadığımız deprem felaketine rağmen ihracat artışının sürmesi pazarın çeşitlendirilmesi ile ihracat politikası ve desteklerin etkinliğine de işaret etmektedir.

Türkiye, kamu borçluluğu, reel sektör borçluluğu ve hane halkı borçluluğu bakımından en az borçlu ülkeler arasında yer almaktadır.

Bankacılık sektörümüz sağlam bir bünyeye sahiptir. İktisadi faaliyetteki güçlü toparlanmaya karşın küresel emtia fiyatlarındaki yükseliş ve enerji ithalatçısı bir ülke olmamız cari dengemizde olumlu performansın sürmesini geciktirmektedir. Bu gelişmeler sonucunda, 2023 yılı sonu itibarıyla cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 4 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Turizm gelirlerinin bu yıl hedeflenen 56 milyar doları aşması ise cari açığın finansmanı için önemli bir katkı olacaktır.

Sağlanan siyasi istikrar zemininde ekonomide atılan yeni adımlar, uygulamaya konulan kararlı politikalar iç ve dış piyasalarda Türkiye ekonomisine olan güveni artırmaktadır.

Milliyetçi Hareket Partisi olarak üreten, istihdam yaratan, üretilen değerden herkesin adil pay almasını mümkün kılan ve gelir dağılımını adaletli hâle getiren, nimet ve külfetin bütün kesimlere hakça paylaşılmasına dayanan bir ekonomik ve toplumsal uzlaşmanın tesis edilmesine öncelik veriyoruz. Bu doğrultuda, devletin kamu giderlerini karşılamada temel gelir kaynağı olan vergileri herkesin mali gücüne göre ödemesini sağlayacak reformist adımların atılmasını gerekli görüyoruz. Böylesi bir toplumsal uzlaşmayla, millî birlikle sorunların daha kolay çözülebileceğini, Türkiye'yi ve Türk milletini yükseltme, ileriye taşıma kararlılığının da bu şekilde başarıya ulaşacağını düşünüyoruz. İnanıyoruz ki bu bütçe ülkemizin gelişmesinde ve kalkınmasında etkili bir araç olacak, kamu hizmetlerinin ülkemizin her yerinde her vatandaşımız bakımından erişilebilir olmasına katkı sağlayacak, depremin yaraları hızla sarılacak, egemenlik haklarımızı koruma kararlılığımızdan taviz verilmeyecek; bu bütçeyle milletimizin huzur ve refahı için nice hayırlı hizmetlere imza atılacak ve Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın altyapısı adım adım inşa edilecektir.

Değerli Komisyon üyeleri, 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ne ve Sayıştay raporlarına da kısaca değinmek istiyorum. Bütçe 2022 yılında başarılı bir performans göstererek 168,2 milyar lira faiz dışı fazla vermiş, bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı AB üyesi ülkelerde ortalama yüzde 3,4 iken ülkemizde yüzde 1 olmuştur. Ekonomik sınıflandırmaya göre 2022 yılı bütçe ödeneklerinde yüzde 39,9 oranıyla cari transferler ve sermaye transferleri, yüzde 24,2 oranıyla personel giderleri ve sosyal güvenlik devlet primi giderleri ilk 2 sırada yer almıştır.

Sayıştay, değerlendirmeye tabi tutulan idarelerin faaliyet raporlarında yer alan bütçe uygulama sonuçlarına ilişkin bilgilerin içerik ve şekil yönünden standart bir şekilde yayımlanmadığını, yayımlanan bilgilerin bazı kurumlar bakımından kesin hesap kanunu teklifindeki gerçekleştirmelerle uyumsuzluğunun olduğunu tespit etmiştir. 2022 yılında yürütülen düzenlilik ve performans denetimleri kapsamında kamu idarelerinde 2.247'si mali rapor ve tabloları etkileyen, 5.377'si mevzuatta uygunluğa ilişkin, 212'si kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemine ilişkin hataları içeren toplam 7.836 bulgu tespit etmiştir. En fazla bulgu tespiti 2021 yılında da olduğu gibi 5.188 adetle mahallî idarelere ilişkin olmuştur. Sıklıkla yapılan hataların başında ise kamu idarelerinin tahsis ettikleri veya tahsisli kullandıkları taşınmazlara ilişkin muhasebe kayıtlarının yapılmaması ya da hatalı yapılmasının geldiği belirtilmiştir. Parlamentonun en önemli görevlerinden biri, kuşkusuz, kamu harcamalarının denetlenmesidir. Anayasal bir denetim kurumu olan ve denetim yetkisini Meclisimiz adına yerine getiren Sayıştayın incelemelerinin ciddi bir şekilde yapılmış olduğunu, bunu kamu menfaatlerinin korunması ve idarenin denetim yoluyla geliştirilmesi fonksiyonu bakımından önemli gördüğümüzü ve yine, 2022 yılında merkezî yönetim kapsamındaki kamu idarelerinin tamamının faaliyet raporunu yayınlaması ve raporların kamuoyuyla paylaşılmış olmasının memnuniyet verici olduğunu ifade etmek istiyorum. Sayıştayın oluşturacağı standartlar çerçevesinde kurumları yönlendirmesiyle uygulama birliğinin sağlanabileceğini ve söz konusu hataların önüne geçilebileceğini de değerlendiriyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun Sayın Aksu, devam edebilirsiniz.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Ayrıca, daha önce de gündeme getirdiğimiz gibi kesin hesapların denetimi için Türkiye Büyük Millet Meclisinde daimî bir ihtisas komisyonu olarak kesin hesapları inceleme komisyonu kurulmasının gerekli olduğunu düşünüyoruz.

Bu düşüncelerle 2024 yılı merkezî yönetim bütçesinin ülkemize, milletimize ve kurumlarımıza hayırlı olmasını diliyor, sizleri saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Aksu'ya teşekkür ediyorum.

Sayın Ök, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sayın Başkan, çok Değerli Bakanım, Plan ve Bütçe Komisyonumuzun değerli üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarımızın temsilcileri, basın mensuplarımız; ben de sizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Öncelikle bütçemizin hazırlanmasında emeği geçen başta Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Strateji Bütçe Başkanlığımız olmak üzere tüm bürokratlarımıza teşekkürlerimi sunuyorum. Tabii ki en büyük teşekkürü de bize 22'nci kez bütçe yapma hakkını veren ve Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesini sunmamıza fırsat tanıyan aziz milletimize yapmak istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; AK PARTİ olarak yirmi bir yılda eğitimden sağlığa, ulaşımdan enerjiye, sanayiden tarıma, spordan sosyal desteklere kadar her alanda hizmetler üreterek hizmet kalitemizi ve eser kalitemizi vatandaşlarımızın menfaatinde kullanmak için çalıştık ve çalışmaya devam ediyoruz. Ülkemizi geliştirmek, büyütmek, güçlendirmek, vatandaşımızın refahını arttırmak için, hayatını kolaylaştırmak için, aynı zamanda güvenliğini sağlamak için çalışmaya da devam edeceğiz. Dolayısıyla 2024 yılı bütçemizi de bu anlayışla vatandaşlarımızın ihtiyaçlarına odaklanan cumhuriyetimizin 100'üncü yılında daha da güçlü bir Türkiye'yi inşa edecek bir atılım bütçesi olarak da hazırlamış bulunmaktayız. Aynı zamanda dirençli şehirler, dirençli ekonomi ve dirençli toplum özelliklerini esas alan bir bütçe; Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımız da sunumunda altını çizmişti bu noktanın.

Bugün hepimizin bildiği üzere bütün dünya belki bugüne kadar sınanmadığı zor bir süreçten geçiyor. Salgını iki yıl boyunca işte en ağır şekilde yaşadık. Yine, bununla birlikte savaşlar, bunların beraberinde gelen fiyat artışları, enerji krizi, ekonomik krizler; tüm insanlık dar bir boğazdan geçti ve geçmekte, hâlâ etkilerini görüyoruz. Krizlerin devamında ekonomik istikrarsızlıklarla da yüzleşmekteyiz. Dünya aynı zamanda demokratik süreçlerin de tehdit edildiği, sosyal barışın sağlanmadığı, insanların da bir arada yaşama iradesini yitirdiği bir dönemin de üstesinden gelmeye aslında çalışıyor. Tabii ki ülkemiz de tüm ülkelerde olduğu gibi gerek coğrafi konumu sebebiyle gerekse dış politikadaki rolü itibarıyla bu süreçlerden etkilenmekte. Bölgemizdeki kriz ve çatışmalar, maalesef bugün Filistin'de yaşananlar, masumların canını yitirmesi, dünyanın ikiyüzlülüğüne de en canlı bir şekilde maalesef şahitlik etmek durumunda kalıyoruz. Dünyanın ekonomik ve sosyal açıdan türlü zorluklarla sınıdığı bir dönemde hükümetlerimizin de hayata geçirdiği önemli ve bu noktada isabetli politikalar ve icraatlarımızla ülkemiz de pek çok alanda, gelişmekte olan ülkelere kıyasla olumlu bir şekilde ayrılmayı da başarmıştır. Covid-19 salgını ve Rusya-Ukrayna savaşının ardından küresel toparlanmanın yavaş seyrettiği 2022 yılında yüzde 3,5 oranında büyüyen dünya ekonomisinin bu yıl yüzde 3 ve önümüzdeki yıl da 2,9 büyümesi öngörülmektedir. Özellikle son on yılda yaşanan küresel finansal kriz, Covid küresel salgını ile jeopolitik gerilimler ve savaşların yanı sıra ülkemizin içeride ve dışarıda karşı karşıya kaldığı saldırılara, darbelere, terör olaylarına rağmen ülke ekonomisi son on üç yıldır kesintisiz bir şekilde büyümeye devam etmektedir. 2021 yılında yüzde 11,4 oranında büyüyen ülkemiz, son elli yılın en yüksek büyüme hızına ulaşmasının ardından 2022 yılında da kesintisiz bir büyüme ivmesiyle birlikte yüzde 5,5 büyümüştür. Şubat ayında 11 ilimizde yaşanan depreme rağmen ilk yarısında yüzde 3,9 büyüyen ülke ekonomimizi yıl sonu yüzde 4,4 büyümeyle kapatmayı öngörmekteyiz. Yine, 2024 yılı için öngördüğümüz büyüme oranımız da yüzde 4 oranında.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Covid salgını, jeopolitik gerginlikler ve küresel parasal sıkılaşma dönemleri yaşanması ve en önemli dış pazarımız olan Avrupa ülkelerindeki zayıf görünümüne rağmen ihracatımızı da 2023 yılı sonu itibarıyla 255 milyar doların üzerine çıkarmayı beklemekteyiz. 2024 yılındaki ihracat rakamı hedefimiz de 267 milyar TL'dir. Biliyorsunuz, Türkiye 2021 yılında ilk defa küresel mal ticaretinden aldığı yüzde 1 payı yüzde 1'in üzerine çıkarmıştı -ki 2000'li yıllarda bu oran yüzde 0,40'tı- 2024 bütçemizde de küresel mal ticaretinden aldığımız oranı yüzde 1,30'a çıkarmayı hedeflemektedir. Seyahat gelirlerimizin de salgın ve jeopolitik gerilimin olumsuz etkilerine rağmen bacasız sanayi olarak adlandırdığımız turizm sektörümüzün olumlu performansı ile 2023 yılı sonunda 55,6 milyar dolara çıkmasını hedeflemekteyiz.

Önümüzdeki dönemde de mal ve hizmet gelirlerindeki artış eğiliminin enerji fiyatlarındaki normalleşmenin de desteklemesiyle birlikte cari işlemler dengesinde iyileşme eğilimi yaşamayı beklemektedir. Özellikle enerjide dışa bağımlılığımızı azaltarak daha katma değerli ihracat ve dünya piyasasından aldığımız payı artırarak, hizmet gelirlerimizi de çeşitlendirmek suretiyle cari dengemizde güçlü ve kalıcı bir iyileştirme sağlayacağımıza da inanıyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ülkemizin büyüme performansındaki güçlü eğilime paralel olarak istihdamda da önemli artışlar yaşanmaktadır. İstihdamımız yaşanan deprem felaketine rağmen 2023 yılının ikinci çeyreğinde yüksek bir seviyeye ulaşmış, yılın ilk yarısında net 220 bin istihdam artışı sağlanmıştır. 2023 yılı için istihdamdaki yıllık artışın 900 bin kişi olması, işsizlik oranının da yüzde 10,1'e gerilemesini beklemekteyiz. Yine 2024 yılı için istihdam hedefimiz 32,4 milyon kişidir.

Küresel salgın dönemiyle beraber tüm dünyada olduğu gibi tabii ki ülkemiz de zor bir enflasyon sürecinden geçmekte, bu eğilimin devamında kur gelişmelerinin birikimli etkileri, savaşın etkileri, aynı zamanda yüksek oranda artan enerji ve gıda fiyatlarının yansımaları ve tedarik zincirindeki aksamalar belirleyici olmuştur. Haziran ayından itibaren devreye alınan makroihtiyati tedbirler çerçevesinde uygulanan parasal sıkılaştırma ve sadeleştirmeyle birlikte parasal aktarım mekanizması güçlendirilmekte ve atılan adımların makrofinansal istikrarı daha da sağlamlaştırmasını amaçlamaktayız. Enflasyonla mücadelemizi sürdürürken yatırımlarımızı, istihdamımızı, üretim ve ihracatımız ile büyümemizi önceliklemeye devam edecek, hayat pahalılığının yol açtığı zorlukları, telafi edecek gerekli politikaları da uygulamaktan vazgeçmeyeceğiz. Daha önce de başardığımız gibi akılcı adımlarla enflasyonu yeniden tek haneli rakamlara indirmeyi başaracağımıza inanıyor ve halkımızın alım gücünü de artıracacağız.

Ülkemiz kamu borçluluğunda da hâlâ hem gelişmekte olan hem de gelişmiş ülke ortalamalarının oldukça altında bir orana sahiptir. Uluslararası Ödemeler Bankası verilerine göre 2023 yılı ilk çeyreği itibarıyla kamu borç stokunun millî gelire oranı Türkiye'de yüzde 31,1 iken gelişmekte olan ülkelerde yüzde 64,4, gelişmiş ülkelerde ise yüzde 105,6 olarak gerçekleşmiştir. Yine benzer şekilde hane halkı ve reel sektör borçluluğu bakımından da ülkemiz uluslararası ortalamaların altında düşük riskliliğe sahiptir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hedefli ve selektif kredi yaklaşımımızla ihracatçı sektörleri destekleyerek ekonomik aktivelerin sürdürülebilirliğini ve ekonominin büyüme potansiyelini desteklemeye devam edeceğiz. 2024 bütçemizde de devam edeceğiz, On İkinci Kalkınma Planı'nda da bunu öngördük. Kredililerin elverişli şartlarda üretken alanlara kanalize edilmesi için, bir yandan güçlü ekonomik büyüme performansımızın sürdürülmesini sağlarken, diğer yandan da oluşturacağı verimlilik artışıyla makroekonomik ve finansal istikrara ve fiyat istikrarına katkı sağlayacağına inanıyoruz. 2023 yılında yüzde 6,4 olarak gördüğümüz kamu kesimi borçlanma gereği yüzde 6,4'tür. Merkezî yönetim bütçe açığının ise yüzde 2'ye gerileyeceğini öngörmekteyiz.

Yine, 2024 yılı bütçemiz, depremin yaralarını sarmaya hızla devam etmesinin yanında eğitimden sağlığa, tarımdan sanayiye, enerjiden ulaştırmaya kadar ülkemizin kalkınması için yatırımlarımızın sıçrama yaptığı güçlü bir bütçedir. Bu çerçevede, 2024 bütçemiz küresel risk ve belirsizlikler ile artan jeopolitik gerilimlere karşı ülkemizin güçlü ve sağlam bir yapıya, kalkınma sürecini ileriye taşımasına hizmet edecektir.

11 ilimizi ve 20 milyona yakın insanımızı etkileyerek büyük bir yıkıma neden olan "asrın felaketi" olarak tanımladığımız depremin yaralarını sarmak 2024 yılı bütçemizde de en önemli önceliğimizdir. Depremin yol açtığı hasarların süratle giderilmeye devam edilmesi ve deprem bölgesindeki yaşayan vatandaşlarımızın ihtiyaçlarının karşılanması, afet risklerinin azaltılması amacıyla 2023 yılı bütçemizden biliyorsunuz, 762 milyar TL, 2024 yılı bütçemizden de 1 trilyon 28,3 milyar TL kaynak

aktarmış bulunmaktayız. Bu tutar 2024 yılı millî gelirinin yüzde 2,5'una karşılık gelmektedir. Depremle birlikte, 50 binden fazla canımızı yitirdiğimiz depremlerde 850 bini konut, 170 bini ticari alan olmak üzere 850 bin bağımsız bölüm kullanılamaz hâle geldi. Depremlerin ekonomimiz üzerindeki yüküne baktığımızda yaklaşık 104 milyar doları geçeceğini hesaplamaktayız. Şu ana kadar afet bölgesinde 200 bin konutun inşaatına başladık. Ayrıca, 210 bin konut için de yerinde dönüşüm kararı alınmış bulunmakta. Yine, yerinde dönüşüm projemizde deprem konutları için 500 bin lira olan hibe miktarını 750 bin liraya, 500 bin lira olan kredi miktarını 750 bin liraya, iş yerleri için verilen 250 bin lira olan hibe miktarını 400 bin liraya ve 250 bin olan kredi miktarını yine 400 bin liraya çıkardık. Köy evleri için de 750 bin lira hibe ve 1 milyon lira kredi imkânı, sağlıyoruz. Bugün itibarıyla yerinde dönüşüm için yaklaşık 230 bine yakın vatandaşımız başvuru yapmış durumda. Yine, kira yardımlarından ise 1 milyon 310 bin vatandaşımız yararlanmış, bugüne kadar 6,5 milyar liraya yakın kira yardımı ödemesi gerçekleştirdik. Devletimiz tüm kurumları ve görevlileriyle deprem bölgesindeki hayatın süratle normale dönmesi için 2024 yılında da çalışmalarına aralıksız olarak devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; kalkınmanın en önemli unsurlarından olan eğitimi 2002 yılından beri bütçelerimizde en öncelikli alan olarak gördük ve Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan yatırımları yıllar içinde katlayarak 2003-2023 döneminde 714 milyar liralık yatırım gerçekleştirdik. Yine, 2024 yılında, yükseköğretim de dâhil edildiğinde eğitim bütçemizi 1 trilyon 615,2 milyar liraya yükselterek merkezî yönetim bütçesinden yüzde 14,6'lık oranla en büyük payı almasını önemsiyoruz. Yine, 2002 yılında 510.469 olan öğretmen sayısını 2 kat arttırarak 2023 yılında 1 milyon 53 bine çıkardık. 2023 yılı Mayıs ayında 45 bin öğretmen atamasıyla cumhuriyet tarihinin bir defada en yüksek öğretmen atamasını gerçekleştirdik. Yine biliyorsunuz, öğretmenlerimizin ek göstergelerini 3600'e yükselttik.

Sağlıklı bir toplumun temelinde vatandaşlarımızın sağlık hizmetlerinden de iyi bir şekilde yararlanmasını sağlamak için yine 2024 merkezî yönetim bütçesinde sağlık için 779,6 milyar TL ayırıyoruz. Sağlık alanına ilişkin Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları döner sermayeleri ile sosyal güvenlik kurumlarından yapılacaklar da içerisine alındığında toplam kaynak 1 trilyon 650 milyar liraya çıkmaktadır. Bugün iftiharla söyleyebiliriz ki sosyal güvenlik sisteminden ve sağlık hizmetlerinden Türkiye Cumhuriyeti'ndeki tüm vatandaşlarımızın yüzde 99'u yararlanabilmekte ama bu oran, biliyorsunuz, 2002 yılında yüzde 46 civarındaydı. Öyle ki biz belki dünyada birçok ülkeden önce olarak diş tedavisini de dental tedaviyi de sağlık hizmetlerine aldık.

Yine, 2024 yılı bütçemizden tarıma ayrılan toplam kaynağı 384 milyar liraya çıkartıyoruz. Bu kapsamda bütçemizin tarımsal destek programları için de 91,6 milyar lira, tarım sektörü yatırımları ödenekleri için 100,6 milyar lira, tarımsal kredi sübvansiyonlu müdahale alımları için ve KİT finansmanı ve ihracat destekleri için 191,8 milyar TL'dir.

Tabii, bütçemizde de reel sektörü desteklemeye devam ediyoruz. EXIMBANK kredileriyle birlikte, işte, esnaf kredi sübvansiyonları, özel sektör destekleri, teşvikler, proje bazlı teşvikleri de öngördüğümüzde bu yıl için reel sektör desteğimiz bütçeden 376,5 milyar TL olarak ödenek ayrılmaktadır; bu rakamı da önemsiyoruz.

Tabii, Türkiye Yüzyılı hedeflerimize ulaşma yolunda son yirmi bir yılda hayata geçirdiğimiz yatırımlara hız kesmeden devam edilecek. 2024 yılı bütçemizde okullardan hastanelere, sulama projelerinden demir yolu, kara yolu, havalimanı ve deniz yolu yatırımlarına kadar daha birçok alanda yatırımlarımızı da sürdürmeye devam edeceğiz. Yatırımlara 2024 yılı bütçemizden yüzde 14,4 oranında kaynak ayırarak 1 trilyon 592,9 milyar TL'ye yükseltiyoruz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; son yirmi yılda bölgesinde ve çeşitli coğrafyalarda istikrar sağlayan ve güven veren bir ülke konumuna gelen bir ülkemiz var. Hız kesmeden devam eden tasarım, AR-GE, inovasyon gibi çalışmalar yerli ve millî savunma sanayimizin terörle mücadelede kuvvet çarpanı olmaktadır. Tüm bu gelişmeler sayesinde savunma sanayi ihracatımızı da 2024 yılında 4,4 milyar dolayına yükseltmiş bulunmaktayız.

Tabii, bize burada bugün söylediler ki: “Militarist ve savaş bütçesi...” Hayır, değil; tüm dünya savunma sanayisine pay ayırırken Türkiye olarak tabii ki bu süreçte elimiz kolumuz bağlı vaziyette bunu izleyecek durumda değildik. Bugün savunma sanayisini yüzde 80 millileşerek aynı zamanda aslında biz ülke olarak yüzde 40 olarak da savunma sanayisine harcadığımız tutarları düşürmüş durumdayız. Çünkü bunda neyin etkisi oldu? Yerleşme ve millileştirmenin. Amerika’ya baktığımızda, son on üç yılda mesela Amerika yüzde 13 artırmış. Yine, Pakistan’a baktığımızda yüzde 67 savunma sanayi harcamalarını artırmış. Çin’e baktığımızda yüzde 178, Hindistan yüzde 76, Suudi Arabistan yüzde 67, yine, İngiltere’nin yüzde 50 gibi oranlarında artış var ama Türkiye’de bakın bu oran yüzde 40 düşmüş. Nasıl düşüyor? İşte, yerli, millî üretimle düşüyor. Tabii ki bizim bütçemiz asla savaş bütçesi değildir. Sayın Cumhurbaşkanımızın savaşa karşı duruşu bellidir, bunu Rusya-Ukrayna savaşında görüyoruz, en son yanı başımızdaki Filistin savaşındaki duruşunda görüyoruz. O yüzden böyle adlandırmayı reddediyorum. Ayrıca Türkiye’nin asla Kürtlerle ilgili, Kürt düşmanlığıyla ilgili bir şey bizim için söz konusu değildir. Biz asla Türk’ü, Kürt’ü diye değil, Türkiye’yi bir bütün olarak görüyoruz. Kurtuluş Savaşı’nda da biz Kürt’ü, Türk’ü, Laz’ı, Çerkez’i, Yörük’ü hep beraber bu ülkeyi kurtardık ama bunu ayırıştırın, bunu söyleyen sizlersiniz. Kürtlerin, Kürt kardeşlerimizin duygularıyla bir şekilde oynayıp onları kaosa çekmeye çalışın sizlersiniz. Ama şunu da söylemek, ifade etmek istiyorum: AK PARTİ olarak terörle yaptığımız mücadelede bizim vatandaşlarımız, Kürt kardeşlerimiz de gerçeği gördü. İşte, sizin de aslında bunu söyleme acınız şundan kaynaklanıyor: Artık eskisi gibi onları kandıramadığınız için, müdahale edemediğiniz için, evet, kız çocuklarını dağa çıkaramadığımız için...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Ya, bu nasıl bir ifadedir ya! Başkanım, bu nasıl bir ifadedir; kız çocuklarını kim dağa çıkarıyor ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – ...Diyarbakır Annelerini görmezden geldiğiniz için o yüzden böyle rahatsız oluyorsunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Böyle bir cümle bu Mecliste kullanılabilir mi ya?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama asla buna müsaade etmeyeceğimizi de buradan ifade etmek istiyorum.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bu nasıl bir dil, nasıl bir ithamdır yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Kız çocuklarını IŞİD’e teslim ediyorsunuz, IŞİD’e!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Aynı zamanda bu bütçe için dendi ki...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Aile ve Sosyal Politikalar Bakanınız götürdü, IŞİD’e teslim etti!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Lütfen, müsaade eder misiniz, sıranız gelince konuşursunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sen bize “Kız çocuklarını dağa kaçırıyorsun.” diyemezsin!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bağırmasın! “Sen” deme, bana “sen” deme! Sesini kapat, tamam mı!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Böyle bir şey diyemezsin!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ne yaptığınızı biliyoruz, oradaki anneleri biliyoruz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Biz kimseyi dağa kaçırmıyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ben Hakkâri'ye gittim, Hakkâri'de çocuğu kaçırılan annelerle beraber oldum.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Kim, kim; söyle!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – 5 çocuğu varmış 4'ü gitmiş, 1'ini evin altına taşımış.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bir tane ispatla!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir müsaade eder misiniz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bu hiç doğru bir şey değil.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – İftira atarak bir yere varamazsın.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – İftira atmıyorum, gerçekleri söylüyorum. İftira atmıyorum, siz de atmayın; sıranız gelince konuşursunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Ne kadar ayıp ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir saniye...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bu nasıl bir terbiyesizlik ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ne demek “terbiyesizlik” ya! Siz ne diyorsunuz ya!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sözü geri alsın, böyle bir şey olmaz!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Böyle bir ithamda bulunamazsınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök, sayın milletvekilleri; bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Lütfen kendinize gelin; bana parmak sallama, otur!

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan, kimse bize, bizim konuşmacımızın konuşmasına ithafen “Kız çocuklarını dağa kaçıyorsunuz.” diyemez.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sizin konuşmacınıza ben hakaret etmedim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bu sözü geri alacak.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Bakın, Sayın Başkan; ben hakaret etmedim, öyle demedim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bu sözü geri alacak, bunu kabul etmiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir müsaade edin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Kendisi lütfen sözünü geri alsın, ben hakaret etmiyorum.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Böyle bir sözü kabul etmiyoruz, kimse bize bakarak...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade edin.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, Sayın Başkanım...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Biz milletvekiliyiz Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Parmağımı indir bir kere, otur!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Milletvekiliyiz yani...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Parmağımı indirip otursun yani.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir sakın olun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ben gayet seviyeli bir şekilde görüşlerimi ifade ettim, siz nasıl görüşlerinizi ifade ediyorsanız...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Hakaret edemezsiniz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Neyin seviyesi ya, neyin seviyesi; hangi seviyeyi söylüyorsunuz?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ben asla hakaret etmedim, asla!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir sakın olun.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “Terbiyesiz” diyerek hakaret eden asıl sizsiniz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Dağa kaçırılmak ne ya, dağa kaçırılmak ne! Kim kimi dağa geçiriyor ya, kim kimi dağa geçiriyor ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ben kimseye öyle bir şey demedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir saniye...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Kim kimi dağa geçiriyor?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz kaçırdınız.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sen ne söylüyorsun ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Lütfen, kendinize bakın, oturur musunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir saniye...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hayır, hakaret etmiyorum, ne dedim de hakaret ettim?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Siz ne söylüyorsunuz farkında mısınız?

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hakaret etmiyorum, hayır. Siz küfrediyorsunuz “Savaş bütçesi.” diyerek.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Senin Aile Bakanın Ankara’nın göbeğinde IŞİD’liye çocuk teslim ediyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Sayın Koçyiğit...

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “Kürt düşmanlığı, Kürt düşmanlığı” diyerek Türkiye’ye hakaret...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sen gelmişsin bana laf söylüyorsun ya!

NİLGÜN ÖK (Denizli) – “Kürt düşmanlığını” diyen kim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Koçyiğit, Sayın Koçyiğit...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Böyle bir dil olabilir mi!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Koçyiğit, bir saniye.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Süre istiyorum Başkanım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Ayıp ya!

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, Denizli Milletvekili Nilgün Ök'ün (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşması esnasında çıkan tartışmaya ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ök, bir saniye lütfen; Sayın Koçyiğit bir saniye...

Ben tutanakları aldım, tutanaklara baktım. Sayın Temelli'nin konuşmasında -ben yoktum- arkadaşlar, milletvekilleri biraz tepki gösterince Sayın Temelli de "Konuşmama müdahale etmeyin." demiş.

Şimdi, bir kere, ayağa kalkıp...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir müsaade eder misiniz bana.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Kaçırma olabilir mi ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade ederseniz... Şimdi, Komisyonun üyeleri buradaki usulü biliyorlar ve o usule uygun şekilde davranıyorlar fakat genellikle tartışmaların çıktığı veya işin kontrolden çıkmaya başladığı yerde Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimizin buranın insicamına, mehabetine uygun hareket etmemelerinden kaynaklanıyor.

Şimdi, az önce buradaki ifadelere nasıl AK PARTİ'den milletvekilleri itiraz ettiyse...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu ifadeyi de ben kabul etmiyorum Başkan.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bu ifade kabul edilebilir bir ifade mi Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir müsaade edin...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Buraya gelen milletvekilleri sorun yaratmaya gelmiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir saniye...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Olur mu öyle şey?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir saniye müsaade edin bana; tartışmaların çıktığı yere söylüyorum, bunu genellemek...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sizin söylediğiniz yanlış. Komisyon üyeleri...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir müsaade eder misiniz. Bir bırakın, bir müsaade edin, meramımızı bir anlatalım, toplantıyı belli bir noktada yönetelim.

Bütçe müzakereleri yapılıyor, bütçe müzakerelerinde milletvekillerine söz veriyorum ve milletvekilleri kanaatlerini belirtiyor. Birazdan gruplar adına konuşmalar bittikten sonra Komisyon üyesi milletvekillerinden başlamak üzere diğer milletvekillerine söz vereceğim.

Şimdi, Sayın Ök konuşması içerisinde az önce yapılan ithamlara yönelik bir cevap hakkını kullanıyor. Şimdi, burada sizin ayağa kalkıp Aile Bakanlığını DAES'le ilişkilendirmek, onlara...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Belgesi var Başkan, belgesi var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade edin değerli arkadaşlar, bir müsaade edin.

O belgeyi hemen alın; bakın, burada hemen biz de devreye girelim, savcıyı da arayalım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – İleteceğim size.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakalım hangi bakanlık DAES'e çocuk teslim etmiş, hesabını hep beraber soralım.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Evet.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Fakat değerli arkadaşlar, olmayan usuller üzerinden... Türkiye Cumhuriyeti devletinin bir bakanı yürütmeyi temsil eder, siz bir bakan üzerinden topyekûn Türkiye Cumhuriyeti devletinin hükûmetini DEAŞ'a çocuk teslim etmekle itham ediyorsunuz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan, siz bizi de savunmak zorundasınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakın, müsaade edin...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Biz milletvekiliyiz, burada bir itham var, kabul edilebilir bir itham değil bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade edin, bir müsaade edin...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Kabul edilebilir bir itham mıdır yani...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Dağa kız kaçırarak ne demek?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir müsaade edin; Sayın Koçyiğit, bir müsaade edin.

Değerli arkadaşlar, dolayısıyla bir kere, bunu kabul edemeyiz, bunu kabul edemeyiz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bu ara ilişkileri bozuk ama eskiden ilişkileri iyiydi İŞİD'le yani.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sen de az değilsin.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Daha iyilerdi yani niye inkâr ediyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bir müsaade edin.

İkinci konu, uluslararası alanda meydana gelen gelişmeleri, cereyan eden gelişmeleri doğru değerlendirmek gerektiği kanaatindeyim. Bu ortaya çıkarılan örgütlerin hangi amaçla hareket ettikleri, amaçlarına ulaştıktan sonra nasıl tasfiye edildikleri ortadadır. Dolayısıyla, ne yapılmak istendiğinin, özellikle bölgemizle alakalı nasıl bir kurgunun hazırlandığının farkında olarak hareket etmek lazım. Bu örgüte de DEAŞ örgütüne de diğerlerine de Türkiye Cumhuriyeti'nin devleti, imkânları en sert, en kararlı şekilde tepkiyi koymuştur ve buna karşı mücadelede NATO üyeleri içerisinde en net tavrı koyan ordu Türk ordusudur, hükûmet bizim hükûmetimizdir; bu, gözler önünde açık bir şekilde ortadadır.

Şimdi, bir diğer konu, Sayın Hatibin, Sayın Ök'ün dile getirdiği kanaatlerle alakalı -birazdan konuşma hakkı gelecek- siz de çıkar "Biz, kız çocuklarımızı dağa kaçırmadık." dersiniz, bunun değerlendirmesini...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir saniye...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Burada bir milletvekiline söylüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir saniye; müsaade edin.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sokakta herhangi birine söylemiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye, bir müsaade edin.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Burada bir milletvekili bir grubun milletvekiline söylüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade edin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bilerek söylüyoruz.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bilerek söylüyoruz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bu, öyle sıradan bir söz değil.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Başkanım, PKK'ya söylüyoruz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – İŞİD'le petrol anlaşması yapıyorsunuz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – İŞİD'lileri koruyorsunuz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, PKK'nın savunuculuğunu yapmak size mi düşüyor?

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Hepiniz İŞİD'in arka bahçesisiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz. Bakın, değerli milletvekilleri...

Bir saniye Sayın Temelli, bir saniye.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Karşında milletvekili var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, üzerinize alınmayın o zaman kardeşim. Cumhuriyet Halk Partisi de var, İYİ Parti de var, niye üzerinize alınıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bir müsaade eder misiniz.

Sayın Kırkpınar, sayın milletvekilleri; bir müsaade eder misiniz.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Kelime oyunu yapma ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade eder misiniz.

Değerli arkadaşlar, bakın, “Arka bahçesisiniz DEAŞ'ın...” Sayın Koçyiğit, siz de sözlerinize dikkat edin. Siz nasıl rahatsız oluyorsunuz...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Düzeltsin Başkanım, ben de düzeltirim. Düzeltsin milletvekili arkadaş, ben de düzeltirim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar, bakın, bir müsaade edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ya, Hanımefendi, yeter ya!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, olmayan şeyler üzerinden...

Ben bu ülkede Ticaret Bakanlığı yaptım, varsa bir şey en iyisini ben bilirim. Öyle bir anlaşma vesaire falan yok. Arkadaşlar, altı boş ithamlarla...

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Böyle bir kız kaçırma var mı!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, bir müsaade edin...

Değerli arkadaşlar, bakın, burada... Şimdi konuşmayı... Burada milletvekillerinin cevap hakkını ben kendim kullanıp size cevap vermek durumunda değilim. Dolayısıyla söz hakkınız... Arkadaşlar, siz Hükümete eğer bir ithamda bulunursanız ben de Komisyon Başkanı olarak müdahale etmek zorundayım. Dolayısıyla bir kere bu söylediklerinizin hiçbir tanesi doğru değil, içerisi tamamen boş; yalan, yalan, yalan... Kurgulanmış senaryolar üzerinden... Bir taraftan Türkiye'nin mücadele ettiği birden fazla terör örgütü var; PKK'sı var, FETÖ'sü var, DEAŞ'ı var; bunun üzerinden başka bir terör örgütünün aklanma propagandasından başka bir şey değil bu söyledikleriniz. Bunu kesinlikle kabul etmiyorum.

Sayın Ök, size söz vereceğim, sonra Sayın Temelli size söz vereceğim ve müzakereleri sürdüreceğim.

Lütfen Sayın Koçyiğit, söz vermeden müdahale etmeyin.

Siz sözlerinizi tamamladıktan sonra Sayın Temelli'ye söz vereceğim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Siz herkesin Başkanısınız, Komisyonun Başkanısınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben birazdan Sayın Temelli'ye söz vereceğim.

Buyurun lütfen.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Ben kaldığım yerden devam etmek istiyorum.

Tabii ki bugünkü görüşmeler sırasında bu bütçenin faiz bütçesi olduğuna dair de ithamlarda bulunuldu. Bizim bu bütçemiz faiz bütçesi değil, tamamen vatandaşımıza hizmet odaklı bir bütçedir. O faiz bütçesi 2000'li yıllarda kaldı, 100 liralık vergi gelirinin yüzde 85'inin faize gittiği dönemlerde bugün bu oran yüzde 14,48-15'lere gelmiş bulunmaktadır. Bu ne anlama geliyor? Demek ki bütçemiz faiz bütçesi değil, tamamen yatırıma odaklı, vatandaşına hizmet odaklı bir bütçe.

Yine, Hükümetlerimiz döneminde sosyal adalet ve sosyal devlet ilkesiyle sosyal güvenlik sistemimizde de birçok ilerleme kaydettik. 2024 yılı bütçemizde Sosyal Güvenlik Kurumlarına yapılacak transfer tutarı 1 trilyon 512 TL'dir. Sistemimizde hiçbir vatandaşımızı geriye... Sosyal güvenlik şemsiyemizin kapsamını genişlettik. Hiçbir vatandaşımızı geride bırakmayan, kuşatıcı bir anlayışla devamına yönelik sosyal yardımlarımız için 2024 yılı bütçemizden yüzde 4,5'lik bir pay ayırmış bulunmaktayız.

Yine, 2002 yılında yüzde 0,4 olan harcamaların millî gelire oranı 2024 yılında da yüzde 1,2'ye çıkmış durumda. Biliyorsunuz, biz 2005 yılında Türkiye'nin ilk engelliler kanununu da yine biz çıkardık. 2002 yılında 5 bin olan kamuda çalışan engelli oranı bugün 12 kat artarak 66 binin üzerine çıkmış durumdadır. Yine, Sakarya Gaz Sahası'nı devreye alarak mayıs ayının sonuna kadar vatandaşlarımıza ücretsiz doğal gaz sağlamıştık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave beş dakika süre veriyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

Sonraki on bir aylık dönem için ise vatandaşlarımızın 25 standart metreküpe kadar olan kullarımlarını ücretsiz hâle getirdik. Bu kapsamda ayırdığımız kaynaklar da dâhil olmak üzere vatandaşların daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanabilmeleri için 2024 yılındaki bütçeden 508,6 milyar TL ayırıyoruz.

Ayrıca, 2022 yılı Ocak ayı itibarıyla vergi dışı tuttuğumuz asgari ücret tutarıyla ilgili olarak yine 2024 yılında 595,1 milyar TL vergi muafiyeti sağlamayı öngörmekteyiz.

Türkiye ekonomisi mevcut dönemdeki küresel ve bölgesel düzeyde zorlu sınamalara rağmen hedeflerine ulaşma kararlılığını sürdürmektedir.

Yine, geçen hafta görüştüğümüz, On İkinci Kalkınma Planı'mız ve 2024 yılı bütçemizde en temel önceliğimiz deprem felaketlerinin üstesinden milletimizin dayanışmasıyla gelirken beşerî ve fiziki kaynaklarımızı Türkiye Yüzyılı'nı inşa yolculuğumuzda güçlü ve müreffeh bir ülke olma vizyonuyla toplumumuzun tüm fertlerinin refahını arttırmak, ülkemizin dünyadaki konumunu güçlendirmek üzere verimli bir şekilde tesis etmektedir.

Ben, bu duygu ve düşüncelerle 2024 yılı bütçemizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını temenni ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ — Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, size iki dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Denizli Milletvekili Nilgün Ök'ün (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bizim konuşmalarımızda -tutanaklara bakabilirsiniz, benim konuşmamda da- zerreyi miskal bir hakaret söz konusu değildir. Biz, eleştirilerimizi yaparız; hükûmeti de iktidarı da eleştiririz. Muhalefet bunun için var, hükûmet eleştirilemez diye bir şey olamaz, tabii ki eleştirilecek ve ortaya koyduğumuz şeyin belgeleri olmadan da ortaya koymadığımızı biraz sonra da göreceksiniz. Bu eleştiri meselesi başka bir şey.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Kürt düşmanlığımızın belgesi neymiş? Neymiş belge?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Biraz sonra açıklayacağız.

Bütün bunlara karşılık tabii ki itirazlar olabilir belli bir şey de; bunu da konuştuk fakat hakaret olamaz. Sayın Hatip hakaret ediyor, tutanaklara lütfen bakın; suçluyor, hakaret ediyor. Böyle bir usulün olmadığı konusunda bir mutabakatımız vardı burada, ben de buna işaret ettim

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hakareti önce arkadaşınız yaptı Sayın Temelli.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Ne dediğini duymadınız galiba.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Ve Sayın Vekilimiz de söyledi; sözünün geri alınması durumunda, belki o hararete, biz de sözümüzü geri alacağız dedi. Biz, böyle yaklaşırken sizin üstüne üstlük kalkıp Yaşar Bey'in oradan başka bir suçlama yöneltmesi, başka bir yere konuyu çekmesi... Ya, biz burada neyi konuşuyoruz? Bütçeyi konuşuyoruz. Ve konuşmalarımızı bağlamından kopartıp başka bir yere çekemezsiniz. Konuşmalarımıza yanıt verecekseniz verin, eleştirilerimize yanıt verecekseniz verin, her türlü eleştiri yapıp, bu bizim kabulümüz ama siz hakaret ediyorsunuz, suçlamada bulunuyorsunuz ve gerçekten kabul edilemez nitelikte bir dil ve üslupla yaklaşıyorsunuz. Bizim itirazımız bunadır. Sayın Başkan, tutanaklara bakılsın ve bu hakaretin geri alınmasını talep ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tutanakları getirttim.

Teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, süreniz yirmi dakikadır.

Buyurun.

(AK PARTİ sıralarından “Yirmi mi?” sesleri)

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hayır, ne olacak yani?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, geneli üzerinde Komisyon üyelerine yirmişer dakika veriyoruz. Bakanlıklar olunca gruplara, grup sözcülerine yirmişer, üyelere onar dakika. Mutabakatımız bu şekilde, Sayın Ağbaba'nın yirmi dakikası var.

Buyurun Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, çok teşekkür ederim öncelikle.

Sayın Bakan, değerli bürokratlar, Sayın Başkan; öncelikle bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

Şimdi, tabii bir seçim sonrasında yapılan ilk bütçe olarak gözükmüyor. Seçimden önce iktidar partisi çeşitli vaatlerde bulundu, muhalefet partileri çeşitli vaatlerde bulundu. Her türlü vaatte bulundunuz, her türlü vaatte bulundunuz ama bizim vaatlerimiz ile sizin vaatleriniz arasındaki fark şu: Biz vaatlerimizi gerçekleştirecektik, siz maalesef vaatlerinizi gerçekleştirmediniz.

Şimdi, kamuda mülakat kaldırılacaktı. Kamuda mülakat kaldırılmadığı gibi eş, dost, akraba cumhuriyeti devam ediyor.

Ev hanımlarının emeklilikle ilgili primlerinin üçte 1'ini devlet ödeyecekti. Bu bütçede hiç gözükmüyor bu.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Onların hepsini de bizden devşirdiler.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Aynen, bizden çaldılar, daha doğrusu alıntı yaptılar. Çaldı demeyelim ağır oldu o biraz; evet, düzeltelim hemen Sayın Başkan müdahale etmeden.

Şimdi, bu esnafla; Sayın Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan miting meydanlarında esnafın yoğun talebi üzerine “7200 günü getireceğim.” dedi ama bu 7200 de maalesef bütçede gözükmüyor yani esnafı kandırdınız.

“İşsizlik sigorta başvurusunu -Sayın Bakanın da tam kendi alanı- kolaylaştıracağız.” dediniz, onunla ilgili bir uygulama yok.

Yine, Sayın Bakanın alanı, 3600 ek göstergelyi bütün memurlara vaat ettiniz; o da yok.

“Mevsimlik tarım işçileri -ki hakikaten Türkiye'deki büyük yaralardan biri, büyük mağduriyetlerden biri- sosyal güvence kapsamına alınacak.” Denildi; maalesef sosyal güvence kapsamına alınmadığı gözükmüyor yani burada, bu vaatlere bakınca, bunları da artırabiliriz. Seçimde bir söz veriyorsunuz, yapmıyorsunuz, bunun adı “siyasi bir üçkâğıt” “siyasi bir dolandırıcılık” gibi gözükmüyor. Sayın Yegin, bunu da ifade etmek istiyorum. Ne söylediyse tersi oluyor, onu da söyleyelim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu bütçeye bakınca, bir şeyler çok net gözükmüyor; hem geleneklerimize hem de inancımıza göre bazı şeylerin olmaması lazım. Bu bütçede, değerli arkadaşlar, 3 temel şey gözükmüyor; biri şans oyunlarıyla ilgili, diğeri faiz ödemeleriyle ilgili, diğeri de sigara, tütün ve alkolden alınan vergilerle ilgili. Burada şunu söylesem yanlış olmaz: Devlet kumarbaz olmuş, devlet tefeci olmuş, devlet alkolik olmuş, bağımlı olmuş. Bunu niye söylüyorum? Birazdan ifade etmeye çalışacağım. Maalesef, devlet bütün gelirini kumara, tefeciliğe ve alkole bağlamış durumda. Birazdan bu konulara geleceğim.

Şimdi, aslında bu bütçede, gözüken şey de gelir dağılımındaki adaletin bozularak artacağı gözüküyor. Niye? Dolaylı vergiler bütçede başı çekiyor. Değerli arkadaşlar, 2024 yılında vergi gelirlerinin 8,3 trilyon olması planlanıyor; vergi gelirlerinin 2,5 trilyonu KDV'den alınıyor. Bu, gelir dağılımını bozan bir şeydir yani zenginden de aynı, yoksuldan da aynı vergiyi alıyorsunuz. Bütçenin sahibi Sayın Cumhurbaşkanı olduğu için, nereye gitsek Sayın Cumhurbaşkanının eli cebimizde; markete gidersiniz, eli cebimizde; sigara alırsınız, eli cebimizde; kıyafet alırsınız, eli cebimizde; deterjan alırsınız, eli cebimizde.

Bakın, değerli arkadaşlar, asgari ücretli vatandaşın da, 7.500 lira alan vatandaşın da, emeklinin de, Sayın Cumhurbaşkanının da ödediği vergi aynı ya da -Sayın Cumhurbaşkanının 183 bin lira, belki bugün çok kıymeti yok sizin açınızdan ama- bir büyük iş adamının ödediği vergi aynı gözüküyor. Bu, hiç adil değil.

Bir başka konu yine bu bütçede; ÖTV de gelir dağılımını bozmakta. Bu bütçede gelir dağılımını bozan tek şeyin KDV olmadığını görüyoruz, özel tüketim vergisi... Adına "özel tüketim vergisi" olarak bakmayın, en temel ihtiyaçlarımızdan özel tüketim vergisi alınıyor. Şimdi, cep telefonu artık herkesin kullandığı bir şey, ÖTV var; yine buzdolabında ÖTV var ya da bir alkol alacaksınız, ÖTV anormal fazla, her durumda, maalesef, 1 sigara için de vergi alınıyor.

Şimdi, biraz önce, sözümün başında söylemeye çalıştığım bir şey vardı; değerli arkadaşlar, son beş yılda şans oyunlarından elde edilecek gelir 40 kat artmış. Bunun sebebi ne? Resmen milleti kumarbaz yaptınız devlet eliyle. Niye? Milletin işi gücü yok, hayattan bir beklentisi yok, para kazanma olasılığı görmüyor, yaşamını sürdürme olasılığı görmüyor, ne yapıyor? Şans oylarına yöneliyor. Eskiden bir Sayısal Loto oynanırdı ya da yılbaşında bir Millî Piyango bileti alınırdı ama şimdi tüpçüye verdiğiniz Millî Piyango'da her türlü şans oyunu var; bir kayıt dışı var, bir de kayıtlı var. İnternete girin -ben çok oynamam ama belki sizler bilirsiniz- her türlü şans oyununun olduğunu görüyoruz. Bu şans oyunu, değerli arkadaşlar, maalesef insanları bağımlı hâle getirmiş durumda; envai çeşit bahis oyunu var, aklınıza ne geliyorsa bahsi var. Maalesef, fakir fukarayı bu duruma düşüren de sizin uygulamış olduğunuz politikalar. Millet kumarbazsa, millet şans oyunundan, internette para kazanmaya çalışıyorsa bunun sorumlusu da Hükûmettir; Sayın Başkan, bunu da açıkça ifade etmek istiyorum.

Şimdi, 2024 yılı için enflasyon beklentisinin yüzde 33 olduğunu söylüyorsunuz, vergi gelirlerinden beklediğiniz artış yüzde 72,3. Bu, nasıl bir tutarsızlık? O zaman, demek ki gerçek enflasyon yıl sonunda yüzde 33 olmayacak. Yüzde 33 gerçek enflasyon hedefiniz kim için? Memur için, emekli için, çalışanlar için. Bu ikisinden hangisi gerçekçi lütfen çıkın, açıklayın.

Yine, değerli arkadaşlar, diyelim ki bu aradaki yüzde 40 geliri vatandaş yemeyecek, emekli, asgari ücretli yemeyecek, dul, yetim yemeyecek, kim yiyecek? Onu da sizin yandaşlarınızın yiyeceği belli oluyor. Kamu-özel iş birliği yaptığınız firmalar -garantili köprüler, hastaneler, otoyollar- yaptıklarınızı yemeye devam edecek; kur korumalı mevduata giren insanlar yemeye devam edecek.

Bir başka konu, Türkiye'de herhâlde bugün işsizlerin, mağdurların yüzüne çok ağır bir tokat iniyor, o da 5-10 maaşla çalışan insanlar. Şimdi AK PARTİ'den vekil olsan iyi bir şey çünkü birçok iş var, vekil olmasa da hoş bir şey. Niye? Vekil olmuyorsan danışman oluyorsun eğer sadakatın kuvvetliyse güçlüyse. Nereye gidiyorsun? Örneğin Cumhurbaşkanlığı sarayında danışman oluyorsun. Vekillığe layık görmediği arkadaşlarımız sarayda danışman.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Sizde Cumhurbaşkanı yardımcısı olurlar...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Genelde bir danışmanlara bakın, 200’ün üzerinde danışman var; bir çoğunu tanıyorum, eski... Ya da ne oluyorlar? Bakan yardımcısı oluyor ya da o olamıyorsa daha ballı börekli işler var, yönetim kurulu üyesi oluyorsun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Şirketlere...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ya, ben aslında biraz size üzülüyorum, bu Orhan Yegin’e -ben çok severim- üzülüyorum görünce. Niye? Bak işte düşüncesi için ideolojisi için yıllardır mücadele ediyor, geldi milletvekilliği yapıyor. Bak, geçmişte size muhalefet eden, geçmişte sizle ilgisi, alakası olmayan insanlar var, onlar neler yapıyor biliyor musun? Onlar birçok yerde 300 bin, 500 bin maaş alıyor. Bir de özel zevkleri de var biliyorsunuz, onlar malt viskiyi seviyor böyle elinde bardak... Hem sizin korumanız altında, hani hatırlıyor musunuz? Jöleli...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, sataşma var.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Jöleli, hatırlıyor musun? Böyle normal viski de içmiyor Sayın Yegin, böyle malt viski, “single” malt içiyor, siz burada mücadele etmeye devam. Öyle çok adam var mı? Vallahi çok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, biz hani terminolojiye çok aşına değiliz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Siz biliyorsunuz da...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – “Single” ne oluyor, onu anlayamadım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, siz de çok iyi biliyorsunuz da burada ifade edemiyorsunuz yoksa vallahi siz de biliyorsunuz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İlk defa duyuyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi bizden iyi biliyorsunuz bunları, bizden iyi biliyorsunuz.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Onu biz bilmiyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bak, ben size söyleyeyim. Bak geçmişte gazeteci var, bunlar içerisinde gazeteci var. Geçmişte size hakaret eden, geçmişte... Ya şöyle söyleyeyim: Hangi dönem iktidar oysa onun bayrağını sallayan arkadaşlar var; onlar şimdi ballı börekli kurumlarda para almaya devam ediyor.

Şimdi, değerli arkadaşlar, geçtiğimiz yıl bir şey açıkladım ben Tarım Kredi Kooperatifıyla ilgili, o da sizin eski Bilecik Milletvekiliniz, bana 400 bin lira dava açmış. Ben ne demişim? Demişim ki: Tarım Kredi Kooperatifinin yönetiminde AK PARTİ’li siyasetçiler var, milletvekilleri var, il başkanları var, adayları var; bana 500 bin lira dava açmış. İnan’daki firmadan ayrı maaş alınıyor, buradaki firmadan ayrı maaş alınıyor. Alınıyor mu? Vallahi alıyorsunuz, vallahi gözünüzün içine bakarak söylüyorum. Şu kurumlara bakın, nerede milletvekili varsa eski arkadaşlarımızdan hepsi yönetim kurulunda. Ya, siz yetenekli insanlarsınız, sizi var ya vallahi sizi tebrik ediyorum! Siz pehlivanı bankacı yapacak kadar iyi insanlarsınız yani yetenekli insanlarsınız! Bak, adam bizim de hayran olduğumuz, dünyada da ünlü pehlivan, güreşçi adamı Vakıfbankın Yönetim Kurulu üyesi yaptınız. Bir de bu Vakıfbankın, Ziraat Bankasının, Allah aşkına elinizi vicdanınıza koyun, şu yönetim kurulu üyelerine bakın. Bu yönetim kurulu üyeleri, bu bankacılık yapan adamlar, ömürlerinde bankaya para çekip yatırmak dışına gitmemişlerdir, belki onu da danışmanları yapmıştır. Bunun kimisi Ziraat Bankası Yönetim Kurulu Başkanı, kimi Vakıfbankın Yönetim Kurulu Başkanı; kimisi ömründe cep telefonu kullanmaktan başka hiçbir yeteneği olmayan arkadaşlarımızı -vallahi yeteneklisiniz- ne yaptınız? TELEKOM’un yönetim kurulu üyesi yaptınız, TELEKOM’da danışman yaptınız; maalesef, Türkiye bir çiftlik gibi yönetiliyor değerli arkadaşlar, bir çiftlik gibi yönetiliyor. Şimdi yeri gelmişken söyleyeyim, bizim Malatya’da

-ben çok Malatya'daki arkadaşlarımı burada genel siyasete karıştırmam, çok tartıştırmam ama- kadın kolları başkanı vardı, AK PARTİ'nin İl Kadın Kolları Başkanı. Hanımefendi memur değil, hiçbir şey değil, bir baktık ki kendi sosyal mediasından bir şey paylaşıyor, diyor ki: "Sayın Cumhurbaşkanımızın tensipleriyle, Sayın Osman Aşkın Bak'ın da takdirleriyle Gençlik Spor Bakanlığına müşavir oldum." Acaba bu arkadaşımız, bu hanımefendi ne yapacak bilmiyorum. Malatya'da binlerce insan -depremin de verdiği acıyla- hem işsiz hem de yoksul kalmaya maalesef devam ediyor.

Yine bir dava daha söyleyeyim, benim paramı çok alıyor bu AK PARTİ'liler. Mahkeme yoluyla yani başka türlü değil, diğer sizin çok bildiğiniz yöntemle değil, mahkeme yoluyla yani böyle diğer katakulli şeyle değil Allah var yani, onu da söyleyeyim. Bu Sayın Kavakcı var, Sayın Sayan var.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yalan yanlış şeyler söylüyorsunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ya, ne yalan yanlış söyleyeceğim. Diyorum ki: İstanbul Belediyesinden burs aldınız mı? "Aldık." diyor ama... Almışsınız. Millettin bak... 7,5 milyon burs almışlar, Amerika'ya gitmişler. Amerika'da kardeşinin yanında tez yazmış, tez, kardeşinin tezi. Ya, bana 400 bin lira dava açıyor. Ya, kalk "Yalan!" de. İstanbul kadın kolları eski il başkanı -inşallah cevap verir- kadın burada değilken, Türkiye'de yaşamazken İstanbul Belediyesinde işe giriyor, burs alıyor Belçika'dan. Ya, vallahi bu vicdansızlık. Bakın, bunun sizin de içinize sinmediğini biliyorum. Bunun da AK PARTİ'li arkadaşlarımızın içine sinmediğini vallahi biliyorum. Sayın Bakanı milletvekilliği döneminden beri tanıyorum, vallahi onun da içine sinmiyor. Ya, böyle bir haksızlık olur mu ya? Millet burs bulamıyor, ev bulamıyor; sizinkiler özel, tabii, torpille... Sen dâhil değilsin buna Sayın Nilgün Ök. Sen dâhil değilsin yani buna; daha torpilli olman lazım, anladın mı? Daha torpilli olman lazım. Arkadaşlar, âdetâ devlet bir çiftlik gibi yönetilmeye devam ediliyor.

Şimdi, tabii, değerli arkadaşlar; bu bütçede, bütçe kalemlerinde gelir dağılımı bozuluyor, Bütçenin sosyal harcama kalemleri düşüyor. Şimdi, 2019 yılında kamu çalışanlarına bütçeden ayrılan pay yüzde 29,3; 2024 yılında kamu çalışanlarına bütçeden ayrılan pay yüzde 24'e düşmüş durumda, maalesef sosyal hakları da gittikçe düşmeye devam ediyor.

Şimdi, Sayın Cevdet Yılmaz burada yok ama ona da bir laf atayım. "Eğitime parayı çok ayırdık." dedi. 2016 yılında bütçeden eğitim hizmetlerinin aldığı pay yüzde 17,8; bugün ayrılan, 2024 için yüzde 11,9. Maalesef çocuklarımıza bir öğün yemek vermekten âcizsiniz; insanlar, çocuklar açlıktan bayılıyor.

Şimdi, biraz önce Sayın Nilgün Ök: "Eskiden faiz çoktu bütçede şimdi hiç faiz yok." dedi. Allah için yok!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hiç yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – "Faiz yok." demedim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi yok! Vallahi bak... 2023 yılında 646 milyar lira hesaplanıyormuş, 2024 yılı için faiz ödemelerine bütçeden ayrılması planlanan kaynak 1 trilyon 254 milyar.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Oran? Yüzde oranı?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yüzde 100 artmış durumda.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Oran, oran?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, bak, bir şey söyleyeyim, algıda uzmansınız, eğer siz "Türkiye faiz ödemiyor." diyorsanız vallahi bravo! Bunu söylemek de aslında bir yetenek işi yani, bunu söylemek de yetenek işi; biz bunu yapamayız. Sayın Cumhurbaşkanı diyordu ya: "Nas, nas, nas." Nas gitti, nas gitti; nas nereye gitti?

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Nas hiçbir yere gitmez!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi nas gitti.

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Yemin etme bari, nas bir yere gitmez.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi nas gitti. 19'dan düşürdünüz 8'e, şimdi 35 olacak faiz bugün; Yüzde 35. Bu da gerçekçi mi? Değil.

Değerli arkadaşlar, hakikaten, hani diyordu ya, Her şeyin sorumlusu ben, büyük ekonomist, Büyük ekonomist, hakikaten şimdi nassı bıraktı, faize sarılmaya devam ediyor. Şimdi de KİT zararlarının...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Dünya lideri, dünya lideri.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Efendim?

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Dünya lideri.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Dünya lideri... Allah esirgesin.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Size de lazım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Allah esirgesin, Allah esirgesin. Vallaha, dün diyor ki, dün... Yine, bak, getirdiniz konuyu nereye.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ama kendin getirdin ya.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi acayip bir lider. Bak, ben iki laf söyleyeyim o zaman. Acayip büyük bir lider! 15 Temmuzda diyordu ki: Bu Birleşik Arap Emirlikleri şerefsiz. Efendime söyleyeyim, Suudi Arabistan'la Cemal Kaşıkçı için ilişkiyi kesti, Türkiye domates satamadı Suudi Arabistan'a; İsrail'le ilgili meydan okuyordu; şimdi hepsiyle barışmaya çalışıyor. Bu, Sisi var ya Sisi... Mursi, Erdoğan'ı şimdi duysa var ya, vallahi mezarında ters döner, mezarında dört tur atar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, Sayın Ağbaba... Devletler arasında uzun süreli küslükler de olmaz...

VELİ AĞBABA (Malatya) – E, tabii, tabii.

CAVİT ARI (Antalya) – Hep size denk geliyor nedense Sayın Başkan?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tabii, tabii.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devletlerin yaklaşımı farklıdır.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, dur, geleyim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir de değerli arkadaşlar, tabii, şöyle...

CAVİT ARI (Antalya) – Fatura ödettiriyorsunuz ülkeye.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, zamanım gidiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, vereceğim zamanınızı.

Değerli arkadaşlar, Sayın Ağbaba'nın yaptığı konuşmalarda burada olmayan bazı milletvekilleri var; gelmeleri hâlinde onlara söz vereceğim, cevap haklarını kullanabilirler.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Gelsinler de konuşalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir diğer konu da değerli arkadaşlar, mutlaka siyasi partiler iktidara gelmek için uğraşırlar, bakın, siz de şimdi bir kongre sürecinin içerisindeyiz, parti içerisinde bir yenilenmeyle alakalı iddialarınız var. Niye bu? Çünkü...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Öyle bir iddiaları yok ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade edin arkadaşlar.

Neden bu? Şimdi, tabii, laf attığınız lider karşısında hep yenilmişsiniz; dolayısıyla ne yapıyorsunuz? Yeni birini çıkarmak istiyorsunuz. Dolayısıyla hakkını teslim etmek lazım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Başkanım, siz lütfen tarafsızlığımızı bozmayın.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Arkadaş, bunun bütçeyle ne alakası var?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ben bozmuyorum ama şöyle, ben...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yoksa sizinle de polemik yapacağız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ama benim Genel Başkanım aynı zamanda.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Biliyorsun, benim en sevdiğim şey polemik.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Biliyorum, biliyorum.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Veli Ağbaba yirmi yıldır aynı şeyi söylüyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Benim Genel Başkanım aynı zamanda, dolayısıyla bu konularda müdahale etmek durumundayım.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Peki, şimdi sözümü bitireyim o zaman.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave süre vereceğim size.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tamam.

Şimdi, dün grup toplantısında “Ey Amerika, ey İsrail!” diyor. İşte, İsrail terör devleti mi? “E, vallahi terör devleti.” Arkadaşlar, bunu söyleyen liderimiz, dünya liderimiz Amerika’nın emriyle, talimatıyla İsveç’in NATO’ya üyelik protokolünü Meclise gönderiyor.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Asla talimat almayız, talimat almayız; eskidendi o.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Amerika’dan talimat aldı, onu siz de biliyorsunuz, siz de biliyorsunuz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Başkanınız hamburgercide kaç saat durdu? Ne yaptı hamburgercide?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ya, eğer yiğitseniz bak, size bak hodri meydan diyorum.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Sayın Ağbaba, hamburgercide ne oldu ya?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yiğitseniz madem, bakın, elinizde bir fırsat var, bu katliamı bitirecek bir fırsat var.

Bak, bu katliamı bitirecek, dersin ki: “Amerika, sen bu katliamda gider İsrail’in yanında katliam yapmaya devam edersen o çoluk çocuğu, korumasız çoluk çocuğu, o Gazze’deki masumları öldürmeye, katletmeye devam edersen ben bu İsveç’in üyeliğini bloke ederim.” Bir deneyin, bir deneyin ne yapacaklar.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – İncirlik’i kapatsın, Kürecik’i kapatsın.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Deneyin bir, deneyin.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tamam işte, Meclisin takdirine sunuyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Gelecek, bakacağım takdirinize; reisin takdirine bağlı. Sizin takdiriniz mi var? Reis ne derse o.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – İncirlik’i kapatsınlar, Kürecik’i kapatsınlar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Takdire sunuyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sanki takdiriniz var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hamaset yapma ya!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Şimdi, arkadaşlar, sözüme devam edeyim, konuyu sizin açtınız, ben de mecbur giriyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sen açtın, hamaset yapıyorsun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Siz açtınız, orada... Gitti o, nerede?

Değerli arkadaşlar...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar, Sayın Yegin’e kişisel sataşmadan dolayı söz vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Değerli arkadaşlar, KİT zararları da... Bütçeye dönemiyoruz ki gerçi o da bütçenin konusu.

Şimdi, KİT zararları 2023 yılında gerçekleşme tahmini 298 milyar, önümüzdeki KİT zararları için bütçeden ayrılan miktar 518 milyar. KİT görev zararları 2019’da merkezî bütçenin binde 2’si iken yüzde 4,5’a çıkmış, buradaki rakam daha önce görülmüş bir rakam değil. Kalkınma planında yeni KİT’lerin özelleştirme alacağını söylemişsiniz. Anlaşılan o ki her zamanki gibi taktikle önce zarar ettirip sonra da satmaya devam edeceksiniz. Daha önce bunu nerede gördük? Şeker de gördük, TÜPRAŞ’ta gördük, TELEKOM’da gördük, TEKEL’de gördük.

Değer arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığı bütçesi 13,3 milyar, gençlik programlarına ayrılan ödenek 8,5 milyar, kadının güçlenmesine ayrılan kaynak 3,8 milyar; tek adama ayrılan kaynak milyonlarca genç için ayrılan ödeneğin 1,5 katı, yine kadına ayrılan ödeneğin 3 katı. Tabii ki gençlerimiz dışarı çıksın, yurt dışında çalışmaya devam etsin.

Değerli arkadaşlar, sizin zamanınızda bir deyim olmuş ve herkesin bildiği bir kavram girdi: “Trol” Baş trol kim? Baş trolün de kim olduğunu siz biliyorsunuz, İletişim Başkanı. Tabii, ona rakipler çıktı ama o rakipler şimdi gitti. Örneğin, Sayın Soylu’nun kurmuş olduğu bir site vardı biliyorsunuz, “ebabil” sitesi vardı yine trollerin bol olduğu. Yine kuşlar var, ne kuşuydu o?

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ebabil, ebabil.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yo, ebabil değil, bir tane daha var, Davutoğlu’nu gönderen kuşlar.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Pelikan.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Pelikan, pelikan. Bak, kuşları seviyorsunuz Allah var, kuşları seviyorsunuz. Değerli arkadaşlar, bunlara ayırdığınız kaynağa bakıyoruz 4,1 milyar, 2023’te 1,6 milyar ödenek verilmiş. Bunu ne için kullanıyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, ilave süre veriyorum size.

Buyurun.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sağ olun Başkanım.

Bunu ne için kullanıyorsunuz? Ankara Belediyesini Mansur Yavaş alırsa PKK’lılar su faturası dağıtacak diye kullanıyorsunuz, İstanbul Belediyesi için kullanıyorsunuz. Maalesef, üzülerek söylüyorum ki siyasi tarihimize geçmiş kara bir lekedir; bir siyasi partinin genel başkanı ile PKK militanlarını aynı videoda... Sırf seçimi almak için, bu ahlaki değil; bak bunu da söyleyeyim, bu ahlaki değil, bu meşru değil.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Neyi diyorsun?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kemal Kılıçdaroğlu ile Murat Karayılan'ı aynı videoya montaj yapmıştınız, sonra Cumhurbaşkanı dedi ya “Montaj da olsa...” ve bunu sizin yaydığımızı herkes biliyor. Bu bütçede maalesef, bir trol bütçesi, İletişim Başkanlığı... Hiçbir şey söylemeyin bunu siz yaptınız, bizzat siz yaptınız, bizzat siz yaydınız ve bu meşru değil, bu ahlaki değil arkadaşlar.

Bakın, dün, bugün, yarın kim terör örgütleriyle bir araya geliyorsa ondan namussuzu, ondan şerefsizi yok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Aynen öyle, aynen öyle!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bak dün, bugün, yarın ama bu insanlara, Kemal Kılıçdaroğlu'na ya da CHP'li birine kim iftira atarak terörle, Karayılan'la bir araya getiriyorsa aynı şeyler onun için de geçerlidir; namussuzdur, şerefsizdir, ahlaksızdır diyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İttifak da dahil mi buna?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hepsi dâhil. Bak, örneğin, kim geçmişte İŞİD'e sempatiyle bakıyorsa o da ahlaksızdır.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Aynen öyle!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Kim geçmişte PKK'yla masaya oturmuşsa o da ahlaksızdır. Kim İŞİD'le oturmuşsa o da ahlaksızdır. Bir şey söyleyeceğim: Ya, siz FETÖ diyorsunuz, ya FETÖ... Dur, bunu en son konuşuyum, burada söyleyecek laf çok.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ne oldu, ne yapacaksın?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Oo, bayağı, dünya kadar, dört-beş saat konuşurum FETÖ'yle ilgili.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hamburgere gel!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, süreniz doluyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika daha vereceğim ve bitireceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Tamam Başkanım.

Şimdi ona geleceğim. Değerli arkadaşlar, bu durum yani bir trol bütçesiyle karşı karşıyayız. Bir de bir ah alan biri var arkadaşlar, bir ah alan biri. Bu kişiyi tanıyor musunuz? Mutlaka tanırırsınız, Mecliste de uzantıları olur; Ayhan Bora Kaplan. Yani Ayhan Bora Kaplan her yerde var; bürokraside var, emniyette var, İçişleri Bakanlığında var; maşallah! Ben ilk kez duyuyorum, Ayhan Bora Kaplan'la...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Biz de ilk defa duyuyoruz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Ben de ilk daha duyuyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi, bir şey söyleyeyim, bürokraside var, bakanlıkta var. E, vallahi, biraz da size... Size demiyorum direkt ama mutlaka tanıdığı vardır vekiller içerisinde.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Partinize bakın, belki orada da vardır.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi, bizde yok, bizde yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Partinize bir bakın, belki orada da bir ayağı vardır.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bir şey söyleyeceğim, bugün Ankara Emniyet Müdür Yardımcısı açığa alınmış, ismini vermeyeyim. Ankara Emniyet Müdür Yardımcılarının ikisi de açığa alınmış. Birinin ismini böyle ağzımın dolusuyla vereceğim. Mukadder Kardiyen diye biri var; o var ya solcuların,

eylem yapanların, hak arayanların, sendikacıların, kadınların ahını çok aldı. Bu niye bu kadar saldırıyor diyordum; bu niye bu kadar insanlara, kadınlara saldırıyor diyordum; sebebi anlaşıldı, sebebi anlaşıldı. Bununla ilgili çok suç duyurumuz var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, toparlayalım lütfen.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Toparlıyorum.

Maalesef yakında Emniyette müdür yardımcısı kalmayacak, bunu da buradan belirtmek istiyorum.

Şimdi, her şeyi konuştuk, Malatya'yı konuşmadan...

ORHAN YEGİN (Ankara) – O öyle dağıtınca toparlayamaz, toparlaması mümkün değil.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yok, çok kolay.

Şimdi, değerli arkadaşlar, biliyorsunuz, Malatya depremi en ağır yaşayan 4 ilden 1'idir. Bizim ölü sayımız az olduğu için kamuoyunda maalesef sanki Malatya'da deprem olmamış gibi hava esti ama Hatay kadar, Adıyaman kadar, Maraş kadar Malatya da yerle bir oldu. Malatya'ya gelenler Malatya'nın ne hâle geldiğini görüyor. Malatya merkez diye bir şey yok arkadaşlar. Malatya'da o bizim kapalı çarşı dediğimiz, Teze Camisi dediğimiz, Söğütlü Camisi dediğimiz, Akpınar dediğimiz, Niyazi Mısıri dediğimiz yerler, komple şehir yok olmuş durumda. Maalesef, hâlâ mağduriyetimiz devam ediyor. Hak sahipliği çilesi hâlâ devam ediyor değerli arkadaşlar. Maalesef, kurtarılma becerilemedi, yıkım becerilemiyor, enkaz kaldırılma becerilemiyor. Sekiz ay geçmiş, maalesef, Malatya'da yıkılacak 4 binadan 1'i yıkılabilmiş daha.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, bayağı bir uzattım sürenizi.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bitireceğim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin'e söz vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hemen bitireceğim, tamam.

Bu konuyu sizin de Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimizin de dikkatine sunmak istiyorum. Maalesef Yeşilyurt, Battalgazi, Akçadağ'daki hak sahipliği açıklamasına itiraz süreci başladı. Bu ne kadar zor bir durum bilemezsiniz.

Ayrıca, dokuz ay geçti, orta hasarlı binalara ne olacağı hâlâ tartışılıyor. Belediyelere verilen sınırlı yetkinin, sınırlı sayıdaki ruhsatın tekrar iptal edildiği konuşuluyor. Bu şartlarda orta hasarlı binaların sahipleri kışı dışarıda geçirmeye devam edecekler. Bu insanlar devletten de bir şey istemiyor, kendimiz yapalım diyorlar ama maalesef hâlâ bir adım atılabilmiş değil.

Yerinde dönüşüm... Aynı belirsizlik ve kaos dönüşüm için de geçerli. 750 bin TL hibe, 750 bin TL krediyle 100 metrekarelik bir evin yapılması mümkün değil, bunun da artırılması lazım; bu evlerin en az maliyeti... Hele deprem bölgesinde fiyatlar almış başını gidiyor; Elâzığ'da betonun metreküpü 1.200 lira, Malatya'da 2.500 lira. Bunun artırılması lazım.

Sayın Başkanım, Malatya'da depremden önce de vardı ama depremden sonra katlanarak büyüyen bir barınma sorunuyla karşı karşıyayız. Maalesef, kiralar çok yüksek durumda.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyoruz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, hemen bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, teşekkür ediyorum.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Vallahi bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Ağbaba.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Başkanım, bitiyorum, sözüm yarım kalmasin, bitireyim.

Kiracılar zor durumda, 12-13 bin liraya kiralık ev bulmak da mümkün değil; maalesef, olsa da kiracılara verilmiyor. Kiracıların durumu çok kötü.

Bir de son olarak, Yoncalı Barajı'mız var, yirmi yedi yıldan beri devam eden baraj. Barajın tamamlanması yüzde 98'e geldi ama maalesef kanal ihalesi yapılabilmemiş değil. Geçmişte hem Boztepe Barajı'nda hem Kapıkaya Barajı'nda aynı şey geçerliydi. Baraj yapılıyor, üç beş sene sonra da kanallar yapılıyor. Yoncalı Barajı yirmi yedi yıldan beri beklemeye devam ediyor.

Ben tekrar teşekkür ediyorum, bütçenin hayırlı olmasını diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARİ (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde sataşma dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule ilişkin açıklaması

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir konuyu özellikle belirtmek istiyorum. Normalde Genel Kuruldaki gibi bir sataşma ve karşı cevap usulümüz yok burada. Az önce Sayın Sezai Temelli'ye bu konuda iki dakikalık bir süre vermiştim ve bir daha tekrarlanmamak üzere özellikle ismini zikrettiği için Sayın Yegin'e cevap hakkı için iki dakika süre vereceğim. Ondan sonra da normal...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Yegin'e sataşmadım, iyi bir insan dedim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Eyvallah.

CAVİT ARI (Antalya) – Yegin'le ilgili olumsuz bir şey söylemedi ki.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (izmir) – Olumsuz bir şey söylemedi ama.

CAVİT ARI (Antalya) – Yegin'e iyi bir insan diye söyledi Sayın Başkanım, cevap hakkı doğacak bir şey yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şöyle yapalım: Sayın Ağbaba, Sayın Yegin'e iki dakika süre vereceğim.

VELİ AĞBABA (Malatya) – “İyi bir insan.” dedim sadece.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ve bütün Komisyon üyelerimizin şunu bilmesini istiyorum: Bundan sonraki süreçte herhangi bir şekilde süre vermeyeceğim, Komisyonların kendi üyeleri konuşma yapacakları zaman bu haklarını da kullansınlar.

Tekrarlanmamak üzere Sayın Yegin, iki dakika süreniz var.

Buyurun lütfen.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

2.- Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in, HEDEP Grubu adına konuşan konuşmacının ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba'nın (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, öncelikle şunu arz etmek isterim: Burada birçok hatip gruplar adına konuştu, bizim hiçbir grubun konuşmacısına müdahalemez olmadı. Sayın Ağbaba'nın kendine has bir tarzı var, o tarzda kısmi mukabelede bulunmaya çalıştık ancak HDP Grubu adına

konuşan konuşmacının konuşmasında bir tepki verdik çünkü “Ben delilleriyle konuşuyorum.” Dedi; delil sorduk, delil de söyleyemedi. Bizi bu toplumda sevdiğimiz, kendisine hizmet etmek için uğraştığımız ve hiçbir ayrıma tabi tutmaksızın diliyle, diniyle, mezhebiyle bir bütün gördüğümüz bu toplumun kıymetli unsurlarından bir tanesine; bu toplumun bu güzelliğini, bu mozağini oluşturan kıymetli unsurlarından bir tanesine karşı düşmanlık yapmakla, düşmanca politikalar ortaya koymakla suçladığı için biz buna karşı bir tavır koyduk. Bizi suçlamadan konuşun, eleştirinizi yapın ki birçok şeyinize de sessiz kalıyoruz ama bu olursa biz de tepki veririz; öncelikle ona bir ifadede bulunmak isterim, bir.

İki, Sayın Ağbaba, bana atıfla üzüldüğünü kastederek birtakım isimler zikretti. Şimdi, kastettiği isimlerden bazılarını tahmin ediyorum ama ortaya konuşmak doğru bir şey değil, neyse kastınız, kimse kastınız, sosyal medyanız var, resmi görevli birisiniz, milletvekilisiniz; çıkar açıklamanızı yaparsınız, şahsı kastedersiniz, kamuoyuna açıklarsınız, suç duyurusunda bulunursunuz.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Suç değil ki.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şahıs da sizin yaptığınız açıklamayla ilgili cevabımı verir, sizi ya mahkemeye verir ya biraz daha para ödersiniz diğerleri gibi ya da kazanırsınız.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sayın Yegin, suç değil, suç değil. Almışsın, yönetim kurulu üyesi yapmışsınız.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dolayısıyla ben onları burada savunacak değilim, ben burada savunacak değilim, bir.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Siz yapmıyor musunuz yönetim kurulu üyesi?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Yok.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – İş Bankasına kim atıyor?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Cevap vereceğim.

ORHAN YEGİN (Ankara) – İkincisi, şuna bakarız, farklı zamanlarda farklı görevlere farklı kişiler gelir; biz gelen kişilerin liyakatine, ehliyetine bakarız...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bitiriyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Başkanım, ben cevap vereceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir sataşma yok.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben İş Bankasına daha önce atanmış...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sataşma yok.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Geçmişte iktidarın bayrağını sallayan insanlar...

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli milletvekilleri...

Sayın Yegin, tamamlayın lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, bana üzüldüğünü söyledi, ben de mesela Sayın Ağbaba size üzülüyorum. Kendi alanında aslında çok kıymetli isimler varken, mesela Bülent Kuşoğlu gibi bir adam varken, mesela Sayın Aşkın Türelî gibi birisi varken ve bunlar canı gönülden partinizin teşkilatlarına, yöneticilerine bir şeyler anlatıp ufuk çizebilecek kapasitede insanlarken, yüzlerce,

binlerce parti yöneticinizi İstanbul'da toplayıp buraya gelmeye dahi tenezzül etmeyen Jeremy Rifkin'e ta Amerika'dan uzaktan bağlantıyla bir şeyler anlatmaya çalışıp ideolojiyi kasan bir ortamda sizi zorla tutarak küçümsenmenizden dolayı çok üzuldüm, tamam mı?

VELİ AĞBABA (Malatya) – O da senin hakkın.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ömer Fethi Gürer'den rica etseydiniz, o gelir size çok daha millî, çok daha yerli ve çok daha kapsamlı sunumları ücretsiz yapardı; bu kadar küçümsenmenize ben de çok üzuldüm.

Teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben bir cevap hakkı istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sataşma var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika, değerli milletvekilleri, söz vermeyeceğim kimseye.

Sayın Akay, söz hakkı sizin.

Sayın Türelî, size bir sataşma, bu usule...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, sataşma... Ben buna bir cevap vereceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ama biz bunu sürdüremeyiz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Söz verin bence.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Sen Amerika'dan Merkez Bankası Başkanı getiriyorsun ya da McKinsey'e danışmanlık veriyorsun ya, ona niye bir şey demiyorsun?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, bakın, bunun...

Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Burada adam yok mu? Merkez Bankasını Amerika'dan ithal ediyorsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba...

VELİ AĞBABA (Malatya) – İngiliz vatandaşını Maliye Bakanı yapınca...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba, Merkez Bankası...

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar)

VELİ AĞBABA (Malatya) - Burada Türk vatandaşı yok mu, söylesene.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri... Sayın Ağbaba...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Türk vatandaşı değil mi Merkez Bankası Başkanı?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Türk vatandaşı.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ee!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, değerli milletvekilleri...

VELİ AĞBABA (Malatya) – Amerika'dan ithal ettiniz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ağbaba...

Bakın, değerli milletvekilleri...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Ömer Fethi Gürer'e getirseydiniz...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ya, beni karıştırmayın.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hemşehrime bile laf söylediniz bana, hemşehrime bile laf söylediniz; yazıklar olsun!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Hiç utanmadınız değil mi?

VELİ AĞBABA (Malatya) – Hemşehrime bile laf söylediniz.

NİLGÜN ÖK (Denizli) – Hemşehriniz kim?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir müsaade edin.

Değerli arkadaşlar, Merkez Bankası Başkanı burada doğmuş, büyümüş...

VELİ AĞBABA (Malatya) – En son söyleyeceğim isim, Malatyalı... Ben tahrik ediyorlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – ...buradaki okullarda okumuş, yüksek lisans için oraya gitmiş...

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Vatandaş olmuş.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yani Türk vatandaşı, arkadaşlar, kendi insanımız; buna da lütfen dikkat edelim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yakıştıramadım vallahi!

VELİ AĞBABA (Malatya) – Ben de size yakıştıramadım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bugün öğle yemeğinde, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız Cevdet Bey Bingöl yemeği ikramında bulunacaktır. Sayın milletvekillerimiz için üyeler lokantasının alt katında, diğer katılımcılar için üyeler lokantasında hazırlık yapılmıştır. Birazdan yemek için ara vereceğiz, oraya gideceğiz ve...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Komisyon üyelerine 1 porsiyon, diğer milletvekillerine yarım porsiyon mu olacak?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, bütün milletvekillerini davet ediyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, bunu uzatmayalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hayır, bir dakika.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir sataşmayla alakalı değil, bunu yapmayacağımı söyledim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, bir dakika, sataşma var.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Size sataşmamış.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sataştı ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sataşmadı, “Türelî” demedi.

VELİ AĞBABA (Malatya) - “İş Bankası” dedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, İş Bankası CHP’nin mi demek, ne demek yani?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – İş Bankası Yönetim Kurulunda görev almış birisi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – “İş Bankası” demek “CHP” mi demek, niye alıyorsunuz?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şahıs şeyi için değil; bakın, bir dakika...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika veriyorum Sayın Türelî, buyurun.

3.- *İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da geldi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye milletvekilleri..

Bir dakikanız var, buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben Plan ve Bütçe Komisyonu CHP Grup Sözcüsüyüm.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bu anlamda partiyle ilgili bir şeyler konuşulduğu zaman orada bize söz vermek zorundasınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun Türelî, değilim; siz konuşmanızda cevap verirsiniz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Zorundasınız, hayır böyle bir usul yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Size sataşma yok.

Sayın Türelî, konuşmayalım bunu.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sataşma değil, benim şahsıma değil; ben grup sözcüsüyüm, doğal olarak partiyle ilgili bir şey varsa geldiği zaman ona cevap vereceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, hatibin..

O zaman Sayın Türelî, şöyle diyelim... Ne dedi: “İş Bankası üyelerini kim atıyor?” dedi.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben cevap vereceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir dakika...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – “İş Bankası üyelerini kim atıyor?” dedi, CHP demedi ki.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Aydınlatmak için söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sandık da var orada.

Yani, buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Yüzlerce kuruma atama yapıyorsunuz, hiç utanmanız yok mu yani? İş Bankasına atama yapılmış da bunu konuşuyorsunuz ya!

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şahıs için değil.

Bir dakika, bakın...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, şimdi, bakın, İş Bankasının kuruluşunda Atatürk’ün hisseleri var, o hisseleri temsilen Cumhuriyet Halk Partisi gerçekten 4 kişi atıyor, 11 kişilik Yönetim Kurulunun 4 kişisi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Biraz açın da bu konuları bir şey yapalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Araya girildiği için bir dakikanızı veriyorum. Tamam, kesildi süreniz, haklısınız; buyurun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Cumhuriyet Halk Partisi tarafından 11 kişilik Yönetim Kurulunun 4 kişisi bu durumda. Ben de bu görevi bir dönem 2017-2020 arası yapan kişilerden biriyim ve bir dönem de çok tartışıldı yanlış bir uygulamayla çünkü Atatürk’ün vasiyeti var ortada, değiştirilemez

bu ülkede Mustafa Kemal Atatürk'ün, ülkenin kurucusunun eğer vasiyetine el konulursa herkesin şeyine el konulur diye buna itiraz da ettik ama bir dönem Cumhurbaşkanı bunu polemik konusu yaptı ve son derece yanlış yaptı; bunu da defalarca söyledik. Ayrıca, o da, Cumhurbaşkanı da söyledi, oradaki temettüler Türk Dil Kurumu ve Türk Tarih Kurumuna gider, hiçbir şekilde Cumhuriyet Halk Partisinin kasasına giren bir şey yok. Bu vesileyle bunu belirtmiş olayım, birinci konu bu.

İkinci konu, Sayın Yegin söyledi. Bakın, sonuç itibarıyla bizim yetişmiş kadrolarımız var ve o kadrolarla beraber çalışıyoruz, teşekkür ederiz söyledikleriniz için. Tabii ki partimiz içinde çok değerli insanlar var ama elbette onun dışında dünyanın her tarafında neler olduğunu...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, son kez uzatıyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii, bitireceğim.

Bunlarla ilgili olarak konuşacağız -bazen makaleler var, onları okuyoruz- doğal olarak orada da Rifkin de gelsin konuşsun, ne olacak bir kişinin konuşmasından yani bunun bir şeyi yok ki. Siz de geçmişte, bugün, uluslararası sistem içinde... Hatırlayın, bir dönem McKinsey'le anlaşma yapıldı -gelip- Türkiye'de denetim görevi, Maliye Bakanının bir kısım görevleri oraya devrediliyordu, sonra tepkiler üzerine vazgeçildi yani bunda bir şey yok ki.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Türel...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bir izin verin bitireyim.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Kötü bir şey söylemedim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, onun için demedim.

Yani bizim kadrolarımız burada zaten görüyorsunuz, yaptığımız muhalefet de ortada. Muhalefet şerhlerimizi lütfen okuyun. Bakın, görüştüğümüz bütün kanunlarda 80 sayfa, 100 sayfa; şimdi, göreceksiniz bütçede kaç sayfa? 300-400 sayfa muhalefet şerhimiz var. Kadrolarımız var, bu anlamda bunu yapacağız.

Son olarak Sayın Başkan, bir şey söyledi demin “Cumhurbaşkanıyla ilgili” deyince. Sanki dış politikada bir reel politik vardır “Bugün öyle söylenir, yarın dönüşür.” dedi, öyle bir şey yok. Dış politika tutarlılık ister.

Dış politikada bugün söylediğiniz yanlış bir şey ondan sonra sizi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türel, yani bakın...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitireceğim, siz söyleyedığınız için şey veriyorum. Bakın, bu şey yapar.

O yüzden iç politikada bir yanlış yaparsınız, yarın dersiniz ki “Yanlış yaptık, bunu düzeltelim.” ama dış politika öyle değil.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Uluslararası ilişkilerde ebet düşmanlık olmaz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Türkiye'nin dış politikasında uluslararası sistemin saygın bir üyesi olması, Atatürk'ün “Yurtta barış, dünyada barış” şiarının uygulanması en önemli şeydir hepimiz için ama dış politikada yapılan yanlışlıklar, zikzaklar; bunlar açık ve net olarak ortada, bunların olmamasını istiyoruz çünkü sonuçta bunlar bütün ülkeyi ilgilendiren konulardır. Siz dediniz öyle, hani

reel politik olarak bazen bakılır yani bugün öyleydi yarın ters ama öyle değil, dış politikada yapılan hatalar bir biçimde oraya kaydedilir. O yüzden Türkiye'nin dış politikada da çok daha tutarlı politikaları yürütmesini isteriz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, buyurun.

4.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Ankara Milletvekili Orhan Yeg'in'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bütçe ciddi bir iş, buna olabildiğince ciddi yaklaşıyoruz, ciddi yaklaşmak zorundayız. Buradaki tartışmalar önemlidir, bunu ısrarla dile getirmek istiyorum. Biz, tabii ki iktidarı eleştireceğiz, bu konuda da en yoğun eleştirilerimizi belki de acımasız bir şekilde de ortaya koyacağız; bizim her iktidarı eleştirdiğimiz cümleden hareketle “Bizi suçluyorsunuz.” diye bir karşı hamle geliştirmek haksızlıktır, bu kabul edilebilir bir şey değil.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Seçeceksiniz kelimelerinizi.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Kelimelerimiz tutanaklardadır; tutanakları -lütfen- rica ettik zaten Başkandan, tutanaklar gelecek. Suçlamanın olmadığı orada çok nettir ama tam yanınızda oturan arkadaşlarımızın suçlamaları da o tutanaklardadır ve göreceksiniz ki bizimki eleştiridir, sizinki suçlamadır.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Arkanızda oturan arkadaşın hakareti de tutanaklardadır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın vekilimiz zaten bu konuda söyledi, bir karşıtlık olduğu için tutanaklarda gereğini yapacağımı kendisi de ifade etti.

Ben Cumhurbaşkanı Yardımcımızdan da özellikle istihdam ediyorum burada olmadıkları süreye dair olan tutanakları okumalarını. Çünkü bizim meseleye nasıl, hangi bağlamda yaklaştığımız çok nettir. Asla meseleyi burada bir polemik, günlük siyasetin içine boğmak istemiyoruz. Gerçekten çok ciddi bir ekonomik kriz var, toplumsal kriz var, siyasi kriz var ve bütçe bütün bu krizlerin merkezinde yer alıyor. Hepimiz bu ciddiyetle yaklaşmak zorundayız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, teşekkür ediyorum.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde sataşma dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule ilişkin açıklaması (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir izahat yapma zarureti hissettim. Şimdiye kadar bu birleşim hariç böyle karşılıklı sataşma vesairenden dolayı hiç kimseye söz vermedim, bu dakikadan sonra da bu anlamda bir söz vermeyeceğim değerli arkadaşlar çünkü burası Genel Kurul değil. Genel Kurulda İç Tüzük 69'a göre sataşmadan söz hakkı var milletvekillerinin fakat Komisyonunda değil. Dolayısıyla milletvekilleri görüşlerini, kanaatlerini belirtecekleri zaman kendilerine tanınan süre içerisinde -bu eleştirilere, görüşlere- görüşlerini, kanaatlerini belirtebilirler. Bir de bütün milletvekillerimizi birbirimizi anlayacak şekilde hareket etmeye davet ediyorum, bu her birimiz için daha iyi olur kanaatindeyim. Teşekkür ediyorum, iyi anlaşıldığımızı düşünüyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Akay, buyurun lütfen, yirmi dakika süreniz var.

CEVDETAKAY (Karabük)– Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri, çok Değerli Cumhurbaşkan Yardımcımız, değerli bürokratlarımız, değerli basın mensupları; ben de hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Uzun bir maraton dönemine başlıyoruz. Bu dönemde, bu çalışmalarımızda birbirimizi kırmadan dökmeden, karşılıklı anlayış içerisinde, fikirlerimize değer verilmesi doğrultusunda ve önerilerimizin de bütçede gerekli revizyonların yapılması şekliyle sonuçlanmasını temenni ederek konuşmama devam ediyorum.

2018 yılında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçmeyle beraber kamu bütçemiz yeni bir noktaya evrildi ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin de bütçe hakkında bir zedelenme oldu. Bu bütçeyle makro ekonomik ve finansal istikrarı güçlendirmeyi, yüksek katma değerli üretimi teşvik etmeyi, yeşil ve dijital dönüşüm odağıyla verimliliği arttırmayı, ihracat artışını sağlamayı, bu yolla da büyümeyi teşvik etmeyi, cari işlemler dengesini oluşturmayı, enflasyonda orta vadede tek haneli rakamlara düşmeyi, iş ve yatırım ortamını iyileştirmeyi, afetlerle mücadele ederken de disiplinli bir mali bütçeyi sağlamayı, ayrıca gelirler politikasını da fiyat istikrarını ve gelir dağılımındaki bozukluğu giderecek şekilde maliye politikası ve para politikasıyla eş güdümlü çalışmayı hedeflemiş görünüyor. Ama bu nasıl olacak? Baktığımız zaman geçmiş yılın bütçelerinde de aynı hedefleri koydunuz fakat bu hedeflere ulaşmada başarılı olamadık, inşallah bu bütçeyle bu hedeflere ulaşmada başarılı oluruz.

Bu bütçenin borç ve faiz sarmalı içerisinde kıvrandığını görüyoruz. Bütçe açığını düşüremediğimiz gibi enflasyonu tek haneye indiremediğimiz, işsizliğin arttığı, büyümenin istikrarının sağlanmadığı, mali disiplinin bozulduğu bir bütçe olarak görüyoruz.

Enflasyonu nasıl düşüreceğiz? Yani enflasyonu -On İkinci Kalkınma Planı'nda da söyledik- 2028 yılı sonu itibarıyla tek haneye düşürmeyi planlıyoruz fakat bir taraftan bakıyoruz enerji fiyatlarındaki yüksek artışlar... Hakikaten dünya piyasasındaki konjonktürel durumla ilgili olarak da enerji fiyatları yükselme eğiliminde, biz de dışa bağımlı olduğumuz için bu bizim için olumsuz bir durum. Yine aynı şekilde gümrük vergilerindeki bazı artışlar, özellikle tekstil ve konfeksiyon ürünündeki artışlar fiyatlar genel seviyesinin yükselmesini ve maliyet enflasyonunu da tetikliyor. Yani bini aşkın üründe 1 Kasımdan geçerli olmak üzere gümrük vergilerini çok ciddi oranda artırdık, bu da Aralık ayı itibarıyla fiyatlar genel seviyesinin yükselmesine sebep teşkil edecek. Bu ortamda nasıl enflasyonu düşüreceğiz?

2023 yılında 1 trilyon 600 milyar bütçe açığı olacağı tahmin ediliyor, belki biraz daha üzerine çıkacak. 2024 yılı bütçesinde de 2 trilyon 652 milyarlık bir bütçe açığı öngörülmüş. Maalesef, bu sene de öngörülen bütçe açığının çok üzerinde bir bütçe açığıyla karşılaşacağız. Niçin mi? Çünkü geçen yılın bütçesinde de -hedefimiz- aşağı yukarı 659 milyar civarında bütçe açığı belirlemiştik, yaklaşık 2,5 katı oranında gerçekleşecek; bu açık da önümüzdeki dönem içerisinde -aynı kıyaslama olmasa da- çok çok yukarılarda olacak.

Bir de biliyorsunuz, geçtiğimiz temmuz ayında Cumhurbaşkanımıza borçlanma limitiyle ilgili bir yetki vermiştik; işte, yüzde 5 Maliye Bakanının, yüzde 5 Cumhurbaşkanının borçlanma yetki oranlarının üstüne de 3 kat borçlanma yetkisi verdik, bu da yaklaşık 2 trilyon 186 milyarlık bir rakama tekabül ediyordu; bunun da nasıl kullanıldığını, nasıl değerlendirildiğini zaman zaman konuşuyoruz.

Keşke bu borçlanma limitinin ihracatı, istihdamı artırıcı, yatırımları geliştirici şekliyle kullanılması mümkün olsaydı veyahut da bir kısmının en azından -Genel Kurulda da burada da defalarca gündeme getirdiğimiz şekliyle- burada çalışan emeklilerin devre dışı kalması nedeniyle aradaki 8 milyar boşluktan bahsetmiştik, buralara kullanılmasını, 15 bin TL'lik teklifimizin kabul edilmesini... Buradaki 208 milyarlık rakamın zaten 61 milyarını bu Hükümetimiz, iktidarımız bulmuş; aradaki 137 milyar için de Cumhurbaşkanımız bu yetkisini emeklilerimiz için kullansaydı, emeklilerimize de 15 bin TL ikramiye verseydik. Dün kanun geçti, maalesef bunda başarılı olmadık, devam edemedik. Peki, bu 2024 yılı içerisinde bu yetki tekrar kullanılacak mı? Bu önemli bir sorun, geçici maddeyle konulmuştu, eğer bu yetki tekrar kullanılacak olursa ve 3 kat olarak da kullanılacak olursa yaklaşık 8 milyar 768 milyonluk bir rakam... Ya, bu çok ciddi bir rakam. Bütçe büyüklüğümüz zaten 11,9 trilyon TL. 8 trilyon 768 milyar, bütçe büyüklüğünün yani gider kalemlerinin yüzde 73'üne tekabül ediyor; vergi gelirleriyle yani bütçe gelirleriyle kıyasladığımızda da yüzde 94'üne tekabül ediyor. Böyle bir büyüklük, muazzam bir büyüklük. Önümüzdeki dönem içerisinde -bu enflasyonist ortamda- bu yetkiyle ilgili tekrar bir torba yasa önümüze gelecek mi veya ek bütçede bu konu gündemimize gelecek mi, ben de merakla bekliyorum; gelmemesini temenni ediyoruz, inşallah gelmez diyoruz.

Şimdi, az önce konuşmamda söylemiştim bütçenin borç ve faiz sarmalına girdiğini. Bütçe rakamlarına baktığımız zaman 1 trilyon 254 milyarlık bir faiz giderinden bahsediliyor. Bu, yine bütçe büyüklüğünün -az önce sayın vekilimiz de bahsetmişti faiz giderinin çok düşük rakamlarda olduğundan- yüzde 10,52'sine tekabül ediyor, vergi gelirlerini oranladığımız zaman da yüzde 14'üne tekabül ediyor. Bunlar çok ciddi rakamlar. Bütçe açığına oranladığımız zaman da bütçe açığının da yüzde 48'ine tekabül ediyor. Biz bu bütçedeki ana para, borç ve faiz sarmalından nasıl kurtulabiliriz? Burada biz net borçlanma hasılatı yaratmak zorundayız yani kullandığımız dış kaynaklı kredileri verimli hâlde kullanmamız, oradan elde ettiğimiz hasılatla... Bunu da nasıl verimli kullanacağız? Sizin de hedeflerde belirttiğiniz şekliyle; ihracatı artırıcı, yatırımları artırıcı, istihdamı geliştirici projelerde kullanıp oradan elde ettiğimiz hasılatla hem ana parayı ödeyeceğiz hem faizi ödeyeceğiz. Yani faizi ödemekle kalmayıp ana parayı da aşağı çekmemiz lazım ki biz bütçedeki dengeyi sağlayalım, mali disiplini sağlayalım. Bu konuyla ilgili bu bütçede açıkçası bir umut görmedik, bunu da ayrıca ifade etmek istedim.

Bir de iş ve yatırım ortamının iyileştirilmesini öngörüyorsunuz. Oysa bütçeden yatırımlara ayrılan pay yani sermaye giderleri olarak baktığımızda sermaye transferlerini de buna dâhil etseniz -ki bu bütçe dışı bir kalem- sermaye mallarının finansmana aktarılması şekliyle oranın çok düşük olduğunu görüyoruz.

Bir de sabit sermaye yatırımlarının geliştirilmesi gerekiyor, yurt dışından sabit sermaye yatırımlarının ülkemize kanalize olması gerekiyor; bunun için de... CDS'lerimizin ne hâlde olduğunu görüyoruz, ülkemize güven zedelenmiş durumda, bir de gri listedeyiz. Tabii ki İçişleri Bakanlığımız, Emniyet teşkilatımız çok önemli operasyonları gerçekleştiriyor; Hükümet çok kararlılıkla bu konunun üstüne gidiyor. Biz kendilerine teşekkür ediyoruz ama burada Maliye Bakanlığı yetkililerimiz mevcut, burada hepimiz bir aradayız; işte, maliye politikası ve para politikasıyla da burada gri listeden çıkmak için somut birtakım hamleler yapılırsa ülkemiz açısından çok faydalı olacağını söylüyorum çünkü başka türlü bu sabit sermaye yatırımlarının ülkemize gelmesi mümkün değil. Sayın Şimşek ve ilgili yetkililer sürekli fon arayışıyla ilgili Körfez dâhil, Avrupa dâhil, Amerika'da muhtelif fon kaynaklarıyla görüşmeler yapıyorlar ama zorlandıklarını görüyoruz. Bunun için de burada, hep beraber, iktidar partileri ve muhalefet partileri vekilleriyle beraber ne yapmamız gerekiyorsa ülkemiz için yapmamız gerektiğine inanıyorum; bunu da özellikle ifade etmek istedim.

Yatırım olmadan büyüme nasıl olacak? Yani tüketim amaçlı bir büyüme de enflasyonu körükleyecektir, enflasyonu düşürmeye çalışırken bir çelişki oluşturacağız. Bir de ihracatla ilgili gelişmeyi nasıl sağlayacağız? Yani ihracatın finansmanı olayı çok çok önemli. İhracatçılarımız gerekli şekliyle finansmana erişemiyorlar, ham madde bulmada... Ve ham madde fiyatlarıyla ilgili bu vergilerin de artışıyla beraber gümrük vergilerinin maliyetleri de artıyor. Dahilde İşleme Rejimi kapsamında ihracat yapmak da kolay değil o öneriliyor ama pratikte bu çok mümkün olmuyor. Bu konuda da ihracatı geliştirme açısından gerekli tedbirlerin alınması, finansal desteklerin sağlanması, buna uygun olarak EXIMBANK dışında da sigortacılık müessesesinin geliştirilmesi, ön finansman ihtiyaçlarının temin edilmesi gibi kararların hayata geçirilmesinde fayda olduğunu görüyorum çünkü 2028 yılı için hedeflediğimiz 375 milyar dolarlık ihracat hedefine ulaşmamız başka türlü mümkün olmaz. Sadece turizm gelirleriyle de buna ulaşmamız mümkün değil çünkü yarın öbür gün etrafımızda, ülkemizde, dünyada neler olacağıyla ilgili de bir muğlaklık var, her türlü karışıklık ortada. Turizm gelirlerimiz de başka türlü etkilenebilir, bunu da buradan vurgulamak istedim.

Vatandaş zaten vergi yükü altında eziliyor. Yine bu bütçede gelir dağılımındaki bozukluğun giderilmesi ve vergi gelirlerinin tabana yayılmasıyla ilgili ifadeler var. İncelediğimiz zaman vergi gelirlerinin yüzde 68,5'inin dolaylı vergilerden olduğunu görüyoruz. Hâlbuki biliyoruz ki dolaylı-dolaysız vergiler yani vasıtalı-vasıtasız vergiler ayrımında dolaysız vergiler lehine bu oranın gelişmesi lazım. KDV'nin, ÖTV'nin, diğer dolaylı vergilerin yüksek olduğu ortamda yani mal ve hizmet fiyatlarının içerisinde gizlenen bir ortamda vatandaşımız da ne kadar vergi ödediğini anlayamıyor. Biz buna "mali anestezi" diyoruz. Dolayısıyla bu haksız durumun ortadan kalkması gerekiyor; az kazananadan az, çok kazananadan çok vergi alınması gerekiyor. Bu konu da bütçemizin en önemli sorunlarından biri; maalesef, bütçede bu oranı yakalayamamış durumdayız. Bu konuyla ilgili de ciddi önlemler almamız gerekir.

Bir de kaynakların etkin ve verimli kullanılmasıyla ilgili ifadeler var. Kaynakların etkin kullanılması gerçekten çok güzel, ihtiyaç duyulan alanlara aktarılması güzel; yatırımı, istihdamı, ihracatı geliştirecek alanlara aktarılması çok güzel. Biz buraya baktığımız zaman -zaten az önce de bahsettim- yatırımlara ayrılan rakamın, bütçenin oransal olarak da düşük olduğunu ifade ettim; bunu da önümüzdeki bir sorun olarak görüyorum.

Yine, burada ayrıca ifade edeceğimiz bazı konular da var.

Yeterli vaktimiz var mı Başkanım, ne durumdayız?

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Bir dakika daha veririm.

CEVDET AKAY (Karabük) – Tamam.

O zaman, bu bir dakikada seçim bölgem Karabük'ten bahsedeyim, diğer ifade edeceklerimi sonraya...

Daha önceki Komisyon toplantılarında da bahsetmiştim, bu İRAP olayını ben çok önemsiyorum afetlerle ilgili. Depreme 1 trilyon 28 milyar ayrılmış, AFAD'a çok ciddi bütçeler ayrılmış; bu İRAP'ta...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Akay, otomatik sisteme göre altı dakika vaktiniz var, ben bir an bir dakika dedim ama vaktiniz var.

CEVDET AKAY (Karabük) – Öyle mi? Tamam.

Netice olarak bu İRAP'ta belirtilen -Karabük dâhil- Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki diğer illerde, Doğu Karadeniz Bölgesi'ndeki illerde sel felaketinden dolayı büyük zararlar görülüyor. Bu İRAP'ta belirtilen hususlar yerine getirilmediği için bu sel felaketlerinde mağduriyetler oluyor. Yani buraya

ilgili ödeneklerin aktarılması ve bu tavsiye edilen, tespit edilen noksanlıkların giderilmesi için çalışmak gerekiyor. Buradan özellikle de bunu ifade ediyorum, önümüze bütçe geldiği zaman, bakanlıklar bütçesi geldiği zaman buraya ödenek aktarılmasının çok çok önemli olduğunu buradan ifade etmek istiyorum.

Bütçeye genel olarak baktığımızda, bütçenin emekliyi zora soktuğu, esnafı zora soktuğu, işçiyi zora soktuğu; ücretlilerin vergi yükü altında ezildiği, hakikaten asgari ücretlinin çok zor durumda olduğu bir bütçe ve bütçe hakkının zedelendiği bir bütçe olarak görüyoruz.

Yine, ziyaretlerim esnasında, Karabük bölgesindeki bir emekli ağabeyimiz, emekli aylığı yetmediği için -60 yaşının üstünde- ikinci bir işte çalışmak zorunda kalıyor; ağır sanayide, haddehanede hayatını tehlikeye atarak, kaza yapma riski olarak evine ekmek götürmek için çalışıyor. Emeklilerimizin de tekrar buradan mağduriyetini ifade ediyorum. Keşke en az asgari ücret seviyesine -ki 15 bin TL'ye- emeklilerimizin maaşını çıkarabilseydik ve ocak ayında da bu 15 bin TL üzerinden bunu kök ücret kabul edip gerekli zammı yapabilseydik fakat yapamadık.

Buradan, önümüzdeki dönem içerisinde bütçedeki bakanlıklarla ilgili detay konuşmalarımızda da bizim önerilerimizin, tavsiyelerimizin dikkate alınmasını özellikle rica ediyoruz çünkü biz bu tavsiyelerimizi ülkemiz daha iyi noktaya gelsin, ülkemiz kalkınsın, gelişsin, gelir dağılımındaki bozukluk giderilsin diye yapıyoruz.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Teşekkür ederim.

Gruplar adına konuşmalarda İYİ Parti Grubunun söz talebi vardı, ona veriyorum şimdi.

Sayın Usta, süreniz yirmi dakika.

Buyurun.

ERHAN USTA (Samsun) – Çok teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, sayın milletvekili arkadaşlarım, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; öncelikle hepinizi saygıyla selamlarım. Görüşmelerimizin hayırlı olmasını niyaz ederim.

Şimdi, tabii, önemli bir konuyu görüşüyoruz; orta vadeli program ve orta vadeli bütçe. Üç yıllık bir bütçe önümüzde; birinci yılı detaylı, diğer iki yılı normal olması gerektiği şekilde daha kabaca yapılmış bir bütçe.

Şimdi, tabii, bölgemizde jeopolitik risklerin hakikaten çok yükseldiği bir ortamda bu bütçeyi yapıyoruz.

Şimdi, çok geriye gitmeyeceğim, daha önce kalkınma planı konuşmalarımızda geriye doğru bir analiz yapmıştık ancak bugün Türkiye ekonomisinin aslında içinde bulunduğu bu sıkışıklığın temelinde... Son dönem olarak söylüyorum, geçmişte iyi yaptığı işler oldu AK PARTİ hükümetlerinin özellikle bütçe bağlamında yani Türkiye'yi çok yüksek bütçe açıklarından 2006'da neredeyse -kamu açığı olarak baktığımızda- sıfıra getirmişti. Birazdan onların rakamlarına vaktim oldukça gireceğim. Yani tabii, çok güçlü bir faiz dışı fazla verilmişti ve ülkede onun getirdiği bir rahatlama olmuştu. Ondan sonra o bütçe kaynakları, tabii, toplumun bekleyen ihtiyaçları vardı, oralarda kullanılmaya başlandı; sosyal yardımlar başta olmak üzere ve diğer yatırım ihtiyaçları falan yapıldı. Fakat sonradan, tabii, birkaç kırılma noktası oldu ama son kırılma 2018 esnasında benim tespitlerime göre, buna birçok iktisatçı da katılıyor. Onu tam ayırtmıyoruz yani 2018'de yeni sisteme geçmekten mi kaynaklandı yoksa Hazine ve Maliye Bakanı olarak Sayın Berat Albayrak göreve getirilmişti, onun bu politikalarından mı kaynaklandı; bunu ekonometrik olarak çok ayırtmak mümkün değil ama o dönemde hakikaten

ekonomide ciddi bir kırılma, bozulma başladı. Şimdi, son safhada da tabii, Mart 2021’de Merkez Bankası Başkanının görevden alınması, sonra Para Politikası Kurulu üyelerinin görevden alınması ve Eylül 2021’den itibaren ekonominin temellerinden kopuk bir şekilde uygulanan faiz politikası veya “Faiz sebep, enflasyon sonuç.” anlayışının getirdiği politikalar Türkiye’yi şu anda içinden çıkılmaz bir noktaya getirdi.

Biz birkaç yıldır özellikle şunu hep söylüyorduk, arkadaşlarımız da hatırlayacaktır, ben de söyledim, diğer iktisatçılar da söyledi: “Türkiye ciddi bir ikiz açığa gidiyor ve ikiz açığı Türkiye kaldıramaz.” Yani hiçbir ülke hemen hemen kaldıramaz ikiz açığı, hani parası rezerv para olan ülkeler ikiz açığı kaldırabilir ama bizim gibi ülkelerin, gelişme yolundaki ülkelerin ikiz açığı yani hem bütçe açığı aynı anda ve yüksek cari açık ve yüksek bütçe açığı... Açık olabilir, olması da beklenir çünkü gelişmekte olan ülkeler kaynak kısıtı çeken ülkelerdir; cari açık demek dış kaynak kullanmak demektir, dolayısıyla bir miktar dış kaynak kullanılabilir. Birinden biri fazla olur, iyi işler yaparsınız, o tolere edilir ki işte 2007-2008’e kadar veya hatta 2012-2013’e kadar Türkiye’de de böyle şeyler oldu yani yüksek cari açıklarımız vardı ama bütçemiz sağladı, tolere edildi, birtakım şeyler oldu ama şu anda geldiğimiz noktada, mesela geçen yıl cari açık millî gelirin yüzde 5,4’ü, bu yıl yüzde 4 gerçekleşecek diyoruz. Bütçe açığı veya kamu açığı -hangisine bakarsanız bakın- yüzde 6’nın üzerinde, yüzde 6,4 ama gelecek yıl da bunun yine 6,4 seviyesinde bir seviyede olmasını şu anda programlıyoruz. Yani, dolayısıyla ben şimdi baktım, BRICS ülkelerine baktım, “kırılgan 5’li” diye adlandırılan ülkelere baktım, arkadaşlar da baksınlar yani oralarda da var. Mesela, bakıyorsunuz, kırılgan 5’lide işte Brezilya’nın, Hindistan’ın falan da bütçe açıkları yüksek ama cari açıkları çok daha sınırlı bize göre veya Endonezya’nın bütçe açığı 2,2; cari açığı 0,2 -millî gelire oran olarak söylüyorum- Güney Afrika’nın yüzde 6 bütçe açığı var veya kamu açığı -bu “general government” daha doğrusu genel devlet bütçe açığı, hani genel olarak söylüyorum- ama cari açığı 2,5’ta ama bizde ikisi de yani birisi “2023’te 4” olacak diyoruz -muhtemelen biraz üzerinde gelecek ama bütçe açığı anlamında baktığımızda 6’nın üzerinde- ve gelecek yıl da 6’nın üzerinde olacak diyoruz. Dolayısıyla bu ekonomi içerisinde bulunduğu kırılganlığı giderek de artırıyor.

Şimdi, bunu çözmek için ne yapılıyor diye baktığımda, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, yani hakikaten çok fazla bir şey yapıldığını görmüyoruz. Ne yapılıyor? İşte, biraz son dönemde özellikle çalışanların üzerine binildi, çalışanların üzerinden ekonomiye bir rekabet gücü kazandırılmaya çalışıldı. Bunları uzun uzadıya anlattık; işte, iş gücü ödemelerinin millî gelir içerisindeki payının ne kadar radikal düştüğünü, Gini katsayısının bozulduğunu, TÜİK rakamlarına göre yoksulluk oranlarının arttığını hepimiz biliyoruz, aynı rakamları defalarca konuşmanın bir anlamı yok. Yani buradan bir rekabet gücü kazandırarak bir şeyler yapmak mümkün değil. Şimdi, nihayetinde demokratik bir ülkedeyiz, seçimler var, politik baskılar var, vatandaşın durumu ortada. Şimdi tekrar seçimler geliyor, emekliler zam bekliyor, olması gerektiği şekilde nisandan beri hiç zam almamış, bu kadar yüksek enflasyonda maaş artışı yapılmamış emekliler var. 7.500 lirayı aldı, hâlâ 7.500 lirayla bekliyor; 8-10 milyon emekli var bu şekilde yani bunlara bir şey yapmanız gerekecek. Dolayısıyla, her tarafa aynı anda veremeyeceğinize göre ama bu yoksulluk sorunu da çözülmesi gereken bir sorun olduğuna göre başka bir şeylerde bir şey yapmak lazım. Şimdi, bütçe çok ciddi; bir defa dolarizasyon var yani ekonominin genelinde de var “Düşüreceğiz.” dediniz bunu. Kur korumalı mevduatı artık konuşmuyorum yani tam bir rezaletti, tam bir sıkıntıydı. Keşke Türkiye öyle bir karar almak durumunda kalmıyaydı. Şimdi, bunlar alındı, yapıldı, oralardan ciddi yükler geldi; o da bir dolarizasyondur. Şimdi, bakıyorsun, o tarafta dolarizasyon var; bütçeye bakıyorsunuz, kamu-özel iş birliği ödemeleri olsun, diğer giderlerimizin çok önemli bir kısmı devletin kontratları... Devlet, vatandaşa diyor ki: “Dolarla iş yapma.” Yani AVM’lerde dolar üzerinden kira sözleşmesi yapılması falan yasaklanıyor ama devletin yaptığı işlerin temelinde hep döviz üzerinden işler yapıyor; ilaç fiyatımız dövize bağlı, yatırımlardaki harcamaların önemli

bir kısmı dövize bağlı, kamu-özel iş birliği projeleri dövize bağlı. Şimdi, bundan kurtarmak lazım. Buralarda radikal bir şeyler yapmadan hakikaten artık işleri çözme imkânı kalmadı. Şimdi, kamu-özel iş birliği projeleri için yapılacak ödemeler ortada yani bütçeye bunu koymuşsunuz; 162 milyar lira bu yıl, gelecek yıl 240 milyar lira, 2026'da 270 milyar lira, üç yılda 673 milyar lira sadece 3 tane kuruluş bağlamında kamu-özel iş birliği projeleri için para ödeyeceğiz. Yani, şimdi, buralardan bunlar devam etsin ama hâlâ "Emeklinin üzerine binelim -işte ne bileyim- asgari ücretlinin üzerine binelim."le bu işi sürdürme imkânı yok. Yani eğer bu ülke demokrasiyle yönetilmeye devam edecekse sizin de bir başka hükümetle sürdürme imkânınız yok, buralarda bir şey yapmamız lazım. Şimdi, biz devlette çalışırken de söylüyorduk, burada siyasetçiyken de söylüyoruz, şimdi programlarda da görüyorum "Harcama programları gözden geçirilecek, rasyonelize edilecek." diyoruz. Ya, mesela bir soru olarak da sormuş olayım, hakikaten varsa da bilelim yani ama biz göremiyoruz; hangi harcama programını bu çalışmalar kapsamında gözden geçirdiniz de neleri kıstık biz? Hangi harcamalardan yani geçmişte çok yaptığımız harcamalardan neleri kıstık, ne kadar büyüklükte bir tasarruf sağladık buradan? Yani bunları şimdi hani sözel olarak söylüyoruz ediyoruz ama hiçbir şey yapılmıyor, aynı bütçeler devam ediyor. Yani yirmi beş otuz yıl bütçe yapmış birisi olarak söylüyorum bunları. Ama burada, tabii, ciddi bir siyasi irade gerektiriyor. Ha, bürokrata söylerseniz bürokrat bunu yapar ama tabii, bunun kararını alacak olan siyasi irade.

Şimdi, Hükümet kurulalı dört buçuk, beş ay oldu değil mi? Yani Türkiye'nin bu kadar çok sıkıntısı var, daha hiçbir tane... Bak, Mecliste biz aşağıda boş bekliyoruz Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, yani uluslararası sözleşme alıyoruz falan filan, böyle işte geçiştiriyoruz, "soft" geçiyor. Ya, bizim şimdi harıl harıl yapısal reform geçirmemiz lazım aşağıda ama Hükümetten gelen bir tane... Hani yeni sisteme göre Hükümetten gelmesi gerekmiyor ama tabii, Hükümetten geliyor, hepimiz biliyoruz. Aşağıda, Genel Kurulda bir tane iş yok elimizde; bugün uluslararası sözleşme alacağız. Ya, onları biz hiç görüşmeden geçirebiliriz uluslararası sözleşmeleri bekleyen varsa. Ama yani beş ay olmuş, hiçbir şey göndermediniz aşağıya. Yani bunun yapılması lazım, bunları yapmazsak nasıl çözeceğiz? Harcama tarafını söyledik, yapısal reform tarafı böyle, gelir tarafında... ya, şu IMF... Bakın, ben yıllardır bu işin içerisindeyim. Bize her sıkıştığımızda "Genel KDV oranını artırın." derdi. Hep direnildi, Türkiye'nin o kadar zor dönemlerinde genel KDV oranı artırılmadı, şimdi genel KDV oranını artırdık. İşte, biz biliyoruz ki bu KDV, harcama vergileri, en adaletsiz vergiler yani herkesten eşit oranda, gelirine bakılmaksızın alınan vergiler. E, şimdi buranın üzerinden gitmek yerine... Bunları daha çok Maliye bütçesinde konuşacağım ben yani Hazine ve Maliye Bakanının görev alanına daha çok girdiği için detayları ama vergilendirilmeyen bir sürü alan var, buralara bakmak lazım. Oraya dokunma, buraya dokunma, vatandaşa dokun veya hiçbir şeye dokunma, o zaman bu enflasyonu şeyi sürdürmek mümkün değil.

Şimdi ne yapıyoruz? Varsa yoksa... Bugün de şimdi piyasalar kilitlendi faiz ne olacak yani faiz politikası ne olacak, faizler artacak mı diye. Bu para politikası yoluyla bu ekonominin sorunlarını çözmeye imkânımız yok. Evet, yanlış para politikasıyla işleri bozarsınız Eylül 2021'de yaptığınız gibi ama "Sadece para politikası yoluyla bu işleri çözeceğiz." dersiniz emin olun, çok yanlış yaparsınız, ülkeye çok büyük bedel ödetirsiniz. Yani şimdi Arjantin örneği var önümüzde, Arjantin politika faizini artırıyor; o da güven oluşturamadığı için, ekonomide diğer işleri yapamadığı için peşinden enflasyon artıyor. Enflasyon arttıkça faizi artırıyor, faiz arttıkça enflasyonu artıyor ama şunu yapmaya çalışıyorsunuz... Yani Arjantin aslında Sayın Erdoğan'ın "Faiz sebep, enflasyon sonuç..." Tam öyle olmasa bile yani faiz enflasyon ilişkisini Arjantin doğruluyor, dünyada tek doğrulayan ülke orası; Sayın Erdoğan'ın teorisini. Türkiye'de bunu doğrulamak istiyorsanız ona bir şey demem yani sadece politika faizi artıralım; bununla işleri çözemeyiz; politika faizi 35 olur, 40 olur, 50 olur, enflasyon artar peşine.

Yani büyük bastıramadım ama şurada gözüktüyor bunların işte biri politika faizi, biri enflasyon -fark etmez hangisi olduğu- o artıyor, o artıyor. Ya, Türkiye'yi bu kısaca sokarsak bunun içerisinde hele hele hiç çıkma imkânımız yok. Dolayısıyla mutlaka radikal müdahalelerin yapılması gerekiyor bir defa bütçe tarafında, yapısal reform tarafında.

Şimdi "Cari açığımız var." diyoruz, "İkiz açık var." diyoruz. "İkiz açık" dediğimiz şeyin işte bir tarafında cari açık; ihracat, ithalat ve ticaret kalemleri, hizmet kalemlerinin farkı. Şimdi, ihracatın teknoloji yoğunluğuna bakıyoruz veya diğer işlere bakıyorsun, şuna bakıyorsun, buna bakıyorsun; buralarda önümüzde ümit verici hiçbir şey yok. Planda, tabii, temennilerimiz var. Diğer arkadaşlar da yaptı değerlendirmesini, ayısını ben de yapıyorum. Yani orta vadeli programın üç yılı, beş yıllık planın da ilk üç yılı oluyor. Hakikaten yani üç artı ikide, o ikide ciddi bir iyimserlik bir anda hâkim oluyor. Ben de onu şöyle söyledim: Orta vadeli program kısmına Sayın Mehmet Şimşek daha fazla mührünü vurmuş, ihtiyatlı gitmiş çünkü "Piyasaya bunu ben anlatıyorum." diyor; ondan sonra plan Cevdet Yılmaz planı olmuş biraz, orası da belki daha şey oldu. Bunu biraz hani espri olsun diye söylüyorum ama orada bir kırılmanın olduğunu da hepimiz görüyoruz yani tek tek rakamlarını konuşalım bunların isterseniz. Hani bu şeyle açıkladınız siz de ama bu açıklamanın ben yeterli olduğunu düşünmüyorum. Hani bir takım işler yapacağız, yapacağız, ondan sonra hani işler coşacak, son iki yılda da düzelecek; hani pek öyle gibi durmuyor. O yüzden, buralarda çok ciddi radikal işler yapmamız lazım Sayın Yılmaz.

Şimdi, efendim, bütçeye yapısal olarak baktığımızda planlamacı arkadaşlar, yıllık program da olsa şeyi koyuyorlar... Şimdi, sabahleyin bunu inceleme imkânımız oldu yani yıllık programın 52'nci sayfası... Bakın, yapısal dengede de... Hani deprem var, başka şeyler var filan diyoruz, onu, depremi... Bir defa, onu hiçbir şekilde kimse savunmasın, depremden dolayı bizim açıklarımız arttı, evet, harcamalarımız arttı, artacak ama harcamaların karşısında hiç yapmadığımız bir şey yaptık. İşte, KDV'yi artırdık, bilmem ne vergisini artırdık, ek vergiler koyduk ve bunları, hepsini aşağıda bize savunurken de veya -aşağıya gelenler için söylüyorum- kamuoyunda savunurken de "Deprem oldu, yüz yılın felaketi oldu -Allah bir daha memleketimize vermesin- bundan dolayı vergileri arttırmak durumunda kaldık." dediniz. Yani deprem olmasaydı bunlar artırılmayacaktı anlıyoruz biz bundan. Dolayısıyla deprem bozdu değil, deprem kendi yükünü hafifletecek vergileri de beraberinde getirdi ama açık... Dolayısıyla açığı depreme bağlamak yanlış olur. Ha, şunu bağlayabilirsiniz; hem harcama hem de gelir seviyesi yükseldi. Şimdi, yani ekonominin büyüklüğünü genel devlet üzerinden ölçeriz. "Genel devletin ekonomi içerisindeki büyüklüğü arttı." deyip birisi "Hani, siz devletçi bir politika mı uyguluyorsunuz?" denildiğinde buna karşılık olarak "Hayır, biz öyle bir politika uygulamıyoruz ama işte ihtiyaçlar arttı dolayısıyla hem harcamamızı hem gelirimizi artırdık." dersiniz, o an için bir argüman olur ama bütçe açığının artması için bana göre bir argüman olmaz. Zaten burası da gösteriyor; yapısal açıktaki da ciddi bir... Bakın, 2022'de eksi 0,2, 2023'te eksi 3,8 yapısal açık yani "yapısal açık" dediğimiz konjonktürel ve bir defalık etkilerin tamamını, büyümeden kaynaklanan, bilmem neden kaynaklanan etkileri çıkardıktan sonra yapısal olarak bütçe veya genel devlet dengenizdeki düzelmeyi veya bozulmayı gösterir. 3,6 puan millî gelire oranla yapısal bozulma var. Sizin verdiğiniz rakamı söylüyorum ben. Dolayısıyla yani yapısal bozulma ancak yapısal tedbirlerle çözülür, konjonktürel tedbirlerle yapısal bozulmayı çözmeye imkânımız maalesef yok.

Şimdi, hani, şöyle bir şey var: 99 sonrası işte 57'nci Hükümet, Milliyetçi Hareket Partisinin de koalisyon ortağı olduğu Ecevit Hükümeti döneminde, bizim de devlette yönetici olarak çalıştığımız dönemde bir program başlatıldı. Temelinde dezenflasyon programıydı ama temel kriteri yüksek faiz dışı fazla vermektir. Bunu sizin hükümetiniz de devam ettirdi, yanlış yapıldı, doğru yapıldı ama bütçeye bir denklik getirildi, ciddi bir faiz dışı fazla... Şöyle platolar oluştu: Mesela, IMF tanımlı faiz dışı fazla şu kırmızı, şöyle bir dönem çizgisine bakarsanız yani yüzde 3'lerin üzerinde. Şu dönemde yani 2000'den

veya 1999'dan 2007-2008'e kadar. Sonradan buralarda bir gevşeme oldu, sıfırlara geldi. Bakın, şimdi "IMF tanımlı" dediğimiz veya "program tanımlı" -biraz orada hani "IMF" lafını kullanmamak için "program tanımlı" diye bir şey uydurulmuştu- diye geçen denge bu da işte biraz yapısal da aslında bir anlamda gösteren bir şey... Şimdi bakıyorsunuz, 2018-2023 dönemlerinde ortalaması millî gelirin yüzde 3'üne kadar biz burada bir açık veriyoruz, bu açığı sürdürmek mümkün değil.

Şimdi, tabii, faiz çok ciddi bir yük ama önümüzdeki dönemde çok daha fazla bir yük olacak faiz. Türkiye Cumhuriyeti tarihinde ilk defa bir şey oldu, bunu söylemiştik. Ne oldu? İç borç ödemelerinde faiz ana parayı geçti. Hani bunu biz çok kullandık, buna iktidar tarafından "Ya, öyle oldu." ya da "Olmadı." şeklinde herhangi bir cevap alabilmiş değiliz yani. Hani cevap vermediniz de başka bir şey söyleyin yani. Hakikaten bu olmadıysa hazinenin sayfasındaki rakamlar yanlış, bu olduysa bu nasıl yönetilecek, ona bakmak lazım. Yani şimdi, bunu yıllık faiz harcamalarında görüyoruz ama esas önümüzdeki dönemde ciddi bir faiz yükü gelecek.

Şimdi, ben nominal rakamla konuşmayı sevmem ama siz 2002'yi bile nominal rakamla konuştuğunuz için bize de bir miktar yol vermiş oldunuz. Bakın, 2017 yılında 57 milyar lira faiz ödememiz varken 2024'te Hükümet diyor ki: "Ben bunu 1 trilyon 254 milyar lira olarak ödeyeceğim." Ya, küsuratı kadardı; 2017-2023, altı yılda bir şey 57'den 1.254'e... 2026'sı kaçtı? 2,7 filan civarında mıydı? 40 katına artıyor ama katını biliyorum yani 2017'nin tam 40 katına çıkıyor faiz ödemeleri. Ve bakın, bu, astronomik olarak önümüzdeki yıllarda daha da artacak çünkü önümüzde şu anda kesinleşmiş 3,8 trilyon liralık bir faiz yükü var. Bu kesinleşmiş, bundan sonra hiç borçlanma yapılmasa dahi biz bu iç borç faizini -dış borç da yok içerisinde- ödemek durumundayız.

Şimdi, buralarla ilgili bir şeyler yapılması lazım. Efendim, şunu söyleyebilirsiniz: "Ya, biz teslim aldığımızda 2002'de vergi gelirlerinin çok önemli kısmı faize gidiyordu, şimdi biz bunu düşürdük." Ya, bu düşürülmedi demiyoruz ki zaten programın başarısı buydu yani Türkiye bir şeyler yaptıysa zaten onu yaptı. Yine, oraya mı gidelim? Yani hani hâlâ orayla mukayese etmek yerine kendi içerisinde mukayese edelim. Şu da işte faiz harcamalarının genel bütçe vergi gelirlerine oranı. Yani burada şimdi yukarıya doğru çıkış başladı mı çok hızlanacak, çok dik bir şekilde çıkacak. Ha, hiçbir zaman 2002 kadar belki bozulmaz yani kısa vadede ama emin olun, bu işler çok hızlı bozuluyor. Ben zamanında Hükümeti bu enflasyonla ilgili ikaz ederken o zaman hatırlarsanız "1 puan, 2 puan yüksek olsa ne olur?" lafları ediliyordu Milliyetçi Hareket Partisinde milletvekili olduğum dönemde; "Bunu hafife almayın, enflasyon çok hızlı bozulur, önümüzde bir Venezuela örneği var." demiştik. Bu da öyle, burası çok hızlı bozuluyor çünkü... Şu anda zaten bozulmuş durumda faiz giderlerinin şeyi. 2026'da 2,295'miş, yüzde 3,64 yani bunlar çok ciddi ödemeler. Bu ödemeleri bu şartlar içerisinde -kötü bir şey söyleyeceğim- Türkiye yapamaz yani ya makro dengelerini çok daha fazla bozacak ya bu ülke "default"a gidecek. Felaket tellallığı yapmak için falan söylemiyorum; emin olun, bunlar yönetilecek şey değil. Veya bir yerleri radikal keseceğiz, şimdi yatırımları kesmeye başladınız ama işte böyle millî gelirin bir puanını, yatırımı kesmekle bu işler olmaz kamu yatırımlarında falan.

Şimdi, Sayın Bakanım, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım; bakın, önümüzde yaptığınız dengeler var. Ya, şimdi, öyle bir denge yapılıyor ki tasarruf yatırım açığına bakıyorsunuz, 2028 için bile... Tasarruf yatırım açığı dediğimiz ne? Kamu tasarruf yatırım açığı, özel tasarruf yatırım açığı. Yani şöyle diyelim: Kamunun cari açığı, özelin cari açığı. "2028'de -bunu 26 için alın, fark etmiyor ama rakamlar üç aşağı beş yukarı değişebilir- cari açığı 0,1'e düşüreceğiz, sıfırlayacağız." diyorsunuz ki tamamen yanlış bir politika, yapmanız da mümkün değil, yapmanız doğru da değil. Eğer biz büyüyeceksek, kalkınacaksak dış kaynak kullanacağız. Önemli olan bu dış kaynağı taşa, toprağa, betona mı gömeceğiz yoksa üretken alanlarda, verimli alanlarda kullanıp istihdamı mı artıracacağız, geliri mi artıracacağız? Bu kimin aklı

bilmiyorum, bunu bize birisi söylesin. Yani Sayın Mehmet Muş burada olsa ona söyleyecektim; geçen dönem de “Cari fazla vereceğiz.” dediler, tarihin en yüksek cari açığını verdiler. Yani, ciddi bir kriz olmazsa 0,1 cari açık, böyle bir şey mümkün değil, böyle bir şey yapmanız doğru da değil. Türkiye bütün yatırım sorunlarını, kalkınma sorunlarını, gelişme sorunlarını halletti de... “Ben denk bir cari denge yapıyorum.” diyorsunuz. Bununla ilgili buradaki mantık ne, kafanızın arkasında olan ne; bunu bize anlatmanızı ben istirham ediyorum.

Mesela, bakın, Onuncu Planda biz millî gelirin yüzde 5’i kadar cari açık vereceğiz diye plan yaptık ya çünkü 25 tane dönüşüm programı var. Bunu da sizin Hükûmetiniz yaptı; biz bürokrattık yani şu andaki bürokrat arkadaşlar gibiydik, onu da siz yaptınız. Şimdi, oradan buraya nasıl geldiniz? Yani “Cari açığı sıfırlayacağım.” diye nasıl plan yapıyoruz? Bu doğru mu? Yani gerçekçi olmadığı gibi, bana göre mantık olarak doğru da değil; bunu yapmamanız lazımdı ama bunu yaptınız, böyle bir planla karşımıza çıktınız. Şimdi diyorsunuz ki: “Özel sektör, tasarruf yatırım fazlası verecek yani...”

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Usta, ek iki dakika veriyorum, arkasından ara vereceğiz.

ERHAN USTA (Samsun) – Tamam. Bana yemek baskısı yapıyorsunuz ya, milleti bana düşman edeceksiniz Başkanım.

Evet, şimdi, ne diyorduk? Özel sektör, tasarruf-yatırım... Yani şöyle bir kurgu yapıyorsunuz: Özel sektör fazla verecek, tasarruf-yatırım fazlası verecek yani millî gelir özdeşliği anlamında cari fazla oluyor. Devlet cari açık verecek, ikisinin toplamı sıfır olacak. Niye devlet tasarruf-yatırım açığı veriyor yani cari açık veriyor? Ya, devlet kendisine çeki düzen verecek. Özel sektörü nasıl tutacaksınız, hangi politikalarla onu yaptıracağız? Ama esas yapmanız gereken şey hani kendimize... “Ben kamu olarak ne yapacağım, ben devlet olarak ne yapacağım?” Esas bunun üzerinde bize bir şey söylemeniz lazım, programını da onun üzerinden yapmanız lazım; bunlar maalesef yapılmış değil.

Şimdi, harcama programları konusu vardı, esas konuyu tabii konuşamadık ama Başkanım belki birkaç dakika bana müsaade eder.

Program bazlı bütçelemeye geçtik. Doğru bir şeydi fakat tamamen yanlış gidiyor, onu söyleyeyim; bunun yanlış olduğunu ilk çıktığında da söyledik. Şimdi, yanlış gidiyor yani siz de bakıyorsunuzdur değil mi; programlar torba programlar. “İstatistik” diye program var, İstatistik Kurumunun rakamlarını, istatistiğini alıyorsunuz; “savunma” diye bir program var; program bunlar değil. Bir tane düzgün program ismi var “Bağımlılıkla Mücadele Programı” onun ödeneği de 7,4 milyon lira; Ankara’da 1 tane daire almıyor ya. Yani bir program yapıyorsunuz, bana göre en program vasfı taşıyan tek program o, 2024 ödeneği 7,4 milyon lira; 1 tane daire almıyor. Şimdi “7,4 milyon lirayla herkesi, her tarafı sarmış bu bağımlılıkla mücadele yapacağım...” Savunması şu: “Efendim, bağımlılıkla mücadeleyle ilgili hususlar başka yerlerde de var.” O zaman, niye program bazlı bütçe yapıyorsunuz? Yani buraya onu alıp koyamıyorsanız bir şeyi yanlış yapıyorsunuz; dediğim de o zaten. Elbette sadece...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Usta, toparlayın lütfen, size ilave bir dakika daha veriyorum.

Buyurun lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Faydalı şeyler konuştuğumuzu düşünüyorum, eğer birkaç dakika müsaade ederseniz...

Yani dolayısıyla şunu istirham ediyorum: Önümüzde hazır bir plan dönemi var, yeni de başladı yani gelecek yıldan itibaren, gelecek yıl lütfen bunlarla, bu programlarla gelmeyelim. Gelecek yıl gerçekten bu program bazlı bütçeye geçelim. Yani her şeyi buraya almak durumunda değiliz, bütün harcamaların tamamını bir programın içerisine torba olarak atmak durumunda değiliz; bu doğru değil. Sırf bu yüzden de fonksiyonel bütçe sınıflandırmasını kaldırdınız, bilmiyorum hâlâ yapıyor mu; “Yapacağız.” dediniz ama kanunen kaldırdı çünkü bütün “fonksiyonel” lafları “program bazlı sisteme” diye çevrildi. Hâlbuki “fonksiyonel” dediğimiz şey, tamam, harcama bazlı programlamayı tam karşılamıyordu ama uluslararası bir sınıflandırması olan ve en azından mukayese yapabileceğimiz bir şeydi. Şimdi, onu kaldırdık, tamamen garabet bir şey getirdik, bunu düzeltmek lazım yani burayı... Yapılabilir yani bizim bürokrasimizin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Usta, buyurun lütfen, toparlayalım.

ERHAN USTA (Samsun) – Çok teşekkür ediyorum Değerli Başkanım.

Biz, aynı bölgenin milletvekili olduğumuz için bana her zaman siz pozitif ayrımcılık yaparsınız.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yaparız ama...

ERHAN USTA (Samsun) – Şimdi, dolayısıyla burayı hakikaten düzeltmemiz gerekiyor. Şunu istiyorum: Yani, bakın, bunu yaparsanız belki harcama rasyonizasyonu da bu arada aslında yapılmış olur. Yani, şunu göremiyoruz: Bizim burada temel... Yıllarca bu şeyi söyledik -bakın Kutluhan bunları çok iyi bilir- yıllarca dedik ki: Ya, hükümet politika dokümanlarında gerek planda gerek orta vadeli programda birtakım politika öncelikleri ortaya koyuyor, Hükümet diyor ki: “Ben, şunu yapacağım, şunu yapacağım.” Fakat, biz, bunun için yeterli kaynak ayrılıp ayrılmadığını mevcut bütçe kodlama sistemimizde göremiyoruz. Dolayısıyla bunlarla uyumlaştırsak yani politikayı esas alan bir harcama programı yaparsak hükümet de tercihini oradan kullandı mı, kullanmadı mı; bunları görebiliriz. Bakın, şimdi, yazdığımız bütçede o politikanın mali boyutunun olup olmadığını siz de göremiyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Usta, bir dakika da Samsun için, bitirelim lütfen.

ERHAN USTA (Samsun) – Tamam.

Dolayısıyla bunu hem sizin hem de toplumun görmesi lazım, Parlamentonun görmesi lazım yani bu anlamda hakikaten, en azından bunu yaparsanız ülke için çok güzel bir şey yapılmış olur.

Türkiye'nin riskleri çok fazla, artık bu plandaki bir kısım şeyleri pazartesi günü Genel Kurul konuşmamızda yapacağız ama şu kadarını söyleyeyim: Elimizde biraz daha fırsat varken bütçede rasyonelleştirme anlamında, verimliliği artırma anlamında birtakım radikal işler yapmamız lazım, oralara bakmamız lazım; çok zengin olan kesim var, onun üzerine gitmek lazım, bunların detaylarını biraz da Maliye bütçesinde konuşuruz.

Ben tekrar bütçenin ve bu görüşmelerin hayırlı olmasını diliyorum, Başkana teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz, Bingöl yemekleri hazırlattı; üyeler lokantasının alt katındaki lokantada hazırlık var, milletvekillerimizi oraya davet ediyorum; diğer bürokrat arkadaşlarımız için de üyeler lokantasında yer hazırlandı, beraber geçebiliriz.

14.30'a kadar ara veriyorum, 14.30'da başlayacağız.

Kapanma Saati: 13.33

İKİNCİ OTURUM**Açılma Saati: 14.47****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 7'nci Birleşimin İkinci Oturumunu açıyorum.

Evet, görüşmelere kaldığımız yerden devam edeceğiz. Söz talebi olan milletvekillerimizin söz taleplerini karşılamaya devam ediyorum.

Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyığıt, sizinle devam ediyoruz.

Buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYIĞIT (Van) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Komisyonun değerli üyeleri, kamu kurum ve kuruluşlarından gelen temsilciler, stenograflar, gece gündüz bizimle mesai yürüten danışman arkadaşlarımız ve basın mensupları; her birinizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Plan ve Bütçe Komisyonunda partim adına yeni sorumluluk üstlenmiş bulunuyorum. Bu derece önemli bir komisyonun halklara, kadınlara, emekçilere, emeklilere, işçilere, gençlere, çocuklara, yoksullara yönelik olumlu çalışmalar hayata geçireceğini umut ederek başlamak istiyorum.

Bütçe için genellikle şu ifade kullanılır: “Bir ülkenin bütçesi o ülkenin vicdanıdır.” Denilir. AKP neredeyse iktidara geldiğinden bu yana bütçe tercihleriyle vicdanları kanatan bir pozisyonadadır maalesef çünkü AKP bütçelerinin önceliği, yoksullar değil uzun süredir zenginler olmuştur. İktidar bütçeyi rakamsal veri setinden oluşan bir metin olarak görmektedir, bu sebeple de örneğin büyüme rakamına bakar ama bundan kimin faydalandığını çok da dikkate almaz, kişi başına gelirin arttığına bakar ama her geçen gün bozulan gelir dağılımı adaletine bakmaz. İktidar dediğimiz gibi bütçeyi ve kalkınmayı rakamlardan ibaret gördüğü için bunların sosyal ayağını görmezlikten gelmiştir; bu yüzden, sistem değişikliğine gitmiş, çok sesliliği kırmış, demokrasiyi askıya almış, hukuku bitme noktasına getirmiştir; bunda ısrar ettikçe de yoksulluk geniş bir kesime yayılmış, enflasyon ve hayat pahalılığı kontrol edilemez bir noktaya varmıştır. Bugün, Türkiye’de ekonomik, sosyolojik, politik krizler derinleşmiş durumdadır. Zenginler mutlu çünkü AKP iktidarının yarattığı kriz onları büyütme her geçen gün devam ediyor. Mutsuz olan ise her geçen gün yoksullaşmaya devam eden emekçiler, emekliler ve memurlardır. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirilmesiyle beraber yoksullaşma, borçluluk, enflasyon her geçen gün daha da artmıştır.

Bu ve geçmiş bütçelere baktığımızda kamunun kaynaklarının sosyal politikalara, eğitime, yatırıma, yeni iş sahalarına aktarılması gerekirken savaşa ve israfa harcandığını maalesef görmekteyiz. Bütçenin tamamına baktığımızda ortada vicdansız bir bütçe olduğunu, adaletsiz bir çalışma olduğunu görüyoruz. Bu nedenle, girişte yaptığım tanımlamaya da uygun olarak şunu tekrar ediyorum: Ülkenin vicdanını bütçeyle kanatıyorsunuz.

2024 yılı bütçesi bu ülkenin bütün sosyal kesimleri, kadınlar, çocuklar, halklar, emekçiler, emekliler, memurlar ve işçiler için bir umut olmaktan maalesef çıkmıştır; sebebi ise iktidarın yıllardır tekrar edegelen tercihleridir. Çünkü bu bütçe bize hayat pahalılığının, enflasyonun, yoksulluğun, işsizliğin bitmeyeceğini, vergilerin borçların artarak devam edeceğini göstermektedir. Çünkü AKP-MHP iktidarının bütçe yapım tekniği sosyal amaçlardan sıyrılmış, sayılardan ibaret olmaktadır. Muhalefet ne söylerse söylesin, kulak ardı eden, bildiğini okuyan bir hissizlik hâli var ortada. Bu nedenle, bu bütçe, halkların değil bir grup azınlığın gözetildiği bir bütçe olarak karşımızda durmaktadır. Ekonomik sorunların çözümünün amaçlandığı bir bütçe değil politik tercihlerle yaratılan yoksulluğun yönetiminin bütçesidir. Çünkü son birkaç yıldır burada bakanlar ve bürokratların yaptıkları tüm rakam şovlarına, çizdikleri pembe tablolara rağmen ekonomik kriz boyut değiştirerek daha da büyümektedir. AKP, halklardan topladığı vergi, prim, harç ve diğer kamu gelirlerini eğitime, sağlığa, sosyal güvenliğe, sosyal haklara değil yandaş hiyerarşisi içerisinde yeniden dağıtımına harcamaktadır.

Bütçe tercihlerinin sosyal olmadığını en güzel göstergesini şu verilerle size açıklamak istiyorum: 2020 yılında faturasını ödeyemeyen 1 milyon 801 bin haneye yardım yapılırken 2021 yılında bu sayı 2 milyon 719 bin haneye çıkmış, 2022 yılında ise 3 milyon 690 bin hane sosyal desteğe ihtiyaç duymuştur. Bu rakamın 2023 yılında 5 milyona çıkması beklenmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından tanıtımı yapılan Türkiye Aile Destek Programı Haziran 2022’de 2,5 milyon haneyi kapsarken Haziran 2023’te bu sayı 3,5 milyona ulaşmıştır. 1 Ocak-4 Ağustos 2023 tarihleri arasında ise icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 59,3 oranında artarak 8 milyon 523 bine ulaşmıştır. Totalde yaklaşık 33 milyon civarı icra dosyası olduğu basına da yansımıştır.

Elbette burada birçok başlıkta nasıl bir muhtaçlık ekonomisi yaratıldığı, sadaka bütçesi hazırlanmaya çalışıldığı detaylandırılabilir. Hâlihazırda AKP iktidarının halka iş ve aş sağlamak yerine nasıl sosyal yardımlarla övündüğünü bizler çok iyi biliyoruz. Sarayların pencerelerinden halkın kendisi görülmez çünkü halk, sarayların görüş açısına girmiyor maalesef. Bu nedenle, sarayın hazırladığı bütçede belirttiğim tabloyu ortadan kaldırmaya yönelik bir niyet de görülüyor. Zaten iktidar mensupları da her fırsatta topluma sabır telkin etmekle meşguller. Yoksul halka sabır telkin etmek kolay ama maliyeti yüklemek bu kadar kolay olmamalıydı diye düşünüyoruz. Evet, AKP bu tabloyu değiştirmek istemiyor çünkü AKP ile sosyal yardımlar arasında kurulan paralellikle bütün bunlar bir yaptırım aracı olarak ve bir seçim çalışması olarak maalesef kullanılmaktadır. AKP’nin sosyal yardım çerçevesi, yoksulluğu yeniden üretmek ve kendi iktidarını devam ettirmek adına yoksulluğu yönetmek üzerine kurulmuştur. AKP’nin neomuhafazakar iktidar stratejisi yoksulluğun yeniden üretilmesi, seçmen olarak görülen yurttaşın siyasi iktidara sürekli olarak bağımlı kılınmasını öngörmektedir. Dolayısıyla AKP’nin açlığı, yoksulluğu, yoksunluğu seçim sandıklarına endekslemesinin kabul edilir hiçbir tarafı yoktur. Sosyal hak gibi geniş spektrumlu, çok başlıklı alanlı ve orta uzun vadede planlama gerektiren bir konunun sosyal yardıma indirgenmesinden vazgeçilmesi, yoksulluğun bitirilmesi ve yurttaşların istihdam sahibi olmasını getirir.

Türkiye’de reel ücretler sistematik olarak düşürülmekte ve ücretin millî gelir içindeki payı azaltılmaktadır, ücretlilerin payı yüzde 26’lara kadar düşmüştür. Ülkenin teknoloji ve bilimdeki geri kalmışlığını stratejik ucuz iş gücü politikasıyla savunan AKP emeğin payını küçültürerek ülke emeğini uluslararası sermayeye pazarlamaya çalışmaktadır. İş gücünün niteliği arttırılmamakta ve nitelikli iş gücü ülke içerisinde tutulamamaktadır, emekçilerin ücret artışları enflasyon oranı altında kalmaktadır. Neredeyse tüm çalışanların koşulları AKP döneminde olumsuz etkilenmiş ve reel ücretler azalmıştır.

Kayıt dışı istihdamın önemli bir boyutunu da maalesef çalıştırılan çocuklar oluşturmaktadır. Türkiye’de köylerin boşaltılması, zorla yerinden edilme, Kürt kentlerinde son yıllarda yaşanan yıkımlar nedeniyle yerinden edilmeler ve devam eden Suriye iç savaşı nedeniyle çocuk işçiliği her geçen gün yaygınlaşmıştır. Tarımın ve kırsallığın tasfiye edilmesi aynı zamanda köylerden kentlere doğru da ciddi bir göç dalgası getirmiştir. Bir yanda nüfus artış hızının yüksek olması, diğer yanda ekonomideki yapısal krizler, bütçeden eğitime yeterince pay ayrılmaması, sosyoekonomik yapının kırsal, tarımsal ağırlığının hâlen gelişmiş ekonomilere göre oldukça yüksek olması ve küreselleşme sonucu oluşan uluslararası rekabet koşulları özellikle emeğin yoğun olduğu sektörlerde çocukların çalıştırılmasına maalesef ki neden olmaktadır. Türkiye’de yaygın olarak çocuk sömürüsü, çocuk emeği sömürüsü devam etmektedir. İlk yapılması gereken düzenlemelerden biri de her türlü çocuk çalıştırılmasının yasaklanması olmalıdır. Çocukların eğitime ve sağlığa erişimi ücretsiz ve kamusal bir yolla kesintisiz bir şekilde sürdürülmelidir. Okullar açıldı evet, çocuklar yeni eğitim öğretim yılına başladılar ancak milyonlarca çocuk için hâlen merdiven altı atölyelerde, sanayi sitelerinde, tarlada ve sokakta çocuk işçiliği devam etmektedir.

Eğitimden de biraz bahsetmek gerektiğini düşünüyorum ihraç bir eğitim emekçisi olarak. Eğitimin temel ve vazgeçilmez bir hak, kamusal bir hizmet olduğu; bilimsel, laik, demokratik ve eşitlik ilkeleri çerçevesinde hiçbir hak kaybına ve ayrımcılığa izin verilmeden devletlerin sorumluluğunda olduğu ulusal ve uluslararası hukuk metinlerinde de oldukça yer almıştır. Türkiye’nin eğitim sisteminin köklü sorunları var, bunları hepimiz aslında çok iyi biliyor ve görüyoruz ve bu sorunlar yirmi bir yıl içinde daha da derinleşmiştir. 2002 yılından bugüne siyasi iktidarın elinde âdeta yazboz tahtasına dönüşen eğitim sistemi yıllardır benimsenen piyasa merkezli, rekabetçi ve sınav esaslı eğitim politikaları sonucunda tam bir sorun yumağı hâline gelmiştir. Okul öncesi eğitimden tutalım da üniversiteye kadar eğitimin bütün kademeleri en temel işlevlerini yerine getiremez hâle getirilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığının 2024 bütçesine de baktığımızda neredeyse yüzde 73’ü personel giderlerinden oluşmaktadır. Dolayısıyla eğitim emekçilerinin, öğrencilerin sorunlarını çözmiyor bu bütçe, eğitim kalitesini de artırmıyor açıkçası. Eğer bütçe gerçekten eğitime ayrılıysa bugün Aydın’da Kredi Yurtlar Kurumunun yurdunda asansörün düşmesiyle bir üniversite öğrencimizi, Zeren Ertaş’ı kaybetmeyecektik. Kız kardeşimize Allah’tan rahmet, ailesine başsağlığı diliyorum buradan. Burada teknik ihmaller söz konusu çünkü yurtların çok kalabalık olması gerçekliği var. Üniversite öğrencisi sayısı 7 milyonu aşmasına rağmen yurt oranları aynı ölçüde artmış değil. Bu nedenle barınma sorunu öğrencilerin en mağdur olduğu konuların başında gelmektedir. Peki, AKP iktidarı ne yapıyor? İktidar öğrencileri tarikat ve cemaat yurtlarına maalesef mahkûm ediyor.

Keşke arkadaşlarımız burada olsaydı, biz bazı şeyleri ifade ederken rahatsız oluyorlar ama Türkiye’de bir hakikat var, bir Kürt hakikatlığı var ve hakikat tektir, hakikat birdir, bunu bilmek gerekiyor. Hani biz burada bazı şeyleri ifade ederken aslında empati kurulması gerektiğini de düşünüyorum ama maalesef, özellikle AKP cenahından direkt tepkiyle karşılanıyoruz ve direkt ses tonları yükselmeye başlıyor. Ama eğer bugün burada, bu çatı altında bir şeyler yapıyorsak, bir çalışma yürütüyorsak birbirimizin değerlerine karşı da ona uygun bir şekilde, olumlu bir şekilde yaklaşmamız gerektiğini düşünüyorum.

Bunu ne için söylüyorum? Bütçe oluşturulurken hangi alanda ne kadar pay ayrıldığı o alana verilen önemin aslında göstergelerinden bir tanesi. Gönül isterdi ki sadece Türkçe değil Türkçe dışındaki dillerin de Türkiye’de korunup geliştirilmesi için de bir bütçe kalemi olsaydı. Bugün ana dilinde eğitim meselesi bir topluma bakış açısını yansıtan en önemli sınama alanlarından bir tanesidir. Asimilasyon sadece baskıyla şiddetle yapılmaz. Eğer siyasi iktidar ana dili için hiçbir adım atmıyorsa, bu dili yok olmaya terk ediyorsa bu doğal asimilasyonun en önemli parçalarından bir tanesidir. Oysa ki Kürt

Barometresi'nin yaptığı son araştırmada bile Kürt kimliğinin Anayasa'da yer bulmasını savunanların oranı yüzde 64,7, Kürtlerin kendi dillerinde eğitim yapmasını isteyenler yüzde 63,7 ve Kürtçe'nin resmî dil olmasını önerenler yüzde 59,7 olarak karşımıza çıkıyor. Ben de bir Kürt olarak, bir eğitim emekçisi olarak ana dilinde eğitimin aslında biz Kürtlerin en temel hakkı olduğunu ve bu talebimizi buradan Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da buradayken tekrar tekrar ifade ediyoruz ve bu talebin gerçekten artık anayasal güvenceye alınması gerektiğini bir daha ifade etmek istiyoruz. Ne var ki AKP iktidarı nevi şahsına münhasır bir asimilasyon politikasıyla Kürtlerin varlığına ve ana diline o şekilde yaklaşıyor. Kürtçe görüntüde yasaklı değil ama hiçbir yerde de yok, özellikle eğitim dili olarak yok. Seçmeli ders olarak verilmesini de ayrıca kabul etmiyoruz çünkü ana dili bireyin en temel hakkıdır ve kendi ana dilini “seçmeli ders” adı altında almasını da doğru bulmuyoruz, bunu da ifade edelim. Ana dilinin tekleştirilmesi, Kürtçe'nin yasaklanması için geçmişten bugüne devasa bütçeler harcandı, diğer halkların ekonomik rekabet güçleri kırılarak Türkçe konuşmak her zaman daha cazip ve kârlı gösterilmeye çalışıldı. Buna karşı, 2016'dan sonra, 90'lı yıllarda dahi varlığını sürdüren İstanbul Kürt Enstitüsü kapatıldı, Kürtçe gazete ve dergiler kapatıldı. Halbuki bir devletin yapması gereken şey dezavantajlı topluluklara bütçe ayırarak onlara destek olmaktır ama maalesef ki 2024 bütçesinde halklar olmadığı gibi diller de yok; Kurmanci de yok Zazaki de yok. Gönül isterdi ki bunu Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da kendine dert edinsin ama maalesef bunu da göremiyoruz.

2024 bütçesinde maalesef kadın da yok. 2024 bütçesi toplumsal cinsiyete duyarlı bir bütçe değildir, bu bütçede kadın yoktur. Kadınlara yönelik her türlü ayrımcılık ve şiddetin durdurulması için kamu bütçelerinin cinsiyet eşitliği perspektifiyle hazırlanması gerekmektedir. Kadınlara yönelik kamu hizmetlerinin çoğaltılması, vergilendirmede cinsiyet eşitliğinin artırılması zorunludur. Karar alma süreçlerine kadın katılımını artıracak mekanizmaların inşa edilmesi gerekmektedir ancak 2024 bütçesinde toplumsal cinsiyet faktörü yok sayıldı. Yaşam hakkı tehdit altında olan milyonlarca kadın işçiye daha eşit ve daha özgür bir yaşam alanı açılabilmesinin yolu toplumsal cinsiyete dayalı bütçelemeden geçer diyorum.

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Şimdi Sayın Bakırlıoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz yirmi dakikadır.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Teşekkür ederim Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız.

2024 yılı bütçesi ile 2023 yılı bütçelerini karşılaştırdığımız zaman bütçe giderlerinde yüzde 70'lik bir artış söz konusu. Benzer artış yüzde 71'le vergi gelirlerinde de söz konusu. Burada, orta vadeli planda 2024 yılı enflasyon hedeflerine baktığımız zaman yıl sonunda yüzde 33 hedeflendiğini görmekteyiz. Şimdi, vergi gelirlerindeki artış yüzde 71, enflasyondaki hedeflenen rakam yüzde 33; arada çok ciddi bir makas var. Esasında bu artışın açıklanması gerekli, bu izah gerektiriyor. Akla en mantıklı gelenlerden bir tanesi de bu hedeflenen enflasyon oranına ulaşamayacağı. Vergi gelirlerinin gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki paylarının da yıllar içerisinde arttığını görmekteyiz. 2022 yılında vergilerin gayrisafi yurt içi hasıla içindeki payı yüzde 15,7'ymiş, 2023'te bu oran yüzde 16,8'e çıkmış, 2024 yılında da yüzde 18'e çıkmış yani 2022 ile 2023 arasındaki artışı yani yüzde 15,7'den yüzde 16,8'e çıkışı deprem harcamalarına bağlayabiliriz, bu anlamlıdır, mantıklıdır ancak 2023 ile 2024 arasında yüzde 16,8'den yüzde 18'e çıkmasının deprem harcamalarıyla izah edilemeyeceğini ben düşünmekteyim. Buradaki en büyük sebeplerden bir tanesi -benim gördüğüm kadarıyla- bütçedeki

faiz harcamalarının 1,2 trilyon liraya çıkmış bulunmasından kaynaklanıyor. Burada vergilerin cinsine baktığımız zaman da daha önceki bütçelerinizde olduğu gibi, dolaylı vergilerin ağırlıkta olduğunu, yüzde 67 rakamını görmekteyiz; bu da vergide ciddi bir adaletsizlik olduğunu bizlere göstermekte. 2024 vergi gelirlerine alınan vergi cinslerine göre baktığımız zaman burada birtakım vergi türlerinde ciddi artışlar olduğunu görmekteyiz öncelikle ve azalışlar olduğunu görmekteyiz. Mesela kurumlar vergisi; kurumlar vergisinin vergi gelirleri içerisindeki toplam payı 2022 yılında yüzde 21,6'yı, 2023 yılında yüzde 18,3'e düşmüş ve 2024 yılında da bu oran yüzde 17,2'ye düşecek. Şimdi, biz geçen sene kurumlar vergisinin oranlarını artırdık; yüzde 20'den yüzde 25'e çıkarttık, yüzde 25'ten yüzde 30'a çıkarttık yani kurumlar vergisi oranlarını artırmış olmamıza rağmen toplanacak olan kurumlar vergisinin vergi gelirleri içerisindeki payının yıllar içerisinde azalacak olması bana göre izaha muhtaçtır.

Bir diğer husus ise dâhilde alınan katma değer vergisi; dâhilde alınan katma değer vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payı 2022 yılında yüzde 7,4'müş, bu rakam 2023 yılında yüzde 10,3'e çıkmış. Bunu da anlayabiliriz çünkü geçen sene biliyorsunuz, KDV oranlarında artış oldu; yüzde 8 yüzde 10'a çıktı, yüzde 18 yüzde 20'ye çıktı yani artışlar söz konusu oldu. Bu artışı da anlamlı hâle getirir bu yüzde 10,3 çıkması fakat dâhilde alınan katma değer vergisinin 2024 bütçesindeki vergi gelirleri içerisindeki payının yüzde 11,2'ye çıkmasının açıklanması gerekir. O zaman aklımıza şu geliyor: Yeniden düzenlemeler mi yapılacak acaba? Yani aklımıza gelen, bu vergi oranlarında, KDV oranlarında yeni düzenlemeler mi yapılacak? Aklımıza gelen sorulardan bir tanesi o.

Bir de burada özel tüketim vergisine baktığımız zaman, özel tüketim vergisinin 2022 yılındaki payı yüzde 17,8'miş, 2023'teki payı yüzde 19,1. Gene buna da anlam verebiliriz çünkü özel tüketim vergisinde biliyorsunuz, akaryakıttaki maktu vergiye bir gecede 5 liralık bir zam geldi yani bu yüzde 19,1'e çıkması doğal ancak 2024 yılında bunun yüzde 19 kalması bize enteresan gelmekte. O zaman aklımıza gene şu soru geliyor: Acaba akaryakıtta, mazotta, benzinde maktu oranlarda tekrardan artışlar mı olacak? Bu rakamların bize ifade ettiği şeyler bu.

Şimdi, şuraya baktığımız zaman yani genel olarak değerlendirirsek vergi politikasını, vergilerin gayrisafî yurt içi hasıladaki payının arttığını, vergi yükünün arttığını görmekteyiz ve bunun yüzde 67'sinin de dolaylı vergilerden kaynaklandığını görmekteyiz. Vergi oranlarındaki artışa rağmen kurumlar vergisinin payı her yıl giderek azalmakta, buna karşı özel tüketim vergisinin ve katma değer vergisinin payı her geçen yıl artmakta. Şimdi, bunların hepsini bir araya getirdiğimiz zaman burada ciddi bir adaletsizlik olduğunu görmekteyiz. Burada verginin tabana yayılmasından bahsediyorsunuz, esasında tam anlamıyla tabana yayılmış durumda yani sizin ekonomi yönetiminizin faturasının bu ülkedeki insanlara ödeltildiğini biz burada görmekteyiz. Bu durum Anayasa'ya aykırıdır çünkü Anayasa'mız "Az kazananın az, çok kazananın çok vergi alacağını" diyor. Burada hakkaniyet ne yazık ki bulunmamakta.

Ne yapılabildi yani böyle bir durumda başka neler düşünülebilirdi? Akla ilk gelen her zaman özel tüketim vergilerini, katma değer vergisini arttırmak oluyor. Başka ne olabilirdi? Vergi harcamalarında azaltıma gidilebilirdi, yanlış hatırlamıyorsam orta vadeli planda hedeflerden bir tanesi bu. Bu rakamlara baktığımız zaman -bendeki rakamları söyleyeyim- 2023 yılında vergi harcaması yani almaktan vazgeçtiğimiz verginin toplam tutarı 994 milyar lira, 2024 yılındaki rakamsa 2 trilyon 210 milyar lira yani bu rakam daha önce, geçen yıl 1 trilyon 228 milyar lira olarak tahmin ediliyordu, tahminin çok üzerinde bir rakamla karşı karşıyayız. Bu rakamların azaltılması lazım bakıldığı zaman yani vergi harcamalarının kısılması lazım ki yurttaşlarımızın üzerine binen yükün azaltılması gerekli. Evet, bu vergi harcamaları içerisinde -gelir vergisinde- yaklaşık 1 trilyon liralık bir rakam var ve bunun önemli bir kısmı asgari ücretlilerden ve diğer ücretlilerden affedilen veyahut da almaktan vazgeçilen vergiler

ama burada dikkat çeken bir şey var: Mesela, kurumlar vergisine baktığımız zaman 2024 yılında 657 milyar liralık kurumlar vergisini almaktan vazgeçiyoruz biz. 2024 yılında ne kadar kurumlar vergisi toplamayı hedefliyorduk? Tahminimiz 1 trilyon 275 milyar lira yani bütçede 1 trilyon 275 milyar liralık bir kurumlar vergisi hedefi var ve bu kurumlar vergisinin oranı her geçen sene azalmakta; biz buna rağmen 657 milyar liralık kurumlar vergisi istisnası getirmiş oluyoruz. Burada en fazla artış da kurumlar vergisinde yani geçen sene kurumlar vergisinin vergi harcamaları içerisindeki payı 280 milyar lirayken bu sene yüzde 134'lük bir artışla 657 milyar liraya çıkarılmış; burada ters bir durum var benim gördüğüm kadarıyla.

Bir diğer husus: Esasında bu bütçe görüşmelerini en merakla bekleyen kesimlerin başında emeklilerimiz gelmekte, emeklilerimiz hakikaten bu bütçeden ne kadar pay düşeceğini beklemekte. Rakamlara baktığımız zaman, emeklilerin emekli aylıklarının, harcamalarının 2018 yılında bütçe içerisinde almış olduğu pay yüzde 8'miş, bu oran 2021'de yüzde 7'ye düşmüş, 2022 yılında yüzde 5,2'ye kadar düşmüş, 2023'te 6,7'ye çıkmış -bunda büyük ihtimalle EYT'lilere yapılan ödemelerin de olduğunu düşünüyorum ben- 2024 yılında öngörülen rakam yüzde 7 yani aldığı payın 2018 rakamlarının gerisinde olduğunu görmekteyiz. Şu anda en sıkıntı çeken kesim emeklilerimiz; 7.500 lira ve hatta altında emekli maaşı alan insanlar var yani dosya başına baktığımız zaman 7.500 liranın altında da emekli maaşı alan insanlar var. Bu insanların, zor durumda olan bu kesimin bütçeden aldığı payın artması beklenirken artışın çok sınırlı olduğunu, hemen hemen aynı olduğunu, 2018 yılının gerisinde kaldığını görmekteyiz.

Eğitime ayrılan paylara bakıyoruz, eğitime ayrılan pay yüzde 3,6; evet, 2022 ve 2023'e göre artışlar söz konusu ama 2018'e göre baktığımız zaman yüzde 3,8 olduğunu görüyoruz yani 2018'e göre eğitime ayrılan payın azaldığını görmekteyiz.

Bir diğer husus, sosyal korumaya harcanan para. Sosyal korumaya ayrılan pay 2019 yılında yüzde 10 iken... Hadi 2019 yılını katmayalım çünkü 2019'da pandemi vardı, o yanıltıcı olabilir. 2018 yılına bakalım; 2018 yılında bütçede sosyal korumaya ayrılan pay yüzde 9 iken bu rakamın 2023 yılında 7,8 olduğunu, 2024 yılında da yüzde 8,1 olduğunu görmekteyiz yani bu rakamlar bizi tatmin etmemekte.

Bir diğer husus ise tarımsal desteklemeler. Bu sene bütçemizden tarımsal desteklemeye ayrılan pay 91,6 milyar lira ve bunun gayrisafi yurt içi hasıla içerisindeki payı binde 2; 2002 yılında bu pay binde 5'miş, 2003 yılında bu pay binde 6'ya çıkmış; zaman içerisinde, 2020 yılında binde 4'e kadar düşmüş, 2024 yılındaki pay ise binde 2. Esasında, bakıldığı zaman -biz hep bunun tartışmasını da yapıyoruz- Tarım Kanunu'nda çiftçi desteklemelerine ayrılan payın en azından yüzde 1 olması gerektiği söylenirken şu anda binde 2 yani şu ankinin 5 katı kadar desteklemeyi bize emrediyor kanunumuz.

Şöyle bir iddianız da vardı sizin yani On İkinci Kalkınma Planı'nda önemli bir iddia ortaya koymuştunuz, tarımda planlamadan bahsettiniz, ürün desenlerinin planlanmasından bahsettiniz. Bunu yapmak için elinizdeki en büyük araç desteklemelerdir Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım. Yani böyle bir amacımız varken bu desteklemelerin zaman içinde görece azaltılması bu hedefinize ulaşamayacağımızı bizlere göstermekte.

Bir de ben borçlanma üzerindeki görüşlerimi biraz bildirmek istiyorum. Şimdi, burada faiz dışı bütçe dengesine baktığımız zaman yıllar içerisinde 2022 yılında artı 168 milyar lira olduğunu görüyoruz, 2023 yılı içerisinde bu rakam, faiz dışı denge eksi 986 milyar lira, faiz dışı bütçe açığı 2024 yılında da 1 trilyon 397 milyar liraya kadar çıkmış durumda. Faiz dışı bütçenin bu şekilde bozulması, eksi olması ve günden güne artması hâliyle borçlanma gereğini de arttırıyor. Borçlanma gereği 2022 yılında 120 milyar lirayken 2023'te 1 trilyon 651 milyar liraya çıkmış, 2024'te ise -ciddi bir artış var- 2 trilyon 468 milyar lira. Şimdi, bu borçlanma gereğindeki, ihtiyaçtaki artış da hâliyle borç stokunda

da ciddi artışlara sebebiyet vermekte. 2023 yılının Ocak ayında borç stokumuz 4 trilyon 180 milyar lirayken 2023 Eylül ayında yani dokuz ay içerisinde bu borç stoku 6 trilyon 69 milyar liraya çıkmış yani neredeyse yüzde 50'lik bir artış var, 2 trilyon liralık borç stokumuzda artış var.

Burada önemli olan şeylerden bir tanesi de bu borç stokunun yapısı. Yapıya baktığımız zaman ciddi bozulmaların olduğunu görmekteyiz yıllar içerisinde. Dış borcun toplam stok içerisindeki oranı yüzde 52'ye çıkmış durumda, iç borcun oranıysa yüzde 48'e düşmüş durumda. Bu oran 2018 yılında tam tersiydi; dış borç yüzde 45'ti, iç borç oranıysa yüzde 55'ti.

Bir diğer bakmamız gereken konu da neyle borçlanıyoruz; yabancı parayla mı, Türk lirasıyla mı borçlanıyoruz? Burada çok ciddi bir oran var. Şu anda, eylül ayı itibarıyla borç stokumuzun yüzde 65'i dövizle borçlanılmış, yüzde 35'i de Türk lirasıyla borçlanılmış durumda. Şöyle diyebilirsiniz "Ya, dış borcun oranı yüzde 52; nasıl oluyor da yabancı parayla, dövizle yüzde 65 olabiliyor?" Çünkü biz borçlanmak için içeride de dövizle borçlanmak zorunda olan bir ülke hâline gelmiş durumdayız. Yani şöyle bir tablo ortaya çıkıyor: Borçlanmak için kendi paramızla bir kere borçlanamıyoruz, yabancı parayla borçlanmak zorundayız, iç borçlanmada da yabancı parayla borçlanmak zorundayız. Ciddi bir borçlanma ihtiyacımız var, bu da borçlarımızı arttırmakta. Yani bu da faiz artışlarına ve döviz artışlarına karşı da çok ciddi zafiyete sebebiyet vermekte.

Benim söyleyeceklerim şimdilik bu kadar.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI İSMAİL FARUK AKSU – Evet, çok teşekkür ederim Sayın Bakırloğlu.

Şimdi Sayın Ümit Özlale'ye söz vereceğim.

Buyurun Sayın Özlale.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben, ilk bir anekdotla başlamak istiyorum. Bundan yaklaşık on beş on altı sene önceydi, akademisyen olduğum yıllardı, Maliye Bakanlığında gelir ve gider kalemlerinin hesaplanması üzerine bir proje yürütüyorduk. O zaman çok değerli bir bürokrat, sizin de tanıdığımız birisi bana şunu demişti: "Allah korusun, bir sene öncenin bütçesi kaybolsa biz bu senenin bütçesini yapamayız." Şimdi, o yüzden benim burada hassasiyetle üzerinde durduğum nokta şu: Burada bizim de hedeflerine inandığımız, gerçekleşmesini çok istediğimiz bir kalkınma planı var. Bu kalkınma planının gerçekleşmesi için orta vadeli program ve bütçeyle bir uyumun olması gerekiyor. Bu uyum için de kalkınma planıyla bütçedeki hedeflerin birbiriyle benzeşmesi, birleşmesi gerekiyor ve bizim çok farklı bir bütçeye ihtiyacımız var. O yüzden "sıfır bazlı bütçe" dediğimiz, belki sizin çok değerli bürokratlarınızın bu andan itibaren çalışmaya başlayacağı bir anlayışla, biz önümüzdeki dönemin hedeflerini, önümüzdeki dönemin ihtiyaçlarını, Türkiye'nin değişen koşullarını göz önüne alarak bir sıfır bazlı bütçe yaparsak ve bu kaynakları bakanlıklara ona göre dağıtırsak belki o zaman önemli bir iş yapmış oluruz. Şimdi burada benim üzerinde durmak istediğim şeylerden bir tanesi bu. Bir çalışma yaptık -işte, akademisyen olduğum zaman verilerle biraz uğraşıyorsunuz- fonksiyonel sınıflamada hepinizin bildiği gibi 101 tane harcama alanı var. Dedik ki 2024 bütçesi madem yeni bir anlayışla hazırlandı, madem bu bizim çok hevesli kalkınma planımızla uyumlu olacak... Şuna baktık biz: Acaba gerçekten bizim bu kalkınma planımız, 2024 bütçemiz bir önceki bütçelerden farklılık taşıyor mu? Maalesef, görüyoruz ki aralarındaki korelasyon 0,97 yani aslında biz geçen senenin bütçelerinin üzerine biraz enflasyon, belki biraz da işte o zamanki bakanlıkların kulis gücünü, lobi gücünü ekleyerek yeni bir bütçe oluşturuyoruz. Karşımızda yepyeni bir vizyon olduğunu söylüyorsunuz fakat 2024 bütçesinin harcama alanlarına baktığımız zaman korelasyon neredeyse bir önceki senelerle aynı. Daha sonradan dedik ki korelasyona

bakmayalım, bir yapısal benzeşme analizi yapalım. Bu 2024 bütçesi en çok hangi bütçeye, hangi yılın bütçesine benziyor? İlginç bir şey bulduk, 2020 bütçesi, pandemi bütçesi. Dolayısıyla önümüzde pandemiye çoktan aştığımız 2024 yılında, Türkiye'nin farklı ihtiyaçlarının olduğu, farklı beklentilerinin olduğu, dünyanın çok başka bir yere gittiği bir dönemde bizim karşımızda aslında çok da farklı olmayan, geçmiş senelerin bütçelerinde ufak revizyonlar yapan bir anlayış var. İlk önce benim temel eleştirim bu. Eğer biz gerçekten kalkınma planları ve orta vadeli programla uyumlu bir bütçe yapmak istiyorsak belki sizin o değerli insan kaynağınızın bir bölümü artık bir sıfır bazlı bütçe çalışmasına başlayabilir. Şimdi, bu benim önemseydiğim şeylerden bir tanesi.

Tekrardan bu seçilmiş programlara baktık. Şimdi, önümüzdeki dönem ödeneği en çok artan 10 tane program, en çok azalan 10 tane program, kalkınma odaklı seçilmiş programlar. Neden? Çünkü biz zaten burada iki gün çok detaylı bir şekilde kalkınma planını tartıştık. Şimdi, ödeneği en çok artan 10 tane programa baktığımız zaman içinde ailenin korunması ve güçlendirilmesi var fakat ödeneği en çok azalan 10 tane programın içinde de yoksullukla mücadele ve sosyal yardımlaşma var. Şimdi, benim inancım şudur: Yoksullukla etkin bir şekilde mücadele etmezseniz bireyi ve aileyi koruyup güçlendiremezseniz. Dolayısıyla bu ödeneği en çok artan 10 program ve azalan 10 programa baktığımız zaman, bizler hem kendi içerisinde bir uyumsuzluk görüyoruz hem de Türkiye'nin çok temel ihtiyaçlarının biraz göz ardı edildiğini görüyoruz. Şimdi teklif edilen toplam ödenek artış oranı ortalama yüzde 99,4. Ortalamanın üstünde kalanlar, altında kalanlar ve ödeneği en çok artan programlara baktık. Tapu ve kadastro önemlidir, doğrudur çünkü afetlere dirençli bir şehir yaratmak istiyorsak ben bunun mutlaka önemli olduğunu görüyorum. Kayıt dışı ekonomiyle mücadele, önemlidir. Toplum güvenliği, güvenlikten ne kastettiğimize göre önemlidir. Hayat boyu öğrenme, çok iyidir. Dolayısıyla bunlara bizim bir itirazımız yok fakat baktığımız zaman yoksullukla mücadele gibi, yasama gibi, daha sonrasında şehit yakını ve gaziler gibi, bilgi ve iletişim gibi alanlarda, uzay ve havacılık, enerji arz güvenliği gibi alanlarda bu programların bütçesinin bu kadar fazla azaltılması, sizin sunduğunuz kalkınma planıyla bir uyumsuzluk içeriyor. Hele kalkınma odaklı programlara baktığımız zaman neredeyse bütün programların ortalamasının altında bir ödenek artışıyla karşılaştığını görüyoruz. Mesela, bölgesel kalkınma ortalamasının altında. Araştırma, geliştirme, yenilik, çocukların korunması, tarım, bu tür programlara biz ödenek artışının altında bir artış sağlamışız ki ben bunu, bu önümüzdeki bütçenin temel eksiklerinden bir tanesi olarak görüyorum.

Şimdi, bütün bütçeyi tartışmak zor, zaten benden önceki değerli katılımcılar makro çerçevesinden, bu işin sosyal boyutundan da bahsettiler. Ben iki tane konu seçtim, bunlar bence bizim için önemli. Bunlardan bir tanesi kamu istihdamı; onun dışında, öbürü de AR-GE ve eğitim.

Şimdi, biz beş yıldır kamu istihdamının devamlı arttığını görüyoruz yani baktığımız zaman 2018'den 2023'e ciddi bir artış var. Fakat sağ tarafa baktığımız zaman, personel ve Sosyal Güvenlik Kurumu devlet primi giderlerinin bütçeden aldığı payın giderek düştüğünü görüyoruz. Şimdi, bunun iki tane açıklaması olabilir arkadaşlar; bir, devlet memurları yoksullaşıyor olabilir ve son dönemlerdeki maaş artışları belki bunun biraz telafi edilmesi olarak da yorumlanabilir. İkincisi, bu kadar fazla artışa rağmen personel harcamalarının toplam bütçedeki payının düşmesi bize şunu da gösteriyor olabilir: Devlet memurluğu pozisyonunun, makamının eskisinden biraz daha farklı bir şekilde algılandığını, bunun garantili bir istihdam deposu olduğunu da gösterebilir. Ama nereden bakarsanız bakın, kamu istihdamının önemli bir şekilde arttığı bir dönemde personel toplamının bütçe giderlerine oranının düşmesi açıklanmaya muhtaç bir şey. Yani demek ki burada bizim kamu personel rejimi konusunda bir revizyona ihtiyacımız var.

Şimdi, bu soru gündeme geliyor: Bizim kamu istihdamımız yeterli mi, biz daha fazla devlet memuru çalıştırmalı mıyız? Şimdi, sol tarafa baktığımız zaman, evet, çalıştırmalıyız. Neden? Çünkü OECD ortalamasına baktığımız zaman Türkiye'nin kamu personelinin toplam istihdamdaki payı düşük, yüzde 13,5. Şimdi, baktığımız an, burada bunu artırabiliriz.

Peki, neden devlet memurlarının işe alımında vatandaştan haklı bir tepki geliyor? Bunun iki tane temel sebebi var. Bunlardan bir tanesi devlet memurları işe alınırken liyakat kriterinin gözetilmediği düşünülüyor toplum tarafından. İşte burada bizim haklı bir şekilde dile getirdiğimiz, sizin de reddettiğiniz “mülakatların kaldırılması” fikri buradan çıkıyor çünkü sahaya gittiğiniz zaman kimse devlette işe girmenin sadece liyakatle olmadığı izleniminde. O bakımdan buraya baktığım zaman, evet, kamu istihdamımız yeterli değil ve sizler daha fazla kişiyi kamuda istihdam etmelisiniz ama toplum neden farklı düşünüyor; bir tanesi bu.

İkincisi ise daha önemli bence ya da aynı derecede önemli. Ne kadar kamu istihdamını artırırsanız da bakın, kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyet artmıyor ve temel problem bu. Yani sizin kamuya daha fazla kişiyi almanız kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyeti artırmıyor; bu, TÜİK verisi. Dolayısıyla Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre ve alanlara baktığımız zaman eğitim hizmetlerinden duyulan memnuniyet düşmüş, sağlık hizmetlerinden duyulan memnuniyet düşmüş, ulaşım, sosyal güvenlik düşmüş. Dolayısıyla ben temel problemi burada görüyorum. Evet, biz kamu istihdamımızı artırmalıyız, OECD ortalamasına getirmemiz için daha fazla devlet memurunu işe almalıyız, atanamayan öğretmenler gibi hepimizin içini yaralayan bir problem var fakat daha fazla kamu istihdamı beraberinde bir memnuniyet getirmiyor şu anda. O yüzden de diyorum ki bizim mutlaka yapmamız gereken şeylerden bir tanesi, kamu personel rejiminde ciddi bir değişikliğe gitmek. Yani kamu istihdamının verimliliğini artıralım, onlardan duyulan memnuniyetin ya da memnuniyetsizliğin, artan memnuniyetsizliğin sebebini araştıralım ve kamu istihdamını ondan sonra daha bilinçli bir şekilde artıralım. Ben bunun bütçenin neredeyse dörtte 1'ini oluşturan personel harcamalarını düşündüğümüz zaman çok önemli bir adım olduğunu düşünüyorum.

Bakın, bu kamu hizmetlerinden memnuniyet sadece Türkiye'de son zamanlarda düşen bir şey değil, bu da önemli. Gallup'un TÜİK'ten aldığı verilerle de yaptığı bir çalışmaya göre, baktığımız zaman en fazla memnuniyetsizlik bizim de burada, bu Plan ve Bütçe Komisyonunda çok fazla dile getirdiğimiz iki alanda çıkıyor: Eğitim ve adalet. Yani eğitim ve adalet tarafında kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyetsizlik son yıllarda, son beş yıl içerisinde korkunç bir şekilde düşmüş. Dolayısıyla bizler bu kamu personel rejimini bir yandan düzeltirken diğer taraflardan da özellikle fırsat eşitliğinin temeli olan ve aslında mülkün de temeli olan eğitim ve adalet konusunda mutlaka yapısal reformlara ve bir zihniyet değişikliğine gitmemiz gerekiyor. İlk başta vurgulayacağım şeylerden bir tanesi buydu.

İkincisi, şimdi, bizler bize gönderdiğiniz dosyalara bakıyoruz, raporlara bakıyoruz, bütün bu verileri de oradan çıkartıyoruz fakat sonra hayretle görüyorum ki AK PARTİ'li arkadaşlar, orada, bizzat bütçede yazan verilere rağmen eğitim ve AR-GE'nin bu bütçede giderek daha artan oranda yer aldığını söylüyorlar. Oysa biz, bize gönderilen raporlarda -ki verilerle de aramız iyidir- hiç böyle bir şey görmüyoruz. Şimdi kalkınma planında biz devamlı AR-GE vurgusu yaptık ve önemli. Çünkü önümüzdeki dönemde bizim çağ atlamamız için, sizin o yüksek hedeflerinize ulaşmamız için AR-GE harcamalarını artırmamız ve doğru bir AR-GE politikası izlememiz gerekir ki onu zaten Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bütçesinde detaylarıyla konuşacağız. Fakat kamu harcamaları içerisinde AR-GE hizmetlerinin payının biz düşüğünü görüyoruz ve fonksiyonel sınıflandırmaya göre baktığımız zaman temel AR-GE, eğitim -ki çok önemli- savunma önemli; bütün bunların payının düşüğünü görüyoruz. Yani bize gönderdiğiniz veriler ile burada bütçeyi savunan AK PARTİ'li arkadaşlarımızın söyledikleri

arasında neredeyse tamamen fark var. Yani bu bütçede AR-GE'nin toplam bütçe içerisindeki payı artmıyor ki eğitimin de artmıyor. "Eğitime daha fazla önem verildi." diyorsunuz. Şimdi gösterelim sizlere: Bakın, eğitimin bütçe giderlerindeki payı yüzde 17'den yüzde 11,94'e düşmüş. Şimdi, ben de buradan, aynı Komisyonda yer alan AK PARTİ'li arkadaşlarımıza şunu sormak istiyorum: Yani siz, bu bütçenin eğitime daha fazla önem verdiğini söyleyebilir misiniz? Bakın, bizzat fonksiyonel sınıflandırmada, tablo-8 yani önünüzdeki orta vadeli programda da bütçede de tablo-8'e bakarsanız -o rakamları biz buradan aldık- eğitimin bütçe giderlerinden aldığı pay 17'den 11'e düşmüş. Keza AR-GE harcamalarında da bir düşme var. Şimdi, o yüzden de benim hem hayret içerisinde olduğum hem de kendimde eleştirme hakkı bulduğum şeylerden bir tanesi bu. Bize bütçe veriyorsunuz, bizler bunları detaylı bir şekilde inceliyoruz; kalkınma planı veriyorsunuz, detaylı bir şekilde inceliyoruz. Onlar, aynı veriler; AK PARTİ'li, Milliyetçi Hareket Partili arkadaşlarda da var. Sonra bize söylediğiniz AR-GE ve eğitime daha fazla kaynak ayrıldığını biz, bizzat bize verdiğiniz sizin tablolarınızda göremiyoruz, tam tersi bir tablo görüyoruz. O bakımdan ben bu bütçeye baktığım zaman -tekrar başa döneceğim- orta vadeli programla, kalkınma planıyla, Türkiye'nin o ihtiyacı olan sürdürülebilir uzun dönemli büyümeyle çok da uyumlu olmadığını düşünüyorum. Ve bunların yani eğitim hizmetlerinin bütçe giderlerinden aldığı paydaki düşmenin, AR-GE'nin aldığı paydaki düşmenin açıklanmaya muhtaç olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, burada fonksiyonel harcama alanlarının bütçe harcaması gerçekleştirmelerinden aldığı paya baktığımız zaman 2024 bütçesinde genel kamu hizmetlerinde bir artış var fakat eğitimde, sosyal güvenlik ve yardımda, kamu düzeni ve güvenlikte ciddi bir düşme var. Yani bu bütçe, bize sunduğunuz orta vadeli programla ve kalkınma planıyla uyumlu bir bütçe değil. Benim bütçeye yönelik eleştirilerim bu.

Bir başka eleştirim de yıllardan beri görüşlerine çok değer verdiğim Sayın Cevdet Yılmaz'la ilgili. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, ben sizin son derece liyakat sahibi olduğunuzu, meslektaşım olduğunuz için bütün fikirlerinize değer verdiğimi bilirsiniz. Pozisyonunuzu da sonuna kadar hak ediyorsunuz ve şu ana kadar da iktisadi konularda genelde siz ve biz çok benzer düşünmüştüzdür. Geçen haftaki kalkınma planının ikinci bölümünde bir cümle sarf ettiniz. Ben biraz da onunla ilgili konuşmak istiyorum çünkü ilk defa sizinle bu kadar ayrı düştük. Dediniz ki: "Türkiye'nin düzenli göçe ihtiyacı var." ve Türkiye'nin düzenli göçe ihtiyacı var dedikten sonra da işte zamanında benim annem ve babamın da bir parçası olduğu Almanya'ya giden Türk işçilerinden örnek verdiniz. O dönem ile bu dönem biraz farklı; bir. İkincisi 1960'ların sonu 70'lerin başında Almanya'nın ucuz iş gücü ithal etmesi gerekiyordu. Bizim şu anda ülkemizde nüfusumuzun ancak yüzde 30-35'i çalışıyor. Bizim çok ciddi bir sosyal güvenlik problemimiz var, çok ciddi bir genç işsizliği var. Bugün eğer bizler "düzenli göç" kavramını tartışmaya başlarsak ve -bu çok daha bence kritik olur- bunu hayata geçirirsek ondan sonra bu ülkede ücretler çok daha baskılanır. Bu ülkede çok büyük bir sosyal çalkantı yaşanır. Bizim burada yapmamız gereken şeylerden bir tanesi beceri politikamızı, eğitim politikamızı değiştirmek olur. Bugün Türkiye'nin düzenli göçü tartışmaya açması ücretleri daha da düşürecektir, emeğin millî gelir içerisindeki payını çok daha düşürecektir ve Türkiye'nin zaten mevcut durumdaki gelir dağılımındaki eşitsizliğini daha da artıracaktır. Bugün ben göç meselesine baktığımda, düzenli ya da düzensiz göç meselesine baktığımda bunun özellikle Anadolu'da -ama İstanbul ve İzmir ya da Ankara'yı da buna dâhil edebilirsiniz- küçük ve orta ölçekli sermayelerin biraz da hayatını kurtarmak için onlar tarafından yapılan bir baskı olduğunu görüyorum çünkü orada kayıt dışı bir ekonomi üzerinde, insan haklarına da aykırı şekilde çalıştırılan düzensiz göçmenler var. Bizzat Sayın Özhaseki "Suriyeliler olmasa Kayseri ekonomisi batır." demişti. Şimdi bu, bence başlı başına bizim düşünmemiz gereken ve önlemler almamız gereken şeylerden bir tanesi. Kayseri ülkemizin en önemli sanayi şehirlerinden bir

tanesi. Eğer Kayseri dzenli ya da dzensiz gce ayakta kalabilecek duruma gelmiŐse o zaman bunun çözümü dzenli gce izin vermek değildir, oradaki sanayiye ağın Őartlarına göre geliŐtirmektedir, oradaki sanayiye doğru teşvikler vermektir. O yüzden bence bizim burada yapmamız gereken Şey “dzenli g” kavramını tartışmaya açmaktan ziyade, zaten hlihazırda toplumun sadece üçte 1’i çalışırken istihdamı nasıl kayıtlı, nitelikli sağlayacağımızı ve yeni nitelikli işleri yeni teknolojilerle ve yeni sahalarla nasıl geliŐtirebileceęimizi dŐŐnmemek olmalıdır.

Ben, beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

Saygılar sunuyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sunumları istiyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın zlale, ben de teşekkür ediyorum.

Sayın Kalaycı, sizin yirmi dakikanız var.

Buyurun lütfen.

MUSTAFA KALAYCI (Konya) – Teşekkürler.

Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli yeleri, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, Sayın Hazine ve Maliye Bakan Yardımcısı, kamu kurumlarımızın kıymetli temsilcileri, basınımızın değerli mensupları; hepinizi hürmetle selamlıyorum.

Konuşmama... AŞkın Bey’in müzakerelerin başında yaptığı doğru bir tespit var, oradan hareket edeceğim ben de. Tabii, son günlerde, işte, kalkınma planı görüşmeleri yaptık, turizm içerikli bir kanun teklifinin görüşmelerini yaptık, Şimdi de btce görüşmelerini yapıyoruz. Yani hep aynı konular, tabii, ister istemez dile getiriliyor. Bugün de işte aynı konuları konuşuyoruz.

Yalnız ben dikkatimi çeken bir hususu burada ifade etmek istiyorum. En fazla gündeme getirilen ve en fazla eleŐtirilen konuların başında “2023 hedefleri niye gerçekleŐtirilemedi?” bu gündeme getiriliyor; ikincisi Cumhurbaşkanlığı hkmet sistemine yönelik eleştiriler getiriliyor; ncs de elbette ekonomik sorunlarımız var ama çok abartılı dile getiriliyor. Aslında bu son on beş yirmi gündür değil, Cumhurbaşkanlığı hkmet sistemine geçildiği 2018 yılından beri, 2023 hedeflerinin deęiŐtirildięi, On Birinci Kalkınma Planı’nın açıklandığı günden beri aynı Şeyler söyleniyor. Ama eğer söylenenler gerçek olsaydı “Ekonomi battı, bitti.” “Millet a, falan filan...” yani Şimdiye yerle yeksan olmuŐtuk yani beş senedir aynı Şeyler -zabıtlara bakalım yani bütün komisyon zabıtlarına ve Genel Kurul, btce görüşmeleri zabıtlarına bakalım, Őeimlerdeki yapılan konuşmalara bakalım- hep bunlar dile getirildi ama milletimiz bunlara itibar etmedi, bu sözlere itibar etmedi ve her Őeimde de Cumhurbaşkanlığı hkmet sistemine olan onayını teyit etti.

Evet, 2024 yılı bütçesi Cumhurbaşkanlığı hkmet sisteminin 6’ncı, Türk ve Türkiye Yüzyılı’nın ilk btsidir. Siyasi istikrar, ekonomik dengeleme, sürdürülebilir büyüme ve kalkınmanın olmazsa olmazıdır. İstikrar unsuru siyasetçiler kadar ekonomistler ve piyasalar için de öncelikli beklentilerden biridir. Geçmişte parlamenter sistem döneminde yaşanan politik istikrarsızlık, onun devamında gelen kurumsal yozlaŐma ve ekonomik çöküntü Türkiye’ye çok Şey kaybettirmiŐtir. Cumhurbaşkanlığı hkmet sistemi siyasi istikrara giden önemli bir yol ve aŐama olmuş, parlamenter sistemde yaşanan siyasi kriz ve belirsizlikleri ortadan kaldırmıŐtır; Türkiye z güvene kavuşmuş, ayak bağlarından kurtulmuŐtur. Devlet yönetiminde daha isabetli, uyumlu, hızlı ve etkin karar alma imkân ve mekanizmaları devreye girmiŐtir. Türkiye yoğun bir Şekilde maruz kaldığı dayatmalara, terör saldırılarına, ekonomik ve siyasi baskılara güçlü bir Şekilde karşılık vermiş, oyunları da bozmuŐtur. Türkiye bu dönemde dünya çapında mega projelere imza atmıŐtır. Yerli ve millî üretimi artırmak, stratejik alanlarda dışa bağımlılığı azaltmak amacıyla baŐlatılan millî teknoloji odaklı sanayi hamlesi sonuçlarını vermeye baŐlamıŐtır.

Türk savunma sanayisi Türkiye'nin küresel güç vizyonu doğrultusunda inşa edilmektedir. Milletimize güven veren ve gururlandıran insanlı ve insansız uçak, helikopter, gemi, denizaltı ve zırhlı araçları ile füze ve silah sistemleri ülkemizde üretilmektedir. Burada şunu da söyleyeyim: Baktığımız zaman savunma harcamalarıyla ilgili dünyada her yıl rapor açıklayan kurumlar var; benim bildiğim SIPRI var, Stockholm Uluslararası Barış Araştırmaları Enstitüsü; yine, bu Eylül ayında OECD'nin Eylül Ara Dönem Ekonomik Görünüm Raporu'nda G20 ve OECD ülkeleri savunma harcamalarının millî gelire oranı bakımından sıralanmış. Oralara bakarsak Türkiye'nin yıldan yıla savunma harcamalarının düştüğünü bu raporlarda görürüz.

Türkiye Uzay Ajansı 2018 yılında kurulmuş, Millî Uzay Programı başlatılmıştır. Türk mühendisleri tarafından geliştirilen uydumuz İMECE ve TÜRKSAT 6A uzaya fırlatılacaktır.

Yerli ve millî otomobilimiz Togg'un 29 Ekim 2022 tarihinden itibaren seri üretimine başlanmıştır.

Türkiye, kurulu enerji gücünde 105 bin megavatı aşmış, yenilenebilir enerji üretiminde Avrupa'da 5'inci, dünyada 12'nci sıraya çıkmıştır. Akkuyu'daki nükleer güç santralimize yakıt yüklenerek nükleer tesis statüsü kazandırılmıştır. Fatih, Yavuz, Kanuni ve Abdülhamit Han sondaj gemileriyle Türkiye güçlü bir filoya sahip hâle gelmiştir. Karadeniz'de keşfettiğimiz doğal gaz rezervimiz 710 milyar metreküpe ulaşmış olup Mayıs ayında sisteme bağlantısı yapılmıştır. Gabar Dağı'nda petrol rezervi bulunmuş, üretilen petrolün 2024 yılında Türkiye'nin petrol ihtiyacının yüzde 10'unu karşılayacağı açıklanmıştır. Türkiye, enerjide merkez ülke hedefine doğru da hızla ilerlemektedir.

Ülkemiz diplomaside de altın yıllarını yaşamıştır. Söz dinleyen değil sözünü dinleten, yeri geldiğinde yumuşak gücünü, yeri geldiğinde de caydırıcı vasfını kullanan bir ülke mertebesine çıkmanın haklı gururunu vicdan sahibi her insanımız yaşar hâle gelmiştir. Türk cihan hâkimiyeti mefkûresinin tohumu yeniden atılmıştır. Türk Devletleri Teşkilatı kurulmuş ve "Türk Dünyası 2040 Vizyon Belgesi" kabul edilmiştir.

Türkiye, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin istikrar ve güçlü yönetim yapısıyla yatırım, üretim, istihdam ve ihracat odaklı büyüme politikası ve millî teknoloji hamlesiyle çok yönlü, insani, dengeli ve etkin dış politika anlayışıyla millî birlik ve dayanışma ruhu içinde küresel güç Türkiye hedefine doğru kutlu yürüyüşünü kararlılıkla sürdürmektedir.

Değerli arkadaşlarım, küresel ekonomi ve küresel ticaret 2022 yılında ivme kaybetmiş, küresel jeopolitik gerginlikler sonucunda emtia fiyatlarında keskin artışlar yaşanmıştır. 2023 yılında ise bir önceki yıldan süregelen enflasyonla mücadele kapsamında uygulanan sıkılaştırıcı politikalar dünya ekonomisini ve ticaretini olumsuz etkilemiştir. 2022 yılında yüzde 3,5 oranında büyüyen küresel ekonominin 2023 yılında yüzde 3, 2024 yılında yüzde 2,9 büyüme oranıyla yavaşlayan bir görünüm arz edeceği tahmin edilmektedir. Yükselen ve gelişmekte olan ülkeler 2022 yılında yüzde 4,1 büyüme kaydetmiş, 2023 yılının ikinci yarısında ekonomik faaliyetin kısmen yavaşlaması beklentisiyle birlikte 2023 yılında yüzde 4 oranında büyümesi öngörülmektedir.

Türkiye, dünyanın yaşamış olduğu ortak sorunlardan birçok konuda pozitif olarak ayrışırken büyüme, yatırım, üretim, istihdam, ihracat ve turizm alanlarında öne çıkmıştır. 2022 yılında yüzde 5,5 oranında büyümeyle on üç yıl üst üste büyümesini kesintisiz sürdüren Türkiye ekonomisi, yaşadığı asrın felaketi depremlere ve zorlu küresel koşullara rağmen büyüme eğilimini devam ettirerek 2023 yılının ilk yarısında da yüzde 3,9 büyümüştür. 2023 yılı büyümesinin yüzde 4,4 olması, 2024 yılında ise yüzde 4 oranında gerçekleşmesi tahmin edilmektedir. İstihdam 2022 yılında 1 milyon 955 bin kişi artarak 30 milyon 752 bin kişi olurken iş gücüne katılma oranı 1,7 puan artarak 53,1 olarak gerçekleşmiştir.

Bu çerçevede, işsizlik oranı 1,6 puan azalışla 10,4 seviyesine gelmiştir. 2023 yılında istihdamın bir önceki yıla göre 902 bin kişi artması iş gücüne katılım oranının yüzde 53,7 olması beklenmektedir. Bu çerçevede, işsizlik oranının yüzde 10,4'ten yüzde 10,1'e düşmesi tahmin edilmektedir.

2022 yılında ihracatta ve turizm gelirlerinde artışa rağmen enerji fiyatlarındaki keskin yükseliş ile altın ithalatındaki artışın olumsuz etkisiyle cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 5,4 seviyesine çıkmıştır. Cari işlemler açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının 2023 yılında yüzde 4'e gerileyeceği, 2024 yılında ise yüzde 3,1 seviyesinde gerçekleşeceği öngörülmektedir. Enflasyon 2022 yılında yüzde 64,3 gerçekleşmiş; enflasyondaki katılık, beklentilerdeki bozulma ve döviz kuru gelişmelerinin bileşik etkisiyle 2023 yılında yüzde 65 düzeyine yükselmesi beklenmektedir. Etkin para ve maliye politikalarının olumlu etkileriyle 2024 yılının ikinci yarısından itibaren kalıcı bir dezenflasyon sürecine girilmesi, devamında enflasyonun 2024 yılında yüzde 33, 2026 yılı sonunda yüzde 8,5'le tek haneye düşürülmesi öngörülmektedir.

Enflasyon karşısında başta çalışanlar ve emeklilerimizin alım gücünün korunması ve yapılan desteklerle tüm toplum kesimlerinin enflasyona ezdirilmemesi temel politika yaklaşımıdır. Bilindiği üzere, asgari ücret ve çalışanların asgari ücret kadar gelirleri 2022 yılı başından itibaren vergi dışı bırakılarak tarihî bir reform gerçekleştirilmiştir. Asgari ücret 2022 yılında yüzde 94,6; bu yıl yüzde 107,3 oranında artırılmıştır. Muhtarlara ve güvenlik korucularına verilen aylıklar net asgari ücret tutarına yükseltilmiş, tıp ve diş hekimliği fakültesi son sınıf öğrencilerine asgari ücret kadar aylık belirlenmiştir. Kamu çalışanlarının aylıkları 2022 yılında yüzde 85,5; bu yıl ortalama yüzde 129 oranında artırılmıştır. SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıkları 2022 yılında yüzde 78,6; bu yıl yüzde 62,5 oranında artırılmış, Genel Kurulda kabul edilen kanuna göre de emeklilere 1 defaya mahsus olmak üzere dosya bazında 5 bin lira ödeme yapılması öngörülmüştür. En düşük emekli aylığı 2022 yılında yüzde 133,3 oranında, bu yıl 114,3 oranında artırılmıştır. Ayrıca, tüm emeklilere ödenen bayram ikramiyeleri 1.100 liradan 2.000 liraya çıkarılmıştır. Ek gösterge düzenlemesiyle memurların emekli ikramiyeleri ve emekli maaşlarında ciddi kazanımlar getirilmiştir. Emeklilikte yaşa takılan bu yıl için 2 milyon 250 bin, toplamda 5 milyonu aşan vatandaşımıza emekli olabileme imkânı sağlanmıştır. Kamu işçileri ücretlerine bu yıl ilk altı ay için yüzde 45, ikinci altı ay için yüzde 15 artı enflasyon farkı kadar artış yapılmasını içeren toplu sözleşme imzalanmıştır. Geçici işçilerin çalışma sürelerinin on bir ay, yirmi dokuz güne kadar uzatılabilmesine ve boş bulunan sürekli işçi kadrolarına geçirilmelerine imkân sağlanmıştır. Sözleşmelilere yönelik düzenlemeyle 500 bine yakın personel kadroya alınmıştır.

Konutta ve iş yerlerinde kullanılan elektrik ve doğal gazda indirimli kademeli tarifeye geçilmiş, ihtiyaç sahibi hanelere ilk defa elektrik ve doğal gaz tüketim desteği başlatılmıştır. Sakarya Gaz Sahası'nın devreye alınmasıyla birlikte mayıs ayının sonuna kadar vatandaşlarımıza ücretsiz doğal gaz sağlanmış, sonraki on bir aylık dönem için ise 25 standart metreküpe kadar olan kullanımları ücretsiz hâle getirilmiştir. Elektrik faturalarında TRT payı ve enerji fonu kesintileri kaldırılmış, konutlarda ve tarımsal sulamada kullanılan elektrikte KDV yüzde 18'den 8'e indirilmiştir. Tarım destekleri artırılmış, tarımsal desteklerden gelir vergisi kesintisi iptal edilmiştir. Basit usule tabi 835 bin küçük esnaf gelir vergisinden istisna tutulmuş, gelir ve kurumlar vergisinde 4'üncü geçici vergi dönemi kaldırılmıştır. 2021 yılında salgının etkilerini sınırlandırmak ve enflasyonla mücadeleye katkı sağlamak amacıyla 154 milyar lira vergi gelirinden, 2022 yılında da enflasyonla mücadele kapsamında 290 milyar lira vergi gelirinden vazgeçilmiştir.

Değerli arkadaşlarım, zorlu küresel koşullara, toplum kesimlerine verilen destek ve yardımlara, aylıklarda sağlanan artışlara ve yapılan vergi indirimlerine rağmen 2022 yılında son yirmi yılın en iyi bütçe performansı gerçekleştirilmiştir. 2022 yılı bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde

1'e düşmüş, ülkemiz dört yıllık aradan sonra yeniden faiz dışı fazla vermeyi başarmıştır. 2023 yılında bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının yüzde 6,4 oranında gerçekleşmesi beklenmektedir. Depremde hasar gören bölgelerin yeniden ihyası ve imarıyla depremin etkilerinin ortadan kaldırılması amacıyla 2023 yılında 762 milyar lira harcama yapılacağı tahmin edilmektedir.

2024 yılı bütçe açığının gayrisafi yurt içi hasılaya oranının da yüzde 6,4 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. 2024 yılı bütçesinden yatırımlara ayrılan kaynak 1 trilyon 592,9 milyar liraya yükseltilmekte olup bu tutar 2024 yılı bütçesinin yüzde 14,4'üne denk gelmektedir.

2024 yılı bütçesinde depremlerin yol açtığı hasarların süratle giderilmesi ve deprem bölgesinde yaşayan vatandaşlarımızın ihtiyaçları için 1 trilyon 28 milyar lira kaynak ayrılmaktadır. Bu tutarın da gayrisafi yurt içi hasılaya oranı yüzde 2,5 düzeyindedir.

Savunma ve güvenlik birimleri için, Savunma Sanayii Destekleme Fonu için ayrılan kaynak da dâhil edildiğinde 2024 yılında 1 trilyon 133,5 milyar lira ödenek öngörülmekte olup bütçe büyüklüğünün yüzde 10,2'sine karşılık gelmektedir.

Yatırım, üretim, istihdam ve ihracat odaklı büyüme stratejisi kapsamında reel kesim destekleri için bütçede 376,5 milyar lira ödenek öngörülmektedir. Bunun altında SGK işveren prim ödemeleri, tarımsal kredilerin, esnaf kredilerinin sübvansiyon desteği, mesleki eğitim kapsamında ödenen devlet katkısı, ihracat olmak üzere reel sektöre verilen destekler yer almaktadır.

Eğitim bütçesi 2024 yılında 1 trilyon 615,2 milyar lira olup eğitime yüzde 14,6 oranıyla en büyük pay ayrılmaktadır. Hocam gitmiş herhâlde. Strateji ve Bütçe Başkanlığımız hata yapmaz, bu rakamlar Strateji ve Bütçe Başkanlığımızın rakamları yani sanki farklıymış gibi ifadede bulundu Hocam, gelince konuşuruz onu. Millî Eğitim Bakanlığının yatırım bütçesi 2023 yılı ödeneğine göre yüzde 117 artışla 46,1 milyar liradan 100,2 milyar liraya yükseltilmektedir. 2024 yılı bütçesinden öğrencilerimize doğrudan nakdi ve aynı olarak sağlanan destekler için tahsis edilen ödenek tutarı 135,5 milyar liradır. Yükseköğrenim öğrenci yurdu yatırımları için, yurt yatırımları için 2024 yılında yüzde 131 oranında artışla 10,8 milyar lira kaynak ayrılmıştır.

2024 bütçesinden sağlık hizmetleri için 779,6 milyar lira kaynak ayrılmaktadır. Sağlık Bakanlığı ve yükseköğretim kurumları döner sermayeleri ile SGK'den yapılacak sağlık harcamaları da dikkate alındığında sağlık alanına ayrılan toplam kaynak 1 trilyon 650,1 milyar liraya ulaşmaktadır. Bu da 2024 bütçesinin yüzde 7'sine karşılık gelmektedir.

2024 yılı bütçesinden sosyal güvenlik kurumlarına yapılacak transferler tutarının yaklaşık 1 trilyon 512,9 milyar lira olması öngörülmektedir.

2024 yılı bütçesinde tarıma 384 milyar lira kaynak ayrılmaktadır. Bu kapsamda, tarımsal destek programları için 91,6 milyar lira, tarım sektörü yatırım ödenekleri için 100,6 milyar lira; tarımsal kredi sübvansiyonu, müdahale alımları, tarımsal KİT'lerin finansmanı ve ihracat destekleri için 191,8 milyar lira kaynak ayrılmaktadır.

"Mahallî idarelerin güçlendirilmesi" anlayışı devam etmektedir. Büyükşehir ve diğer belediyeler ile il özel idarelerine ayrılan toplam kaynak 859,6 milyar liraya çıkarılmakta olup bu kaynağın gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2024 yılında yüzde 2,1'e yükselmektedir.

Sosyal yardım bütçesi 2024 yılında 497 milyar liraya çıkarılmaktadır. Bu tutar 2024 yılı bütçesinin yüzde 4,5'ine denk gelmektedir. Sosyal harcamaların gayrisafi yurt içi hasılaya oranının 2024 yılında yüzde 1,2'ye yükseleceği görülmektedir.

Vatandaşlarımızın daha ucuz elektrik ve doğal gaz kullanabilmeleri için 2024 yılı bütçesinde 508,6 milyar lira kaynak öngörülmektedir. 2023 yılında doğal gaz kullanan vatandaşlarımız ve KOBİ'lere doğal gazda yüzde 73 oranında, elektrikte ve mesken aboneleri için birinci kademede yüzde 63 oranında sübvansiyon uygulanmaktadır. Avrupa İstatistik Ofisi tarafından yayımlanan verilere göre, 2023 yılının ilk altı aylık döneminde Avrupa ülkeleri arasında hane halkına en ucuz elektrik sağlayan 2'nci ülke Türkiye'dir. Ayrıca 2022 yılının ikinci altı aylık döneminde hane halkına en ucuz doğal gaz sağlayan ülke Türkiye olmuştur. Sakarya Gaz Sahası'nın devralınmasıyla birlikte vatandaşlarımıza bir ay ücretsiz doğal gaz imkânı sağlanmış, on bir aylık dönem için de 25 metreküpe kadar destek sağlanmış, bunun için 19 milyar lira ödenek ayrılmıştır. Asgari ücretin vergi dışı tutulması kapsamında 2024 yılında 595,1 milyar lira vergi istisnası söz konusu olmuştur.

Son olarak, kamu çalışanları ve emeklilerine 2024 Ocak ayında enflasyon farkı dâhil yüzde 45'in üzerinde zam yapılması beklenmektedir. SSK ve BAĞ-KUR emekli aylıkları da 2024 yılının Ocak ayından geçerli olmak üzere, en az son altı aylık enflasyon oranında artırılacaktır, tabii beklentimiz emekli aylıklarındaki dengelenmenin sağlanması.

2024 bütçesinin ülkemize ve milletimize hayırlar getirmesini diliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kalaycı teşekkür ediyorum.

Sayın Kurt, buyurun.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanım Yardımcımız, basınımızın değerli temsilcileri, kıymetli hazırın; herkesi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, asrın felaketi 6 Şubat depremi, ekonomik yükü oldukça ağırlaştırmıştır. Felaketin büyüklüğünü anlayabilmek için 680 bini konut, 170 bini ticari alan olmak üzere toplamda 850 bin bağımsız alan kullanılamaz hâle gelmiştir. Bu rakamlar Avrupa'daki kimi ülkelerin toplu konut ve ticari alanlarından çok daha fazladır. Depremın ilk anından itibaren Cumhurbaşkanımızın talimatıyla hem partimizin hem milletvekillerimizin tamamı deprem bölgesinde uzun bir süre bulunmuş ve depremin ilk anından itibaren de vatandaşlarımızın hizmetinde olmuştur. Yine, kamu görevlilerimiz, kamu personelimiz de bu süreçte tüm imkânlarını faaliyete geçirmek suretiyle vatandaşımızın ihtiyaçlarının karşılanmasına yoğun bir çaba harcamıştır.

Başta memleketim ve seçim bölgem Adıyaman olmak üzere, deprem bölgesinde konut ve ticari binaların yapımı hızla devam etmektedir. 2024 yılı bütçemizde sermaye giderleri için 787,9 milyar lira, sermaye transferleri için 649,7 milyar lirası afet konutlarının yapım giderlerinde kullanılmak üzere yine çok önemli bir bütçeye ödenek tahsis edilmiştir. Deprem bölgemize tahsis edilen ödenek, bütçemizin yüzde 14,4'üne denk gelmektedir. 6 Şubat asrın felaketinden en çok etkilenen bölgelerden birisi olan Adıyaman'ımız da dâhil olmak üzere depremin ülke ekonomisine maliyeti en az 104 milyar dolar olarak hesaplanmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'a deprem bölgesine verdiği destek, önem için vatandaşlarımız adına teşekkürlerimi sunuyorum.

Ülkemizin dünya genelinde mal ticaretinden aldığı pay 2000'li yıllarda binde 4 düzeyindeyken, 2021 yılında ilk kez yüzde 1'in üzerine çıkmış, 2022'de de artışı sürdürmek suretiyle yüzde 1,02 olmuştur. Turizm geliri, tarım, sanayi başta olmak üzere hem ihracat hem de bu kapsamda üretimden kaynaklanan önemli girdiler elde edilmiş ve ihracatımız artması hasebiyle de cari işlemler dengesine olumlu yansımaları olmuştur. Malumlarımız, bir ülkenin bir ekonomisi üretimle, yatırımla, istihdamla

ve ihracatla artar. Eğer çok önemli yer altı maden zenginlikleriniz yoksa ya borçlanma yoluyla ya para basmayla veyahut da vergileri artırmak suretiyle harcamalarınızı finanse edersiniz. Dolayısıyla bizim tercihimiz her zaman üretim, istihdam, yatırım ve ihracatın desteklenmesi noktasındadır.

2022 yılı tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de küresel ölçekte Covid-19'dan etkilenilmesine dayalı olarak bir ihracatta düşüş senesi olmuştur. 2020'de 170 milyar dolar olan ihracatımız hızla iyileşerek Covid sonrasında 254 milyar doları geçmiştir. 2023 yılında da bunun çok çok üzerinde bir rakam beklediğimizi belirtmeliyiz.

Rusya-Ukrayna savaşı, tedarik zincirlerinde yaşanan aksaklıklar, küresel enerji ve gıda fiyatlarındaki artışa dayalı olarak meydana gelen olumsuzluklar; büyümeyi destekleyici politika ve tedbirler ülkemizin bu etkilerden en az şekilde hasar görmesini sağlamıştır, iktisadi faaliyet canlılığını sürdürmüştür. Bir yandan hem kuzey hem güney komşularımızda yaşanan ağır kriz ve savaş ülkemizi de olumsuz yönde etkilemiştir.

Enflasyonla mücadelemizi sürdürürken hayat pahalılığının yol açtığı zorlukları telafi edecek gerekli politikaları da uygulamaktan vazgeçmiyoruz. Yılın ilk yarısında net 220 bin kişilik istihdam artışı sağlanmış olup 2023 yılı genelinde ekonomideki canlılığın sürmesiyle yıl sonu itibarıyla istihdamdaki artışın 900 bin kişiyi aşarak işsizlik oranının yüzde 10'a düşmesini ve 2024 yılında da yüzde 10 civarında seyretmesini bekliyoruz. Enflasyonun dünya genelinde bir sorun hâline geldiği son yıllarda makroekonomik ve finansal istikrarı kalıcı bir şekilde güçlendirmek gerekmekte olup buna yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Benim doktora tezim ücretlerin vergilendirilmesi konusunda ve ücretlerin vergi dışı bırakılması noktasında da hep bir hayalim vardı. 2022 yılı başından itibaren -bu, Türkiye için önemli bir reformdur- asgari ücrete kadar olan ücretlilerin vergileri alınmamaktadır, hem gelir vergisi hem damga vergisi istisna edilmiştir. 2023 yılında emekçilerden, çalışanlardan alınmasından vazgeçilerek istisna edilen gelir vergisi 371 milyar Türk lirası, damga vergisi de 21,5 milyar Türk lirası olmak üzere toplam 392,5 milyar Türk lirasıdır. 2023 yılı Ocak ve Temmuz aylarında dönemsel zamma ilave olarak oransal ve seyyanen artış yapılarak en düşük devlet memuru aylığı 22.017 liraya yükseltilmiştir. 2023 yılında en düşük memur maaşındaki artış oranı yüzde 141,8; ortalama memur maaşındaki artış oranı ise 128,8 olmuştur. 2002 yılı Aralık ayı ile 2023 yılı Ekim dönemine baktığımızda en düşük memur maaşındaki reel artış yüzde 192'ye, ortalama memur maaşındaki reel artış ise yüzde 125'e ulaşmıştır. Türkiye'de yüzde 5,5'lik büyüme hızıyla OECD ülkeleri ortalaması olan yüzde 2,9'un üzerinde bir büyüme oranına ulaşarak on üç yıllık kesintisiz büyüme sürdürülmüştür. 2020-2022 döneminde dünya ekonomisi kümülatif olarak yüzde 7 büyürken Türkiye ekonomisi yaklaşık yüzde 20 büyümüştür.

Bu çerçevede, sosyal güvenlik reformunun hayata geçirilmesiyle birlikte özellikle emekçilerin, emeklilerin sağlığa ve sosyal güvenliğe ulaşmasında büyük bir ilerleme kaydedilmiştir. 2007 yılında, elbette ki AK PARTİ'nin 2002'de iktidara gelmesiyle birlikte başlayan iyileşme dönemi sosyal güvenlik reformuyla birlikte, tek çatının hayata geçirilmesiyle birlikte önemli bir ivme kazanmıştır. Eski dönemde ilk defa BAĞ-KUR'lu olan bir sigortalının sağlık yardımlarından faydalanması için sekiz aylık bir bekleme süresi var iken, tekrar yeniden BAĞ-KUR sigortalısı olanlar için dört aylık bir bekleme süresi var iken, SSK'lilerde kendileri için doksan, eş ve çocukları için yüz yirmi gün bekleme süreleri var iken bu, memur, işçi, BAĞ-KUR'lu ayrımı ortadan kaldırılarak tüm çalışanların otuz günlük bir bekleme süresinden sonra sağlığa ulaşması sağlanmıştır.

Elbette Sosyal Güvenlik Kurumunun en önemli gelir kaynağı primlerdir. Sosyal güvenlik sistemi nesiller arası dayanışma sistemidir. Dolayısıyla sosyal güvenlikte ödenen prim matrahları arttıkça kişilerin hem çalışırken, hastalıkları döneminde veya doğum yaptıkları dönemde aldıkları geçici iş göremezlik ödenekleri hem de bir iş kazasına maruz kalmaları döneminde aldıkları, alacakları sürekli iş göremezlik gelirleri buna göre yüksek oranda belirlenmektedir.

Değerli katılımcılar, Kıymetli Başkanım, Komisyonumuzun kıymetli milletvekilleri; ne kadar yüksek prim ödenirse emekli aylığı da buna bağlı olarak artmaktadır. Şöyle sanki bütün emekliler 7.500 lira emekli aylığı alıyormuş gibi hep 7.500 lira üzerinden bir değerlendirme yapılıyor. Sosyal güvenlik sistemi, ödenen primlerin karşılığında alınan bir emekli aylığı veya sosyal sigorta haklarına bağlıdır. Dolayısıyla 30 bin lira, 40 bin lira emekli aylığı alan vatandaşlarımız olduğu gibi, 20 bin lira alan da vardır, 10 bin lira alan da vardır, en düşük de 7.500 liradır. Hiçbirimiz 7.500 liranın yüksek olduğunu söyleyemeyiz, hiçbirimizin bu anlamda “7.500 lira bütün vatandaşlarımız için uygundur.” demesini bekleyemeyiz ama herkes de 7.500 lira almıyor; 10 bin alan var, 20 bin alan var, sizin gibi 50 bin, 60 bin alan var. Dolayısıyla vatandaşlar ödediği...

GÖKAN ZEYBEK (İstanbul) – 8 milyon alıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Zeybek, hatibin insicamını bozmayalım lütfen.

Sayın Kurt, devam edin lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Aylık bağlama oranından haberi yok, konuşuyor.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sen çok iyi biliyorsun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yüzde 70’ten yüzde 30’a düşürdünüz.

RESUL KURT (Adıyaman) – Ben bilgimin zekâtını versem var ya, bilgimin zekâtını...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sana yakışan cümleyi kur.

RESUL KURT (Adıyaman) – Bilgimin zekâtını versem yeter.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Seni kutlarım, ne seviyeli milletvekilisin, bir de doktora tezi yapmışsın!

RESUL KURT (Adıyaman) – Bak, yanındaki arkadaşlarına sor, sen...

Çok güzel, çok güzel, çok güzel.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Yüzde 70’ten yüzde 30’a düşürmediniz mi aylık bağlama oranını?

RESUL KURT (Adıyaman) – Değerli Başkan, çok kıymetli hazırım; Sosyal Güvenlik Kurumunun 2023 yılında...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar... Sayın Kurt, bir müsaade edelim. Değerli arkadaşlar...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 2008 yılında çıkardığımız kanunla yüzde 70’ten yüzde 30’a düşürmediniz mi aylık bağlama oranını?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir saniye...

RESUL KURT (Adıyaman) – Şimdi ağzımı açacaksın bak, şimdi konuşacağım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, Sayın Kurt; bir saniye, bir müsaade edin.

Değerli arkadaşlar, burada bütçe müzakereleri...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hikâye anlatma.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sen boş konuşuyorsun, bir şey bildiğin yok, dünyadan haberin yok.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Senin gibi haberli arkadaşlar yüzünden biz habersiz kalıyoruz.

RESUL KURT (Adıyaman) – Tabii, bak, ben şimdi haber vereceğim sana; anlayacaksın, öğreneceksin.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Allah yokluğunu göstermesin, iyi ki gelmişsin, hoş gelmişsin. Senden çok şey öğreneceğiz! Bravo!

RESUL KURT (Adıyaman) – Teşekkür ederim, sen de hoş geldin, şeref verdin. Sana da teşekkür ediyorum.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bir de tez yazmışsın, çalışanların ne hâlde olduğundan haberin var mı?

RESUL KURT (Adıyaman) – Senin haberin var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Fabrikada işçilik mi yaptın hayatında?

RESUL KURT (Adıyaman) – Tabii, senin çok haberin var.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Biz oradan geliyoruz, tarladan, fabrikadan geliyoruz; aramızda fark var.

RESUL KURT (Adıyaman) – Senin hangi tarladan geldiğini ben bilmiyorum ama ben gerçekten tarladan geliyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz bana.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sen yukarıdan geliyorsun, biz aşağıdan geliyoruz.

RESUL KURT (Adıyaman) – Gel, tarlaya götüreyim, gör, bak, gel. Sevgili kardeşim...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sen tarla sahibisin, ben tarla çalışanıyım, farkımızı anlayın. Ben tarım işçisiyim, sen patronsun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, bir müsaade edin.

Sayın Kurt, bir durun.

Şimdi, komisyon müzakerelerinden sonra beraber buluşun, bir Niğde'ye gidin, oradan bir Adıyaman'a gidin. Yarın da ben size yoklamayla alakalı esneklik göstereceğim, problem yok. Tamam mı?

RESUL KURT (Adıyaman) – Niğde'ye mi gidiyoruz Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Önce Niğde'ye, otoban var, Urfa'ya kadar gidiyor zaten, oradan Adıyaman'a uğrarsınız.

Değerli arkadaşlar, ya, burada görüşlerimizi, kanaatlerimizi bildirelim. Biz bilgilerimizin... Herkesin bir alanı var; Ömer Bey'in farklı bir alanı var, Resul Bey'in farklı bir alanı var. Ya, böyle birbirimizi incitici ifadeler kullanmayalım, dikkat edelim değerli arkadaşlar ya. Sonra birbirimizin yüzüne bakacağız. Gerek yok, hepsi gelip geçiyor, hayat kısa.

RESUL KURT (Adıyaman) – Ben laf atmadım Sayın Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, bir şey demiyorum değerli arkadaşlar.

RESUL KURT (Adıyaman) – Yani ben cevap vermek zorunda kaldım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kurt, biz kanaatlerimizi belirtelim, ara sıra böyle tansiyon yükselir ama bunu sürdürmemek lazım.

Dediğim gibi, hepimiz Anadolu'nun farklı farklı yerlerinden gelmişiz, kimse fil dişi kulelerden gelmemiş. Dolayısıyla, arzu eden, isteyen birbirinin köyünü ziyaret edebilir, tarlasını ziyaret edebilir, şu an sonbahardayız; burada bir itirazımız yok, kim daha iyi çalışıyor tarlada öbürüne gösterir ama bu bütçe müzakerelerini bir insicam içerisinde lütfen götürelim.

Sayın Kurt, sizin sürenizi tekrar açıyorum, orada birkaç dakikalık kaybınız var, ilave süreye ihtiyacınız olursa vereceğim.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

RESUL KURT (Adıyaman) – Sayın Başkan, Kıymetli Komisyonumuzun milletvekilleri; Sosyal Güvenlik Kurumu nesiller arası dayanışmaya göre topladığı primlerle harcamalarını karşılar dedik. 2023 yılında 1 trilyon 476 milyar lira bir prim geliri bekleniyor; giderler 2 trilyon 204 milyar lira -sigortayla ilgili, sağlıkla ilgili toplam rakam 2 trilyon 204 milyar- bunun 1 trilyon 442 milyar lirası sigorta gideri, 544 milyar lirası sağlık gideri; bütçeden yapılan transfer 909 milyar yani devletimiz topladığı primlerin üzerine 909 milyar lira daha ilave ederek Sosyal Güvenlik Kurumunun sağlık ve sigorta giderlerine katkıda bulunmuştur. 2024'te ise 2 trilyon 521 milyar liralık bir prim geliri bekleniyor; yine, 3 trilyon 686 milyar liralık bir toplam gider öngörülüyor; sigorta giderlerinin 2 trilyon 670 milyar, sağlık giderlerinin 851 milyar, bütçe transferinin 1,5 trilyon lira civarında olması bekleniyor.

Değerli katılımcılar, yine, özellikle bütçede askeri harcamalara yönelik de bir eleştiri vardı, Sezai hocam söylemişti. NATO kriterlerine göre ülkelerin yüzde 2 hedefini tutturması gerekiyor yani NATO diyor ki: "Sizin harcamalarınızı yüzde 2'ye göre ayarlamamız lazım, savunma harcamaları gayrisafı yurt içi hasılanın yüzde 2'si kadar olmak zorunda." Yunanistan 2022 yılında gayrisafı yurt içi hasılanın yüzde 3,86'sını savunma harcamalarına ayırmıştır, Amerika Birleşik Devletleri yüzde 3,45'ini, Fransa 1,88'ini, Macaristan 1,82'sini, yine, Türkiye gayrisafı yurt içi hasılanın 1,36'sını yani yüzde 2'nin neredeyse yarısına yakın bir rakamını savunma harcaması olarak burada ayırmıştır. Dolayısıyla henüz gayrisafı yurt içi hasıla... Komşularınızla kıyasladığınız zaman, kuzeyinizde, güneyinizde ciddi sıkıntılar var; dört bir tarafta savunma harcaması yapmamızı gerektiren coğrafik durumlar var. Yunanistan gayrisafı yurt içi hasılanın 3,86'sıyla ve bunun çok daha üzerinde borçlanmalar yapmak suretiyle ülkemizi tehdit ederken Türkiye'nin de haklı olarak bu anlamda savunma harcamalarına ayırması son derece doğaldır. Yine, PKK-PYD terör örgütlerine özellikle Amerika Birleşik Devletleri tarafından on binlerce konteyner, silah, mühimmat verilirken, buradaki PKK-PYD terör örgütü üyelerine lojistik ve eğitim destekleri verilirken tabii ki Türkiye'nin de bölgede gerekli savunma harcamalarını yapması doğaldır.

Kıymetli Başkanım, güven ve istikrar ortamında akılcı adımlarla enflasyonu yeniden tek haneye indirecek, halkımızın alım gücünü artıracak politikaları uygulamaya devam edeceğiz.

Bu şekilde, sözlerime son verirken kıymetli hazırunu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Ocaklı, buyurun lütfen.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyelerimize; bütçe görüşmeleri nedeniyle verdiği emek için herkese teşekkür ediyorum.

Evet, cumhuriyetimizin 100'üncü yılının kutlamalarıyla ilgili bizim hazırlığımız devam ederken ne yazık ki iktidarın afişlerinde Atatürk'e ait herhangi bir şey görmemiş olmak bizi işin doğrusu çok üzdü. Ama biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak Türkiye'nin her yerinde görkemli bir biçimde bu kutlamayı sürdüreceğiz. 100 yıl her zaman gelmez ve bu gelen dönemde de bunu çok iyi kullanmak gerekir.

İşte 100'üncü yılını kutlayacağımız cumhuriyetimizin doksan beş yıllık tarihi boyunca bizim 1 trilyon TL olan kamu borcunu, sizin döneminizde beş yılda 4 trilyon TL'si döviz olmak üzere toplam 6 trilyon 70 milyar TL'ye çıkardınız. Yani doksan beş yıllık borcu beş yılda siz 6'ya katladınız. Kötü ekonomi yönetiminiz ne yazık ki bu sonucu getirdi. Hazırladığınız orta vadeli program ve On İkinci Kalkınma Planı'nda konulan hedefler gerçekten uzak, gerçeklikten uzak Türkiye halkının beklentisini karşılamamaktadır. Daha öncekilerde olduğu gibi bu hedefler ne yazık ki tutturulamayacaktır. Hedeflerimiz sürekli sapıyor, her yeni programla, planla buralarda yaptığımız her revizyonla toplumun bütün sınıflarına ağır yükler getiriyorsunuz, artık bütün ülke yoksullaştı.

Bununla birlikte bütçenin kaynağını oluşturan, temsil hakkı bulunan milyonlarca emekçiyi, sendikaları, emek örgütlerini, odalarımızı bu hazırlık süreçlerine dâhil etmemek yapılan büyük hatalardan bir tanesiydi. Hazırlanan bütçe, getirilen kanun teklifleri kaynakları iktidardan yana olan sermaye sahiplerine aktarma amacını taşıyor. Sizden önce kamu hizmetlerine ayrılan pay yüzde 42 iken bugün bu pay yüzde 28'e düşmüştür. Özelleştirme uygulamalarınızla bu oranı iyice azalttınız, ne var ki özelleştirmeyi de eşit koşullarda adil ve rekabetçi olarak yapmadınız. Eğitimde, sağlıkta, daha pek çok alanda kamucu politikaları terk edip eşit olmayan şartlarda ticarileştirilmesine meydan verdiniz.

2023'te net gelirleri 4,3 trilyon TL iken 2024 bütçesinde 7,5 trilyon öngörülmektedir yani yüzde 74 artış beklemektesiniz. Bu bütçe bu yükün tamamını yine dar gelirli vatandaşın sırtına yüklüyor. 2024 bütçesinde sermaye sahiplerine, iş dünyasına 376,5 milyar TL kaynak aktaracaksınız ama aynı dönemde 2 trilyon TL'lik istisna ve muafiyeti de yine onlar için yapacaksınız. Yani hem patronlara kaynak ayırıyorsunuz hem de onların vergi borçlarını siliyorsunuz, bütçenin yükünü ücretliye, emekliye, dar gelirliye yüklüyorsunuz.

Bütçemizde toplam 11 trilyon 89 milyon TL'lik bir gidere sahip olup 8 trilyon 437 milyar TL de gelir öngörüyorsunuz. Yani 2 trilyon 652 milyar TL cari açığınız var. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım dedi ki: "Bütçede aslan payını eğitime verdik." cümle olarak yanlış değil. Burada ayrılan bütçe miktarı kalemler arasında tam hatırlamıyorum ama 1 trilyon 1 milyon civarında ile ilk sıralarda geliyor ama orada ayrıntı olan ve halkın gözünden kaçırılan bence şudur: Bu ayırdığınız bütçenin, bunun yüzde 81'i personel harcamasına ait yani eğitim yatırımlarıyla ilgili kısımlar çok az. Bunu nereden anlıyoruz? Öğrencilerimizin, öğretmenlerimizin, atamayan öğretmenlerimizin varlığı, geçinemeyen öğrencilerimizin varlığı, barınma zorluğu, burs miktarının azlığı, hâlâ bazı üniversitelerimizde öğrencilerin kendi kaynaklarıyla yemek yediği bilgisi bunları destekleyen şeylerdir. Eğitim yatırımlarına geçen yıl yüzde 9,18 ayrılmıştı, bu yıl ayrılan oran ise yüzde 9,16 yani aslında aslan payı aynı. Sadece "Personel giderleri için hak edileni verdik." diyorsunuz, aslında bu övünülecek bir durum değildir.

Hani nerede olmuş asıl artış? Asıl artış Diyanet İşleri Başkanlığının bütçesinde görülüyor. Diyanetin bütçesi 6 bakanlığımızın bütçesinden daha fazla olup yaygın din eğitimi hizmetleri için 2023'te 31 milyar 495 milyon ayrılmışken 2024'te bu rakamın 2,5 katlık bir artışla 79 milyar 718 milyon TL'ye yükseldiğini görüyoruz. Sorun şu: Seçimden önce vatandaşa hiç bahsetmediğiniz bütçe açıkları çıkardınız. Mesela, seçimden önce "Biz Somali'ye 30 milyon dolar hibe vereceğiz." deseniz sizce bu vatandaş size kızarmıydı yoksa bunu destekler miydi? Kadro sözünü verdiğiniz mevsimlik işçilerimizin, özellikle ÇAYKUR'da çalışan yıllarca "Kadro vereceğiz." diye avuttuğunuz bizim mevsimlik işçilerimizin, Rize Belediyesinde çalışan belediyenin işçilerinin, enerji şirketlerinde çalışan oradaki işçilerin ücretlerinde bir artış olmuyor, kadroları için kaynak bulunamıyor, emekliler için kaynak yok ama seçimden önce söz verdiğiniz hiçbir şeyi yapmadığınız gibi başka bir ülkeye kaynak ayırabiliyorsunuz; bu doğru değildir, bu yanlış bir uygulamadır.

Şimdi, bugün sabah saatleri itibarıyla başlayan çalışma sürüyor ve geç saatlere kadar da sürecek. Biraz da latifeyle Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım -herkes de bilsin bir sakınca yok- bizi yemeğe davet etti, “Bingöl fasulyesi ile pilavımı ikram edeceğim.” dedi, çok da övdü, biz de indik yedik. Şimdi ben de buradan bir meydan okuyayım, Rize’nin tereyağıyla yapılmış, Çayeli’ndeki kuru fasulye ile pilav sizin ikram ettiğinizin en azından 4 katı kadar lezzetli olur. Dolayısıyla bu yanlışı düzeltelim diye bir de latife yapmış olayım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Tadanlar karar versin.

RESUL KURT (Adıyaman) – Haftaya görelim o zaman.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – İspata da davet ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir saniye... Arkadaşlar, Komisyon Başkanayım, şimdi bir iddia var, onu ben realize edeceğim, merak etmeyin.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bir şeye bağlamanız lazım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Onu uygun bir zamanda organize edeceğiz arkadaşlar.

TAHSİN OCAKLI (Rize) – Şimdi, zaman zaman geriliyoruz, elbette sesler yükseliyor, tansiyonlar yükseliyor, ben bunu biraz da latife olsun diye söyledim.

Gerçekten bir dert var benim içimde. Seçtiğim seçim bölgemden, beşte 2’sinin oyunu alarak geldim Rize’den. O beni seçen insanlar hatta oy vermeyenler de dâhil Rize’nin sorunları için konuşmamı, çayı anlatmamı, çalışanın sorunlarını anlatmamı; tarımdaki zorluğu, çiftçinin zorluğunu, hayvancılıktaki zorluğu, balıkçılıktaki zorluğu, özellikle kaynakların buralara aktarılmasını istemek üzere beni görevlendirdiler ve ben de geldim. Şimdi, ben günlerdir onlar için verdiğim mücadeleyle, verdiğim önergelerle, kanun teklifleriyle onlara yarar sağlamaya çalışıyorum. Ama geldiğimiz noktada ne çay ücretlerine -kuru çaya zam yapıldığı hâlde- herhangi bir ilave ücret verildi ne de işçilerimizin sorunu çözüldü. Dolayısıyla bir üzüntüm var, bana gelen talepleri karşılayamadığım için ben kendi seçmenlerimden ve size oy veren AK PARTİ’li seçmenlerden özür diliyorum ama bizim görevimiz onların ihtiyaçları olan şeyleri söylemektir, tespitleri yapmaktır ve bunu yapmadığınız için sizi eleştirmektir. Vakti geldiğinde elbette ben Rizeli ya da Karadenizli hemşehrilerimin söylediklerini yapamamış olursam bundan dolayı üzüleceğim. Ben bundan dolayı dertleniyorum ama size de şu kadarını söyleyeyim, siz de söylediklerinizi yapmadığınız için dertlenin. Niye dertlenin? Çünkü Rize’de bir vatandaşın benim yanıma gelip, şeker hastası oğlunun sensörünü karşılama sözü veren Sayın Cumhurbaşkanının bu sözü yerine getirmemiş olmasını hatırlatması beni üzüyor, sizi üzüyor mu bilmiyorum; kadro sözü verilen insanların kadro sözlerinin yerine gelmemiş olmasını bana söylemeleri beni üzüyor, sizi üzüyor mu bilmiyorum. Ama şu kadarını söyleyeyim: Biz önce Rize Fındıklı’da bir Belediye Başkanlığı kazandık, sonra Rize’de bir milletvekili kazandık, şimdi de Rize’nin yarısında belediye başkanlıklarını kazanacağız. Eğer bu yanlırlarımızdan dönerseniz Rizeli tekrar Sayın Cumhurbaşkanına sahip çıkar ama bu yanlırlar sürerse ki sürecek, mayıs ayında bunun farkını göreceksiniz.

Umuyorum iktidar bu bütçeyle Genel Kurula indiğinde bazı düzenlemeleri yapıp kamu yararına olacak sonuçları tekrar gözden geçirip getirir.

Ben de hazıruna saygılarımı sunuyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ocaklı, teşekkür ediyorum.

Sayın Erdem, buyurun lütfen.

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkanlığı Yardımcısı, Komisyon üyelerimiz, değerli bürokratlar, basınımızın değerli temsilcileri; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Özellikle ülkemiz ekonomik ve sosyal anlamda zor günlerden geçiyor. 2023 yılı hepimiz için gerçekten zor bir yıl oldu. Ülkemiz bir yandan daha önceden uygulanagelen yanlış ekonomik politikalar sonucunda ağır bir ekonomik kriz yaşarken diğer taraftan da şubat ayında çok büyük bir deprem yaşadı. Bu anlamda depremden dolayı yaşamını yitiren tüm vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet ve kalanlara başsağlığı ve sabır diliyorum.

Değerli arkadaşlar, bütçe kanun teklifine baktığımızda, bu yıl içinde yapılan ek bütçe rakamları göz ardı edildiğinde 2023 yılında 4 trilyon 423 milyar 341 milyon 574 bin TL gider yapılması öngörülmüşken bu tutarın 2024 yılında yüzde 149 artışla 11 trilyon 700 milyar 879 milyon 53 bin TL olduğu görülmektedir. Aynı mantıkla 2023 yılında toplam bütçe gelirleri 3 trilyon 762 milyar 439 milyon 808 bin TL iken 2024 yılında yüzde 122 artış oranıyla 8 trilyon 353 milyar 29 milyon 549 bin TL olarak öngörülmüştür. Bu rakamlardan yıl içinde yaptığımız ek bütçe rakamları düşüldükten sonra bütçe gelirlerindeki artış oranını yaklaşık yüzde 71 olarak hesaplıyoruz. Ek bütçe rakamlarıyla birlikte ayrıntılı gelir kalemlerine baktığımızda ise gelir vergilerinde yüzde 73, dış ticaret hariç gelir vergisinde yüzde 71 ve vergi dışı gelirlerde ise yüzde 56 artış amaçlandığı görülmektedir. Vergi gelirlerinin detayına indiğimizde ise gelir vergisinde yüzde 71, kurumlar vergisinde yüzde 63, KDV'de yüzde 88, ÖTV'de yüzde 72 ve banka ve sigorta muameleleri vergisinde yüzde 98 artış öngörülmekte. Bu rakamlardan çıkardığımız sonuç ise KDV ve banka ve sigorta muamelelerindeki vergi artış oranının hedeflendiği artış oranlarının üzerinde kalması. Bu durum da bize 2024 yılında yeni vergi artışlarının gündeme geleceği ihtimalini ortaya çıkarmakta. İş dünyası ve vatandaşlarımızın bu kadar sıkıntı yaşadığı bir dönemde ilave vergi artışları vatandaşlara daha çok mali yük ve onların ödeme gücüne daha çok azalış anlamına gelmiştir. Ayrıca, genel bütçe kapsamında ayrılan harcama ödeneğiyle genel bütçe gelirleri arasındaki fark olan 2 trilyon 654 milyon 849 bin 504 TL tutarının borçlanmayla karşılanacağı anlaşılmaktadır. Bu durum bütçedeki faiz yükünün daha da artacağını göstermektedir.

AKP iktidarının geçmiş yıl bütçelerine baktığımızda bütçelerin faiz değil hizmet bütçesi olduğu yönünde övünülerek görüş beyan edildiği dönemleri hatırlıyorum. Geldiğimiz nokta itibarıyla başarısız yönetimler sonucunda maalesef bütçemizin hizmet bütçesi olmaktan ziyade hızla faiz bütçesi yolunda koşar adım gittiğine şahit oluyoruz. Yapılması gereken, yeni vergi artışlarıyla vatandaşlara daha fazla yük bindirmek olmamalı, bunun yerine doğru ve rasyonel ekonomi politikaları uygulayarak israf noktasına varan kamu harcamalarının disipline edilmesi olmalıdır. Bu yanlışlardan derhâl dönülmeli ve vatandaşlarımızın refahını öncelikleyen kaynak tesisleri yaratılmalıdır. Rekabetçi ve şeffaf kamu alımları yapılmalı, keyfi kaynak aktarımlarına ve yersiz kamu harcama ve yatırımlarına son verilmelidir. Sorumsuz ve yanlış politikalar sonucu ortaya çıkan mali yük toplumun tüm kesimlerine ödeme güçlerine göre yansıtılmalıdır. Sermaye ve rantiyeli sınıfı asıl yükü sırtlamalı ve ödeme gücü düşmüş, neredeyse açıkl sınırında yaşam mücadelesi veren başta emeklilerimiz olmak üzere tüm emekçilerimiz bu acı reçeteye ortak edilmemelidir. Aslında uzun söze gerek yok, Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız, bütçe sunumunda, ülkenin içinde bulunduğu durumu çok kısa cümleyle özetledi. Ne dedi Cumhurbaşkanlığı Yardımcımız? “2002 yılında 1,6 milyar olan sosyal yardım ve destek için ayırdığımız kaynağı 2024 yılı bütçemizde 497 milyar liraya çıkardık. Bu tutar 2024 yılı bütçesinin yüzde 4,5'ine denk gelmektedir. 2002 yılında yüzde 0,4 olan sosyal yardım ve desteklerin gayrisafi yurt içi hasılaya oranı 2024 yılında yüzde 1,2'ye yükseltilmiştir.” Bu rakamsal artış aslında ülkenin trajedisidir. AKP iktidarının kötü yönettiği ekonomi sonucu vatandaşı önce yoksullaştırıp sonra yardıma muhtaç bıraktığının da çok açık kanıtıdır.

Bütçeyi önümüzdeki günlerde ayrıntılı konuşmaya devam edeceğiz. Ben de seçim bölgem olan Antalya'nın cevap bekleyen iki sorununu sizlerle paylaşmak istiyorum. Biri hızlı tren, diğeri Antalya-Alanya Otoyolu. Antalya-Alanya Otoyolu Projesi ihalesine ilişkin ilk ilan 15 Haziran 2022'de Resmî Gazete'de yayımlandı. Antalya-Alanya Otoyolu Projesi için de ihale tarihi 25 Ağustos olarak belirlendi. Sonra peş peşe ertelemeler geldi. Ek ilanla Antalya-Alanya Otoyolu ihalesi 6 Ekim 2022'ye ertelendi. Neden erteleme kararı alındığı belirtilmedi. Sonrasında yeni bir süre uzatım ilanı yayınlanarak ihale tarih ve saatleri revize edildi. Antalya-Alanya yolu ihalesi de 16 Aralık 2022 tarihine ertelendi ancak ihaleler yine yapılmadı. Yayınlanan ilanlarla daha sonra 20 Şubat 2023 tarihine ertelendi ancak yine olmadı. İhalelerin yapılması beklenirken Resmî Gazete'de yeni bir düzenleme ilanları yayımlandı. Antalya-Alanya yolu ihalesi de 15 Eylül 2023 tarihine ve sonra 24 Aralık 2023 tarihine ertelendi. Düzeltme ilanlarında neden böyle bir erteleme kararına gerek duyduğı belirtilmedi. İktidar bu erteleme kararıyla âdeta Antalya'yla alay etmeye devam ediyor.

Diğeri yandan, hızlı tren yine aynı. 18 Nisan 2013, dönemin Ulaştırma Bakanı Binali Yıldırım, dönemin CHP Antalya Milletvekili Gürkut Acar'ın bir sorusuna cevap veriyor: "Sayın Acar, Antalya Hızlı Tren Projesi'ni sordu, güzergâhını sordu. Antalya'ya 2 güzergâh var; bir tanesi Isparta-Burdur arasından Afyon üzerinden gelen güzergâh, diğeri de Antalya'dan Konya'ya çıkan ve oradan Nevşehir, Kayseri'ye giden bir güzergâh. Bunlar 2013 hedefleri içerisinde yer alan projeler. Şu anda proje çalışmaları, güzergâh etütleri devam ediyor." Yıl 2023, hızlı tren geldi mi? Kara trenimiz bile yok. Yıl 2018, Binali Yıldırım bu kez Başbakan olarak konuşuyor: "Kayseri-Nevşehir-Konya Hızlı Tren Hattı'nın projeleri bu sene içerisinde tamamlanacak. İnşallah, ondan sonra da yapımı için planlamalarımızı yapacağız. Oradan Antalya'ya doğru da gidiyor. Hayırlı uğurlu olsun." Hızlı tren Antalya'ya geldi mi? Geldi de ben mi görmedim? Gelmedi. Tarih 28 Temmuz 2017, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, sosyal medya hesabı Twitter üzerinden Antalya-Burdur-Isparta yüksek hızlı tren güzergâhının belirlendiğini, uygulama projelerinin de başlayacağını duyurdu. 530 kilometrelik Antalya-Konya-Aksaray-Nevşehir-Kayseri Yüksek Hızlı Tren Uygulama Projesi'nin ve sondaj çalışmalarının 2017 sonuna kadar tamamlanmasının hedeflendiğini aktaran Çavuşoğlu, devletin ajansı Anadolu Ajansı'na "Antalya'mızı 2 koridorla büyükşehirlerle bağlayarak, yolcu ve yük taşımacılığı alanında şehrimize büyük rahatlık, kaynak sağlayacağız." ifadelerini kullandı. Gerçekleşti mi? Ben orada tren falan görmedim. Tarih bu kez 26 Mart 2019, Antalya'nın Aksu ilçesi, yine Çavuşoğlu konuşuyor: "Antalya'mıza önümüzdeki dönem 2 tane hızlı tren hattı gelecek; biri Kayseri-Kapadokya-Aksaray-Konya üzerinden gelecek, biri de Eskişehir-Isparta-Burdur üzerinden Antalya'ya gelecek." Hangisi geldi? Hiçbiri.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 2053 hedeflerinde vardır(!)

MUSTAFA ERDEM (Antalya) – Temennimiz, bu bütçede bu projelerin yer alması diyorum, eğer yoksa artık Antalyalıları kandırmaktan vazgeçin, "Bu seçim vaadiydi." deyin, "Yalan söyledik, yapmayacağız." deyin, Antalya da geleceğine yön versin diyorum.

Bu vesileyle, cumhuriyetimizin 100'üncü yılını kutluyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Erdem, teşekkür ediyorum.

Ulaştırma Bakanımız gelecek Sayın Erdem, bütçede artık kendisinden daha detaylı bilgi alabiliriz.

Şimdi Sayın Arı, akabinde Sayın Kırkpınar...

Buyurun lütfen Sayın Arı.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, Değerli Bakan Yardımcısı, bürokratlar, sevgili milletvekili arkadaşlarım, değerli basın mensupları; ben de öncelikle hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

2024 yılı bütçe çalışmalarını gerçekleştirmekteyiz. Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı tarafından bütçe sunumu gerçekleştirildi. İlk tespitimiz, bütçe açığı olarak 2 trilyon 650 milyarlık bir bütçe açığıyla ki bu rakam başlangıç bütçe açığı yani tahmini olarak 2024 yılında böyle bir bütçe açığı beklenilmekte. Ancak biz temenni ederiz ki bu bütçe açığının daha fazla artmaması. Ancak ülkenin içinde bulunduğu ekonomik koşullar değerlendirildiğinde korkarım ki bu açığın daha da fazla olabileceği düşünülmekte.

Şimdi değerli arkadaşlar, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız bütçe sunumunda 2024 bütçe programı için “dirençli şehirler, dirençli ekonomi, dirençli toplum” öngörüsünde bulundular yani direnç eksenli bir bütçe yaptıklarını ifade ettiler. Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, bu bütçenin gerçekleştirilebilmesi için gerçekten dirençli insanlara ihtiyaç var ancak iktidarınız döneminde öyle bir duruma geldik ki artık kimsede direnç kalmadı, toplumsal direnç kalmadı, bireysel direnç kalmadı ve bilhassa gençlerimizin geleceğe dair umudu kalmadı. Ve yine sizin bir cümleniz: “Her bir vatandaşımızın geleceğe güvenle bakmasının sağlanması.” Ben şunu söyleyeyim: Bugün içinde bulunduğumuz Türkiye koşullarında bunun mümkün olmadığını sizler de gayet iyi biliyorsunuz. Yirmi bir yıllık AKP iktidarında en çok başardığımız konu ülkedeki güven bunalımını yok etmeniz oldu. Bugün vatandaşımızın artık AKP’ye, iktidara güveni kalmadı, toplumda bir iç huzur kalmadı, iç barış kalmadı, dayanışma ruhu kalmadı, adalet duygusu kalmadı, ne kadar önemli değerimiz varsa sayenizde hepsi yok edildi. Önceki gün On İkinci Kalkınma Planı’ndaki değerlendirmemde de söylemiştim, örneğin, orada aile bütünlüğüyle ilgili hedeflerinizden bahsettiniz, ben resmî verilere göre söylemiştim evlenme ve boşanma oranlarını, herhâlde bugünkü bir açıklaması Sayın Cumhurbaşkanının, içinde bulunduğumuz süreçte evlenme yaşlarının uzadığı yani geç yaşta evliliklerin olduğu ve boşanma oranlarının da yükseldiği... Yani buna gözünüz aydın demek gerekir çünkü bu toplumda boşanma oranlarının yükseldiği gün güne ortadaydı; her geçen gün, her geçen yıl verilerde boşanma sayısının arttığı bilinmekteydi ancak iktidar olarak hiçbir tedbir almadınız. Ayrıca, bu boşanmaların sebepleri konusunda bir çözüm geliştiremediniz çünkü bunun çok farklı sebepleri var, çok fazla sebepleri var; bunların en temel sebebi de iktidarın yarattığı bir kaos ortamıdır.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız klasik bir sunum yaptı ihracat rakamlarıyla ilgili. Klasik diyorum, sebebi şu: AKP’li yöneticiler, idareciler, bakanlar buraya geldiklerinde hep ihracat rakamlarını söylerler, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız da bizi yanıltmamış ihracat rakamlarını burada söylemiş; 2022 ve 2023 tarihleriyle ilgili ihracat rakamlarını burada, sunumunda ifade etti. Peki, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımız, ihracatımız artarken ithalatımızla ilgili verileri burada niye yazmadınız, niye söyleyemediniz; ben de size bunu soruyorum.

Şimdi, 2023 yılı içerisinde ülkemizde gerçekten önemli bir deprem meydana geldi ve bu depremde ülke olarak büyük bir üzüntü yaşadık. Özellikle de depremin yaşandığı 11 şehirde büyük mağduriyetler yaşandı. 2023 yılı 762 milyarlık bir harcama yapıldığı ifade edildi, keşke daha fazla yapılabilse, 2024 yılı için de 1 trilyon 28 milyarlık bir harcama yapılacağı hedefi ifade edildi. Değerli arkadaşlar, tüm bütçe kaynakları aslında temelde insana yatırım amaçlı olmalı. O nedenle, hem toplumun genel kesimleriyle ilgili bütçe kaynaklarının değerlendirilmesinde hem de özeld depremle ilgili de kaynakların doğru bir şekilde değerlendirilmesinde fayda olduğunu ifade ediyorum ve deprem bölgesiyle ilgili yapılabilecek olan tüm çalışmalara, katkılara da destekçi olacağımızı ifade etmek isterim. Ancak bu bütçede şunu söyleyebilir miyiz? Örneğin, bugün ekonomik sıkıntıları nedeniyle krediye ulaşmakta sıkıntı yaşayan esnafımız krediye ulaşabilecek mi? Esnaf Kredi Kooperatiflerinden yeterli derecede kredi alabilecek

mi? Bu, birinci konu ve ikinci konu da gitgide artan esnaf sayısının yani krediye ihtiyaç duyan esnaf sayısının önüne geçebilecek mi? Buradaki iki durum var, bir krediye ulaşma, ikinci krediye ihtiyacı olan yani muhtaç duruma gelen esnaf sayısını azaltabilecek miyiz? Esnafımız krediyle ayakta durur hâlde.

Yine, tarıma yeterli destek sağlanabilecek mi? Destekler yeterli olacak mı? Çiftçinin yüzü bu sene gülebilecek mi? Efendim, çalışanın elde ettiği gelirin reel karşılığı olarak yani o çektiği paranın bir cebine girmeden öbür cebinden uçup yine gitmesine engel olacak mı? Katma değeri yüksek ürünler elde edebilecek miyiz ülke olarak? Ve yine eğitimle ilgili sorunları giderebilecek miyiz? Örneğin, taşınmalı eğitime ayrılan ciddi bir para var bu ciddi para -geçtiğimiz bütçelerde de söyledik- kademeli olarak öğrencinin ihtiyacı olan yerlerde yeni okullarla desteklenecek mi? 20 bin köy okulu kapatıldı bu ülkede, geçtiğimiz süreçte bizlerin de ciddi baskılarıyla eğer birazcık kullanılabilir vaziyette ise 2 bin eski köy okulu mevcut binalar kullanılmak şartıyla açıldı. Biz, isteriz ki özellikle köylerde yeni binalarla köy okullarının tekrar yaşatılması ve eğitimin yerinde sağlanması.

Değerli arkadaşlar, Göç İdaresinin 2 açıklama yaptığı iddia ediliyor. Birinci açıklama, ülkemizde 4 milyon 990 bin yabancının olduğuna dair. Yalnız göç idaresiyle ilgili bir de polemik yaşandı biliyorsunuz, 17 milyon yabancı olduğuna dair bir açıklaması var diye geçti, inşallah doğru değildir; bakın, inşallah doğru değildir diyorum. Ancak bununla ilgili bir polemik yaşandı çünkü 17 milyon sayısı ciddi bir rakamdır, doğru olmayacağını tahmin ediyorum, inşallah doğru değildir ama bu konu ülkemizde yani yabancı konusu sorun olmaya devam etmekte.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Nerede geçti bu 17 milyon?

CAVİT ARI (Antalya) – Basında yer aldı, bununla ilgili geçtiğimiz haftalarda vardı.

Şimdi, bununla beraber aslında bunu şundan söylüyorum; bakın, doğru olmadığını varsaymakla beraber bu konuya dikkat çekmek ve konunun hassasiyetini dile getirmek için söylüyorum: Göç İdaresinin verilerine göre, 3 milyon 270 bin Suriyeliden bahsedilmekte, yine 1 milyon 150 bin ikametgâh izni olan yabancından yani toplamda ülkemizde 4 milyon 900 bin yabancından bahsedilmekte.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Türkiye’de doğan Suriyelileri saymıyorsunuz.

CAVİT ARI (Antalya) – İkamet eden yabancı sayısının yüzde 71’i-bunu sizin kendi verilerinizden aldım- İstanbul, Antalya, Ankara’da. Yani şehrim Antalya’da 136 bin yabancı vatandaş yaşıyor şu an ve önemli bir rakam.

Yine, sizin verdiğiniz bilgilerden yola çıkarak söylüyorum, bu ülkede 5-17 yaşları arasında yabancı uyruklu 1 milyon 318 bin çocuk veya genç var. Yani buna hangi pencereden baktığımızla alakalı değerlendirme yapılabilir. Biz, bu genç veya çocukların ve her geçen gün yeni doğumlarla artan yabancı sayısının ülkemizin geleceğiyle alakalı bir risk oluşturacağını bir kez daha ifade etmek isterim. Buradan sizlere soruyorum: Türkiye’de bu yakın tarihte -bu göçmen süreci yaşandığı dönemden itibaren söylüyorum- doğan yabancı çocuk sayısı, Türk vatandaşlığına alınan yabancı sayısı ve seçmen olarak oy kullanan yabancı sayısı... Bakın, artık bu yabancılar ülkenin ekonomik, sosyal, kültürel, demografik yapısı dâhil birçok şeyi etkiler vaziyete geldiği gibi, vatandaşlığa kabul edilen ve seçmen olarak oy kullanan yabancı, ülkenin geleceğine, hepimizin geleceğine yön verir hâlde geldi. Benim kullandığım oya karşı yabancının kullandığı oyla ülkenin idari yapısı şekil değiştirir hâlde geldi. O nedenle, bugün kaç tane çocuk doğdu? Kaç tane yabancı Türk vatandaşı oldu? Kaç tane de seçmen var? Bunların da açıklanmasında fayda olduğunu düşünüyorum.

Şimdi, depremi yaşadık ülkemizde. Deprem bölgesine depremin ilk saatlerinde gittik. O günlerde gördüğümüz en önemli konu... Depremle ilgili söylüyorum çünkü bu yıl önemli bir bütçe depreme ayrılacak ancak hâlâ deprem bölgesindeki vatandaşlarımızın büyük mağduriyetleri devam ediyor. Bugünün sorunu, artık depremde mağdur olan vatandaşlarımızın sorunlarının nasıl çözüleceği konusu. Şimdi, onlara konut edindirme, iş yerlerinin tekrar açılması, okullarının açılması, şehirlerin yeniden yaşanabilir hâle getirilmesi bugünün sorunu.

Ancak bakın, depremin olduğu günlerde ise nelere şahit olduk? Bir kere deprem oldu, ilk bir, iki, üç, dördüncü günlerde iktidar olarak çuvalladığınıza şahit olduk, bir koordinasyon yapmadığınıza şahit olduk; oraya ulaşımında, oraya müdahalede, yardımda başarılı olamadığınızı gördük, AFAD olarak ve diğer resmi kurumlar olarak bir koordinasyonun öncesinde planlanmadığına şahit olduk. Bunları niye söylüyorum? Bugün depremin yaralarının sarılmasıyla ilgili çözüm aramakla beraber depreme hazırlıklı olmak gerektiğini bir kez daha hatırlatmak için söylüyorum. Bir deprem olduğunda, hangi şehirde deprem olduğunda hangi illerden yardım gideceğine; hangi illerden hangi iş makinesi, hangi teknisyen, hangi yardım için gidecek hangi işçi, gönüllü; bunların bir planlaması yapıldı mı? Bugün dahi yapıldığına ben inanmıyorum. İşte, geçen yaşadığımız depremde bir keşmekeşlik... İki gün, üç gün vatandaş, yoldan geçerken yalvar yakar bulabildiği o kepçeye, iş makinesine kendi enkazına müdahale ettirdi ama önceden bir planlama yapılmış olsa... Bir şehirde bir deprem veya bir benzeri afet meydana geldiğinde “Evet, şu illerden şu iş makinesi, şu çalışan oraya müdahale edecek; onu şu -efendim- yolcu otobüsü götürecektir, şu şekilde bir planlama yapılacak.” denilmiş olsaydı bu kadar keşmekeşlik yaşanmazdı. İşte, ileriye dönük başta AFAD olmak üzere, tüm kurumların buna ilişkin çalışmalarını planlamasında fayda var. Bakın, deprem oldu, telefonlar çalışmadı; ne internet çalıştı ne normal telefonlar çalıştı, deprem bölgesindeki insanlara ulaşamadı. Ya, bu telefon böyle zamanda kullanılmayacak da ne zaman bize lazım olacak? İşte, en önemli etkenlerden birisinin... Binalara bazı istasyonları kurulduğu söylendi çünkü o bazı istasyonları çalışmayınca, yeterli bir teknolojik destek sağlanmayınca telefonlar çalışmadı ve böylelikle de yeterli yardıma ulaşmakta zorluk çekildi.

Bu ülkede ilk defa sayenizde, AKP iktidarı sayesinde ülkenin en köklü yardım kuruluşu olarak bilinen ve hepimizin çocukluğundan beri gönül desteğiyle katkılar sunulan, katkılar konulan Kızılayın, vatandaşın soğukta, çamurda, dışarıda beklediği günlerde çadırlarının parayla satıldığına şahit olduk, bu da AKP iktidarının bir utancıdır. Genel Müdürü sonradan görevden almış olmak sizin bu utancınızı yok saymak anlamına gelmeyecektir. İşte, ülke ilk defa Kızılayın çadır sattığına, konserve sattığına şahit oldu, bunları yaşadık. Ve yine deprem döneminde Türkiye Tek Yürek kampanyasıyla ilgili elde edilen gelirlerin nerelere kullanıldığına dair de yeterli bir açıklama yapılmadı.

Son olarak da Antalya’yla ilgili birkaç konu var Sayın Başkanım, müsaadenizle onları hızlı bir şekilde dile getirmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, Antalya’da önemli bir sorun yaşanmakta, o da balıkçı barınağı... Balıkçı barınağımız var, O balıkçı barınağı liman bölgesinde yer alan ve 400 balıkçının yararlandığı ve zamanında da Türkiye’nin en önemli, en büyük sayılabilecek bir balıkçı barınağıydı. Şimdi bu balıkçı barınağında, burada alın teriyle geçimini sağlamaya çalışan balıkçılarımız buradan atılarak burada faaliyette bulunan 2 kooperatifin tamamıyla balıkçı barınağından tahliye edilme süreci başlatıldı. Biz buranın özelleştirileceğinden ve buranın -özellikle de işte, yatlar ve benzeri şekillerde- ticarileştirileceğinden kaygılanmaktayız çünkü gıda onu göstermekte, ülkemizde buna dair de kötü emsaller var. Bugün Türkiye’de balıkçı barınaklarının yat marinasına dönüştüğü çok sayıda örnek var. Böyle bir süreç yaşanıyor, bu, Antalya adına, Antalya balıkçısı adına gerçekten çok yanlış olur, bunun önüne geçmeniz gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Yine, özel bir sorun: Antalya'mızın Kepez ilçesinde Karşıyaka Mahallesi olarak geçen 15.500 nüfuslu bir mahallemiz var, bu mahallede bin civarında ilkokul çağında olan çocuğumuz var. Buradan Millî Eğitim Bakanlığı temsilcilerine, yetkililerine de sesleniyorum: Bakın, bu mahallede bir tane ilköğretim okulu yok. 15.500 yani bir ilçe nüfusu kadar büyük olan bir mahallede, Kepez ilçesi Karşıyaka Mahallesi'nde ilkokul sorunu devam etmektedir. Bin civarında öğrenci trafikte tehlike atlatacak başka mahallelere gitmeye çalışmakta.

Yine, Antalya'da tarihî saat kulemiz var. İki yıla yakındır saat kulemizin -ki bu kale kapısında en önemli tarihî değerimizdir, gelen tüm turistlerin görmesi arzusunda oldukları bir tarihî eserimiz, değerimiz- restorasyon çalışması devam ediyor. Etrafı çevrilmiş, böyle ucube bir bina hâline gelmiş durumda, bu konuda da hızlı adımlar atılması gerektiğini buradan tekraren hatırlatmak istiyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Son cümle olarak, Antalya Vakıflar Bölge Müdürlüğü konut amaçlı olarak kiraladıkları ve vatandaşlara ihaleyle kiraladığı, ihaleye katılıp o günün koşullarında en uygun kira teklifinde bulunan vatandaşlarımızdan kiracısı olan vatandaşlarımızı bugün tahliye için girişimde bulundu. Geçtiğimiz günlerde bin civarında kiracısına tahliye yazısı göndererek 31 Aralık 2023 tarihi itibarıyla bu konutları boşaltmaları gerektiğine dair ihbarda bulundu ya da gelip “Yılbaşından itibaren idarenin teklif ettiği rakam kaç paraysa onu kabul ediyorum.” şeklinde bir taahhülle oturabileceklerine dair beyanda bulunmuşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

CAVİT ARI (Antalya) – Şimdi ben size soruyorum: Bu Komisyondan ve Genel Kuruldan konutlarda kira için uygulanacak artışın yüzde 25 olacağına, şahıslar arasındaki bir kira sözleşmesinde geçerli oranın yüzde 25 olacağına dair kanun çıkardık, biz de buradaydık. Şimdi, bu kanun sadece vatandaşlar için mi geçerli; bu kanun iktidara tabi, iktidarın yönetiminde olan bir vakıflar idaresi için geçerli değil mi? Yani boş bir taahhüt imzasıyla “İdarenin istediği kirayı ben kabul edeceğim.” diyen vatandaş bu durumda mağdur olmayacak mı? İdare bu kanuna uymamış anlamına gelmeyecek mi? İşte, Antalya'mızda şu an en az bin kişiyi ilgilendiren bir konu var; bu konunun da çözülmesi, vatandaşımızın kanunî seviyeler üzerinden kira artışının sağlanması veya hakkaniyete uygun bir artışla vatandaşın mağduriyetinin önüne geçilmesi gerekir diyorum, hepinize teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, teşekkür ediyorum.

Sayın Kırkpınar, buyurun lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Çok saygıdeğer Cumhurbaşkanı Yardımcım, kıymetli milletvekillerimiz, Değerli Bakan Yardımcım, değerli bürokratlar, basınımızın değerli mensupları; ben de hepinizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, tabii, bütçenin geneli üzerine geçmeden, öğleden önceki oturumda özellikle magazin boyutu ağırlıklı birkaç hatip özellikle bir çok madde üzerinde görüşünü beyan etti. Tabii, bunların tamamına cevap verecek değilim ama genel olarak birkaç şey ifade etmek istiyorum. Tabii, bunlar benim kendi görüşlerim.

Değerli arkadaşlar, Türkiye’de gördüğüm kadarıyla 2 tip siyasi parti var: Bunlardan biri siyaset yapan partiler, bunlar akli ve bilimi kullanan partiler. Diğer bir parti modeli ise partililik yapan partiler, bunlar da genel anlamda gördüğümüz kadarıyla slogan üreten partiler. Yani biz bunu özellikle epeyce zamandan beri görüyoruz. İşte, bunların argümanları, ürettikleri sloganlar şunlar: “Tek adam” “saray” “5’li çete” “damat” “diktatör” “vicdansız bütçe”. Maşallah, slogan üretme konusunda gerçekten kimse muhalefetin eline su dökemiyor.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Muhalefetin ne yapacağına karar mı veriyorsunuz Sayın Kırkpınar?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tespit yapıyorum Sayın Türelî.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ama olmaz, şimdi, bu konuşma şey bir konuşma değil...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Benim kendi görüşüm olduğu için ifade etme özgürlüğüne sahibim, kimseye hakaret de etmiyorum burada.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Olabilir ama hayır, devam olarak başka bir şey olur bu, başka bir tartışmaya gider.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Üzerinize de alınmayın, ben genel anlamda görüşlerimi ifade ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, siyaset yapan partiler akli ve bilimi kullanır.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – İsim söyle; “akılsız” dedin bize, daha ne diyeceksin?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bunlar ne yaparlar? Bunlar hastane yapar, yol yapar, OVP hazırlar, On İkinci Kalkınma Planı...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Hatta aya gitmeye kalkar 2023’te.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Yani, Türkiye’de onlarca seçim kazanırlar ve inşallah 2053 vizyonunu da Türkiye’nin gündemine şimdi getirdiler. Bundan sonraki süreçlerde de inşallah hep birlikte bunları göreceğiz.

Şimdi, tabii, özellikle şunu ifade etmek istiyorum ki sorunlu muhalefet değil bizim istediğimiz; Türkiye’ye faydalı olan, sorumlu muhalefet. Yani sorunlu muhalefetin bugün Türkiye açısından geldiğimiz duruma baktığımızda neler ürettiğini, sonuçlar açısından neler ortaya çıkardığını çok rahatlıkla görebiliyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Keşke biraz da sorumlu iktidar olsaydı, ülkeyi getirdiğiniz hâle bakın be!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Şimdi özellikle bütçenin geneli üzerindeki görüşlerimi ifade etmek istiyorum. Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, her kesime, her alana, 2023 hedeflerimize ve cumhuriyetimizin 100’üncü kuruluş yıl dönümüyle ilgili Türkiye Yüzyılı vizyonumuza uygun bir bütçe teklifi hazırladığınızı memnuniyetle görüyorum. 2024 yılı bütçesi, AK PARTİ hükümetlerimizin 22’nci, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemimizin 6’ncı, Türkiye Yüzyılı’nın da ilk bütçesidir.

Değerli arkadaşlar, burada bizler beş yıldan beri “Geliyor Gelmekte Olan” şarkılarını çok dinledik, bu da sizin sloganlarınızdan biriydi. Yine, defalarca “Bu sizin son bütçeniz.” kalkışmasına da maalesef yine maruz kalmıştık ama netice itibarıyla millet yine AK PARTİ hükümetlerini ve Cumhuriyet İttifakı’nı tercih etti. Ama şükürler olsun ki aziz milletimiz Sayın Cumhurbaşkanımızın güçlü liderliğinde bizlere 22’nci kez bu bütçeyi hazırlama fırsatını verdi. Bize bu gururu yaşatan başta aziz milletimiz olmak üzere, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’a en kalbi şükranlarımı arz ediyorum. Tıpkı yirmi iki yıl önce olduğu gibi, bugün de yönetimde saydamlık, şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkelerini benimsemiş bir hükümet olarak, bütçe ve kesin hesabın her detayını açıklıkla milletimizle paylaşıyoruz.

CAVİT ARI (Antalya) – Hiçbiri yok.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bütçemiz yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazla yoluyla ülkemizi büyütmeye esasına dayanan ekonomi programımıza uygun bir şekilde hazırlanmıştır. 2024 yılı bütçemizin de tıpkı 2023 yılı bütçesi gibi vatandaşımızı küresel belirsizliklerden ve risklerden koruyacak, her kesimden insanımızı kollayacak adil ve sosyal bir bütçe olduğunu bir kez daha burada hatırlatmak istiyorum.

Biz, ekonomi politikalarımızı tasarlarken hükümetlerimiz öncesi dönemlerde görülen durgunluk, işsizlik ve istikrarsızlık sorunuyla bir daha karşılaşmamak için yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazla hedefiyle büyümeyi önceleyen bir politika çerçevesi oluşturduk. Bu politika çerçevesinde kalıcı iyileşmeyi sağlayan, aynı zamanda dengeli ve sürdürülebilir bir büyümeyi elde etmek önceliklerimiz arasında yer almıştır.

Sosyal devlet ilkesi bizim için son derece önemlidir. Enflasyonla mücadeleyi, bazı gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler gibi agresif sıkı para politikası merkezli tedbirlerle değil kalıcı fiyat istikrarını hedefleyen, iş ve istihdam kayıplarına yol açmayan politikaları uygulayarak yapıyoruz yani bir taraftan büyürken diğer taraftan da enflasyonu düşürüyoruz.

Ülkemiz, uygulamakta olduğumuz politikalar sayesinde güçlü bir üretim ekonomisi olma yolunda hızlı bir şekilde ilerlemektedir. Küresel enerji ve emtia fiyatlarındaki artışların vatandaşlarımız üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmaya çalışırken diğer taraftan da ekonominin canlı kalmasını, üretimin artmasını, işsizliğin azalmasını sağlayacak seçici politikalarla büyümemize devam edeceğiz. Hedefimiz -ve uygulamalarımızla- üretmek ekonomiyi canlı tutmak ve arz açığını kapatarak program dönemi sonunda enflasyonu inşallah, kalıcı olarak düşürecek bir hâle getireceğiz.

Uyguladığımız politikalarla, 2023'ün ilk yarısı itibarıyla kuvvetli iç talep ve hizmetler sektörü öncülüğünde yüzde 3,9 büyümeyle, son 12 çeyrekte kesintisiz bir şekilde büyüme sürecimiz devam etmiştir. Yılın ikinci yarısında turizm ve iç talepteki seyrin ekonomik faaliyetlerdeki olumlu görünümünü koruyarak büyümenin devam edeceğini görmekteyiz. Küresel düzeyde ekonomik durgunluk belirtilerine rağmen 2023 yılı genelinde Türkiye ekonomisinin yine yüzde 4,4 büyüyeceğini öngörüyoruz. Türkiye ekonomisinin 2022 yılı itibarıyla yaklaşık 906 milyar dolar gayrisafi yurt içi hasıla büyüklüğüyle dünyada 19'uncu sırada yer aldığını ve IMF raporunda yer alan tahminlere göre bu yıl sonu itibarıyla da 17'nci ekonomi olacağımızı ifade etmek istiyorum.

Enflasyonun dünya genelinde bir sorun hâline geldiği son yıllarda, makroekonomik ve finansal istikrarı kalıcı bir şekilde güçlendirmek amacıyla çeşitli tedbirlerin hayata geçirildiğini yine belirtmek istiyorum. Son dönemlerde para politikasında güncellemeyle ve makroihtiyati tedbirlerde sadeleştirmeyle parasal aktarım mekanizmasını güçlendirmek, makrofinansal istikrarı sağlamlaştırmak amaçlanmıştır. Para ve maliye politikaları arasındaki eş güdümü sağlayan şeffaf ve güvenilir politika adımlarımızın olumlu etkileriyle inşallah, 2024 yılının ikinci yarısından itibaren kalıcı bir şekilde dezenflasyon sürecine girmeyi hedefliyoruz. İçinden geçtiğimiz bu dönemi geçiş süreci olarak tanımlayarak dezenflasyon sürecinin başlaması için gerekli adımları atmayı bundan sonraki süreçlerde de devam ettireceğiz. Bu doğrultuda, enflasyon kalıcı ve düşük, tek haneli seviyelere gerileyene kadar tüm politika araçlarını kararlılıkla kullanmaya devam edeceğiz.

2023 yılı Eylül ayı itibarıyla, yine, ihracatımız 253,5 milyar dolar seviyelerinde bulunmaktadır. Zayıflayan dış pazar ve özellikle şubat ayında yaşadığımız deprem felaketine rağmen ihracatta küresel payımız artmaya devam etmektedir. Küresel ihracattan aldığımız pay yılın ilk çeyreğinde yüzde 1,03, ikinci çeyreğinde ise 1,05 düzeylerine yükselecektir; bu artışta, dış pazarlarda aktif bir şekilde faaliyet gösteren ihracatçılarımız ile onlara uygun iş ortamını sunan politikalarımız temel belirleyici roledir.

2024 yılında ihracat hedefimiz olan 267 milyar dolara ulaşmak için gerekli tüm politika adımlarını hayata geçiriyoruz. Küresel düzeyde yeni eğilimleri dikkate alarak rekabetçiliği güçlendirmek ve tedarik zincirlerinde yaşanan değişimlerin ortaya çıkaracağı fırsatlardan azami ölçüde yararlanmak üzere tüm gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

Eylül ayında açıkladığımız orta vadeli programdaki önceliğimizin başında deprem bölgesindeki yaralarımızın sarılması geliyor. Depremin ülkemize toplam maliyetinin yaklaşık 105 milyar doları bulacağı söyleniyor. Böyle bir meblağ, gelişmiş ülkeler dâhil tüm ekonomiler için çok ciddi bir yük teşkil ediyor. Üstelik Türkiye, diğer alanlarla birlikte ekonomide de ciddi mücadeleler yürüten bir ülkedir. Ülkemize yönelik her saldırının bir tarafında ekonomik hesaplamaların da bulunduğunu göz ardı etmemek gerekiyor, buna bir de Covid-19 salgınının ve kuzeyimizdeki savaşın yol açtığı krizlerin ekonomik sonuçları eklenince şartlar ülkemiz için daha da zor bir hâle geliyor.

Değerli arkadaşlar, biliyorsunuz, dünyanın kendi içine kapandığı küresel sağlık krizinde, bizler önceliğimizi istihdama ve üretime vererek farklı bir yol izlemeyi, farklı bir ekonomik model yürütmeyi tercih etmiştik, hamdolsun bu sayede salgın krizini en az hasarla atlattık. Rusya-Ukrayna savaşının küresel ekonominin dengelerini bozan sonuçları her geçen gün farklı bir yönüyle tezahür ediyor.

Dünya genelinde enflasyon oranları son altmış yetmiş yılın en yüksek seviyelerine ulaşmış durumda; gıdadan enerjiye, ticaretten istihdama kadar her alanda ciddi sıkıntılar yaşanıyor, gelişmiş ülkeler dâhil hemen hiç kimse önünü net bir şekilde göremiyor; Türkiye olarak biz de ister istemez bu olumsuzluklardan etkileniyoruz. Seçimlerin ardından hem mevcut küresel ekonomik görünümü hem de önümüzdeki dönemde karşılaşılabileceğimiz muhtemel tehditleri dikkate alan politikalara yöneldik. Amacımız, bu hassas dönemden ülkemizi en az kayıpla ve şayet arzu ettiğimiz neticeleri alabilirsek en büyük kazançla çıkarmaktır. Yatırım, istihdam, üretim, ihracat ve cari fazla yoluyla ülkemizi büyütmeye stratejimiz ekonomi politikamızın omurgasını oluşturmaya devam edecek. Milletimizin canını yakan hayat pahalılığını ortadan kaldırmak, deprem başta olmak üzere ülkemizin acil meselelerini çözmek, ülkemizi büyütmeyi sürdürmek için ne gerekiyorsa yapmakta kararlıyız. Asırlık hayalimiz Türkiye Yüzyılı'nı diğer alanlardaki hedeflerimizle birlikte gerçekleştirmeden durmayacağız, duraksamayacağız.

Küresel ekonominin geleceğine ilişkin endişelerin arttığı bir dönemde biz sadece umudumuzu korumakla kalmıyor; istihdamdan ihracata, her başlıkta artan tempomuzla iddialarımızı somut çıktılara dönüştürüyoruz.

Türk ekonomisinin başarısının hepimizin hayat kalitesini yükselten, aksi durumun ise hepimize bedel ödeten bir tablo ortaya çıkaracağını asla unutmamalıyız.

CAVİT ARI (Antalya) – Onu biz biliyoruz da siz de bilin. Batırdınız ülkeyi.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – 2024 bütçesini hedeflerimizin tamamlayıcısı olarak görüyor, 2024 yılı bütçemizi şehirlerimizin depreme hazırlanması çalışmasıyla yoğunluklu bir şekilde yürüteceğimizi ifade etmek istiyorum. Acılarımızı unutturmadan bu felaketi her zaman gündemimizin ilk sırasında tutacağız; şehirlerimizi eskisinden, inşallah, daha iyi bir seviyeye getireceğiz.

Değerli Cumhurbaşkanı Yardımcım, çok kıymetli katılımcılar; bu bütçenin hazırlanmasında, sunulmasında emeği geçen herkese ben teşekkürlerimi ve şükranlarımı arz ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkan, bitirince konuşmak için söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ya, böyle bir uygulamanın İç Tüzük'te yeri yok.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bitti mi?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Bütçemizin vatanımıza, milletimize hayırlı, bereketli olmasını temenni ediyorum ve hepinize saygı sunuyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Evet, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Evet, Sayın Başkan, izin verir misiniz bir cevap vermek istiyorum?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Şimdi, bakın, bir şey söyleyeceğim, soru-cevap gibi değil ama...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi, Sayın Türelî, bir şey ifade edeyim, bir müsaade eder misiniz bana.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Buyurun, tamam.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

3.- Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un, (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin görüşmelerinde sataşma dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule ilişkin açıklaması (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, ben hepinizin konuşma taleplerinizi karşılıyorum, burada bir mahzur yok; isterseniz yirmi dakika daha süre vereyim size, konuşun ancak burada şöyle bir usulümüz yok... Ben konuşmaların tamamına bakıyorum, konuşmaların bir kısmı bütçeyle alakalı oluyor, bir kısmı bütçenin dışında oluyor. Ha, bana sorsanız “Konuşmaların bir değerlendirmesini yapar mısınız?” diye, böyle bir alanım yok, yetkim yok; milletvekilleri kanaatlerini belirtiyorlar. Ancak Genel Kuruldaki birbirimizle sataşmadan dolayı bir söz durumumuz yok, İç Tüzük'te böyle bir yerimiz yok. Dolayısıyla bu bundan sonra şuna dönecek: Ha, Genel Kuruldaki gibi “Birisi İç Tüzük 69'dan bana sataştı, öbürü başka birisine sataştı.” Yani ben olabildiğince grupların temsilcilerinin söz taleplerini karşılıyorum ama bu şuna dönüyor: Şimdi siz oradan söz alıyorsunuz, o, oradan istiyor, öbürü bu taraftan istiyor. Değerli arkadaşlar, o zaman şuna döneriz yani oturur tartışırız, bütçenin haricinde bir ortam oluşturur gideriz böyle. Ya, bunun bir manası yok. Şu tutanaklara bakın, yani geçmiş beş yıla bakın konuşmaların üç aşağı beş yukarı hepsi birbirine benziyor, aralarında çok büyük bir fark yok. Nihayetinde millet bunların bir değerlendirmesini yapıyor ve bir noktaya doğru gidiyoruz ve bu beni rahatsız ediyor. Bunu özellikle belirtmek istiyorum size. Yoksa söz kısıtlamadan isterseniz yirmi dakika daha vereyim bütçeyle alakalı konuşun.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok, yok, hayır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ama bu sefer birbirimize laf yetiştirmeye çalıştığımız zaman Plan ve Bütçe mehabetini kaybediyor Sayın Türelî, bunu siz biliyorsunuz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii.

Sayın Başkan, bir izin verirseniz, iki üç dakika söyleyeceğim bu konuda...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bunu belirteyim...

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

5.- İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin, İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, bakın, konuşurken ben şöyle de yapabılırdım, tepki de gösterebilirdim, göstermedim, ondan sonra konuşmak için buraya bastım. Bakın, şunu söylemek lazım: Şimdi, arkadaşımız Sayın Kırkpınar konuştu, düşüncelerini söyledi ama söylerken direkt olarak siyasi partileri iki gruba ayırdı. Bir tarafta, işte, akıl ve bilimle hareket edenler; bir tarafta da işte, hani bizlerin de eleştirilerini kabul edemeyeceğini varsayarak bir şey söyledi. Birkaç şey söyleyeceğim bu konuda. Bir kere şunu kabul etmek lazım: Bakın, demokrasinin bir tarafında iktidar var, karşısında muhalefet vardır, muhalefetsiz iktidar olmaz. Siz demokrasiyi bilmiyorsunuz, demokrasiyi içinize sindirememişsiniz; böyle olmaz. Siz neden eleştirilere tahammülsüzsünüz? Muhalefetin görevi iktidarın uygulamalarını izlemek, yanlış gördüklerini söylemek.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Başkanım, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır ama siz...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ama yani söz vermiyorsunuz...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hayır ama söylediğinize karşılık şey olarak söylüyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ben size söylemiyorum, ben de söz istiyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bakın, ben sizin söylediğiniz şeyi, ben sizin söylemediğiniz...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – O zaman söz hakkı...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Kırkpınar, ben sizin söylemediğiniz bir şeyi söylemiyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Söz hakkınızın dışında söz aldınız.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ben grup sözcüsüyüm, gruba ilişkin olarak da elbette böyle bir teamülümüz eskiden beri...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Öyle bir usul yok.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, öyle bir usul var, öyle bir usul var.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ben size hakaret mi ettim?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hakaret değil; bakın, ben de söylüyorum düşüncelerimizi. Bir izin verin, bitireyim.

Muhalefetin görevi eleştirmek, biz de bu görevimizi yapıcı bir muhalefet içinde yapıyoruz. Doğal olarak bunu görebilirsiniz. Yaptığımız konuşmalarda, sorduğumuz sorularda, yazdığımız muhalefet şerhlerinde görmüyor musunuz?

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ben sizin şahsınıza demedim.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hayır, biliyorum, ben kişisel olarak demedim ama bakın, bir yaklaşım var yani eleştirilere bir tahammülsüzlük var. Yani doğal olarak eleştireceğiz biz, ekonomik olarak eleştireceğiz siyaset de bunun bir parçası, siyasi olarak da eleştireceğiz. Bugün yaşadığımız sistemin içinde “Tek adam.” Diyorsak, güçler ayrılığının olmadığı, yasama, yürütme, yargının bir kişinin şahsında birleştiği ki..

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Biz de bunu reddettiğimizi ifade ettik, böyle bir şey olmadığını...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Anladım, bakın, aynı şey bizde de olsa gene yanlış olur, bu doğru bir hikâye değil. Bu açıdan da önerimiz, örneğin, bizim parti olarak bu sisteme devam etmek değil yeniden parlamenter sisteme dönme ve güçler ayrılığı ilkesiydi çünkü doğru bir sistem değil. Bu anlamda söylediklerimizi bu şekilde değerlendirin yani siz istiyorsunuz ki biz hiç eleştirmeyelim. Bakın, bugünkü mevcut iktidar 2023 hedefleri gibi iddialı bir programla ortaya çıktı...

SAMİ ÇAKIR (Kocaeli) – Biz sizi yedi saattir dinliyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yok, yok; hayır, hayır.

2023 hedefleriyle çıktı, 2023 hedeflerini gerçekleştirdiniz de biz mi eleştiriyoruz? Gerçekleştirdiyseniz ne diyecektik, eleştirecek miydik? Hayır ama işte, gerçekleşmedi. Nedenleri var; o nedenleri konuşuyoruz, biz de bunları söylüyoruz. Bakın, hepimiz bu ülkede yaşayan insanlarız, siyasi partileriz, vatandaşlarız; sonuç itibarıyla bunları konuşacağız aramızda, biz bu eleştirileri söyleyeceğiz yani bir taraf akıl ve bilim ya da tersi gibi bir şeyler doğru şeyler değil. O zaman biz de deriz ki: Madem akıl, bilim vardı neden enflasyonun yükseldiği bir ortamda faiz oranlarını indirdiniz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, tamamlayın.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Bunun hangi akılla, hangi bilimle...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Söyledim zaten.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hayır, söylüyoruz ama bunu söylerken bakın, şunu hiç unutmayalım: Biz yapıcı bir muhalefet anlayışı içindeyiz, neyin olması gerektiğini konuşuyoruz. Plan ve Bütçe Komisyonunda da güzel bir karşılıklı tartışma içindeyiz. Ha, arada olabilir, karşılıklı söz şeyi olabilir ama genel olarak bunları konuşuyoruz, konuşacağız beraber. Bunları burada konuşmayıp nerede konuşacağız? Burası bir çeşit mutfak gibi, burası alt meclis gibi çalışıyor; Genel Kurulda süreler belli, Sayın Başkan haklı, oralarda başka bir usul var ama biz burada bunları konuşalım. Bu anlamda, bu şekilde bir karşılıklı... Lütfen, muhalefete tahammül edin, tahammül edin muhalefete.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Tahammül ediyoruz; biz de görüşlerimizi söylüyoruz, eksiklerimizi söylüyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tamam, ben onu demedim ama şöyle gibi oldu...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Böyle bir hakkımız yok mu?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Hayır, hayır, şöyle... Şey gibi oldu direkt olarak yani öyle bir eleştiri oldu ki doğal olarak bir şeyi... Yoksa biz size oturup bir şey dediğimiz yok, birçok şeyi siz de konuşuyorsunuz, biz de size bir şey demiyoruz.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ne konuşacağımızı önceden söyleyin, ona göre konuşalım.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Estağfurullah, hayır ama bunu... (Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani bunu bu şekilde yapalım, beraber şey içinde; biz söyleyeceğiz, biz de muhalefetiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Türelî, teşekkür ediyorum.

Sayın Kırkpınar, bir dakika da size söz veriyorum.

CAVİT ARI (Antalya) – Kırkpınar'ın konuşmasına gerek yok Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İzah etsin bilimsel konuyla alakalı kanaatlerini.

Buyurun.

6.- *İzmir Milletvekili Yaşar Kırkpınar'ın, İzmir Milletvekili Rahmi Aşkın Türelî'nin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Sayın Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, biz daha önceki Plan ve Bütçe Komisyonu döneminde de Cumhuriyet Halk Partisinden çok önemli isimler -Sayın Türelî de onların içerisinde- Bülent Kuşoğlu gibi, işte İYİ Partiden Sayın Tatlıoğlu, Değerli Hocam Temurci, Sezai Hocam... Biz teknik bir Komisyonuz burada herkes kendi bilgi dağarcığının ifade ettiği, kendi istidadının yettiği kadarıyla burada görüş ve düşüncelerini ifade ediyor. Aramızda profesörler de var, ekonomistler de var, çok iyi hatipler de var, çok iyi konuşanlar da var ama burada biz, Türkiye'nin farklı bölgelerinden seçilmiş, gelmiş milletvekilleriyiz; biz burada görüşlerimizi, düşüncelerimizi ifade ediyoruz. Şimdi, ben de Türkiye'deki siyasi partileri tanımlayan iki cümle kurdum, laf ettim; bunda alınacak, darılacak ya da bunu farklı yollara çekebilecek herhangi bir şey yok.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kırkpınar, toparlayın lütfen.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Dolayısıyla bir hakaret yok ama sizin özellikle “Demokrasiyi içinize sindiremediniz.” ondan sonra...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – “Öyle anlaşılıyor.” dedim Sayın Kırkpınar.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Buna benzer düşünceleri ifade etmiş olmanızı gerçekten üzümlere dilediğimi ifade etmek istiyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Öyle anlaşıldığını söyledim yani çünkü söyleyişinizden...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Maksat hasıl olduysa teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, teşekkür ediyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Biz muhalefetiz, lütfen, bunu kabul edin, biz eleştireceğiz, bizim eleştirimiz olacak; siz iktidarsınız, biz muhalefetiz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade eder misiniz.

Bakın, bu taraf yirmi yıldır iktidar, bu taraf yirmi yıldır muhalefet, bunlar bir konuşuyor... Tamam, lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, satışma yaptınız.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, çok kısa, usule dair...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

7.- *Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Komisyon Başkanı Mehmet Muş'un (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelelerinin görüşmelerinde satışma dolayısıyla söz taleplerinde uygulanacak usule ilişkin yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Evet, burada herkes görüşünü çok net, çok açık bir şekilde söyleyebilir ama bunun bir istisna hâli var; hakaret içermemeli. Hakaret söz konusuysa muhakkak cevap hakkımızı kullanmak zorundayız çünkü bu bir temsiliyet durumu, bu kişisel bir mesele değil. Şimdi, kendinizi akıllı, karşıdakileri bir subliminal teknikle akıl dışı bir yere itmek bir hakarettir. Ya siz de sözcükleri seçerek kullanacaksınız ya da biz buna cevap vereceğiz. Eğer bir hakaret barındırıyorsa buna yanıt hakkının olmasını ısrarla öneriyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Temelli, teşekkür ediyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) KANUN TEKLİFLERİ (Devam)

1.- 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, Komisyon üyelerimizden Sayın Yegin'in konuşması var, sonrasında Komisyon üyelerinin konuşmaları tamamlanıyor ekranımda, ondan sonra Komisyon üyesi olmayan milletvekillerimize söz vereceğim.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Biz Genel Kurula gideceğiz ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Sıralama bizim tercihimiz değil, Sayın Başkan böyle takdir etti, böyle devam edelim, teşekkür ediyoruz.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Kuralları, arkadaşlar, esnetmiyorum.

Buyurun.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımızı, Strateji ve Bütçe Başkanımızı, Bakan Yardımcılarımızı, burada bulunan bütün herkesi, Kıymetli Komisyon Başkanımızı, Komisyonumuzun kıymetli üyelerini; salonda bulunan basın mensubu, bürokrat, çalışan bütün arkadaşları ben de saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, geçen yılki bütçe cümlelerinden başladı Yaşar ağabey, benim de aklıma gerçekten onlar gelmişti. Geçen yıl biz bütçeyi konuşurken “Bu bütçe, bilmem 1.500-2.000 odalı sarayın, yandaşın, tek adamın, savaşın bütçesidir. Şiddetini artıran, derinleştiren iktidarın bütçesidir. Meclisi bir kez olsun tezkeresiz açmayan, silaha, tanka, topa para harcayan iktidarın bütçesidir.” diye bir sürü laflar söylenmişti.

Yine, geçen yıl seçim vardı, o yüzden şu cümle çokça zikrediliyordu her yerde: “Bu bir veda bütçesidir.” Hatta “veda bütçesi” denildikten sonra da şöyle deniliyordu: “Hazırda seçim var, çekip defolup gideceksiniz, altı aylık yapın. Bize bir enkaz bırakacaksınız zaten, bırakın sonraki altı ayı biz yapalım.” “Nas bütçesidir.” denildi, şu denildi, bu denildi -toparlayalım- hepsinin sonunda “Geliyor gelmekte olan.” denildi.

Seçimlere gittik hep beraber, Cenab-ı Allah bize nasip etti, millet bizi takdir etti, biz geldik. Belki bu bütçede, biraz birileri birtakım dersler alır, daha makul yerlerden gideriz dedik. Gidenler var, teşekkür ediyoruz, çok saygın konuşmalara tanık olduk ama işte, mesela “Kendiniz hazırlıyorsunuz bütçeyi, kendiniz tasarladığınız bir bütçe getirdiniz.” Evet, biz kendi işimizi kendimiz yaparız yani başkaları bir şeyi tasarlayıp bizim önümüze koyup “Alın bunu geçirin, oylayın. Şunu yapın, bunu konuşun...” Eğer böyle bir beklenti varsa bizden, biz hiçbir zaman bunu böyle yapmadık.

Biz AK PARTİ olarak, biz Cumhuriyet İttifakı olarak, biz bu ülkede siyaset yapan insanlar olarak sivil toplum örgütlerimizle, meslek odalarımızla, çalışan temsilcilerimizle, işveren temsilcilerimizle, hepsiyle beraber konuşuruz; bürokratlarımızla konuşuruz, siyasilerimizle konuşuruz. Evet, bütçemizi de siyasetimizi de siyasal söylemimizi de dış politikamızı da iç politikamızı da biz kendimiz belirleriz ve kendimiz belirlediğimiz o tezin, o tartışmanın arkasında dururuz. Dolayısıyla böyle bir beklentiyi çok tuhaf karşıladığımı söylemek isterim.

Yine, bu sene devam edildi “zenginlerin bütçesi” “savaş bütçesi...” “Komik bir bütçe.” denildi, bir Cem Yılmaz sempatikliği atıldı içeriye “Şaka gibi bir bütçe.” denildi. Sonra, ardından yine “savaş bütçesi” “güvenlikçi bütçe” “militarist bütçe” ve bu bütçede en yüksek payın savaşa ayrıldığından bahsedildi, “En yüksek para ona ayrıldı.” denildi.

O kavramı bir kenara bırakarak söylüyorum -muhtemelen kastettikleri Savunma Sanayisine, bizim güvenliğe ayırdığımız parayla ilgili bütçedeki kısımdan bahsediliyor, o bile yanlış ve burada çarpıtılarak söylendi- bu bütçede en yüksek pay yine Millî Eğitime ayrılmıştır, daha sonra Sağlığa ayrılmıştır, daha sonra farklı alanlara ayrılmıştır ve sırasıyla, elbette güvenliğe de çalışanlarıyla, askeriyle, polisiyle, bunların maaşlarıyla, o terörle mücadelede veya sınır ötesi operasyonlarda yapılacak işlerle ilgili ihtiyaç duyulacak konular, ekipmanlar, malzemelerle ilgili de hepsiyle ilgili de elbette ki o bütçeler de ayrılmıştır.

Şimdi, kurumların özerkliğinden, dün bir eleştiri cümlesi kurup onun üzerinden kendi zihinlerindeki özerklik tezlerine atıf yapma uyanıklığına tanık olduk bence ve aynı anda Anayasa değişikliğiyle ilgili maddenin ikinci tur oylamasına yani parti kapatmayla ilgili maddenin oylamasına ataları katılmayan bir partinin temsilcisi, dün partilerine kapatma davası açılmasının bizim ayıbımız olduğunu söyledi.

Biz 2’nci kez iktidara geldiğimizde, ilkinde yüzde 33’le seçilip hizmet ettikten sonra, 2007 yılında yüzde 47’ye oyumuzu çıkartıp iktidara geldikten sonra, iktidardayken oyunu artırmış bir parti olarak kapatma davasına muhatap olmuş bir partiyiz ya. Ben o dosyanın içinde vardım. Niçin biliyor musunuz? Sizin yargılandığınız meselelerle hiç alakası olmayan bir mesele için. Gençlik kolu başkanırken o zaman, ramazan ayında bir iftar çadırı açtığım için ben de o dosyanın içerisine atıldım. Şimdi, yaptığımız işlerden, söylemlerinizi dolay partinize kapatma davası açılmış, bunun sorumlusu bizmişiz gibi böyle, tuhaf tuhaf cümlelere muhatap oluyoruz. Cevap vermeyelim, şuradan geçelim diyoruz ama bu kadar da olmaz yani bu kadar da olmaz.

Şimdi, efendim, Cumhurbaşkanlığı sistemi üzerinde duruldu bugünkü konuşmalarda. Biz Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin önemini, ehemmiyetini altını her zaman çizdik. Milletimiz de aslında bu sistemin iyi bir sistem olduğunu gördü, referandumda geçirdi. 2018’de geldik beş sene, bütün problemlerle; savaşın, pandeminin olduğu bir dönemde biz bu sistemle bu ülkeyi yönettik ve sizler “Bu sistem yanlış, şöyle kötü, böyle kötü; tek adam, şudur budur” gibi birçok şeyi söylediniz. Biz ittifaktaki birkaç parti olarak arkasında durduk, siz çok daha fazla muhalefet olarak -bugün burada olan ve dışarıdakiler, buraya giremeyenler dâhil- bu sistemin karşısında durdunuz, birçok şeyi söylediniz. Hatta bir genel başkan dedik ki “Bu seçimde Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi meselesi kapanacak; ya alacağız kapatacağız ya alamayacağız, artık kapanacak.” Böyle bir tartışma ama görüyoruz ki hâlâ bu tartışmalar burada yapılıyor. Aslında millet son seçimin biraz öncesinde, o kurulan masada, hani ortaklardan birinin “kumpas masası, şantaj masası” vesaire diye birtakım şeyler söyleyerek ayrılıp terk ettiği ve sonradan, birkaç gün sonra yeniden oturduğu o masada, seçim öncesinde, aslında...

RİDVAN UZ (Çanakale) – Size demiştik efendim, yanlış anlaşılmasın.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yo, yo; şunu söyleyeceğim: Yani Cumhurbaşkanlığı sisteminden geri gitmenin ne kadar riskli bir şey olduğunu gördü; sonra seçime gitti, yeniden Cumhurbaşkanlığı sisteminin arkasında durdu ve seçim sonrası ittifakın içerisinde yaşanan tartışmalarda hatta ittifakın belli bölümünün kendi içerisinde yaşanan farklı tartışmalarda bu ülkede Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin bu ülke için, böylesine zorlu bir coğrafyada, böylesine zorlu bir dönemden geçtiğimiz bir süreçte ne kadar ehemmiyetli ve önemli olduğunu bence bir kez daha görmüş oldu.

Şimdi, bütçeyi inceleyince, anlaşılan o ki “Seçime kadar idare edelim, sonrasında ne olursa olsun niyetindesiniz.” denildi.

CAVİT ARI (Antalya) – Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi o ortamı yarattı, bunu unutmayın.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Biz seçime ilk defa hazırlanmıyoruz, ilk defa seçime girmiyoruz; 2001 yılında kurulduk, 2002’de seçimler oldu; 17’nci, 18’inci seçimimizi yaptık belki, belki referandumlarla beraber daha fazla. Dolayısıyla biz hep seçime gitmiş bir partiyiz, biz seçime giderken seçime dönük bütçe yapıp ondan sonra başka başka şeyler yapan parti hiçbir zaman olmadık. Evet, seçimi her zaman önemsedik; seçim dönemlerinin elbette belli hassasiyetleri, belli talepleri, belli farklı ihtiyaçları olur; bunlara bigâne kalmadık ama biz hiçbir zaman “Seçime gidiyoruz, şu bütçeyi dağıtalım da ondan sonra ne olursa olsun. Hele şu seçimi bir aşalım da ne olursa olsun.” anlayışında olmadık. Biz Millet İttifakı ve onun Cumhurbaşkanı adayı gibi “Şu seçimi bir kazanalım da ne olursa olsun.” duygusuyla -gençlerin tabiriyle- tüm tuşlara basmadık yani “Hem vergiler kalkacak hem her şey bedava olacak.” diyorlardı. Dolayısıyla muhalefetteyken konuşmak biraz kolay ama iktidar sorumluluğu, yapacağını konuşmayı, bu millete yapacağını onun karşısına vaat olarak sunmayı getiriyor.

Şimdi, Sayın Ağbaba burada yok, buradayken dedi ki “7200 güne indireceğiz; şunu yapacağız, bunu yapacağız. Hani kardeşim, nerede?” Ya, arkadaş, yani bir parti iktidara gelirken der ki “Ey milletim, beni seçerseniz önümüzdeki beş yıl içerisinde şunları, şunları, şunları yapmayı size taahhüt ediyorum.” Bunun kimini ilk yılda yapar -öyle mi Başkanım?- kimini üç yılda yapar, kimini beşinci yılının sonuna doğru yapar; hepsinin bir programı vardır.

CAVİT ARI (Antalya) – Yani kandırdınız mı esnafı, onu mu söylemek istiyorsunuz?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hepsinin bir programı vardır, onu söylüyorum.

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Öyle mi anladın?

CAVİT ARI (Antalya) – Öyle anlaşılıyor, söylediğinden o anlaşılıyor.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Hepsinin bir programı vardır. Dolayısıyla o programa uygun olarak yapacağı şeyi yapar.

CAVİT ARI (Antalya) – Seçime bir ay kala Meclis kapalıyken Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Başkanı ile Bakanın şovu ne anlama geliyor? Ne anlama geliyor bu şov?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dolayısıyla biz, AK PARTİ olarak bugüne kadar millete ne söz vermişsek arkasında durmuşuz hatta arkasında öyle bir durmuşuz ki söz vermediğimiz şeyleri bile yapmışız.

CAVİT ARI (Antalya) – Esnafı kandırmışsınız, açıkça söylüyorum; ifade ediyorsunuz esnafı kandırdığımızı.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Mesela, neyi yapmışız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, bir saniye.

Değerli arkadaşlar, şimdi, Sayın Yegin’e söz verdim...

CAVİT ARI (Antalya) – Bir şey yok Başkanım, esnafı kandırdığını söylüyor; bu kadar basit.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir şey demiyorum, şunu söylüyorum, onu söylemiyorum...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Kandırmak size mahsus; sana mahsus, sana, sana! Bizzat seni kastederek söylüyorum, sana mahsus!

CAVİT ARI (Antalya) – Meclis kapalıyken Bakan ile Esnaf ve Sanatkârlar Odası Genel Başkanı Palandöken protokoller imzaladı, şovlar yapıldı; ne oldu?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şov yapmak bizzat sana mahsus! Grubuna demiyorum, sana diyorum; sana mahsus!

CAVİT ARI (Antalya) – Şovlar yapıldı, ne oldu? Hepsi hikâye çıktı. Beş yıl içinde yapacaktım! O zaman söyleseydiniz beş yıl içinde yapacağız diye. İşte, oyları böyle çaldınız!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şimdi, Başkanım, bu değersiz konuşmayı bırakalım, bu fuzuli konuşmayı bırakalım, biz yolumuza devam edelim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Fuzuli sesler duymamıza gerek yok, biz işimize bakalım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, bir saniye...

CAVİT ARI (Antalya) – Fuzuli sensin! Fuzuli sensin! Saygılı ol!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin, bir saniye...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Sayın Arı, fuzuli ses etme.

CAVİT ARI (Antalya) – Fuzuli sensin!

ORHAN YEGİN (Ankara) – Fuzuli!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Sensin! Saygılı ol! Saygısızlık yapma!

ORHAN YEGİN (Ankara) – La ilahe illallah ya, çattık adama ya.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bakın, değerli arkadaşlar, bir müsaade edin; bunlar, bakın, artık kırıcı...

CAVİT ARI (Antalya) – Neye müsaade edeceğiz Başkanım? Veli Ağbaba'nın söylediği, seçim öncesinde Esnaf ve Sanatkarlar Odası Genel Başkanı ile Sayın Bakanın protokollerle bütün esnaf oda başkanlarını ikna edecek, kandıracak şovlar yapıldı.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bir hükümet beş yıllık programında “Şunları, şunları yapacağım.” der ve onları yapar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, söz vereceğim size, bir saniye müsaade edin.

CAVİT ARI (Antalya) – Seçimi etkileyecek şovlar yapıldı! O zaman söylendi mi beş yıl içinde yapılacak diye?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı...

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Korsan konuşma yapma ya.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Şov yapan sensin, bizatihi sensin! Şovun merkezisin sen, sen şovun merkezisin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Arkadaşlar, müsaade edin...

CAVİT ARI (Antalya) – Sensin be! Saygılı ol! Terbiyesizlik yapma!

YAŞAR KIRKPINAR (İzmir) – Ya, ayıp ediyorsun ama ya.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Terbiyesizin merkezi de sensin, terbiyesizliğin merkezi de sensin!

CAVİT ARI (Antalya) – Sensin! Şovmen sensin!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.36

ÜÇÜNCÜ OTURUM**Açılma Saati: 17.50****BAŞKAN: Mehmet MUŞ (Samsun)****BAŞKAN VEKİLİ: İsmail Faruk AKSU (İstanbul)****SÖZCÜ: Orhan ERDEM (Konya)****KÂTİP: Nilgün ÖK (Denizli)**

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, 7'nci Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

Sayın Yegin, buyurun, on dakikanız var, lütfen devam edin.

Yeni bir sataşmaya mahal vermeyelim lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, teşekkür ediyorum.

Şimdi, bütçedeki çelişkiden bahsedildi “‘Hem ekonomiyi büyüteceğiz hem de cari açık azalacak.’ diyorsunuz, nasıl olacak bu?” Ha, önce şunu söyleyeyim, az önce tartışma oradan çıkmıştı: Hükümetler gelir, beş yıllık vaatte bulunur, bunun beş yıl içerisinde yapılacak vaatlerini sayar ve bunu bir zamana yayar. Biz de zamana yayarak milletimize verdiğimiz bütün sözleri tutmuşuz. Hatta verdiği sözlerin de ötesine geçmiş, hiçbir seçim beyannamemizde, hiçbir parti programımızda, hiçbir yerde olmamasına rağmen konut edindirme yardımlarını (KEY ödemelerini) biz bu millete ödemedik mi Başkanım? EYT’yle ilgili bir vaadimiz var mıydı bizim geçen seçime giderken, yapmadık mı Başkanım? Dolayısıyla AK PARTİ verdiği sözleri yerine getirir, fazlasını da getirir, yeter ki bunu gerçekleştirebilecek kaynakları, imkânları üretebilecek bir zemin oluşsun ve bunu geliştirmek için de bütün çabasını ortaya koyar. Şimdi “‘Çelişki var, ‘Hem ekonomiyi büyüteceğiz hem cari açığı azaltacağız.’ diyorsunuz. Nasıl olacak bu? ‘Yani hem ihracat artacak hem cari açık azalacak.’ diyorsunuz. Bizim ihracatımız biraz ithal bağımlı bir ihracat. Nasıl olacak bu?” dediler. Şimdi, evet, düne kadar öyleydi ama bakın, biz bugün petrol kuyuları... Allah’a hamdolsun, bölgeyi terörden arındırdık, bugün Gabar’da petrol kuyularımız var ve Allah izin verirse 2024’te, 2025’te Türkiye’nin ihtiyacı olan petrolün yüzde 10’undan fazlasını, yüzde 15’inden, yüzde 20’sinden fazlasını; yıl geçtikçe artacak... Bizim cari açığımızın temel sebebi nedir? Enerji ithalatımız değil mi, öyle değil mi Başkanım? Bizim enerji giderimiz cari açığımızın temel nedeni. Şimdi, buyurun, Mersin Akkuyu Nükleer Santrali’ni açacağız Allah izin verirse ve Türkiye’nin enerji tüketiminin yüzde 10’unu sadece Mersin Akkuyu karşılayacak ve başka yeni santraller açacağız; yeni enerji santralleri, yeni güneşler, rüzgârlar vesaire. Dolayısıyla bizim özellikle dışa bağımlılıkta karşı karşıya olduğumuz durumdan her geçen sene Allah’ın izniyle, Hükümetimizin gayretleriyle, teşvikleriyle, destekleriyle, oluşturduğu özel sektörüyle, kamusuyla, bir ekosistemle beraber -bizi cari açığa mecbur eden yıllardır- bütün bu sebeplerin hepsinden kurtulacağız inşallah. Şu anda, bizim özellikle teşvik programımızda kısıtlı ve seçimli teşviklerimiz var, kredileri buna göre çoğu yerde veriyoruz ve özellikle ithal ikame ürünlerin üretimi konusunda devletin çok büyük teşvikleri ve destekleri var ve bu konuda çok büyük mesafeler aldık. Dolayısıyla evet, biz, hem ekonomiyi büyüteceğiz, büyüyen ekonomiyle beraber bu aziz milletin bütün ihtiyaçlarını karşılayacak bir Türkiye’yi; bu sosyal güvenlik sistemini yüzyıllarca daha da geliştirerek taşıyabilecek bir sosyal güvenlik ekonomisini ve zenginliği, refahı bu milletle ve inşallah -çevremizdeki, bize güvenen coğrafyalarda- hep beraber bu güçlenmiş Türkiye’yle beraber huzuru taşıyacağız.

Şimdi, buradan şuraya geçelim: Şimdi, 2053 hedefleriyle ilgili de konuşmalar oldu ve “2023 hedeflerini daha tutturamamışız. Hani, 2053’e ne hedef koyuyorsunuz?” tarzı bir hareketle... “Yani ihracatta hedeflerin yarısı noktasındayız, millî gelirden yarısı noktasındayız, hiçbiri tutmamış, neden tutmamış?” “Yani ‘pandemi’ diyorsunuz, ‘Ukrayna savaşı’ diyorsunuz ama siz 2023’ü 2011’de söylemişsiniz, pandemi 2019’da geldi, Ukrayna savaşı 2021 başladı.” gibi sözler oldu. Şimdi, biz, 2011’de yani bu 2023 hedeflerini koyduğumuzda neredeydik? 21’inci ekonomiydik dünyada. Bugün 17’lerde olduğumuz söyleniyor; 17 mi, 19 mu; 17 olması tarzı bir şeyler var.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 2014’te 16’ncı ekonomiydik.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Tamam, belki 10’a gelememiştir ama dün konuştuğumuz yerden çok daha ileriye gitmişiz. Kişi başına millî gelirimiz 10 bin dolardı, şimdi onun biraz üstünde. Gayrisafi yurt içi hasıla 770 milyar dolardı, şimdi 1 trilyon doları aşmış. Evet, 2 trilyon dolar olmamış ama dolar cinsinden aşmışız. İhracatımız 135 milyar dolardı, 500 milyar dolar hedef koymuştuk; doğru, yapamadık ama 255 milyar doların üzerine çıktık çok şükür, daha da aşacağız bunları. İstihdam sayılarımız artmış. Turist sayımız, turizm gelirlerimiz artmış; 28 milyar dolardan bugün 55 milyar dolara gelmişiz ve daha ötesine geçeceğiz. “Bölmüş yollar” demişiz “otoyollar” demişiz “demir yolları” “hızlı trenler” demişiz o gün, o programda; hepsini yapmışız Allah’a şükür, yapıyoruz, yapacağız da. Dünya mal ticaretindeki payımız 0,5-0,6’lardan bugün 0,8’lere gelmiş. “Kayıt dışı istihdamı düşüreceğiz.” demişiz, yüzde 40’ın üstündeymişiz, bugün 30’lara -evet, beğenmiyoruz, hoş bulmuyoruz biz de amadüşürmüşüz, daha da düşüreceğiz inşallah. Nükleer santralde hedef gecikmeli de olsa yolunda yürüyor. 120 bin doktordan 150 bin doktora gelmişiz. Borsada işlem gören şirket sayımız 300’lerdeymiş, bin hedef koymuşuz, gelememiştir ama 600’leri aşmışız. Bunları neye rağmen yapmışız, hani hedeflere niye ulaşamadık? Bakın, biz 2023 hedeflerini açıkladıktan sonra Türkiye’de -kısa kısa, çoğunu atlayarak- neler olmuş bir söyleyeyim size: Bakın, Çukurca’da patlamayla başlamışız, 24 askerimiz şehit olmuş. Van’da 7,1 büyüklüğünde deprem olmuş, 605 vatandaşımızı kaybetmişiz. Şubat’ta “MİT krizi” diye anılan çatlak oluşmuş. Suriye’de çatışmalar başlamış ve büyük bir göç dalgasıyla ve bu dalganın getirdiği hem sosyolojik hem ekonomik problemlerle karşı karşıya kalmışız. Taksim Gezi olayları olmuş; anlatmama gerek yok, hepimiz biliyoruz, farklı pencerelerden baksak da etkilerini biliyoruz, ülkeye etkilerini, ekonomiye etkilerini biliyoruz. Reyhanlı’da bomba yüklü 2 araç patlamış, onlarca vatandaşımız şehit olmuş. 17-25 Aralıkta FETÖ mensuplarının yaptığı bir kumpasla karşı karşıya kalmışız. MİT tırları üzerinden oluşturan iftiralarla ülkemiz dışarıda da küçük düşürülmeye ve yıpratılmaya çalışılmış. IŞİD, Musul Konsolosluğumuzu basmış ve üç aydan fazla bir süre 50 kişiyi rehin tutmuş. 6 Ekim olayları, sokağa çıkma çağrıları ve 33 kişinin hayatını kaybetmesi. “Hendek” dedikleri çukur eylemleri başlamış bu ülkede, bunlarla uğraşmışız bunlardan sonra. 10 Ekimde gar patlaması olmuş, 102 vatandaşımızı kaybetmişiz bu patlamada, bu hain saldırıda. DHKP-C’li militanlar gelmiş, ofislerinde savcılarımızı şehit etmişler. Nelere, nelere muhatap olmuşuz. Yine, Suruç’ta IŞİD bomba patlatmış. 15 Temmuz olmuş, hain bir grup insanlarımızın üzerine mermiler sıkılmış, bombalar atmış, Meclis bombalanmış, şu içerisinde oturduğumuz Meclis. Sultan Ahmet’te bombalar patlatılmış. 17 Şubat’ta Devlet Mahallesi’nde bomba yüklü araçla saldırı olmuş ve 30 vatandaşımızı kaybetmişiz. Peşine, 13 Mart’ta, Güvenpark’ta yine bomba yüklü araçta intihar saldırısı. 28 Haziran’da Atatürk Havalimanı’nda 3 ayrı patlama, 44 kişi hayatını kaybetmiş. 24 Ağustos’ta Fırat Kalkanı’nı yapmışız. İstanbul Reina saldırısı olmuş, 40 kişiyi kaybetmişiz. Bankacılarımız gözaltına alınmış, kredi notlarımız anlamsız bir şekilde düşürülmüş durduk yere. Tatbikat hedeflerinin, uluslararası örgütlerin hedeflerinin üzerine bu ülkenin Cumhurbaşkanı’nın fotoğrafları konulmuş; bakanlarımıza Amerika’dan yaptırım kararı gelmiş, mal varlıklarına el konulmuş. Afrin’e Zeytin Dalı Harekâtı yapmışız, Pençe Harekâtı başlamış... Elazığ depremi, İzmir depremi, orman yangınları, seller, afetler, Düzce’de, orada, burada

depremler ve Barış Pınarı Harekâtları ve bu süreçte halk oylamasıyla beraber 10-11 seçim olmuş. Ve pandemi ve Ukrayna savaşı, komşulardaki gelişmeler, küresel enflasyon, kapanmalar ve 11 ilde deprem ve büyük bir felaket. Ya, bütün bunlara rağmen, bütün bu yaşananlara rağmen biz 2011’de söylediğimiz meselelerin neredeyse tamamında hedefimizin yarısının yani dün olduğumuz yerin yüzde 50 üstüne çıkmışız, bazılarında ötesine geçmişiz. Bütün bunları başarmışız. “Ne yaptınız?” Ne yapmışız.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) - Bunlarda sorumluluğunuz yok mu sizin?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Evet, şimdi, biz “İçeriden ve dışarıdan müdahaleler bunları engelledi.” dediğimizde de alınıyorsunuz. Evet, gerçekten, alınıyorsunuz...

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Bu sorunlar İkinci Dünya Savaşı’ndan daha ağır sorunlar değil. Bak, İkinci Dünya Savaşı’nı düşün, neler yaptınız İsmet Paşa’ya ya?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bak, bunlara rağmen bunu başarmışız ve bak bir şey söyleyeyim: Bunu hep beraber başarmışız; Alevi’siyle Sünni’siyle, Kürt’üyle, Türk’üyle, Laz’ıyla, Çerkez’iyle, 5 vakit namazını camide kılanıyla, cumadan cumaya, bayramdan bayrama gideniyle, şerbet içeniyle, bir kadehini yemeğinin yanına koyanıyla, hepsiyle yapmışız ya. Kimseyi ayırtırmadan, herkesi bu milletin, bu memleketin ana unsuru görerek, herkese “Yeter ki memleketinle, milletle bir derdin olmasın, bir düşmanlığın olmasın. Gel, bu ülkeyi hep beraber kalkındıralım.” demişiz ve bu ülkeyi hep beraber kalkındırmış, bu noktaya gelmişiz. Şimdi, arkadaşlar diyorlar ki: “Ya, sanki yirmi iki yıldır iktidar siz değilsiniz, sanki bu ülkeyi siz yönetmiyorsunuz; yeniden, durmadan hedefler koyup duruyorsunuz.” Ya, bunları biz kimle yaşadık arkadaşlar? Son yirmi yıldır, son yirmi iki yıldır bu ülkede yaşamamış gibi konuşmak doğru bir şey değil, gerçekten değil. Dolayısıyla biz buna rağmen bunların hepsini -Allah’a sonsuz şükürler olsun- başarmışız. Şimdi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım, sürem bitti.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave süre vereceğim size.

Buyurun, toparlayın Sayın Yegin.

İki dakikayı ilave süreniz var.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Tamam -şu notları başka günler konuşuruz- son cümlem şu olsun: Şimdi, biz “Yirmi yılda şunları, şunları yaptık.” dediğimizde birçok şey söyleniyor. “Köprü” deniliyor “Yandaşa para kazandırdımız...” “Hızlı tren” diyoruz, Her şeye bir bahane “Şehir hastanesi” diyoruz, bir bahane; her şeye bir bahane.

Ondan sonra millet “Yahu, siz ne yapıyorsunuz arkadaş? Ya, bu insanlar hizmet ediyor, hizmet takdir edilir.” dediğinde, bu sefer diyorlar ki: “Ya, tamam da yani yirmi yıldır iktidardalar.” E, elbette olacak yani dünya döndükçe sanki kendiliğinden geliyor yani dünya döndükçe, gün döndükçe, güneş döndükçe eğer ülkeleri yönetenlerin hiçbir katkısı yok, kendi kendine geliyorsa... Yahu, arkadaş, AK PARTİ’den önce Türkiye’de başka yirmi seneler olmadı mı? 1923’te kurduk, bugün 100’üncü yılımızı kutluyoruz, diğer dört yirmi senede memleket niye inkişaf edemedi?

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Etti, sıralama aynı, değişen bir şey yok.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Söyleyelim biz niye edemediğini çünkü her on yılda bir milletin kafasına getirdiler, bir darbe vurdular, öz güvenini hapsedtiler, yok ettiler. Biz de o darbelerle karşılaştık ama üstesinden hep beraber gelmeyi bildik. Hadi, geçelim bizi, komşularımızda bu gün dönmedi mi,

tarikh dönmedi mi, yirmi yıl olmadı mı? Suriye ne hâlde, orada yirmi yıl yaşanmadı mı? 2002’de mi kaldı Suriye hâlâ? Irak’ta, İran’da... “Hadi, hep doğudan örnek veriyorsun Orhan Bey gel batıya...” Buyurun, Avrupa Birliği ülkesi Bulgaristan ne hâlde, yirmi yıldır niye ilerleyemedi?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bulgarlar şu anda Edirne’yi yağmalıyorlar farkındaysan.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bulgaristan levası kaç lira biliyor musun?

ORHAN YEGİN (Ankara) – Avrupa Birliğinin bütün karşılıksız fonlarına rağmen...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bir dönem bizimkiler gidiyordu Bulgaristan’a alışverişe, şimdi onlar geliyorlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Yunanistan’ın Avrupa Birliğinden fon alabilmek için verilerini yalan yanlış verdiği açıklanmadı mı?

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bulgarlar şu anda Edirne’yi yağmalıyorlar.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Dolayısıyla demek ki bu işler günün dönmesi, güneşin dönmesi, tarihin dönmesi, yılların geçmesiyle olmuyor.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ya, siz nerede yaşıyorsunuz ya? Bir Edirne’ye gidin, esnafla konuşun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, değerli arkadaşlar, müsaade edin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bu işler birbirine inanmış bir kadro, birbirine inanmış bir siyaset-millet ilişkisi...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamamlayın Sayın Yegin.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Bitiriyorum Başkanım.

.. birbirine adanmış bir çalışanlar ordusu, yürekli çalışanlar ordusu ve arkasında kapı gibi duran milletin desteğiyle beraber büyük bir liderlikle oluyor; öyle gün dönmesiyle, güneş dönmesiyle, tarihin uzamasıyla değil.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Yegin, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, şimdi...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Söz hakkı var mı?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Grup sözcülerine söz veriyorum ama bir cevap mahiyetinde olmasın Ümit Hocam yoksa isterseniz yirmi dakika vereyim size, problem değil.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Ya, yirmi dakika falan istemiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şimdi şunu bir belirteyim, size söz vereyim.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bir şeyi özellikle belirtmek isterim: Yani bugün, tabii, Komisyona biraz nazar değdi. Bakın, şimdi, her arkadaş kendi kanaatini belirtiyor. Bu kanaat belirtildiği zaman insanlar gidiyorlar, bir tercihte bulunuyorlar, vatandaş bize bir görev veriyor; şimdi bu görevlerimizi icra ediyoruz. Merak etmeyin, hepsini takip ediyor insanlar; Cumhurbaşkanlığında ayrı veriyor, milletvekilliğinde ayrı veriyor; vatandaş gereken mesajı veriyor.

Şimdi, yerel seçimlere gideceğiz, partiler orada ayrı kampanyalar yapacak, orada yerelde kim iyi yönetti, kim iyi yönetmedi ona göre bir kanaat belirtecek vatandaş ama şu bizi gerçekten yoruyor: Değerli arkadaşlar, bu sefer milletvekilleri kendi kanaatlerini de belirtiyorlar biz onu beğenmeyebiliyoruz ama müdahale ettiğimiz zaman bu sefer iş çıkırından çıkıyor; biri bir şey söylüyor, biri başka bir şey söylüyor, ton yükseliyor, hiç tasvip etmediğimiz diyalogları yaşayabiliyoruz. İnanın, sakinleştikten sonra da tutanaklara bakın “Ya, bunları birbirimize biz mi söyledik.” diye insan gerçekten hayıflanıyor. Buna girmeye gerek yok, zaten hepimize söz veriyorum, ilave söz de veriyoruz, orada bir kısıtlama da yapmıyoruz; varsa dersiniz ki: “Ya, Edirne’dekilerin -Sayın Bakırlıoğlu’na atfen söylüyorum-rahatsızlığı var bu işten.” Mesajımızı o topluma verirsiniz. Edirne’dekiler de böyle düşünüyorsa sizi desteklerler, düşünmüyorsa başka şey söylerler ama biliyorsunuz ben dış ticaretten sorumlu Bakanlık da yaptım, çok öyle düşünmüyor insanlar çünkü insanlar dış ticareti, özellikle sınırlarda...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Biz orada ticaretin olup olmadığından bahsetmiyoruz

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Yok, şunu söyleyeceğim....

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bu insanlar gelip burada alışveriş yapıyorsa ucuz olduğu için yapıyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, şunu söyleyeceğim size: Bakın, turizm için de geliyorlar Türkiye’ye, alışveriş için de geliyorlar, bizim insanımız da gidiyor, yurt dışından alışveriş yapıyor, bizim sadece....

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Çok ciddi bir ticaret var orada.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Var.

Şunu diyeceğim: Dolayısıyla bu yaptığımız, her verdiğimiz mesajın bir yerde bir karşılığı var; vatandaş bunu alıyor, değerlendiriyor. Bakın, burada gazeteciler şu an hepsini not alıyor, “tweet” atıyor, yazıyor. Dolayısıyla bunun takdirini vatandaş yapacaktır. Biz birbirimizi burada ikna edemeyeceğiz, ikna edebilsedik hepimiz aynı partiye geçerdik. Dolayısıyla kanaatlerimizi belirtip bırakalım diye düşünüyorum.

Sayın Özlale’ye...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, Edirne’yi ben söyledim de...

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, ben de bir kelime...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Bir saniye değerli arkadaşlar...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bir cümle söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Söz vermeyeceğim size, sizin hakkınız gelince söz vereceğim.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sadece, Edirne’yi ben söyledim de o yüzden...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, bir müsaade edin...

Size başka birisi söylemiyor, ben toplantıyı yöneten kişi olarak işleri toparlamaya çalışıyorum, herhangi bir sataşma veya laf yetiştirmek için yapmıyorum bunları. Müsaade edin, parti sözcülerinden Ümit Hoca’nın bir söz hali var, ondan sonra kapatacağım.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkan...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Arı, lütfen sürdürmeyelim, sonra vereceğim size.

CAVİT ARI (Antalya) – Başka bir şey söyleyeceğim ama.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Şöyle yapalım, sonra vereceğim size.

Bir saniye, değerli arkadaşlar...

CAVİT ARI (Antalya) – Bu konuyla bağlantılı ama Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Ümit Hocam, buyurun lütfen.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Şimdi, bu coğrafya tarih boyunca problemlili bir coğrafya olmuştur. Şimdi, kutlamaktan imtina ettiğiniz cumhuriyetin 100'üncü yılında, son yüzyıla baktığımız zaman 1920'ler 2010-2020 arasından daha kolay bir yıl değildi; 1930'lar da değildi, 1940'lar da değildi ve o zaman Türkiye'nin millî gelir büyümesine baktığımız zaman 2000'lerin başından daha yüksek olduğunu görürsünüz. 1970'lerde iki tane petrol krizi oldu -1974 ve 1979'da- o zamanki doğru dış politikayla biz bunlardan en az şekilde etkilendik ve millî gelirimiz büyüdü.

İki noktayı düzelteyim yani aslında iki noktayı açığa kavuşturmak gerekiyor, eğer Sayın Başkan da izin verirse bir sonraki oturumumuzda onunla ilgili iki tane de slayt gösteririm.

İnkişaf etmeden bahsettiniz. On yıllık dönemlere baktığınız zaman Türkiye'nin daha hızlı büyüdüğü on yıllık dönemler var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, toparlayalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – On yıllık dönemlere baktığımız zaman, geçmişte Türkiye'nin gelişmekte olan ülkelerden daha yüksek büyüdüğü dönemler de var. Onları biz bugün herkese açık olan verilerden sizlere gösterebiliriz. Bir de Bulgaristan örneği var. Üzerek söylemeliyim ki bugün Doğu Avrupa ülkelerinin, Balkan ülkelerinin çok önemli bir kısmı kişi başı millî geliri açısından Türkiye'nin gayet fazla üstündeler. Ha, buradan çıkarılacak dersler var, bizim doğru Avrupa Birliği politikası uygulayamamamız olabilir, Avrupa Birliğiyle ilişkilerimizi istediğimiz ölçüde geliştirememiz olabilir; bunlar tartışılır ama benim burada üzerinde durmak istediğim şey şu: Türkiye'nin daha hızlı büyüdüğü, daha sağlıklı büyüdüğü son yüzyılda, cumhuriyetimizin yüzyılında daha hızlı büyüdüğü dönemler oldu, kişi başı millî gelirin daha fazla arttığı dönemler oldu -2010-2020 problemlili bir dönemde katılıyorum- ama o dönemler de daha az problemlili değildi; iki tane dünya savaşı, ondan sonra Büyük Buhran, 1940'lı yıllar, 70'lerdeki iki tane petrol savaşı, bütün dünyadaki durgunluk.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hocam, toparlayalım.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) – Türkiye o dönemlerde de kapatılan Devlet Planlama Teşkilatının -şimdi Strateji Bütçe Başkanlığı oldu ki önemli bir başkanlık, çok önemli bir başkanlık- doğru politikaları sayesinde büyüdü.

Benim, burada, Plan ve Bütçe Komisyonunda ilk dönemim, ilk milletvekilliğim. Ya, görmek istediğimiz şey şu aslında: Burada belki siyasi söylemlerden biraz daha uzaklaşıp biraz daha teknik konuları tartışalım. Türkiye'nin bütçesini konuşuyoruz burada, Türkiye'nin bütçesini konuşurken de hem somut politika önerilerinden hem de eleştirilerden bahsediyoruz. Yani hâlâ sonuçlanmış ve üzerinden aylar geçmiş olan bir seçim üzerinden burada konuşma yapmak yerine, önümüzdeki dönem için nasıl bir bütçe hedefliyoruz, nasıl bir Türkiye hedefliyoruz onu konuşmak daha önemli, bence bir de verileri doğru yorumlamak önemli. Orada millî gelir büyümelerine baktığımız zaman, Doğu Avrupa ülkelerinin son dönemde nasıl büyüdüğüne baktığımız zaman Orhan Bey'in dediğinden daha farklı bir tablo var karşımızda.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri...

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, bir kelimeyle bir şey söyleyeceğim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Ari, bir sataşmaya müsaade etmeyelim.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

8.- *Antalya Milletvekili Cavit Ari'nun, Ankara Milletvekili Orhan Yegin'in (1/276) ve (1/274) esas numaralı Kanun Teklifleri ile Sayıştay tezkerelerinin tümü üzerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması*

CAVİT ARI (Antalya) – Şimdi, Başkanım, sonuçta burada herkes kendisiyle ilgili açıklamalarda bulunuyor, iktidarıyla muhalefetiyle. Burada zaman zaman yapılan konuşmalara anında itirazlar olabilir, biraz önce olduğu gibi, ben de kendi düşüncemi paylaştım. Bu bazen konuşma sırasında olur, bazen sonra olur; sonuçta siyasetin gereği de budur. Burası Meclisin bir parçası, Komisyon. Ancak eleştirilerimizi siyasi eleştiri çizgisinde tutarak biz bunu yapıyoruz. Kişiselleştirmeden ve kişilik haklarına saldırıda bulunmadan yaptık. Biraz önceki benim tutanaklara bakarsanız da söylemlerim bu tarzdadır ancak arkadaşımız olayı kişiselleştirip kişilik haklarıma saldırıda bulunacak şekilde sözler sarf etmiştir. Özur dileyip dilememesi kendi takdirindedir ancak buradaki benim değerlendirmem tamamen siyasiydir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) – Bunu ifade etmek istedim.

Bundan sonraki tartışmaların da bu seviyede kalması gerektiğini de hatırlatmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim Sayın Ari.

III.- KANUN TEKLİFLERİ VE DİĞER İŞLER (Devam)

A) *KANUN TEKLİFLERİ (Devam)*

1.- *2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/276) ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/274) ile Sayıştay tezkereleri (Devam)*

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli milletvekilleri, Komisyon üyesi milletvekillerimizin söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi de Komisyon üyesi olmayan sayın milletvekillerinin söz taleplerini karşılayacağız ve bize müracaat sırasına göre, öncelik sırasına göre vereceğiz.

Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit, akabinde Sayın Ömer Fethi Gürer; sonrasında İYİ Parti Grubunun listesi elimize ulaştı, akabinde de diğer milletvekillerimizin taleplerini... Bu arada, İYİ Partiye teşekkür ediyorum; nizami, Komisyon açılır açılmaz listelerini verdiler bize. Ben de bir teşekkür edeyim değerli arkadaşlar, teşekkür etme hakkım var değil mi?

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Tabii, tabii, yok Başkan, itirazımız yok.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tamam, İYİ Partiye teşekkür ettim yani.

Evet, şimdi Sayın Gülüstan Kılıç Koçyiğit'in bir konuşması olacak, kendisine o açıdan söz veriyoruz, akabinde Ömer Fethi Bey'le devam edeceğiz.

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, sayın hazırım; ben de hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Şimdi, az önceki konuşmada, bu parti kapatmayla ilgili bir değerlendirme yapıldı, öncelikle ona çok kısa bir şey söyledikten sonra kendi konuşmamı yapacağım.

Şimdi AKP'ye kapatma davası açıldığı zaman, biz o zaman karşı çıkmıştık, bunun demokrasiye bir darbe olduğunu ve halk tarafından seçilmiş bir iradenin parti kapatmalarla geriletilemeyeceğini söylemiştik ama ne yazık ki geldiğimiz süreçte, bugün AKP'nin teşvikiyle açılmış bir kapatma davasıyla karşı karşıyayız. O günün mazlumları, partisi kapatıldığında bunu “demokrasiye darbe” olarak nitelendirenler; bugün bizim partimizin kapatılma sürecini bizim söz ve eylemlerimizden doğru ifade ediyorlar. Hiçbir şey demiyorum, bu kadar kadük bir demokrasi anlayışına söyleyecek sözümüz de yok, takdiri kamuoyuna bırakıyorum. Kendine demokrat olmak, sanırım böyle bir şey.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bütçeyi konuşuyoruz. Şimdi, bütçe temel bir kanun. Aslında, kamu gelirlerini toplama ve kamu harcamalarını yapma yetkisini veriyoruz ve bu yetkiyi halk adına kullanıyoruz. 1215 Magna Carta'dan beri yani aslında haraçtan vergiye geçiş, tebaadan yurttaşlığa geçişin en temel metinlerinden biri; bu anlamıyla modern bütçe yasasının kendisi. Bugün konuştuğumuz metinler ya da burada bize sunulan cetvellerin sadece teknik rakamlar olmadığını biliyoruz. Bu rakamların ucunda bu ülkede yaşayan 85 milyon yurttaşın birebir etkileneceği sonuçlar var. Yani bu anlamıyla sadece mesele tablolardan ve rakamlardan oluşmuyor. Bu anlamıyla bir politik metin konuşuyoruz.

Bütçeler neyi gösterir? Aslında iktidarların kimden yana olduklarını, bu bütçe hakkını kimden yana kullandıklarının metinleridir. Ne yazık ki ülkemizde, sadece bizim ülkemizde değil aslında, neoliberal politikaların hâkim olduğu birçok ülkede de bütçeler genelde sermayeden yana yapılıyor, halkın gözetilmediği bütçe metinleriyle biz de karşı karşıya oluyoruz.

Şimdi, bunu niye sermayeden yana söylüyoruz? Şimdi, çok basit bir şey söyleyelim: Sizin bütçe teklifinizde Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, örneğin vergi indirimi, muafiyet istisnası ve benzeri harcamalar altındaki sermaye kesimlerinden 2 trilyon 210 milyar TL'lik bir vergiyi almayacağımızı beyan etmişsiniz; değil mi, yanlış değilim. Şimdi, bu ne demek? Aslında sermayeye alan açıyorsunuz; sermayeyi muafiyetlerle, istisnalarla destekliyorsunuz ama bunun yanında, bu bütçenin içerisine örneğin emekliyi koymuyorsunuz, bu bütçenin içerisine örneğin kadını koymuyorsunuz; genç yoksulluğu yok, çocuk yoksulluğu yok. Yani bu anlamıyla bu bütçe de tıpkı diğer bütçeleriniz gibi, aslında sermayeden yana yapılmış bir bütçe olduğunu çok açık ve net bir şekilde bize gösteriyor.

Şimdi, bütçenin tahmini açığı var, işte 2 trilyon 262 milyar gibi bir açık vermesi bekleniyor gelecek dönem açısından. Bunun enflasyon üzerinde yaratacağı bir etki var, bunu siz de öngörüyorsunuz. İkincisi: Bölgemiz bir savaşın, bölgesel savaşın eşliğinde; bu bölgesel savaşın projeksiyonunun hiçbir şekilde bütçede olmadığını görüyoruz. Ama daha önemli bir şey: Siz sırf harcamaları, kamu harcamalarını artıracaksınız, bu talep artışına bağlı olarak da bir arz daralması yaşanacak. Yani arz artmadığında bunu nasıl karşılayacaksınız? Bu da enflasyonist bir baskı yaratacak. Çünkü koymuşsunuz bütçe metnimize, bütün gelişmekte olan ülkelerde aslında büyümede bir sınırlanma, genel olarak ekonomik bir durgunluk var ve Türkiye'nin en büyük ekonomik ilişkisinin olduğu Avrupa Birliği ülkeleri açısından da bu geçerli. O zaman burada ne olacak? Vergi gelirlerini artırmanız gerekecek, vergi yükünü artıracaksınız. Kimin sırtına yükleyeceksiniz vergi yükünü? Çalışanın sırtına yükleyeceksiniz. Dolaylı vergileri

artıracaksınız, KDV oranlarını artıracaksınız, çift MTV'yi belki süreklileştireceksiniz; sonuçta, gerçek anlamda gelir vergisi almayarak, gerçek anlamda serveti vergilendirmeyerek aslında Türkiye'deki vergi adaletsizliğini, yapısal olan vergi adaletsizliğini sizler de kalıcı hâle getirmiş olacaksınız.

Diğer bir mesele, çok az sürem kaldı ama bütün bütçeleriniz ne yazık ki toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun değil Sayın Başkan. Bakın, elimde 10 Ekim 2023 yılında yayınlanan TÜİK'in iş gücü istatistikleri var. Buna toplumsal cinsiyet perspektifinden baktığımız zaman; işsizlik oranında, istihdam oranında, iş gücüne katılım oranında ve genç nüfusun işsizlik oranında aslında kadınların nasıl dezavantajlı olduğunu görüyoruz, hepsinin oranı var. Örneğin, istihdam oranı yüzde 48,4; erkeklerde bu 65,6 iken kadınlarda sadece yüzde 31,5.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Sayın Başkan, bir dakika daha rica ediyorum toparlamak için.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun.

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Yani en nihayetinde, sizin bütçeniz de Sayın Başkan, ne yazık ki kadın yoksulluğunu derinleştiren, kadın istihdamına yönelik hiçbir projeksiyonu olmayan bir bütçe.

Diğer bir mesele, geçen bütçe döneminde de söyledik. Bakın, Sayın Başkan, bu ülkede çocuklar aç okula gidip aç geliyorlar. Ya, bu bütçede aç çocuklar için bir kalem var mı? Millî Eğitimin bütçesini artırmışsınız; biz söyleyelim, çoğu cari giderlere gidiyor. Gerçekten okullara, altyapıya, bilimsel bir eğitime, nitelikli bir eğitime yatırım yapılıyor mu? Yapılmıyor. Onu bırakın, niye hâlâ 2023 yılında, bu kadar enflasyonun arttığı, bu kadar insanların aç kaldığı ortamda, niye çocuklara bir öğün ücretsiz yemek vermiyorsunuz? Geçen dönemin Bakanı “Vereceğiz.” dedi, sekiz ay sonra kaldırdınız, şu anda sadece 11 deprem ilinde veriyorsunuz, bu reva mıdır Sayın Başkan? Bu ülkenin yoksulunu, emeklisini, kadını...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

GÜLÜSTAN KILIÇ KOÇYİĞİT (Kars) – Bakın, KYK yurtlarındaki çocuklar intihar ediyor; bugün bir çocuk öldü, asansör onarılmadığı için öldü. Buna dair bir sözünüz olacak mı hep beraber bu bütçede? Umuyoruz ve diliyoruz ki bütün bunları gözeten bir projeksiyonunuz, bir bakış açımız olur, yoksa bu bütçenin halkın bütçesi olmadığı çok açık ve net.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Koçyiğit, teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer, buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) - Teşekkürler Sayın Başkan.

2024 yılı programını, gerekçesini, planını, bütçesini incelediğimde tarım adına kaygılarım arttı çünkü verileri dikkatle değerlendirmeye çalıştım. Orada gördüğüm, bitkisel üretim miktarlarıyla ilgili 2023'te planlanan 130 milyon tonun 2024'te de 130 milyon ton, 2026 tahmini de 130 milyon 600 bin ton olacağı şeklinde. Bu durum da artan nüfusun yanında, 21 üründeki arz açığının devam edeceğini ve Türkiye'nin ithalatçı anlayışının süreceğini gösteriyor. Keza, kırmızı et üretimi miktarında da 2023 yılında gerçekleşme 1 milyon 827 bin ton, 2024 yılında ise 1 milyon 727 bin ton olarak ifade ediliyor, 2026'da da 1 milyon 788 bin ton. Bu durumda et üretiminde de açık oluşuyor, demek ki canlı hayvan ithalatıyla yurt dışından et ithalatı da artacak. Önemli olan, ülkemizde bu açığın oluşmadan, bir planlamayla bu sorunların aşılması. Görünen o ki düşük taban fiyat önümüzdeki yıl da sürdürülecek.

Toprak Mahsulleri Ofisinin bu yıl, Genel Müdürün ifadesiyle, 10 milyon tonun üzerinde alım yaptığı görülüyor ama gelecek yıl için Toprak Mahsulleri Ofisinin hedefi 3,5 milyon ton. Şimdi, 3,5 milyon ton olduğuna göre, demek ki Toprak Mahsulleri Ofisi ya alım yapmayacak ya taban fiyatı düşük tutacak, üreticiyi tüccara mahkûm bırakacak. Yurt dışından ithal edilip getirilen ürünlerin miktarında düşme olmamasına rağmen, Toprak Mahsulleri Ofisinin 2024 yılı hedefini 10 milyondan 3,5 milyon tona geri çekmesi düşündürücü. Çiftçinin yanında olmayan bir anlayışın sürdürüleceği görülüyor.

Bakınız, 2023 yılında destekler bütçede 54 milyardı, daha sonraki ek bütçede 63 milyar 400 milyona çıkarıldı. Verilmesi gereken, 2006 yılında çıkarılan Tarım Kanunu'nun 21'inci maddesine göre yüzde 1, millî geliri 186 milyar liraydı. Yani çiftçiye verilmesi gereken destek verilmedi. Bu yıl da baktığımız zaman, 2024 yılında da 91 milyar 600 milyon liralık bir destek bütçede yer alıyor; oysa millî gelirin yüzde 1'i 411 milyar 500 milyon lira yapıyor. Demek ki burada da çiftçinin alması gereken destek verilmiyor. Bu anlamda, taban fiyatın düşük tutulmasının yanı sıra, çiftçilerin ürünlerinin alınmasıyla ilgili de önümüzdeki sürecin problemleri gideceği görülüyor. Keza, mazotta ÖTV ve KDV'nin kaldırılmasına yönelik de bütçede bir planlamanın olmadığı ya da böyle bir kaynağın ayrılmadığı da incelememizde ortaya çıkıyor. Keza, gübrede ve tohumda artan fiyatlar ile çiftçinin tohumu toprakla buluşturmasındaki sorunun giderilmesi için sübvansede desteğini de biz bütçeyi incelediğimizde göremiyoruz. Bu bağlamda, önümüzdeki sürecin tarım açısından sorunlu olması demek, raftaki gıda ürünlerinin fiyatlarının daha da artacağını gösteriyor çünkü ithalata dayalı gelen ürünler Türkiye pazarında Türkiye fiyatlarıyla satılıyor yani Meksika'dan gelen nohutun ya da Kanada'dan gelen mercimeğin ya da Rusya'dan, Ukrayna'dan gelen bitkisel ham yağın Türkiye fiyatı, Türkiye'deki üretici fiyatının altında bir rakamla rafa yansımıyor, daha yüksek fiyatlarla yansıyor. Böylece, Türkiye'nin üreticisinin, üretiminin önü kesilirken ithalatçının yani yabancı çiftçinin de önü açılarak bizim ülke çiftçisinin topraktan uzaklaşmasına yol açılıyor. Kırsal boşalıyor ve kırsalın boşalmasının yansımada ise köy okulları kapanıyor. Niğde'de bu yıl 8 ortaokulumuz daha köylerde kapandı, çoğu köyde de ilkokul yok. Kırsalı boşaltırsanız, küçük aile tipi işletmeleri ortadan kaldırırsanız Türkiye'yi dışa bağımlı kılarırsınız. Oysa pandemiden, savaşlarla ilgili oluşan süreçten, dünyada yaşananlardan ders almamız gerekirdi. Ekonominiz eğer kırılgansa dünyadan etkilenirsiniz, bahane olarak dünyada olan olayları varsayım olarak sunarsınız ama eğer ekonominiz sağlamsa dünyayı çok konuşmazsınız. Olumsuzlukları dünyadaki yaşananlara, başarıyı da kendi hanenize yazarak süreci götürmek istiyorsunuz. Bu anlamda Türkiye'de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Gürer, ilave bir dakika süre vereceğim size.

Buyurun lütfen.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Sayın Başkanım, söyleyeceklerimiz çoktu ama o zaman bu bir dakikada şunu da belirtirim: Emeklilikte adalet arayanların, taşeronda kadro bekleyenlerin, atama bekleyenlerin, geçici mevsimlik işçilerin, staj ve çaralık mağdurlarının, 9000 gün primin 7200 güne inmesini isteyenlerin, vergide adalet bekleyenlerin 2024 yılı bütçesinde adı yok, tanımı yok. Onların yaşadığı mağduriyeti ortadan kaldıracak bir düşüncenin de egemen olmadığını burada ifade etmek istiyorum.

Ayrıca, 2023 yılının sonuna geldik, Sayın Cumhurbaşkanı 2021 yılında yaptığı açıklamaya göre 2023 yılında aya sert bir iniş gerçekleşecekti, bunun gerçekleşmemiş olmasında da Adalet ve Kalkınma Partisinin adına üzülüyorum çünkü bizim aya gitmek gibi bir derdimiz yoktu ama ne yazık ki bu gerçek, aya gidilemiyor.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Onu Sanayi ve Teknoloji Bakanımıza soracağız, gelecek buraya.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum Sayın Gürer.

Şimdi de değerli milletvekilleri, Sayın Ayyüce Türkeş Taş...

Buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ (Adana) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın hazırun, öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bildiğiniz üzere, 2024 bütçesinde giderler 11 trilyon 89 milyar TL, gelirler 8 trilyon 837 milyar TL, vergi de yaklaşık gelir kadar, 8,35 trilyon TL olarak karşımıza çıkmaktadır. Açıklanan bu rakamlardan hepimizin anladığı üzere bütçemiz bu sene de açık vermeye devam edecektir. Yine, herkesin çok iyi bildiği gibi, bütçe gelir ve gider dengesi öngörme mekanizmasıdır ki burada dikkat edilmesi gereken nokta, gelirin nereden geldiği yani planlanan bütçe için gelir kaynağının ne olduğu, bir de giderin ne olduğu yani bütçede öngörülen gelir kaynağının nereye harcandığıdır. Burada şunu vurgulamayı da önemli görüyorum: Devletlerin parası yoktur, devlet adına toplanan para da harcanan para da milletin parasıdır. Açık verecek olarak öngörülen bütçemiz için gelir kaynağı olarak karşımıza çıkan enstrüman vergidir, öyle ki bir önceki yıla göre vergi gelirlerinde yüzde 73,5'lik bir artış öngörülmektedir. Tabii ki vergi devletin olmazsa olmaz gelir elde etme sistemidir ama bu sistem kesinlikle adil olmalıdır. Türkiye'de maalesef vergi her zaman orta sınıfın sırtına binmektedir. "Peki, vergide yüzde 73,5'lik artış öngörülürken aynı artış orta sınıfın gelirinde de olacak mıdır?" diye düşünmemek elde değildir. "Vergi neden orta sınıfa yük?" diye bakacak olursak, bizim devletimizin en çok topladığı 2 çeşit vergi vardır, bunlar doğrudan vergi ve dolaylı vergidir. Doğrudan vergiler çoğumuzun maaşları henüz cebe girmeden kesilen gelir vergisidir ki bunun miktarı da yüz binlerce şirketin ödediği kurumlar vergisinden çoktur ve direkt orta sınıfın cebinden çıkmaktadır. Bu sebeple, ben gelir vergisi dilimlerinin de güncellenmesinin gerekli olduğunu düşünmekteyim. İkinci en büyük vergi de dolaylı vergi olarak bilinen ÖTV ve KDV'dir ki bu da bizim ülkemizin vazgeçilmez iki gelir kaynağıdır; otomobilden beyaz eşyaya, cep telefonundan doğal gaz kadar bir sürü üründen alınan ÖTV de direkt orta sınıfın bütçesinden çıkmaktadır ve toplanan ÖTV miktarı da gelir vergisinden de kurumlar vergisinden de fazladır. Yine, aldığımız her üründe cebimizden çıkan KDV de doğrudan vergiler olan gelir vergisi ve kurumlar vergisinin toplamından fazladır. Türk halkının büyük kısmını oluşturan orta sınıfa bu kadar vergi yükü bindirilirken, peki, ödenen bu vergiler karşılığında ne kadar kaliteli hizmet alınmaktadır, bu da çok önemli ve dikkat edilmesi gereken bir konudur. Örneğin, bu kadar yüklü vergi ödüyoruz ama biz bunun karşılığında çocuklarımız için bedelsiz kaliteli eğitim imkânı alabiliyor muyuz? Yoksa bir de onların eğitimi için ayrıca para harcayıp bütçe mi ayırıyoruz? Bu da önemli bir konu şahsım adına. Bütçenin harcama kısmında hep sapmalar olmaktadır, öngörülen rakamlar hep aşılmakta ve neden aşıldığı konusunda ya da bu paraların nereye harcandığı konusunda hiçbir açıklama yapılmamaktadır. Bu da dikkat çekici ve demokrasinin kurallarına aykırı bir durumdur. Milletin parasının kontrolü her zaman milletin temsilcisi olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde olmuştur, bu konuda da şeffaflık ve hesap verilebilirlik çok önemlidir.

Tüm bunlardan çıkan sonuç, 2024 bütçesi gelir kaynağını vergi olarak görmekte, bu yükü de daha çok orta sınıfa yüklemekle elde ettiği geliri de daha çok faiz ödemelerine harcayacaktır. Bunun yanı sıra, pek tasarruf önlemi almayacak gibi gözükmektedir.

Sözlerime son vermeden önce, cumhuriyetimizin 100'üncü yıl dönümünü idrak ettiğimiz şu günlerde, devletin bu yılı ölümsüzleştirecek, etki ve ses getirecek hiçbir organizasyon yapmaması, hatta hatırasına anıtlar dikmemesi dikkat çekicidir. Bugünlerde çok iyi idrak etmekteyiz ki cumhuriyetimize sahip çıkmak hepimizin en önemli görevi hem de varlığımızın garantisidir.

Ne mutlu Türk'üm diyene!

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Aykut Bey, şimdi size söz veriyoruz.

Buyurun.

Süreniz beş dakika.

AYKUT KAYA (Antalya) – Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcım, Sayın Başkan, kıymetli hazırım; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

2024 bütçe teklifindeki gelir tahsilat tahminlerine baktığımızda, bu sene olduğu gibi gelecek sene de Hükümetin dolaylı vergilerden gelir sağlamayı planladığını üzülerek görüyoruz. Her seferinde vergi tabanının genişletileceği ve doğrudan vergilerin toplam bütçe gelirleri içerisindeki payının artacağını bir stratejik hedef olarak sunanlar, iş icraata gelince kolayca kaçmaktadırlar. Ret ve iadeler hariç gelir tahsilat tahmini “2023'ten 2024'e yüzde 71,1 artacak.” denmekte, oysa gelir ve kazanç üzerinden alınan vergilerin yüzde 66,7; dâhilde alınan mal ve hizmet vergileri tahsilatının ise yüzde 79,2 artacağı tahmin edilmiş. Gelir ve kazanç üzerinden alınan vergilerde ise gelir vergisinin yüzde 70,7; kurumlar vergisinin yüzde 63,1 artacağı beklentisi “Emekçinin sırtına yüklenmeye devam edeceğiz.” beyanından başka bir şey değil aslında. Ücretliler ödeyecekleri gelir vergisiyle toplam bütçe geliri artışına yüzde 14,2 katkı sağlarken hane halkları tüketimde de ödedikleri vergiyle de bütçe gelirindeki artışa yüzde 32,5 katkı sağlayacaklar. Bütçe ihracatın yüzde 4,7 artacağı, ekonominin yüzde 4 büyüyeceği varsayımlarına dayanıyor ama tahsilatta kurumlar vergisi gelir vergisinden düşük performans sergiliyor; üstelik, orta vadeli program tahminlerine göre istihdamda 774 bin kişi artacağına göre, kurumların performansında bir kötüleşme beklentisi yok ama kurumlardan daha az vergi alacağız ve buradaki kaybı ücretliler üzerinden telafi edeceğimiz gibi bir strateji çıkıyor ortaya.

Değerli milletvekilleri, haydi gelirler tarafındaki bu dengesizliği sineye çekelim, diyelim ki tamam, devlet ücretlilerin gelirine de ortaktır. Diyelim ki her vatandaş belirli ürünlerde 1 kendine, 2 devlete; başka ürünlerde 5 kendine, 1 devlete almak durumundadır. Peki, bu kadar bonkör olan vatandaşlarımız bu bonkörlüğün karşılığını görecektir midir? Mesela, ödediği vergilerle kaliteli eğitim ve sağlık hizmeti görmek her vatandaşın beklentisidir ama 2022'deki gerçekleştirmeye kıyasla 2024 bütçe teklifinde eğitimin, bütçe giderlerinden aldığı payın azalacağı, sağlığın payının ise neredeyse sabit kalacağı görülmektedir. Kamu hizmetlerinden memnuniyet göstergeleri, hem eğitim hem de sağlık hizmetlerinden duyulan memnuniyetin azaldığını gösterirken bu durumu hem bir milletvekili hem de bir ebeveyn olarak anlamakta zorlanıyorum.

Ortaya iddialı 2053 hedefi koyan Hükümetimiz uzun vadeli büyümenin ana tetikleyici faktörlerinden birinin eğitim olduğunu bilmiyor olamaz diye düşünmek istiyorum ancak şunu da biliyorum ki: Dar gelirli vatandaşlar çocuklarını, kalitesi düşen devlet okullarına bile göndermekte zorlanırken orta gelir grubundaki çoğu ücretli hane çocuklarını, daha iyi eğitim alsın diye yıllık 200 bin TL'den başlayan fiyatlarla özel okullara göndermektedir. Yani, eğitimin Hükümetin önceliği olmamasının cezasını, dar gelirli haneler yoksulluğun kısır döngüsüne takılarak, orta gelirli haneler ise fazladan harcama yaparak ödemektedir. Orta gelirli hanelerin hem eğitim dışı harcanabilir gelirleri azalmaktadır hem de eğitim harcamaları için ek vergi ödemek durumunda kalmaktadır.

Aydın'ın Efeler İlçesindeki bir KYK yurdunda, bir kız öğrencimiz bozuk bir asansörün kaymaya başlamasının yarattığı panikle kendini asansörden dışarı atmaya çalışırken asansörle duvar arasına sıkışarak hayatını kaybetti.

Değerli vekiller, KYK yurtlarının sorunlarını daha ne kadar konuşacağız? Bu sorunları çözmek için kaç can vermemiz lazım bilmiyorum. Asansör ancak bir dizi ihmaller zincirinin sonunda bozulur. İşte, bu ihmaller zinciri bizden geleceğimizi aldı, Zeren'imizi aldı. Türkiye Cumhuriyeti'nin istikbali olan daha başka Zerenlerimizi yetersiz yurt altyapısı nedeniyle ölüme terk etmemeyi siz de istemez misiniz? Bugün, burada, milletimizin hür vekiliyseniz yüz yıl önce, bir dizi imkânsızlık içinde Cumhuriyeti kurup bize, hür ve bağımsız bir vatan bırakanlara karşı sorumluluğumuz var. Türk milletinin istikbali olan öğrencilerimizin bugün, barınma hakkının tartışılması bile kabul edilemez. Hele devletimizin yurdunda ihmaller zinciri sonunda bir kızımız hayatını kaybediyorsa demek ki bir şeyleri yanlış yapıyoruz. Unutmayalım, Türkiye Büyük Millet Meclisi, milletimizin evlatları öğrencilerimizin, güvenli, nitelikli barınma hakkından sorumludur. Bakın, 2024 bütçe teklifinde Gençlik ve Spor Bakanlığına ayrılan bütçe 2023'e kıyasla yüzde 107,6 arttırılmış ama İletişim Başkanlığının bütçesi yüzde 52,9 artmış.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika süre veriyorum.

Buyurun lütfen.

AYKUT KAYA (Antalya) - Üstelik Gençlik ve Spor Bakanlığına mal ve hizmet alımı için ayrılan ödenek 1,36 milyar TL iken İletişim Başkanlığına ayrılan ödenek 3,1 milyar TL olmuş. Şimdi sorarım size: Bunca yurttan sorumlu olan kurumun mu daha çok mal alımına ihtiyacı var, İletişim Başkanlığının mı? Şimdi sorarım size: Yurtların yetersizliği nedeniyle öğrencilerimizin ölmesine müsaade edip bunun doğru iletişimini yapalım diye mi İletişim Başkanlığına daha çok mal ve hizmet alımı ödeneği ayırıyoruz? Bu bütçe kesinlikle, Zeren gibi üniversite öğrencilerinin bütçesi değil, bu bütçe kesinlikle orta gelirlinin, ücretlinin bütçesi değil, bu bütçe kesinlikle uzun vadeli büyüme hedefinin bütçesi değil, bu bütçe kalkınma odaklı bir anlayışın bütçesi de değil. Niye mi? 2023'e kıyasla program ödeneklerinde tahmin edilen artış oranlarına baktığımızda bu bütçenin kırsal...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Sayın Kaya, süreniz dolmuştur.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Selcan Hamşioğlu...

Sayın Hamşioğlu, buyurun lütfen

Süreniz beş dakikadır.

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; çok verilen bir örnektir, zamanın muhasebat müdürü 1930 tarihli Bütçe Muhasebei Umumiye Kanunu İzahları kitabında bütçe hakkını şöyle anlatır: "Vergiyi ödeyen milletin ona razı olması ve milletten alınan vergilerin nerelere sarf edileceğinin milletin tayin ve murakabe eylemesi milletlerin hakkıdır." ve devam eder "Bütçenin devlet hayatına tatbikati, milletlerin çok pahalıya mal olan büyük mücadeleleri neticesinde elde edilmiştir. Millet meclislerinin en mühim ve esaslı meselesini bütçelerin tetkik ve müzakere safahatı teşkil etmektedir. Yani bütçe hakkının kaynağı korakor bir demokrasi mücadelesidir. Millet, hükümlerinin sınırsız vergileme ve harcama yetkilerini sınırlandırma yetkisine böyle kavuşmuştur." Buradaki anahtar kelime -herhâlde vurgulamaya gerek yok- "sınırlandırma" çünkü demokrasilerde hiç kimsenin sınırsız gücü, hakkı, yetkisi olamaz. Bütçeyi teklif edenin de onaylayanın da denetleyeninin de atayanının da

aynı kişi olduğu yani günün sonunda kendi kendisiyle ibralaştığı bir sistem de zaten demokrasi olamaz. Peki, demokrasi olamazsa ne olur? Afganistan, Myanmar olur; hedef buysa başka şeyler konuşalım ama bu değilse ve hukukun üstünlüğüyle kalkınma arasındaki bağ en klişe örnek, aynı coğrafyada, aynı tarih ve kültüre sahip oldukları için Güney Kore ve Kuzey Kore arasındaki ekonomik farkla sabitken bütçe gibi dev bir ekonomik tasarımın hukuktan, adaletten, hak ve özgürlüklerden bağımsız olarak değerlendirilemeyeceği Hammurabi'den bu yana ortadayken biz neden hak ve hukuk tanımazlıkta ısrar ediyoruz? Vadedilen öngörülebilirlik, kapsayıcılık, istikrarı, kurallılık olmadan sağlamak mümkün değil ve kurallılık da ancak hukukun üstünlüğüyle mümkünken, her gün bir yenisine maruz kalman hukuk ihlallerini nasıl bu kadar kolay normalleştirilebiliyoruz?

Dün gece, Turhan Çömez Vekilimiz, Hatay Devlet Hastanesi depremde yıkılmamasına rağmen sırf bina yenilenirken elektrik ve doğal gaz sisteminin yenilenmesi ihmal edildiği ve hastane binasının içine merdiven yapmak unutulduğu için elektrik kesildiğinde yoğun bakım cihazlarının durduğu ve asansör de çalışmadığından hastaları tahliye imkânı bulunamadığından can veren insanları anlattı Genel Kurulda ve daha dün gece, Aydın'da KHK yurdunda asansörün çökmesi, düşmesi sonucu ailesinin devlete emanet ettiği bir öğrenci can verdi. Az önce öğrencinin babası açıklama yaptı: "Devlete güvenimi kaybettim." diye. Çünkü devletin korumasındaki bir öğrenciydi ve devletin yurdunda bu acı hadise maalesef meydana geldi.

Şimdi, bütün bunlar ne aslında? Bütün bunlar, yönetenlerin, en ilerisini vadettikleri demokrasi mefhumunu aslında zerre kadar içselleştirememesi. Zira, içselleştirmiş olsalar halka karşı sorumlu olma hâli illaki kendilerini daha tedbirli olmaya sevk ederdi diye düşünüyoruz. Hukukun üstünlüğünün pekişebilmesi, hak ve özgürlüklerin gerçekleşmesine ama hak ve özgürlüklerin pekişmesi de -tam olarak neyin aslında biliyoruz- basın özgürlüğünün pekişmesine bağlı. 1700'lerden itibaren basın özgürlüğü diğer bütün özgürlüklerin kaynağı, dayanağı, üstelik de temel hak.

Ülkelerin basın özgürlüğü karneleri ile ekonomik büyümeleri arasında sıkı bir ilişki bulunuyor; basın özgürlüğünün gerilediği ülkelerde gayrisafi millî hasıla da geriliyor. Bakın, burası gerçekten -ironi olsun diye değil- çok önemli, basın özgürlüğü ülkedeki o baskı dönemi devran döndüğünde, sona erdiğinde kolaylıkla yeniden tesis edilebiliyor ama ekonomik büyümeyi tekrar eski seviyesine getirebilmek maalesef hiç kolay olmuyor. Bu, dünyanın farklı ülkelerinde defaatle tecrübe edilmesine rağmen neden hilafına bizim her şeyimiz. Anayasa Mahkemesinin de hak ihlaline uğradığına karar verdiği Can Atalay'ın hâlâ cezaevinde ne işi var? Hiçbir hukuk fakültesinin içinde suç ve delil bulamayacağı bir yargılama sonucunda cezaevinde bulunan emekli askerler "Uygun değildir." şeklindeki Adli Tıp raporuna rağmen bu rapor işleme konmadığı için neden hâlâ cezaevinde tutuluyor? Örtülü bir af düzenlemesi şeklindeki infaz düzenlemesiyle onu, bu düzenlemeden itinayla ayırarak Gazeteci Barış Pehlivan'a, sanki Türkiye'nin karşısındaki en büyük tehditmiş muamelesi yapmanın ne anlamı var? Türkiye, Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde bir yılda 16 sıra geriledi; 180 ülke içinde 165'inci sırada. Şimdi, biz bu karneyle mi büyüyüp kalkınacağız, bu karneyle mi gelişmiş olacağız?

Sırf kontrolsüz göç ve sığınmacı meselesinin Türkiye için büyük bir tehdiye dönüştüğü haber verdiği için gencecik gazetecileri, Batuhan'ı, Süha'yı, Serkan'ı bir de üstelik milliyetçi paylaşımları işaret ederek hapsedmek ne demek, ne anlamı var?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Toparlayın lütfen, ilave bir dakika süre veriyorum.

SELCAN HAMŞIOĞLU (Tekirdağ) - Biz, vatanın bölünmezliği, milletin birliği, devletin bütünlüğü üzerinden dikkatinizi yıllar boyunca bir türlü bu meseleye çekmedik, sığınmacı meselesine. Belki, ümit ediyorum ki bütçe vesilesiyle madalyonun bir de başka bir yüzünden bakarsınız konuya.

Sıgıncıların iş dünyasına ucuz iş gücü üzerinden sağladığı kâr mı daha yüksek yoksa misal, yol açtıkları, açacakları güvenlik sorunları dolayısıyla uluslararası alanda Türkiye'ye dair bir tehdit algısı oluşmasına katkılarından dolayı farklı sektörlerde oluşacak zarar mı? Yani, soru çok basit: Kâr mı, zarar mı? Vicdanlara yaptırmadığımız seçimi, belki, bütçe vesilesiyle cüzdanlara ya da kasaya yaptırırız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Sayın Rıdvan Uz, buyurun.

Süreniz beş dakikadır.

RİDVAN UZ (Çanakkale) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, kıymetli hazırım; cari işlemler açığı, Türkiye'nin ekonomik istikrarını ve büyümesini tehdit eden en önemli unsur, ülkemizin daha istikrarlı bir ekonomik yapı ve yüksek ekonomik büyüme oranlarına ulaşma hedefine karşı bir engel oluşturuyor. Bu açığın temel nedenleri arasında enerji, ara mal ve sermaye mallarına olan dış ticaret bağımlılığı bulunuyor. Aynı zamanda, düşük tasarruflar ve döviz kuru politikaları da bu sorunun birer parçası. Çözüm yolları da mevcut tabii ki. Özellikle enerji konusunda, nükleer enerji ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı yeni bir enerji planlaması enerji ithalatımızı azaltarak cari açığı düşürebilir. İhracatta katma değeri yüksek ürünlere odaklanmak ve ürün ve pazar çeşitliğini arttırmak dış ticaret dengesini iyileştirmek için de önemli bir adımdır.

Değerli milletvekilleri, cari işlemler açığı ekonomimizi etkileyen kritik bir meseledir. Ülkemizin ekonomik istikrarını sürdürmek ve büyümeyi desteklemek için bu konuya odaklanmamız gerektiğini ifade etmek isterim. İhtiyacımız olan şey, birlik ve iş birliği içinde çözüm yolları aramaktır.

Madencilik Türkiye ve ekonomimiz için stratejik önemi üzerinde durmak isterim. Şimdi ise, bu önemli sektörü geliştirme ve yer altı kaynaklarımızı daha etkili bir şekilde kullanma konusundaki sorumluluğumuzu tekrar vurgulamak isterim. Türkiye yer altı zenginlikleri açısından oldukça zengin bir ülkedir. Dünya genelinde ticareti yapılan 90 farklı mineral türünün 70'i Türkiye'de üretilmekte ve dış ticarete konu edilebilmektedir ancak hâlâ, maden ithalatı sebebiyle cari açık oluşmaktadır. Özellikle altın ve bakır gibi kıymetli madenlerin ithalatı Türkiye'nin yer altı kaynaklarını kullanamamasının önemli bir sonucudur.

Ülkemizin maden potansiyeli sadece ekonomimiz için değil aynı zamanda enerji güvenliği ve stratejik bağımsızlık açısından da kritik bir rol oynamaktadır. Madenler, sanayi üretiminin ilk halkasıdır ve ekonomik büyümeyi desteklerler. Yer altı kaynaklarımızı daha etkin bir şekilde kullanarak cari açığı azaltabilir, istihdamı arttırabilir ve ekonomik büyümeyi destekleyebiliriz. Bunun başarılı olabilmesi için bilimsel araştırmalara ve yatırımlara ihtiyacımız var. Madencilik sektörü, yatırımlarını modern teknoloji ve çevresel sürdürülebilirlik ilkelerine dayandırmalıdır. Madenler gelecekteki ekonomik kalkınmamız ve sanayileşmemizin temel taşlarından biri olmaktadır. Yer altı kaynakları Türkiye'nin ekonomik geleceği ve enerji güvencesi için büyük bir potansiyele sahiptir.

Tabii ki bütçeyle ilgili, ülkemiz, her alanda olduğu gibi ekonomide de bir vasatlığa mahkûm edilmiş durumdadır. Seçim öncesi, aylarca, yıllarca uygulanan akıl dışı ekonomi politikalarının bir kısmından vazgeçilmiş olmasına rağmen, bu, işlerin düzeleceği anlamına gelmemektedir. Politikanızın merkezini faizleri yükseltip dışarıdan döviz bulmak konusunda oluşturduğunuzda, bugünden daha iyi bir gelecek olmayacaktır. Sayın Mehmet Şimşek ve Sayın Gaye Erkan'ın öncülüğünde sahte iyimserlik havası yaratılırken sokakta moraller bozuk, umutlar kaybolmaktadır; nedeni de açıktır, toplumun geniş kesimleri hiçbir sorumlulukları olmamasına rağmen ağır bedeller ödüyor ve yoksullaşıyorlar.

Emeklilerimiz çok zor koşullarda yaşam mücadelesi veriyor, öğrencilerimizin gıda ve barınma sorunu devam ediyor, kamu ve özel sektör yoksulluk sınırı altında enflasyonla boğuşuyor.

Peki, ne yapmalıyız? Kamuda ciddi tasarrufa gidilmeli, bütçede şeffaflık ve disiplin sağlanmalıdır. Krizin yükü bir an evvel orta ve dar gelirli kesimin üzerinden alınmalıdır. İhtiyaç olunan kaynağın bir kısmı son dönemde servet ve gelir transferiyle zenginleşen kesimlerden temin edilmelidir. Verimlilik artışını, vergi reformunu, hayatın her alanında fırsat eşitliğini ve sosyal devlet anlayışını içeren kapsamlı bir ekonomik program uygulanmalıdır. Tam teşekküllü bir istikrar programı devreye sokulmazsa vatandaşımızın yaptığı bunca fedakârlık da ziyan olacaktır.

Şimdi, konumuz bütçe olduğu için bütçeye yönelik konuşmalar yaptık fakat Orhan Bey burada değil, burada olsaydı ona bir cevap vermek isterdim ama kıymetli hazıruna söylemiş olalım: Gabar'la ilgili, petrolle ilgili, bütün iktidar mensupları bir rakam vermektedir ama bölgede sismik bir çalışma yapılmadığından mütevellit, burada doğru bir sismik çalışma hiç yapılmadığından dolayı ne kadar rezerv olduğunu bilmemiz mümkün değil.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – İlave bir dakika veriyorum.

Buyurun lütfen.

RIDVAN UZ (Çanakkale) – Teşekkür ederim.

İkincisi de yeterince kuyu açılmadığından rezervleri tam olarak bilmek mümkün değildir. Dolayısıyla, bu, yerel seçime yönelik bir hamle midir, bu da tarafımızca çok merak edilmektedir.

Bir diğer husus, Orhan Bey yapılan hizmetleri söyledi, teşekkür ederiz. Biz hizmete karşı değiliz, biz ranta karşıyız. Bununla ilgili şunu söylemek isterim: Bizim, biliyorsunuz, ROKETSAN'ımız var, ASELSAN'ımız var, gurur duyduğumuz TUSAŞ'ımız, MKE'miz var; dolayısıyla bunlar çok kıymetli ve hepimizin gurur duyduğu, güvenle baktığımız noktalar. Peki, şimdi, böyle bir durum var iken ve bunların her birinin başında kıymetli genel müdürlerimiz var iken SAHA diye bir dernek kuruluyor arkadaşlar, havacılık adına, savunma sanayisi adına bir dernek kuruluyor. Derneğin başına Haluk Albayrak getiriliyor. Devletin diğer bütün saydığımız ASELSAN'ının, ROKETSAN'ının, HAVELSAN'ının, MKE'sinin genel müdürleri de altında yönetim kurulu üyeliğine getiriliyor. Anlatmak istediğim şu: Devlet bir tarafa, özel teşebbüs bir tarafa; bunu belirtmek istedim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ederim Sayın Uz.

Şimdi, değerli milletvekilleri, söz talebi geliş sırasına göre devam ediyorum.

Şimdi sırada Ömer Faruk Gergerlioğlu var.

Sayın Gergerlioğlu, süreniz beş dakikadır.

Buyurun lütfen.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Cumhurbaşkanlığı Sayıştay raporlarıyla ilgili bazı değerlerim olacak. Hiçbir denetim bulgusu olmamasına rağmen güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmış nasıl olmuşsa. Yüz binlerle ifade edilen mali işlemin bulunduğu bir kamu idaresinde hiçbir denetim bulgusunun olmaması denetimin doğasına aykırıdır. Burada, Cumhurbaşkanlığı denetim grubunun baskı altında olduğunu zaten hepimiz biliyoruz, bunu da söyleyelim. Genel faaliyet raporunda, bütçeden yardım alan dernek, vakıf, birlik, kurum, kuruluş, sandık ve benzeri teşekküllerin faaliyetlerine ilişkin değerlendirmelere yer verilmesi

gerekmekte. 2020 ve 2021 yıllarında eleştiri konusu edilmesine rağmen 2022 Yılı Genel Faaliyet Raporu'nda da bu kapsamda yardım yapılan kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin herhangi bir bilgiye yer verilmeksizin sadece yardım yapan idarelerin açıklandığı görülmüştür.

Şimdi, TÜGVA gibi kuruluşlar üzerinden önemli kamu pozisyonları için yandaş insan kaynağı temini var, Osmanlı Ocakları ve benzeri kuruluşlar üzerinden paramiliter grupların desteklenmesi iddiaları var ve algı yönetimi için çalışan ve kavram üreten SETA gibi kurumlar var, kurulan ihale düzeninde, konumuna göre alınan komisyonların “bağış” adı altında bu derneklere yönlendirilmesi var. Şimdi, bütün bunlar varken sadece yardım yapan kurumlar listeleniyor, yardım yapılanlar değil. Bu, çok ciddi bir durum. Bakın, rakamları da vereceğim. Bu konu, üç yıldır eleştiri konusu olmasına rağmen raporlanmıyor. 2022 yılında 1,4 milyar lira çok yüksek rakam olmayabilir ama doğrudan yolsuzluğa konu olan bir rakamdan bahsetmiyoruz, yukarıda sayılan 4 maddenin organizasyonu ve finansmanının devlet tarafından yapılıyor olması durumu bu. Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin harcamaların açıklanmasını düzenleyen ilgili maddeleri, madde 313 ve madde 325 var olmasına rağmen aşağıda yer alan ek tabloya baktığımızda her kamu idaresinin aylık ve yıllık harcamalarını en detaylı hâliyle kamuoyuna açıklaması gerekmekte fakat Cumhurbaşkanlığı Strateji Bütçe Başkanlığı başta olmak üzere, özellikle tüm kurumlar bu harcamaları ikinci seviye detayda açıklayarak birçok harcama bilgisini kamuoyundan gizlemekte.

Bize ne söylemekte bunlar? İkinci seviye harcama detayları dahi kamuoyunda çokça tartışmaya neden olurken detaylı harcamaların israf yapan grupları nasıl zora sokacağını takdirinize sunuyorum, en önemlisi ise kim tarafından, ne amaçla harcandığını bilemediğimiz örtülü ödenek, gizli hizmet giderleri rakamları; biz harcanan toplam rakamı görebiliyoruz Sayın Yılmaz. Bu kanunun ilgili hükmüne uyulsa Cumhurbaşkanlığı, MİT, Emniyet, Jandarma, Genelkurmay gibi kurumların her biri için ne kadar örtülü ödenek harcaması yapıldığı görülebilir.

Yine, harcamanın eski ve kadim adı görev zararları fakat harcama detayları basit makyajlamalarla, isim perdelemeleriyle kamuoyunun gözünden kaçırılmaya çalışılıyor. Adı belki de cumhuriyet tarihi boyunca “görev zararı” olan harcama detayı aşağıdaki gibi yani “görevlendirme giderleri” adı altında makyajlanıyor. 2022 yılında bu yapılan harcama 216 milyar liradır. Bu harcama detayı devletin işletmelerinde yönetim zaafı ve belki yolsuzluğun bedeli olan bir kamu zararıdır. İktidar bir kelime oyunuyla bunun tartışılmasını ve buna fokus yapılmasını engellemeye çalışıyor, dolayısıyla tartışmak ve gündem yapmak önem arz ediyor. “Görevlendirme gideri” kelimesi muhteva bakımından söz konusu mali işlemi tanımlamaktan fersah fersah uzaktır; bu, buz gibi görev zararı, belki de sorgulanmaya muhtaç kamu zararıdır. Kamu zararı, Sayıştay nezdinde ilgisine rücu edilecek resmî bir sorumluluğu ifade etmektedir diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kayışoğlu, buyurun lütfen.

Süreniz beş dakikadır.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkürler Sayın Başkan.

Ben aslında söz istememiştim ama tabii, laf atıp sonra oraya gelince... Şöyle: Şimdi, sabah da dinledim, şimdi de dinledim; iktidar kanadındaki hatipleri dinleyince hakikaten diyorum yani başka ülkelerde mi yaşıyoruz acaba ya da hani etrafınıza böyle bir duvar örüp hiç dışarıya çıkmıyor musunuz? Çünkü biraz önce, işte, Orhan Bey söyledi: Bulgaristan kötüye gidiyormuş, batıdaki, doğudaki bütün ülkeler geriye gidiyormuş, biz yirmi yıldır çok ilerleme kaydetmişiz her aşamada. Ya, ben Edirne'deki

bir esnaf ziyaretinde esnafın bire bir cümlesini söyleyeyim size, dedi ki bana: “Bulgaristan’dan her gün insanlar buraya geliyor, diyor ki bana: ‘Şuradan en iyisinden 3 kilo, 4 kilo yufkayı sar, paketle.’ Ama benim vatandaşım, köylü kadın geliyor: ‘Yarım kilo bana kırk yufka verir misin.’ diyor, içim acıyor.” Esnaf kazansa bile mutlu değil, mutsuz; içi parçalanıyor çünkü kendi vatandaşı... Ya, bırakın Edirne’yi; şurada çıkın, Ankara’nın göbeğinde bir tane AVM’ye gidin ya! Bir mağazaya girin, göreceksiniz yani gelen mülteciler veya işte Arap ülkelerinden gelen turistlerin böyle torbalarla, yığınlarla kasalarda beklediğini ama Türk çocuklarının “Anne şu oyuncakçı alır mısın?” derken annenin nasıl saklandığını. Ben kendim görüyorum ya gittiğimde, görürsünüz; bir gidin, bir görün Allah aşkına bunları.

Bırakın şimdi kırsaldaki insanları, şu Ankara’nın göbeğinde okula beslenme çantasına yiyecek koyamadığı için gönderilemeyen çocuklar var, burada öğretmenlik yapan insanlardan duyuyoruz biz bu hikâyeleri; geçtim kırsalı falan, Ankara’nın göbeğinden bahsediyorum. Yirmi yılda geldiğimiz nokta bu. Yirmi yılda geldiğimiz nokta: Kişi başına gelir düşmüş. Yirmi yılda geldiğimiz nokta: Suç oranı artmış, uyuşturucu kullanımı artmış. Ya, ben on beş yıl avukatlık yaptım. O süre boyunca hiçbir şekilde kapı tokmağı çalındığını görmedim, duymadım; pazar yerindeki mazgalların çalındığını görmedim, duymadım. Bursalı Vekilimiz de var; ben Bursa’nın ilçelerini dolaşıyorum, pazar yerlerine gidiyorum; hiçbirinin mazgalı yok biliyor musunuz, mazgallar çalınıyor. Bizim ilçe başkanlığının klimasının bakır telleri çalınıyor, geldiğimiz nokta bu. Niye acaba? Uçtuğumuz için mi, uzaya dört şeritli yol yaptığınız için mi suç oranı bu noktaya gelmiş? Gidin, mahalleleri dolaşın, her muhtara sorun, deyin ki: “Uyuşturucu kullanımı ne durumda?” Gidin bir sorun ya! Anneler diyorlar ki: “Kapıyı kilitliyoruz da yatıyoruz.” Çünkü çocuklar, gençler uyuşturucu bağımlısı ve gece gidip annesine babasına bir şey yapacak diye korkuyor insanlar, uyuyamıyorlar; birçok mahallede durum bundan ibaret, bir gidin görün Allah aşkına!

Biz, yani... Yirmi yıldan önce hiçbir şey yoktu! Ya, hepimiz yaşamadık mı, bu ülkenin okullarında okumadık mı, fırsat eşitliğiyle okumadık mı? Okullarda süttür, fındıktır kuruyemiştir dağıtılmıyor muydu? Ama şimdi var mı böyle bir şey? Yok. Zengininin çocuğu en iyi okula gidiyor, hepinizin çocuğu yurt dışına gidiyor, garibanların çocukları -okullarda hizmetli yok, okullar pislik içerisinde- açlar, açlıktan bayılıyorlar; yirmi yılda geldiğimiz nokta budur arkadaşlar.

Yirmi yılda geldiğimiz nokta: Hukukun üstünlüğünde geriye gitmişiz, cinsiyet eşitliğinde geriye gitmişiz, Mutluluk Endeksi’nde geriye gitmişiz, basın özgürlüğünde geriye gitmişiz, ülke gri listeye girmiş, adalete güven yerlerde, kadın cinayetleri artmış, çocuk istismarları artmış, hâlâ algı yönetiyorsunuz. Gerçekten bu konuda tebrik ediyorum bak, algı yönetimi konusunda başarılısınız ama onun dışında hiçbir şeyde başarılı değilsiniz.

“Hızlı tren, hızlı tren.” Her sene aynı şeyi söylüyorsunuz, ya insan utanır. 2016’da bitecekti Bursa’nın hızlı treni; yıl olmuş 2023, hâlâ “2025, 2026, 2027” deniyor. Ya bari yapamadığınız şeyleri söylemeyin, ha sanki yapıyorsunuz da biz eleştiriyoruz sizi. Yapın, takdir edelim ama öyle bir şey yok.

Bu bütçede de bir şey var mı yani emekliler için? İşte bütün arkadaşlarımız söyledi, söz verdiniz BAĞ-KUR’lulara, esnafa, öğretmenlere. Ya, bu ülkede kamu rejimini, kamu görevlileriyle ilgili rejimi değiştirdiniz; 4-5 çeşit statüde öğretmen var, üç kuruş para alıyorlar. Eve nasıl ekmek götürceğini düşünen insan çocuklara iyi bir eğitim verebilir mi Allah aşkına ya?

Efendim “Gezi’de ekonomi...” 50 kuruş dolar artmış. Daha geçen sene bir gecede yaptığınız manipülasyonlarla doları indirip çıkarıp, 2 katına çıkarıp bir avuç zengin olmadı mı bu ülkede?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kayışoğlu, bir dakika ilave süre veriyorum ve sözlerinizi toparlayın.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Yirmi yılda geldiğimiz nokta: Artık emeklinin, işçinin çay, simit bile alamadığı; kiracının, ev sahibinin birbirini boğazladığı; insanların mutsuz olduğu, gençlerin ülkeyi terk ettiği, çocukların okulda aç kaldığı, emeklilerin ayın sonunu getirmek için kara kara düşündüğu, sosyal güvenlik sisteminin yerle bir olduğu, bir günle on yedi yıl gibi adaletsizliklerin yaşandığı bir noktaya geldik.

Ben bütçenin bu hususlar dikkate alınarak, gerekli düzenlemeler yapılarak, bizim tekliflerimiz de kabul edilerek ilerlemesini diliyorum.

Bu arada Cevdet Başkanı da yeni dönemde ilk defa görüyorum, yeni görevinizde başarılar diliyorum.

Teşekkürler, iyi akşamlar.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Kayışoğlu, teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, böylece milletvekillerimizin tüm söz taleplerini karşılamış bulunuyoruz.

Şimdi on beş dakika süreyle soru-cevap yapacağız. Soru-cevap işleminin ardından Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımız Cevdet Yılmaz’a otuz dakika öneri, değerlendirme ve sorulara cevap vermek üzere söz hakkı vereceğiz.

Şimdi, sisteme giriş sırasına göre milletvekillerine söz vereceğim; on beş dakika süreyle yapacağız bunu.

Sayın Yegin, buyurun lütfen.

ORHAN YEGİN (Ankara) – Başkanım “Daha önceki yirmi yıllarda hiçbir şey yapılmadı.” demedim, “inkişaf” ifadesini kullandım; taş üstüne taş koyan herkesten Allah razı olsun, herkesin emeği var. Cumhuriyetin ilk yılları, kuruluş dönemleri, zorluk dönemleri, sonraki işte, çok partili hayata geçiş, darbeler, şunlar bunlar, hepsinin farkındayız ama bu yirmi yıldaki bir inkişaftan bahsettim. Bulgaristan ve Yunanistan kıyaslamasında da konjonktürel olarak son birkaç yılda belki o sizin bahsettiğiniz örnekler olmuş olabilir, ben son yirmi iki yılın tamamını kastederek bir çerçeve çizdim ve hedeflere ulaşma ve ulaşmama tartışması üzerine yaptım. Hanımefendinin bahsettiği örnekler: Spesifik olarak işte, uyuşturucu kullanan çocuklar, kavga edenler, topuz çalanlar, mazgal çalanlar. Bunlar spesifik olarak dünyanın farklı yerlerinde olabildiği gibi bizim ülkemizde de elbette vardır, Nurhayat Hanım söylüyorsa ki mutlaka vardır ancak bunları ülkenin genel bir fotoğrafı olarak sunmak doğru değerdir.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Üç yıl önce niye yoktu...

ORHAN YEGİN (Ankara) – Teşekkür ederim Başkanım.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Güneş, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) – Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanını Yardımcımız, özellikle bütçemizin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum.

Tabii, burada hem kamu yatırımları olsun hem de özel sektör yatırımlarıyla beraber aşağı yukarı 2024 yılında 11 trilyon 375 milyar TL bir yatırım öngörüyoruz. Tabii, buradaki önceliklerimiz nelerdir ve ithalatı azaltacak ihracatı arttıracak daha çok önlemler, tedbirler alıyor muyuz?

Bir de tabii ki özellikle tarımda çiftçilerimize destek olmak amacıyla kredi veriyoruz. Özellikle traktörlerde yüzde 50 kredi veriyoruz, bunu hemen hemen her isteyen alabiliyor. Bu da o sektördeki enflasyonu artırıyor, pahalılığı artırıyor. Özellikle ihtiyacı olanlara veya diyelim ki hiç traktörü olmayanlara veya 10 yaşını doldurmuşlara gibi bir düzenleme yapabilir miyiz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Türelî, buyurun lütfen.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı, şimdi Orta Vadeli Program'ın "Kamu Maliyesi" bölümünde aynı zamanda yıllık programda da var 401.1. no'lu tedbir "Vergi harcamaları gözden geçirilecek, etkin olmayan istisna, muafiyet ve indirimler kaldırılacaktır.." Ama bakıyoruz, 2023'ten 2024'e müthiş bir yükseliş var; 2023'te 994 milyar liraymış, 2024'te 2,2 trilyon liraya çıkmış. Bunun nedeni nedir? Yani 2024 yılında yapılacak bir şey... Çünkü baktım matrise de, o eylem planına da, yıllık program yatırımına da almışsınız. Nedir, buna ilişkin bir çalışma var mı? Ne yapacaksınız?

Bir de, bu kamu-özel iş birliği projeleri... Bu projelere ulaşıldığı kadar devam edilecek, planda da buna ilişkin maddeler vardı Orta Vadeli Program'da var, yıllık programda da gene beş 532.2. no'lu tedbirde de var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) - Yeni bir kısım kamu-özel iş birliği projeleri düşünülüyor mu? Yani şu anda almayı düşündüğünüz, 2024 yılında başlamayı düşündüğünüz ne var? Anladığım kadarıyla devam edenler de var, bir kısmı bitti, yıllık programda ona ilişkin açıklama var, 20'ye yakın projenin devam ettiğini söylüyorsunuz. Yeni olarak hangi projeleri yapacaksınız kamu-özel iş birliği alanında?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Akay, buyurun lütfen.

CEVDET AKAY (Karabük) - Teşekkür ederim Başkanım.

Şimdi, bütçe kanunu teklifinin 12'nci maddesinin (3)'üncü fıkrasında Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 8/A maddesi gereği bütçe yılı içerisinde taahhüt edilecek borç limitinin üst sınırıyla ilgili bütçeye bir yetki verilmiş. Bu rakam da 1,5 milyar dolarlık bir rakam yani aşağı yukarı yaklaşık kurdan hesaplırsak 40 milyar 500 milyonluk bir rakam, Kültür ve Turizm Bakanlığının ve Ticaret Bakanlığının da bütçesinin üstünde bir rakam ve bu taahhütler genelde yap-işlet-devret ve KÖİ yani kamu-özel iş birliği ortaklığı projeleriyle ilgili işlerde kullanılmak üzere taahhüt ediliyor Maliye Bakanlığı tarafından. Ben şunu merak ediyorum: Hangi programlar için bu yüksek tutardaki kredi taahhüt limiti kullanılacak ve hangi firmalara kullanılacak?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) – Bir tane mi soru sorma hakkımız var Sayın Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Yok, söz verebilirim, devam edin Sayın Akay.

CEVDET AKAY (Karabük) - Bir de yine bütçe kanununun 8'inci (2)'nci maddesinin fıkrasında (T) işaretli cetvelde yer alan taşıtlarla ilgili bir açıklama var. Zaruri ve ihtiyaç gerektiği durumlarda taşıt alımlarından bahsediyor.

Yine, kamuoyuna yansıdı; işte, Türkiye Büyük Millet Meclisine 27 araç, Cumhurbaşkanına 20 araç, Adalet Bakanlığına 46 araç alınacağı söyleniyor. Zaruri, acil bir durum mu var? Bu araçlar bunun için mi alınıyor? Gerçekten araç varlığımız, demirbaş listemiz, taşıtlar listemiz Türkiye genelinde, bütün bakanlıklarda had safhada ve tasarruf tedbirlerine de aykırı bir durum; bilmediğimiz bir şey var, bunu soracağım.

Bir de Sayın Ümit Hocam bahsetti, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün ödeneği en çok artan -yüzde 172 oranındaydı galiba- kurumlardan biri olduğundan bahsetti. Şimdi, Sayıştayın 2022 Raporu var, incelemiş Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CEVDET AKAY (Karabük) – Bitiriyorum Başkanım.

Bu incelemede tahakkuk eden harçların yüzde 95'inin tahsil edilmediğini tespit etmiş. Şimdi, biz bunu araştırdık, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünden de sorduk, burada şunu bize ifade ettiler: Bu tahakkuk eden harçlar vergi daireleri kanalıyla tahsil edildiğinden muhasebe kayıtlarına girmemiş, muhasebe hatası olduğu söylenmiş. Bu yazı yazıldığı hâlde bu hata düzeltilmemiş. Burada Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü de mağdur oluyor. Bu hata düzeltildi mi, onu öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Arı...

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, iki sorum olacak.

Birincisi, Cumhuriyetimizin 100'üncü yıl dönümü kutlamaları kapsamında Antalya ilinde Türk Yıldızları tarafından bir gösteri yapılacaktı, bu program Antalya Valiliğinin de resmî programı içerisinde bulunmaktaydı ancak biraz önce aldığımız bir haberle Türk Yıldızları gösterisi iptal edilmiş, açıklama olarak da. "İleri bir tarihe alındı." şeklinde bir ifade var.

Bu program son günlerde Cumhuriyet Bayramı'nın özellikle 100'üncü yıl kutlama etkinliklerinin birçok yerde ertelendiğinin, iptal edildiğinin görüldüğü bir ortamda aynı niyetle mi ertelendi veya iptal edildi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Bunu sizlere sormak istiyorum ve çok önemli ve teknik bir konu yoksa bu programın Antalya'da gerçekleştirilmesi gerektiğini buradan ifade etmek istiyorum.

İkinci sorum da: Biraz önce Alman Ekonomi Bakanıyla bir toplantı gerçekleştirdiniz. Eğer çok özel değilse bu toplantının içeriğini kamuoyuyla paylaşacak mısınız? Herhangi bir para konusu konuşuldu mu veya vize konusu konuşuldu mu? Çünkü Almanlar vize konusunda sorun çıkarmakta. Bununla birlikte kalifiye yabancı alımı konusunda "Alabiliriz." derken -sizin beyanınız- özellikle Türkiye'den kalifiye yetişkin gençlerimizi Almanya kendisi bizden almakta, bu konuyla ilgili çekincelerinizi de ifade ettiniz mi?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Özlale...

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Belki sizin konunuz değildir Sayın Yılmaz ama önümüzdeki dönem mali kuralla ilgili bir çalışmanız var mı? Çünkü bütçenin en önemli gerekçelerinden bir tanesidir. Benim de şöyle bir önerim olacaktır: Eğer mali kural çalışmanız varsa da belki de deprem harcamalarını -şeffaf bir şekilde gösterip- o bütçeden çıkartıp ondan sonra faiz dışı fazlayı hedefleyen ve büyümeyle orantılı

bir mali kural çalışması önümüzdeki dönem zorlu geçeceği anlaşılan bu bütçeye bir kural, bir disiplin getirecektir. Bununla ilgili bir çalışmanız varsa eğer ya da deprem harcamalarını bu kuralın içerisinde tutup tutmamayı da söylerseniz çok seviniriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Devam edin, söz vereceğim Sayın Özlale.

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Bir şey daha var. Sayın Arı'nın söylediklerinden devam etmek gerekirse biz burada bazen kavga etsek de bazen çok farklı düşünsük de bu coğrafyanın örnek ülkelerinden bir tanesiyiz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÜMİT ÖZLALE (İzmir) - Burada farklı kültürlerden, farklı şehirlerden, farklı kimliklerden gelen insanlar bir arada oturuyorsa bunu biz cumhuriyete borçluyuz. Yüz yıl devirdik, biraz önce Orhan Bey de söyledi, bu yüz yıl içerisinde çok zorlu şeyler yaşadık ama bizi ayakta tutan, bu ülkeyi ayakta tutan cumhuriyetti. Tam da bu sebeple, bu coğrafyada, büyük coğrafyada emperyalizme karşı kazanılmış en büyük zaferdir millî bağımsızlıktan sonra cumhuriyeti kurmak ve yaşatmak. O yüzden dünyanın neresinde hangi katliam yaşanırsa yaşansın, o bizim cumhuriyeti daha hevesle, daha coşkulu parti ayrımı gözetmeden siyasetüstü bir şekilde sahiplenip coşkuyla kutlamamızı gerektirir. Bunu da Plan ve Bütçe Komisyonuna not olarak düşmek istiyorum, sağ olun.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Özlale, teşekkür ediyorum.

Sayın Ocaklı...

TAHSİN OCAKLI (Rize) - Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım Rize'nin Ardeşen ilçesinin Fırtına havzasında bir imar planı 2017'de başlamış, henüz daha sonlanmamıştır. Yine, Tunca bölgesinde Deremezra'da, Ovıt Yaylası'nda ve İkizdere vadilerinde olmak üzere 3 adet proje sunumu ilgili valiliğimiz tarafından bize yapılmıştır. Sunumu yapılan bu yerlerin ne şekilde ihale edileceği, kamu eliyle mi ya da yap-işlet-devret modeli ya da başka ne tür bir biçimde yapılacağı hususundan bilgi sahibi değiliz. Ayrıca, buralardaki mülkiyet haklarının kime ait olduğu; hazineye mi, özel mülkiyete mi ait olduğu konusunda da bilgi sahibi değiliz. Elbette, bunlara şimdi cevap vermenizi istemiyoruz ama bu ihale meseleleri, arazilerin kime ait olduğu, kimin işleteceği hususunda bizi bilgilendirmenizi istiyoruz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Bakırlıoğlu, buyurun.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız, temmuz ayında görüştüğümüz bu ek bütçe görüşmelerinde özellikle ÖTV ve KDV'deki artış oranlarını gördükten sonra şu soruyu sormuştum Mecliste: “Bu ÖTV’de maktu oranlarda bir artış olacak mı?” diye söylemiştim. Özellikle akaryakıtta maktu oranlarda 6 liralık bir artış olacağından bahsetmiştim, daha sonra, bir veyahut iki gün sonra da maktu oranında 5 lira artış oldu, KDV’yle beraber 6 liralık bir artış pompaya yansıdı ve daha sonra Hazine Bakanlığı bir açıklama yaptı, bu altı liralık artıştan sonra. Yaptığı açıklamada şunu söylemekteydi: “ÖTV tutarları maktudur ve bu oranlar maktu olduğu için enflasyon karşısında erimiştir.” 2016 yılında toplam vergiler içerisinde ÖTV'nin tutarı yüzde 26'ymış.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bitiriyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Buyurun lütfen.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – 2022’ye gelindiğinde bu oran yüzde 17,84’e düşmüş ve demişler ki: “Biz enflasyona karşı ezdirmeyeceğiz, ezdirmek istemiyoruz.” Şimdi, şu anki oran yüzde 19 yani bu yüzde 19 rakamından enflasyona karşı ÖTV’nin maktu tutarlarının ezdirilmeyeceğini mi anlamamız lazım? Yani önümüzdeki süreçte başta akaryakıt, benzin ve motorinin maktu tutarlarına zam gelecek mi? Aynı şekilde, KDV oranlarında herhangi bir düzenleme yapılacak mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Temelli, akabinde Sayın Gergerlioğlu ve Sayın Gürer şeklinde devam edeceğiz.

Sayın Temelli, buyurun lütfen.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Sayın Başkan, Sayın Cumhurbaşkan Yardımcısı; aslında birçok sorulacak şey var fakat ben bir tane konuyu çok önemsiyorum. Yüksek enflasyon dönemlerinde -siz de çok iyi bilirsiniz ki- enflasyonun özellikle emekçiler üzerinde, yoksul halk üzerinde çok çok olumsuz etkileri olur. Bu, bir yanıyla hayat pahalılığı şeklinde tezahür eder, bir yanıyla da “enflasyon vergisi” dediğimiz anlık uygulamadan ya da sonuçlardan dolayı oluşabilir. Bu nedenle, vergi tarifesinde, vergide yatay ve dikey adaleti sağlayacak şekilde bu yüksek enflasyon döneminin özelliklerini dikkate alarak bir düzenleme düşünüyor musunuz? Dolayısıyla hem ücretliler üzerindeki vergi yükünü aşağıya çekmek hem de aşırı kârları ve rant alanlarını vergilemek adına böyle bir tarife düzenlemesi sizce de gerekli değil mi?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gergerlioğlu, buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Tekrar soruyorum: Yardım alan dernekler, vakıflar niye açıklanmıyor? 1,4 milyar liralık bir rakam var ve bu gizleniyor. Genel Muhasebe Yönetmeliği’nin maddeleri apaçık ortada -313 ve 325- ancak kamu idaresi aylık ve yıllık harcamalarını en detaylı hâliyle dördüncü ekonomik seviye detayda verilmesi gerekirken, ikinci seviye detayda açıklanarak birçok harcama kamuoyundan gizleniyor Sayın Yılmaz. Bu neden böyle oluyor? Bunu açıklamanızı istiyorum ve yine “görev zararları” ifadesi yerine “görevlendirme giderleri” denilerek nelerin üstü örtülmeye çalışılıyor, neler makyajlanmaya çalışılıyor? Bunu da açıklamanızı istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Sayın Gürer, buyurun.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Teşekkürler Başkan.

2021-2022 ve 2023 yıllarında yurt dışına Dahilde İşleme Rejimi kapsamında hangi tarım ürünleri ne kadar ithal edilip ne kadar tutar ödeme yapılmıştır? Ne kadarı aynı dönemde işlenip yurt dışına ihraç edilmiştir? Toprak Mahsulleri Ofisi DİR kapsamında ithal ettiği ürünleri alış fiyatının ne kadar altında sanayiciye verip bu bağlamda kurum zararı oluşturmuştur? Gıda ihracatında belirlenen rakamlar içinde ne kadar DİR kapsamında işlenen ürün vardır? 2022 ve 2023 yıllarında yurt dışına ithal edilen gıda ürünleri -et ve canlı hayvan da dâhil- kalem kalem ne kadardır? İthalatta gümrük vergisi sıfırlanarak bu yolla gümrük vergisinden vazgeçilen tutar üç yılda ne kadardır?

Bir sorum da Niğde'yle ilgili. 1996 yılında temeli atılan, Başbakan ve Bakan iken Sayın Binali Yıldırım'ın Niğdelilere 4 kez yapılacağı sözünü verdiği Niğde Havaalanı için 2024 yılı bütçesinde ödenek ayrılmış mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Son söz haklarını Sayın Türel ve Sayın Aksu'ya vereceğim ve bitiriyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Yılmaz, şimdi, Meclis açıldıktan sonra temmuz ayında çıkan bir torba kanunla bu kur korumalı mevduat sistemi içinde Hazinenin kur zararı -bildiğiniz üzere- Merkez Bankasına devredildi. Geçen sene bütçede 2023 için öngörülen, Hazinenin payına düşen zarar, kur zararı 25,5 milyarı bütçeden ayrılan para. Şimdi, ilk altı aylık rakamı biliyoruz, 59,5 hatta Merkez Bankası da yaklaşık 90 milyar -Merkez Bankası Başkanı geldiği zaman açıkladı- yani yaklaşık 150 milyarlık bir şey var fakat bundan sonrasını göremiyoruz yani aslında çok ilginçtir; bunlar normalde bütçede yer alması gereken ve normalde de bütçe açığını arttıracak rakamlar fakat bütçe açığı artmıyor, âdeta gizli bir bütçe var. Nedir, buna ilişkin olarak ne düşünülüyor? Yani nasıl karşılayacak bunları Merkez Bankası? Para mı basacak? Sonuçta ortada bir kur zararı var devletin üstlenmesi gereken.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Son soru.

Sayın Aksu, buyurun.

İSMAİL FARUK AKSU (İstanbul) – Teşekkür ederim.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, ben de gündeme getirilmeyen bir soruyu sormak istiyorum: 6 Şubattan sonra deprem bölgesine bütçeden yapılan harcamaların miktarı nedir, belli midir? Kalıcı konutların yapımına başlandı, ne kadar kalıcı konut ve iş yeri yapımına başlanmıştır? Bunlardan köy evleri dâhil teslim edilenler olmuş mudur? Ben de bunu sormak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Şimdi de Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımıza değerlendirmelere, sorulara cevap vermesi için otuz dakika süre vereceğim.

Süresi içerisinde cevap verilemeyen sorulara on gün içerisinde yazılı olarak cevap verebilirsiniz, bunu takip edeceğiz.

Buyurun Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız.

Süreniz otuz dakikadır.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 20 Ekim tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonu nezdinde gerçekleştirdiğim bütçe sunuş konuşmam ile 2024 Yılı Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Kesin Hesap Kanunu Teklifi'ni yürütme adına takdirlerinize sunmuştum. Bugün ise gün boyunca bütçenin geneli üzerinde değerlendirmelerinizi ve sorularınızı dinledim, eleştirilerinizi dikkatle not ettim. Bu vesileyle, başta yapıcı ve yönlendirici eleştirileriyle bütçe sürecine katkı veren Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı, Divan üyeleri ve Komisyon üyeleri olmak üzere tüm milletvekillerine teşekkür ediyorum.

Eleştir ve soruların üzerinde durulduğu alanlardan hareketle tekrar hatırlatmakta fayda var diyerek 2024 bütçe perspektifimize bir kez daha değinmek ve genel bir değerlendirme yapıp sonra sorulara geçmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye'nin önünde, daha çok yatırımla katma değeri artıracığı beş yıllık bir istikrar dönemi bulunmaktadır. Mayıs seçimleriyle siyasi belirsizlik bitmiştir, Cumhurbaşkanımız seçilmiş, Meclisimizde Cumhur İttifakı çoğunluğu oluşmuştur; dolayısıyla beş yıllık siyasi belirsizlikler ortadan kalkmıştır. Hazırladığımız beş yıllık plan, orta vadeli program ve yıllık program ile bütçe gibi dokümanlarla da politika belirsizlikleri ortadan kaldırılmış, dolayısıyla öngörülebilirlik sağlanmıştır.

2024 yılı bütçesi bu istikrar döneminin ve Türkiye Yüzyılı'nın ilk bütçesidir. 2024 yılı bütçesini insanımızın refahını arttırmak başta olmak üzere milletimize verdiğimiz sözleri yerine getirecek, güven ve istikrar iklimini tahkim edecek bir yapıda hazırladık. Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yatırımlara kaynak ayıran bütçemiz, toplumsal yapıyı güçlendiren önceliklere göre tasarlanmıştır. İşçisi, memuru, emeklisi, esnafı, çiftçisi, çocuğu, genci ve yaşlısıyla toplumun tüm kesimlerini ve ülkemizin tüm yörelerini gözetmektedir.

2024 yılı bütçesi döneminde temel önceliğimiz depremle yıkılan şehirlerimizi daha iyi şekilde yeniden ayağa kaldırmak, geleceğe dönük afet risklerini azaltmaktır. Bir diğer temel önceliğimiz mali disiplini esas alan maliye ve para politikaları koordinasyonunu güçlendiren yapısal politikalarla bunu tahkim eden bir anlayış içinde makroekonomik ve fiyat istikrarını sağlamaktır. Bütçemiz aynı zamanda enerji ve gıda arz güvenliği, iklim değişikliği ve dijital dönüşüm gibi alanlarda ülkemizin elini daha da güçlendirecek yapıdadır.

2024 yılı bütçemizde yatırımlara ayırdığımız kaynağı 1 trilyon 592,9 milyar liraya yükseltiyoruz. Bu tutar 2024 yılı bütçemizin yüzde 14,4'üne denk gelmektedir. Tarımsal destek programları, Sosyal Güvenlik Kurumu işveren prim ödemeleri, ihracat başta olmak üzere diğer reel sektör destekleri, elektrik ve doğal gaz tüketim desteği ve sosyal konut finansmanı destekleri gibi milletimizin ihtiyacı neyse, Hükümetimizden beklentisi ne yönde o alanda gerekli kaynağı barındırmaktadır. Aile ve gençlik bankasından kentsel dönüşüm projelerine, öğrencilerimiz için teknolojik cihaz desteğinden sanayi teşviklerine, her kuruşu milletimizin müreffeh yarınları için hesaplanmış ve planlanmıştır. Maliye politikalarımızı deprem ve afet harcamalarını yaparken yapısal bozulmaya yol açmayacak ve bütçe disiplini koruyacak bir yaklaşım içinde uyguluyoruz, uygulamaya devam edeceğiz. 2023 ve 2024 yılları deprem harcamalarımızın yoğun bir şekilde bütçemizde yer alacağı yıllardır. Az önce İsmail Bey de sormuştu; 2023 yılında deprem için öngördüğümüz harcama 762 milyar Türk lirası, 2024 yılı için öngördüğümüz ödenek ise 1 trilyon 28 milyar mertebesindedir. Bu rakamları bir araya getirdiğimizde çok önemli bir yükü karşı karşıya olduğumuzu ifade edebilirim ancak 2025'ten itibaren bu yüklerde bir hafifleme başlayacak ve giderek yıllar itibarıyla bütçe üzerindeki etkisi azalacaktır. Dolayısıyla bu yıl ve gelecek yıl ağırlıklı olarak bütçe açığımızın önemli bir kısmını deprem harcamalarımız oluşturmaktadır. Deprem hariç baktığımızda bütçe açıklarımız daha önce yaptığımız planlamalarda öngördüğümüz seviyeler civarında seyretmektedir. Dolayısıyla önümüzdeki dönemde depremin yaralarını saracağız. Bunlar büyük oranda tek seferlik ve yatırım niteliğinde harcamalardır. Bu harcamalar sonucunda ülkemiz aslında gelecek afetlere karşı da bünyesini güçlendirmiş olacaktır. Bir taraftan da tabii kalıcı konutların yanı sıra, 200 bin civarında ihalesi yapılmış kalıcı konut var, yerinde dönüşüm için talepte bulunan 200 binin üzerinde yine vatandaşımız söz konusu. Hak sahipliğiyle ilgili çalışmalar gelecek ayın başlarında aşağı yukarı tamamlanacak ve ihtiyaçlar daha kesin rakamlarla ortaya konacaktır. Bir taraftan bu kalıcı barınma ihtiyacını gidereceğiz -ki teslimatlar yıl sonuna doğru hızlanacak inşallah-

diğer taraftan altyapı tamiratıyla ilgili yine değişik kurumlarımızın bütçelerinden, işte, yollardan tutun organize sanayi bölgelerine birçok altyapı tesisinin de tamiratu, rehabilitasyonu gerçekleştirilecektir. Sosyal ve ekonomik hayatın canlandırılmasına dönük olarak da yine çabalarımız deprem bölgesinde kesintisiz devam edecektir.

Şimdi müsaadenizle sorulara gelmek istiyorum ama yine sorulara geçmeden, tabii, bugün bazı arkadaşlarımız da işaret ettiler, çok üzücü bir haber aldık Aydın'dan; bir kız çocuğumuzu, Zeren Ertaş'ı maalesef kaybettik. Allah'tan rahmet diliyorum, ailesine sabırlar diliyorum. Konuyla ilgili Gençlik ve Spor Bakanlığımız gerekli incelemeleri, araştırmaları yapıyor; valiliğimiz de yine aynı şekilde detaylarıyla araştırıyor. Onların detaylı bilgilendirmelerini hepimiz tabii ki takip edeceğiz. Ancak şunu ifade etmek isterim: Bu vesileyle bu tür acı hadiselerde olayı siyasete konu yapmadan gerçekten sağlıklı bir bilgilendirmeye neyse olayın özü hep birlikte görüp ona göre değerlendirme yapmamızda fayda olduğunu ifade etmek istiyorum.

Değerli arkadaşlar, yine sorulara geçmeden, cumhuriyetimizin 100'üncü yılına artık günler sayıyoruz; önümüzdeki pazar günü tarihî bir gün olacak, cumhuriyetimiz 100'üncü yılını doldurmuş olacak ve hepimiz bunu şanla, şerefle, kıvançla kutlayacağız. Şimdiden kutlu olsun diyorum ben. Yüz yıllık bir birikim demek bu. Artısıyla eksisiyle, çeşitli tecrübeleriyle yüz yıllık bir birikimle yolumuza devam edeceğiz. Bu, hepimizin birikimi, hepimizin kazancı. Cumhuriyet hiç kimsenin tekelinde değil, 86 milyon cumhuriyeti, hepimizin cumhuriyeti; bu anlayış içinde bakıyoruz. Ben kendi hayatımdan da şunu ifade etmek isterim: Bingöl'de doğup Bingöl Lisesini bitirip bugün bu makamlara gelebildiysek cumhuriyetin oluşturduğu bu fırsat eşitliğiyle, hiçbir zümreye belli ayrıcalıklar tanımayan bir yaklaşımla buralara geldik. Dolayısıyla cumhuriyetin kıymetini hepimizin bilmesi lazım.

Yine bir arkadaşımız vurguladı, ben de aynı şeyi vurgulamak isterim: Cumhuriyet; sömürgecilere, emperyalistlere karşı büyük bir mücadeleyle kazanıldı, kuruldu. Dolayısıyla başta Mustafa Kemal Atatürk, silah arkadaşları ve o işgallere, emperyalizme, sömürgeciliğe karşı hayatlarını ortaya koyan şehitlerimiz, gazilerimiz olmak üzere cumhuriyeti kuran, bugünlere getiren herkese de şükranlarımı ifade etmek istiyorum. Aslında bugün Orta Doğu'da yaşananlar bizim cumhuriyetin başında gördüğümüz tablodan çok da farklı değil diye düşünüyorum doğrusu. Benzer aktörlerin benzer niyetlerle birtakım hareketler içinde olduğunu ifade etmek istiyorum. Dolayısıyla bunlara karşı Türkiye Cumhuriyeti yüz yıllık birikimiyle mazlum milletlerin yanında olmaya, Filistin'in bu anlamda hakkını savunmaya da devam edecektir. Bunlar birbirinden kopuk süreçler de değildir diye altını çizmek isterim. Biz de inşallah pazar günü hem resmî törenlerle hem çeşitli etkinliklerle cumhuriyetimizi kutlayacağız, 100'üncü yılı hep birlikte kutlayacağız. Cumhuriyet bir ayrışma değil, ortak bir zeminde buluşma kavramı olarak görülmelidir. Hepimizin sahiplenmesi gereken bir kavram olarak cumhuriyetimizi ileri taşıyacağız.

Bütçe vesilesiyle de şunu ifade etmek isterim, yine cumhuriyetin yüzüncü yılı vesilesiyle: Biliyorsunuz, cumhuriyetimizin hemen ilanından önce İzmir İktisat Kongresi'nde ekonomiye, cumhuriyetin kalkınmaya ne kadar önem verdiğinin de yine altının çizilmesi gerektiğini düşünüyorum. İzmir İktisat Kongresi'nde Mustafa Kemal Atatürk şunu söylüyor, mealen söylüyorum, belki motamot olmayabilir: "Askerî zaferler kazanabilirsiniz, bunlar önemli bağımsız olma yolunda ama bunları ekonomik zaferlerle taçlandırmazsanız bunlar eksik kalır ve tam bağımsız bir ülke hâline gelemesiniz." Dolayısıyla burada ortaya koyduğumuz çaba, aslında tam bağımsız Türkiye çabasıdır. Bunun askerî, siyasi boyutlarının yanı sıra ekonomik boyutu, kalkınma boyutu da son derece kıymetlidir. İnsanlar gibi ülkeler de güçlendikçe daha bağımsız hâle geliyorlar, kendi iradelerini ortaya koyabiliyorlar.

Dolayısıyla kalkınma sürecinde ekonomide elde ettiğimiz başarılar hukuki bağımsızlığın reel, gerçek bağımsızlıkla buluşması anlamına geliyor aynı zamanda. Bütçemiz de inşallah aynı zihniyete katkıda bulunacaktır.

Yine, muasır medeniyet seviyelerini aşma hedefi cumhuriyetin, bizim için de son derece anlamlı bir hedef. Özellikle 2053 perspektifinde ortaya koyduğumuz hedefler aslında bunun bir başka ifadesidir diye belirtmek isterim. “Muasır medeniyet” dediğimiz bugün modern dünyanın “gelişmiş” dediğimiz ülkelerin ulaştığı seviyenin ötesine ülkemizi taşımak; demokrasiden ekonomisine, sosyal politikasından kültürel, sanatsal alana, her alanda ülkemizi bugünkü dünya standartlarının ötesine taşıma gayretidir. Bu yönde çok hükümetler çok gayretler elbette ortaya koymuştur. Az önce bazı arkadaşlarımız da söyledi, taş üstüne taş koyan herkesi de yine minnet ve şükranla anıyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi sorulara geçmek istiyorum ama yine geçmeden HEDEP Grubunun özellikle “savaş” kavramıyla ilgili bütçemize yönelttiği bazı eleştiriler var, ona ben de karşı görüşümüzü ifade etmek istiyorum. “Savaş bütçesi” şeklinde nitelendirmeleri oldu. Bir defa, Türkiye Cumhuriyeti’nin yaptığı savaş değil terörle mücadeledir çok net bir şekilde. Kendi sınırlarımız içinde veya dışında bunu yapıyoruz ve yapmaya da devam edeceğiz. İkincisi, bunu Kürt düşmanlığı gibi ifade ettiniz. Kürt düşmanlığı yapmıyoruz, tam aksine PKK’yla mücadele ediyoruz. PKK’yla mücadeleyi “Kürt düşmanlığı” diye tarif ederseniz eğer, en büyük haksızlığı Kürtlere yapmış olursunuz. PKK Kürtlerin temsilcisi değildir, DEAŞ da Müslümanların temsilcisi değildir. Terör örgütleri ile geniş kitleleri özdeşleştirmek geniş kitlelere karşı yapılmış büyük bir hakarettir; bunun da altını çizmek isterim.

Diğer taraftan, emperyalist niyetlerle çok uzaklardan gelip bölgemizi dizayn etmeye çalışanlara söyleyecek bir sözümüz olmalı diye ifade etmek istiyorum. Türkiye’nin Orta Doğu’yla ilgilenmesi, komşularında olup bitenlere müdahil olması gayet doğaldır. Yakın coğrafyamız bizi her bakımdan etkileyen süreçlerdir ama asıl sorgulamanız gereken, hep birlikte sorgulamamız gereken binlerce kilometre uzaktan gelip bu bölgeyi dizayn etmeye çalışanlardır. Özellikle de cumhuriyetin yüzüncü yılında bu sorgulamayı daha iyi yapmak durumundayız.

Diğer taraftan, şunun da altını çizmek isterim: Biz demokratik bir hukuk devleti içinde tüm kimliklere saygılı, tüm farklılıklara saygılı bir ülkeyiz, bu yolda da devam edeceğiz. Kimliklere saygılıyız ama kimlik siyaseti de yapmıyoruz, yapmayacağız. Kimlik siyasetinin bu ülkeyi götüreceği bir yer de yok, bunun da altını çizmek istiyorum ve bu anlamda da çok önemli reformlar yapan bir Hükümetiz, tabuları da yıkan bir Hükümetiz. Kürt vatandaşlarımızdan Alevi vatandaşlarımıza, Roman vatandaşlarımıza varıncaya kadar yıllar yılı ihmal edilmiş, tabu olarak dokunulmamış birçok meseleye de müdahil olmuş, reformlar yapmış bir Hükümetiz, bir anlayışız; dolayısıyla burada bir sorunumuz yok. Biz “millet” dediğimizde bütün bu unsurlarıyla milletimizi kastediyoruz. Irkçı bir anlayışımız yok, tek tipçi bir anlayışımız da yok ama milletimizin birliğini, beraberliğini de sonuna kadar savunuyoruz. Bu ülkeyi bölmeye, parçalamaya, güçten düşürmeye çalışan her kesimle, her odakla da mücadelemizi sonuna kadar sürdüreceğiz.

Dolayısıyla bir taraftan da “Kürt illeri” gibi bir tabir kullanıldı. Ben öteden beri de söylüyorum, tekrarlayacağım, bir ili etnik bir şekilde tarif etmek doğru bir yaklaşım değil. “Kürt vatandaşlarımızın daha yoğun yaşadığı bir il.” diyebilirsiniz ama bir başkası da işte “Antalya, şu ili” derse “İstanbul, bu ili” derse bunun demokratik hukuk devleti içinde bir karşılığının olmadığını ifade etmek isterim. 81 il de hepimizindir ve hepimizin ortak illeridir, hepimizin hak sahibi olduğu illerdir. Bunları etnik tanımlamalarla ayırtırmak doğru değildir.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) – Kayyum atarsanız illere nasıl baktığımız...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Kürtçeyle ilgili olarak da yine eleştiriler oldu. Burada da çeşitli tabuların yıkıldığını TRT Kurdî’den seçmeli derse, üniversitelerde enstitü kurulmasından basın yayındaki özgürlüklere kadar... Kürt vatandaşlarımızın başka sorunları varsa biz onlarla hiçbir aracıya da ihtiyaç duymadan her zaman Kürt vatandaşlarımızın sorunlarıyla ilgilenmeye devam ederiz, talepleriyle ilgilenmeye devam ederiz, demokratik, meşru zeminlerde her zaman Kürt vatandaşlarımızın taleplerine de her türlü talebine de açık olduğumuzu ifade etmek isterim.

Değerli arkadaşlar, şimdi diğer konulara geçmek istiyorum. Düzenli göçle ilgili yine epeyce bir yorum oldu. Öncelikle Sayın Özlale beni eleştirdi “Düzenli göç konusunu savundunuz. Öncelikle, işte, kendi vatandaşlarımızla kayıt içinde bu işleri çözmeliyiz.” dedi. Tabii ki öyle, tutanaklara bakarsanız ben de onu ifade ettim yani esas olarak elbette mesleki eğitimi geliştireceğiz, ihtiyaç duyduğumuz becerileri artıracamız, kayıt dışılıkla elbette mücadele edeceğiz -bu genel bir politikamız zaten- ama bütün bunları yaptığımız hâlde ülkemizde bir açık oluşuyorsa belli alanlarda bunun da rastgele olmadan, düzenli bir şekilde, belli bir stratejiye, belli bir analize dayalı bir şekilde açık olunan alanları tespit etmemiz ve gidermemiz de iş gücümüze bir zarar doğurmayacaktır, tam tersine millî gelirimizi artırıcı bir etkiyle sosyal refahımıza da katkıda bulunacaktır diye inanıyorum. Yani bir alandaki açığı gidermemize mevcut bir pastayı bölüşüm meselesi değil pastayı büyütürük hep birlikte ondan istifade etme meselesi olarak yaklaşmak daha doğru olur diye inanıyorum. Bu arada da tabii ki düzensiz göçle, insan ticaretiyle, hukuk dışı işlerle sonuna kadar mücadele edeceğiz. Eğer yanlış anlaşılıysam tekrar düzeltiyorum. Birinci önceliğimiz elbette mesleki eğitimidir, insanımızın becerilerini artırmaktır, kendi nüfusumuzla ihtiyaçlarımızı karşılamaktır hiç şüphe yok ama buna rağmen açıklar oluşuyorsa bunu nasıl gidereceğimize dair soruyu da ben size sormuş olayım yani ne yapmamızı önerirsiniz?

Diğer taraftan, bu göçle ilgili, Sayın Arı 17 milyon gibi bir rakamın medyada dolaştığını, bunun ne olduğunu sordu. Şimdi ben de baktım arkadaşlarla, tekrar isterseniz istatistikleri okuyayım size.

CAVİT ARI (Antalya) – Başkanım, zaten “İnşallah, doğru değildir.” dedik.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Anlıyorum, siz hani bir iddia, açıklık getirin anlamında sordunuz.

Burada belli mahallelerdeki göçmen nüfus oranını açıklamış Göç İdaremi ama bu hesabı yapanlar o mahallelerdeki oranı 86 milyona -ne diyelim- uygulayarak, irca ederek bir hesap yapmışlar, orada da 16 milyon gibi bir sonuç çıkarmışlar. Bu yanlış bir hesap, doğru bir hesap değil. Doğru rakamları tekrar hatırlatmak isterim. Geçici koruma kapsamındaki Suriyeli nüfus -ki bunun 74.814’ü geçici barınma merkezlerinde- resmî rakamımız 3 milyon 264 bin 248.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Buna Türkiye’de doğanlar dâhil değil ama Sayın Başkanım.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – İkincisi, ikamet izni sahibi yabancı 1 milyon 136 bin 114.

CAVİT ARI (Antalya) – Sayın Başkanım, Suriyeliler var mı bu rakamın içinde?

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Üçüncüsü de uluslararası koruma başvuru ve statü sahibi kapsamındaki yabancı, o da 256.573. Dolayısıyla toplam ülkemizde 4 milyon 656 bin 935 yabancı bulunmaktadır şeklinde, Göç İdaremizin resmî rakamları. Diğer 17 milyon tamamen bir hesap hatası, onu düzeltmek isterim.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – 1 milyon 200 bin çocuk okula başlamış, hepsi Türkiye’de doğmuş...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Değerli arkadaşlar, yine, çok sayıda soru var, aynı konuya müsaade ederseniz devam edelim.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen, Cumhurbaşkanlığı Yardımcılarını dinleyelim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Borçlanmayla ilgili Sayın Erhan Usta'nın faiz yükü, borçlanmayla ilgili yorumları olmuştur. Avrupa Birliği tanımlı genel yönetim borç stokumuz 2023 yılının ikinci çeyreğinde yüzde 34 seviyesinde gerçekleşerek yüzde 60 olan Maastricht Kriterlerinin altındaki düşük seviyesini korumaktadır. AB üyesi ülkelerde ise bu oran aynı dönemde yüzde 83,1 seviyesindedir yani AB ortalamasına göre çok iyi noktadayız. Bunlar tabii ki borç servisine ilişkin yayınlanan projeksiyon verileri, belirli varsayımlara dayanmaktadır. Dolayısıyla projeksiyon rakamları faiz, enflasyon ve döviz kuru gibi makro değişkenlere duyarlıdır.

Şimdi konuşmalardaki sorulara geçtim ama asıl son bölümdeki sorularınızı isterseniz öncelikle cevaplayayım, sonra vakit kalırsa tekrar konuşmalardaki sorulara geçmiş olayım.

Sayın Türelî vergi harcamalarıyla ilgili hususu sordu. Vergiyle ilgili çok sayıda soru geldi aslında, konuşmalarda da yorumlar yapıldı vergi harcamasıyla ilgili özellikle. 2 trilyon 210 milyar lira gibi bir vergi harcamamız var yani belli istisnalar, muafiyetler, “almadığımız vergiler” diyelim. Peki, nereden almıyoruz bu vergileri? Bu istisna, muafiyet ve indirimler kimlere yapılıyor? Ücretli çalışanlarımız, engellilerimiz, esnafımız, çiftçimiz gibi sosyal kesimler; yatırımı, üretimi, istihdamı, tarımı, AR-GE'yi, eğitimi, yurt içi tasarrufları geliştirenler; spor, kültür ve sanatı yine gözeten indirimler, muafiyetler; bunları topladığımızda böyle bir rakam çıkıyor karşımıza. Sayın Temelli de “Bunlar sermayeye verilen şeyler.” demişti, öyle değil yani bu çiftçiyi de esnafı da herhâlde sermaye saymayacaksınız. Asgari ücretli ve asgari ücrete kadar gelirden bu 2,2 trilyonun 595 milyar Türk lirası asgari ücretliden alınmayan gelir vergisi tutarından oluşmaktadır yani bunun içindeki alt detaylara bakarsanız o eleştirinin çok da haklı olmadığını siz de göreceksiniz diye inanıyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Sayın Başkanım...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Bunu tamamlayayım.

Bununla birlikte, OVP'de vergi harcamalarını gözden geçireceğimizi ve etkin olmayan istisna, indirim ve muafiyetleri kaldıracağımızı ve temel vergi kanunlarımızı vergilendirmede adalet, eşitlik, öngörülebilirlik ve vergi tabanını genişletmek amacıyla gözden geçireceğimizi ortaya koyduk yani bunlara yine bir tekrar bakacağız, eğer dediğiniz gibi etkin olmayan, sosyal adalete uymayan birtakım unsurlar varsa bunlarla ilgili elbette bir çalışma yapacağız. Bunun da taahhüdünü zaten orta vadeli programda ortaya koymuş durumdayız.

Yine, bu çerçevede şunu ifade etmek isterim: Orta vadeli programla ilgili çeşitli kesimlerle görüşmeler yaptım ben, işçi kesimiyle, kamu sendikaları, işçi sendikaları, işverenler, finans çevreleri, hepsiyle de görüştüm. Ortak beklentilerden bir tanesi vergi alanında reform olarak ortaya çıktı ve orada halkımızın da genel ortalaması vergi alanında reform yapılması, daha adaletli bir vergi düzeninin oluşturulması yönünde. Bu konuda da Hazine ve Maliye Bakanlığımız başta olmak üzere kurumlarımız çalışıyorlar. Bu, bir gecede olabilecek bir şey değil vergi reformu dediğimiz hadise; ciddi bir hazırlık süreciyle Meclisimizin takdirine sunulacak konular, bunlar mutlaka önümüzdeki dönem gelecektir. Buradan vergi artacak veya azalacak gibi bir sonuç çıkarmamak gerekir. Vergi reformu dediğimiz... Gün boyunca konuşan birçok arkadaşımız “Doğrudan vergiler artmalıdır.” dedi, biz de aynı perspektifle bakıyoruz ama dediğim gibi bu bir günde olacak bir şey değil, orta-uzun vadeli bir eğilim olarak görmek gerekir ve bu konuda belli adımları atacağız. Yalnız, şunu da ifade etmek isterim: Şu an uyguladığımız sistemde de biz sosyal adaleti olabildiğince gözetiyoruz. Nasıl gözetiyoruz? KDV oranlarını, ÖTV oranlarını tayin ederken lüks ürünler ile temel malları olabildiğince ayırıyoruz. Halkımızın geniş kesimlerinin kullandığı temel ihtiyaç maddelerinde dolaylı vergi de olsa bu vergileri daha düşük

tutuyoruz, lüks ürünlerde daha yüksek tutuyoruz; belli oranda bu sosyal adaleti bugünkü yapı içinde de gözetiyoruz, sağlamaya gayret ediyoruz ama aslanan tabii ki doğrudan vergilerin payını daha da arttırmak.

Yine, KÖİ projelerini sormuştu Sayın Türelî. Onunla ilgili, hani, yeni projelerle ilgili detay alabiliriz ama şunun altını çizmek istiyorum ben KÖİ projeleriyle ilgili: İyi ki KÖİ projelerini yapmışız. Neden iyi ki yapmışız? Bugün geldiğimiz süreçte yatırım maliyetleri dünyada da Türkiye’de de öyle bir noktaya geldi ki o yatırımları geçmişte yapmamış olsak, imkânlarımızı zorlayarak işte, köprüleri, tünelleri, havalimanlarını, altyapı yatırımlarını yapmamış olsak inanın, bugün çok daha büyük maliyetler ödemek zorunda kalırdık; aynı fiziki yatırımı bugün çok daha büyük maliyetlerle gerçekleştirmek zorunda kalırız. İyi ki bütçe imkânlarımızla sınırlı kalmamışız, ilave finansal imkânlar oluşturmuşuz ve bu yatırımları zamanında gerçekleştirmişiz. Keşke daha fazlasını yapabilseydik, bugün çok daha büyük maliyetlerle karşı karşıyayız.

RAHMÎ AŞKIN TÜRELÎ (İzmir) – O kadar da garanti vermeseydik Sayın Yılmaz, çok garanti verdik.

ÖMER FETHÎ GÜRER (Niğde) – O hâle de siz düşürdünüz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onun hesabını da isterseniz yaparız, çıkarırız. Diğer taraftan, onu rakamsal olarak da ortaya koyabiliriz diye inanıyorum.

Diğer taraftan, ikinci vurgulayacağım KÖİ’yle ilgili: Sadece mali etkisine bakmamalıyız KÖİ’nin, ekonomik ve sosyal etkilerine de bakmalıyız. Bir İzmir-İstanbul Otoyolu’nun sadece bütçe üzerindeki mali etkisiyle değerlendirilmesi takdir edersiniz ki kısıtlı bir değerlendirme olur. Bunun zaman tasarrufundan kazaların azaltılmasına, bakım onarım maliyetlerinin düşürülmesine varıncaya kadar ekonomik faaliyetin canlanması, güzergâh boyunca sanayinin, hizmetlerin artışına varıncaya kadar birçok etkisi vardır; o sosyal ve ekonomik etkilerle birlikte KÖİ projelerini değerlendirelim. Bu çerçevede bakınca, ben bir bütün olarak baktığımda bir sorun görmüyorum. Ha, noktasal eksikler her alanda olduğu gibi KÖİ alanında da olabilir, yanlış bir proje olabilir, eksik bir proje olabilir, ona bir şey diyemem, her alanda, normal projelerimizde de bu olabilir, KÖİ projelerinde de olabilir ama resmin bütününe baktığınız zaman kamunun da ekonominin de sosyal yapımızın da bundan kârlı olduğunu ifade etmek isterim.

Sayın Akay, borç limitiyle ilgili soruyu sordunuz. İsterseniz siz ısrarla üzerinde durduğunuz için daha detaylı, teknik bir yazılı raporu, bilgiyi sizinle paylaşalım.

Taşıt alımını sordunuz Cumhurbaşkanlığıyla ilgili. Az önce ben bir bilgi istedim arkadaşlarımızdan. Geçen yıl da 23 civarında araç konulmuş, 3 tane araç alınmış. Yani buraya Cumhurbaşkanlığının yine 20 araç koymas, 20 aracın alınacağı anlamına gelmiyor. Olur ki yıl içinde bir acil ihtiyaç olur, şu anda öngörülmeden birtakım ihtiyaçlar çıkar diye belli bir sayı konuluyor. Sonuçta Cumhurbaşkanlığı bu ülkenin devletinin merkezi ama bu, kullanılacağı anlamına gelmiyor, ihtiyaç olursa kullanılır, olmazsa kullanılmaz. Geçen yıl 3 tane aldığımız araç da Togg esas itibarıyla yani fiilen aslında hiç araç alınmamış, sadece 3 tane Togg aracı alınmış, onun dışında Cumhurbaşkanlığının bir araç alımı söz konusu değil.

Diğer taraftan, Tapu Kadastro tahsilat tahakkuk oranları... Bunun muhasebe hatası olduğunu ifade ettiniz. Biz de Sayıştay raporlarını incelediğimizde ağırlıklı olarak muhasebe hataları, aykırılıklar tespit edildiğini gördük. Dolayısıyla Hazine ve Maliye bu konuyu çalışıyor. Yeni dijital imkânları da

harekete geçirecek bu muhasebe hatalarını en aza düşürecek bir anlayışla çalışıyoruz. Sadece Tapu Kadastroda değil, birçok kurumda maalesef en fazla ortaya çıkan hata, bu muhasebe hataları; onu dijital teknolojilerle daha düşük seviyelere getirmeye gayret ediyoruz.

Sayın Arı, 29 Ekim 100'üncü yıl dönümünde Antalya'daki spesifik bir Türk Yıldızları gösterisiyle ilgili bir soru sordu. Onu ancak bir bilgi olarak cevaplayabilirim ama not ettim... Evet, bir bilgi geldi şimdi: "100'üncü yıl kutlamaları kapsamında İstanbul'da yapılacak geçit töreni öncesi Türk Yıldızları gösteri yapacak ve Sayın Cumhurbaşkanımızı selamlayacaklar. Antalya'daki törende ise muharip uçaklar tarafından selamlama uçuşu yapılacaktır." şeklinde bir bilgi iletildi.

"Alman Ekonomi Bakanıyla ne görüştünüz?" diye soruldu. Aslında Şansölye Yardımcısı ve Bakan görüştüğüm şahıs. Bir heyetle birlikte geldi, Mecliste görüştük. Tabii ki Almanya-Türkiye ikili ilişkilerimizi, yine, Avrupa Birliği sürecini, bölgemizde yaşanan hadiseleri, bütün bunları konuştuk; farklı düşündüğümüz noktalar da var elbette, ortak düşündüğümüz hususlar da var. Burada, Avrupa Birliği bağlamında vize konusu, gümrük birliğinin güncellenmesi konularını da tabii ki gündeme getirdik ve Almanya'nın bu konuda...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcım, on dakika yeterli olur mu? Olmazsa yine...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ben genelde on beş dakika verirdim ama...

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Yok, ilave verimiz.

Buyurun.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Teşekkür ederim.

CAVİT ARI (Antalya) – Türk vatandaşlığına alınan yabancılar ve seçmen sayısını sormuştuk.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onunla ilgili tam rakamı alıp yazılı verelim, yanlış bir şey söylemeyelim Cavit Bey, arkadaşlarımız ona bakacaklar.

Yani burada vize konularını, gümrük birliğini, elbette bunları da konuştuk. Türkiye'ye haksızlık yapıldığını, bazı ülkelerin kendi ulusal çıkarlarını AB kurumları üzerinden dayattıklarını ve bunun Avrupa Birliği-Türkiye ilişkilerine zarar verdiğini; Avrupa Birliğinin ve Türkiye'nin ortak çıkarlara sahip olduğunu; enerjiden ekonomiye, göç politikalarına varıncaya kadar karşılıklı olarak birlikte çalışmanın hem Avrupa'ya hem Türkiye'ye fayda getireceği üzerinde durduk. Daha demokratik, daha gelişmiş, istikrarlı bir Avrupa Türkiye'nin lehinedir; daha gelişmiş, demokratik, istikrarlı bir Türkiye de Avrupa'nın lehinedir. Dolayısıyla bazı terör örgütlerinin ancak bunu gölgelemeye çalıştığını, Türkiye'yle ilgili farklı bir imaj oluşturmaya çalıştıklarını, buna da -medya üzerinden oluşturulan bu imajlara- teslim olmamalarını, bugün yaptıkları gibi Türkiye'ye gelip muhataplarıyla doğrudan görüşmelerinin en sağlıklı yol olduğunu da hatırlattık. Başka da tabii, birçok detay oldu konuşmamızda.

Sayın Özlale "Mali kural çalışmanız var mı?" dedi "Deprem hariç bir bakış olabilir." şeklinde bir önerisini de paylaştı. Mali kural dediğimiz... Mevcut kanunlarımızda da aslında belli kurallarımız var, biliyorsunuz. "Referans değer" olarak da ifade edebileceğimiz, işte, "Bütçede personel harcamaları yüzde 30'u mahalli idarelerde geçmesin." gibi. Burada esas olan mali disiplini korumamız. Biz AK PARTİ hükümetleri ve son dönemlerde Cumhur İttifakı olarak mali disipline çok büyük önem atfeden yönetimler olduk. Geçmişe göre bütçe açıklarını oldukça aşağı seviyelere çektik ve bunun da istikrarımıza yaptığı katkısı biliyoruz. Az önce söylediğim gibi geçici olarak bir yükseliş var bu

yıl ve gelecek yıl, ondan sonraki yıllar daha istikrarlı bir yapı göreceğiz ve dönem sonunda faiz dışı fazla da veren bir yapı içinde bütçemizi yöneteceğiz. Bütçemizin sağlıklı yönetiminin verimliliği de getirdiğinin farkındayız ancak şunu da ifade etmek isterim: Bütçemizdeki kalemlerin çoğu esnek kalemler değil maalesef. Personel ödemeleri yapacaksınız, bundan tasarruf edemezsiniz. Diğer taraftan, faiz gibi borçlarımız, anapara, faiz ödemelerimiz var; diğer yandan, sosyal programlar var, hangisinde bir şey yaparsanız sosyal açıdan tartışılabilir sonuçları olabilir. Yatırım bütçemiz var, yatırım bütçemizi kısmamız geleceğe dönük birtakım sorunlar doğurabilir. Dolayısıyla bunlarda geriye kalan daha çok sarf malzemesi dediğimiz elektrik, su vesaire; bütün o harcamaların toplamının bütçe içindeki payı da herhâlde yüzde 5-yüzde 6 civarında, o kadar bile olmayabilir. Dolayısıyla buralarda da titiz davranıyoruz inanın. Tasarruf genelgelerimiz var. Buralarda Hazine ve Maliye Bakanımız fiilen buraya gelen talepleri çok titiz bir şekilde inceliyor. Cumhurbaşkanımızın da genelgesi var, onu da her fırsatta kurumlarımıza hatırlatıyoruz.

Kamu harcamalarında esas olan verimliliktir diye ben ifade ediyorum. Yatırımlardan bir örnek verebilirim. 100 tane projenin var diyelim, 100 lira da paranız var, hepsine 1'er lira dağıttığınızda hiçbirisi bitmiyorsa, hizmet üretmiyorsa bu harcamanız çok verimli bir harcama olmaz ama 100 liranızı 20 tane bitmeye yakın projeye odakladığımızda, onunla hizmet ürettiğinizde bu çok daha verimli bir kaynak kullanımı olur. Biz de bu anlamda bir rasyonelleştirme çalışmasını sürdürüyoruz. Özellikle Strateji ve Bütçe Başkanlığımız öncelikli alanlara bu kaynaklarımızı tahsis etme yönünde bir gayret sarf ediyor. 20 projeyi bitirirsiniz, oradan daha fazla gelir elde edersiniz, sonra 30 tane projeyi yaparsınız; bu anlayış içinde hareket ediyoruz.

Az önce bahsettiğim o giderler bütçemizin yüzde 6,1'ini oluşturuyor. Dolayısıyla çok büyük bir alanımız olmadığını söylemek isterim orada ama tabii ki yine de maksimum düzeyde tasarruf etmemizin faydalı olduğuna ben de katılıyorum.

Cumhuriyetin emperyalizme karşı zaferini vurguladınız, onu ifade etmiş oldum; ben de yürekten katılıyorum.

Sayın Ocaklı'nın Ardeşen'le ilgili, Rize'yle ilgili somut soruları oldu; onu bilgi alıp yazılı cevap vermemiz daha anlamlı.

Sayın Bakırloğlu "ÖTV'lerde, KDV'lerde ne olacak?" dedi. Şimdi, bunlarda şimdiden bir şey söylememiz mümkün değil, bütçede toplu rakamlar veriliyor, bunların alt unsurlarının nasıl gerçekleşeceği ifade edilmiyor, dolayısıyla yıl içindeki değerlendirmelere bağlı hususlar.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Bir öngörünüz vardır diye tahmin ediyoruz, olmalı.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Yalnız "Vergilerle ilgili yüzde 70 bir artış var. Bu nasıl oldu?" gibi bir soru geliyor. Ona şunu söyleyebilirim: Birincisi, bu yıl bazı tedbirler zaten aldık, gelir tedbirleri, bütçemizi iyileştirmek için. Bunların 2023'e etkisi yarım yıl oldu, gelecek yıl tam yıl etkisini göreceğiz gelir tedbirlerinin. Dolayısıyla vergi gelirlerindeki artışımızın bir kısmı...

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Kurumlar vergisi nasıl, cevap vermediniz Sayın Yılmaz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Ben bunu bir izah edeyim de.

Tam yıl etkisi olacak, birincisi bu. Vergi gelirlerimizde enflasyonun üzerindeki artışın en önemli sebeplerinden biri bu olacak, tedbirlerimizin tam yıl etkisini göreceğiz.

İkincisi, tahsilatı hızlandırma ve bu konuda özellikle dijital imkânları kullanma konusunda Hazine ve Maliye Bakanlığımızın çalışmaları var.

Üçüncüsü, kayıt dışı ekonomiyle ilgili yine, Hazine ve Maliye Bakanlığımızla -Sosyal Güvenlik Kurumu başta olmak üzere- ciddi bir çaba sarf etme hedefimiz var.

Dördüncüsü, tabii fiyat artışları, enflasyon. Enflasyon giderleri artırdığı gibi gelirleri de etkiliyor, artırıyor. Burada yeniden değerlendirme oranıyla baktığınızda enflasyon yıl sonu... Sonuçta yüzde 33 dediğimiz bir değer ama yeniden değerlendirme oranı dediğimiz hadise daha geniş anlamda ortalamayı ölçen bir değer, orada yüzde 50'nin üzerinde bir yeniden değerlendirme oranı görünüyor. Dolayısıyla Sayın Temelli'nin de aslında bir anlamda sorduğu soru bu, enflasyon ile vergi ilişkisi. Burada OVP'de yazdıklarımızı az önce ifade ettim, vergiyle ilgili mutlaka birtakım çalışmalar, hem sadeleştirmeyi hem de vergi adaletini gözetici bir şekilde değiştirmeye dönük politikalarımızı yazmış durumdayız. Bunun çalışmaları bittikçe Meclisimizin takdirine sunacağız. Biliyorsunuz, vergi koyma hakkı Meclisimizin hakkı. İdareye Meclis bazı konularda belli limitler içinde hareket etme imkânı sunuyor, oralarda idare takdir yetkisini kullanacaktır ama esas olan Meclisimizin buradaki kararı olacaktır.

Sayın Gergerlioğlu'nun yardım, derneklerle ilgili ve şeffaflıkla ilgili, özellikle Strateji ve Bütçe Başkanlığımızla ilgili soruları oldu. Buna yazılı bir cevap hazırlasın arkadaşlarımız. Ben teknik olarak neyi kastettiğinizi tam anlamadım doğrusu ama yazılı bir cevap verelim şeffaflık düzeyi anlamında.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Yardım alan dernekler demiştiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – “Görev zararı” ve “görevlendirme gideri” kavramları konusunda da... Sonuçta mesele şu: Nasıl adlandırırsak adlandıralım, kamu kurumları sadece kâr amacı güden kurumlar değildir, sosyal amaçlarla da hareket ederler ama bir kurumu siz kendi yağında kavrulacak şekilde sosyal amaç tarif etmeyen bir şekilde kurduysanız, kendi kanununda hükümler varsa ve siz ondan sosyal bir faaliyet bekliyorsanız bu durumda kamu olarak oraya belli transferler yapmanız gerekir. Bunun adı şöyle olur, böyle olur ama sonuçta, sosyal amaçla yapılan bir faaliyeti kamu kaynağıyla finanse etmektir; bütün dünyada da bu yapılan bir şey.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Tamam Sayın Yılmaz, onu anladık da niye yardım yapılanlar açıklanmıyor? Yardım yapan açıklanıyor, yardım yapılan açıklanmıyor.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onu soralım, bilmiyorum doğrusu. Bunlar nedir? Bazen ticari sır olabiliyor...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) – Niye 4'üncü detayda kalıyorsunuz? Örtülü ödenek...

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – ...bazen kişisel verilerin korunmasıyla ilgili hükümler olabiliyor, onu arkadaşlarımız cevaplarlar.

OTURUM BAŞKANI ORHAN ERDEM – Lütfen karşılıklı konuşmaya çevirmeyelim.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Ömer Fethi Gürer o kadar çok soru sordu ki kısa sürede, yazılı cevap vermektan başka bir çaremiz yok diye düşünüyorum. Tutanaklardan bakarız, çok hızlı birçok soruyu yönlendirdi; ona ancak yazılı cevap verebiliriz.

ÖMER FETHİ GÜRER (Niğde) – Ama cevap verin.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sayın Türelî'nin KKM'yle ilgili yine, tekrar bir sorusu oldu. Orada, tabii, biliyorsunuz, yıl ortasında yaptığımız bir düzenlemeyle bütçedeki kısmı da Merkez Bankasına aktardık. Daha önce parçalı bir yapı vardı; Merkez Bankası bir kısmını takip ediyordu, bir kısmı bütçeden. Bütçedeki kısmı sonlandırıp Merkez Bankasına aktardık. Bununla ne yapmış olduk? En azından, bütçe üzerindeki belirsizlikleri azaltmış olduk, öngörülebilirliği artırmış olduk; daha bütüncül bir yönetime kavuşmasını sağladık.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN – Buyurun, beş dakika daha uzatıyorum.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Merkez Bankamız dövizden, TL’den gelenleri bir bütünlük içinde yönetme imkânına kavuşmuş oldu ama Merkez Bankasının açıklama kuralları ile bütçedeki açıklamalar farklı, biliyorsunuz. Bir dış denetim var zannediyorum, Merkez Bankası Başkanımız da herhâlde izah etti Plan ve Bütçede bu süreçlerden sonra ama yine de bir tahminin paylaştı diye hatırlıyorum.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yine altı aylık paylaştı ama sorun, bütçede görünmeyecek bunlar, göremeyeceğiz yani.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Tabii ki. Elbette, artık bütçe dışında. Biliyorsunuz, kamu dediğimiz zaman, merkezi yönetim bütçesi toplam kamunun belli bir bölümünü oluşturuyor, tamamını değil; burada Merkez Bankasının kur istikrarını da gözeten, bununla ilgili sorumlulukları olan bir kurum olarak KKM’yi yönetmesi daha anlamlı. BDDK’yle birlikte, yine, bankacılık sektörüyle birlikte finansal piyasaları da gözeten bir anlayış içinde bu süreçleri yönetmesinin daha anlamlı olduğunu düşünüyoruz.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Yani “Tüm kamu kesimi genel dengesinde görünecek.” mi dediniz? Eskiden tasarrufçu KİT vardı biliyorsunuz, öyle bir kalem var, bankalar oradaydı; şimdi öyle bir şey olmadığı için.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Sonuç itibarıyla Merkez Bankasının kârlılığı, vergi ödeme-ödememe meseleleriyle birlikte toplam kamu dengelerini de etkileyecektir. Burada önemli olan yönetiminde bir birlik sağlamak, daha etkili, bütüncül bir yönetime kavuşturmak.

AHMET VEHBİ BAKIRLIOĞLU (Manisa) – Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcım, Hazineye alsaydık hepsini.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Kurla ilgili asıl kurum Merkez Bankamız, kur istikrarından sorumlu, bankacılıkla, finans piyasalarıyla yine, doğrudan ilgili kurumumuz Merkez Bankamız; oradan yönetilmesi bence çok daha anlamlı.

Deprem harcamalarını İsmail Bey sormuştu, ona dilim döndüğünce bir cevap verdim ama daha farklı ayrıntıları da yine paylaşabiliriz.

Değerli arkadaşlar, konuşmalar esnasında ortaya konulan çok sayıda soru var. Vaktim olacaksa tek tek girebilirim ama herhâlde vakit yetmeyecek. Dolayısıyla bunları yazılı olarak sizlere iletelim.

Pazartesi günü de zaten kalkınma planıyla ilgili yine, Genel Kurulda, zannediyorum saat on birde görüşmelerimiz başlayacak, orada da yine belli konuları tartışma imkânımız olacak.

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Planla ilgili bazı soruları yazılı gönderecektiniz.

CUMHURBAŞKANI YARDIMCISI CEVDET YILMAZ – Onları hızlı bir şekilde yazılı sizlere iletelim pazartesiden önce.

Ben tekrar Başkanımıza, Divana, üyelere, tüm vekillere katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Bütçemizin ülkemize, milletimize hayırlar getirmesini diliyorum; tabii ki Meclisimizin onaylaması hâlinde.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, çok teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, şimdi, burada bir bilgiyi sizinle paylaşmak istiyorum. Bu 2023, 500 milyar dolar ihracat hedefiyle ilgili; nasıl bunun tahminleri yapıldı, nasıl böyle bir hedef konuldu vesaire? Değerli arkadaşlar, bu 2011 döneminde ilan edildi. 2001 ve 2011 dönemi arasındaki on yılda dünya mal ihracatı ortalama yüzde 11,5 büyüyor, aynı dönemde Türkiye'nin ihracatı yüzde 15,7 büyüyor. 2011-2023 dönemi bu tahmin yapılıyorken Türkiye...

RAHMİ AŞKIN TÜRELİ (İzmir) – Ticaret Bakanlığınız mı aklınıza geldi Sayın Başkanım?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Hayır, bu şimdi çok konuşulduğu için ben de baktım hedefler nasıl konuluyor? Onun için... Bakanlık da yaptık ya, burada Komisyonu da bilgilendirmiş olayım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Tartışma mı açıyorsunuz?

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tartışma açmıyorum, sadece hedefin nasıl konulduğunu... Artık sözler bitti Başkanım.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Tartışma açarsanız...

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tartışma yok, bilgi paylaşımı yapıyorum.

SEZAI TEMELLİ (Muş) – Bilgi paylaşımı değil bu.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Tahminleri söylüyorum, hedefleriyle alakalı ilave bir tartışma için söylemiyorum.

2011-2023 dönemi için ortalama yüzde 12 artış hesaplanmış ve 500 milyar dolara ulaşıyor bu hesaplamada. Bu, 2011-2021 döneminde çünkü 2023'ü almamıştık ama 2022 ve 2023'teki ihracat rakamları daha iyi. 2011-2021 arasındaki on yılda dünya mal ihracatı ortalama yüzde 2 büyümüş, aynı dönemde Türkiye'nin ihracatı ortalama yüzde 5,7 veya 5,2 civarı büyüyor.

Değerli milletvekilleri, bu bilgiyi paylaştıktan sonra teşekkür ediyorum.

Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcımız sağ olsun.

CAVİT ARI (Antalya) – İthalat rakamları söylenmedi.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Değerli arkadaşlar, ihracat üzerinden gidildiği için ithalat rakamlarını zaten dile getiriyorsunuz.

2024 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi ile Sayıştay raporlarının geneli üzerindeki görüşmeler tamamlanmıştır.

Şimdi, 2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi de 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin maddelerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2024 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe ve 2022 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Tekliflerinin 1'inci ve 2'nci maddelerini sırasıyla okutuyorum:

2024 YILI MERKEZİ YÖNETİM BÜTÇE KANUNU TEKLİFİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Gider, Gelir, Finansman ve Denge

Gider

MADDE 1- (1) Bu Kanuna bağlı (A) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 11.007.879.053.000 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 865.477.685.000 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 38.381.178.000 Türk Lirası, ödenek verilmiştir.

Gelir ve finansman

MADDE 2- (1) Gelirler: Bu Kanuna bağlı (B) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 8.353.029.549.000 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 66.912.570.000 Türk Lirası öz gelir, 801.477.675.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 868.390.245.000 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 37.379.503.000 Türk Lirası öz gelir, 1.001.675.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 38.381.178.000 Türk Lirası,

olarak tahmin edilmiştir.

(2) Finansman: Bu Kanuna bağlı (F) işaretli cetvellerde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin net finansmanı 181.654.000 Türk Lirası olarak tahmin edilmiştir.

2022 YILI MERKEZİ YÖNETİM KESİN HESAP KANUNU TEKLİFİ

Gider bütçesi

MADDE 1- (1) 17/12/2021 tarihli ve 7344 sayılı 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununa ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerine 1.728.401.621.000 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelere 155.249.695.000 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumlara 10.238.553.000 Türk Lirası, ödenek verilmiştir.

(2) Kanunların verdiği yetkiye dayanarak yıl içerisinde eklenen ve düşülen ödenekler sonrası 2022 yılı merkezi yönetim kesin hesap gider cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçe kapsamındaki kamu idarelerinin bütçe giderleri 2.888.034.289.531,49 Türk Lirası,

b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin bütçe giderleri 344.139.538.593,21 Türk Lirası,

c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların bütçe giderleri 12.815.610.584,15 Türk Lirası,

olarak gerçekleşmiştir.

(3) 2022 yılı merkezi yönetim net bütçe gideri 2.942.747.714.595,65 Türk Lirasıdır.

Gelir bütçesi

MADDE 2- (1) 2022 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile 5018 sayılı Kanuna ekli;

- a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 1.448.944.742.000 Türk Lirası,
b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 19.623.651.000 Türk Lirası öz gelir, 136.708.735.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 156.332.386.000 Türk Lirası,
c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 10.062.295.000 Türk Lirası öz gelir, 176.258.000 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 10.238.553.000 Türk Lirası,

olarak tahmin edilmiştir.

(2) 2022 yılı merkezi yönetim kesin hesap gelir cetvellerinde gösterildiği üzere, 5018 sayılı Kanuna ekli;

- a) (I) sayılı cetvelde yer alan genel bütçenin gelirleri 2.747.757.752.152,37 Türk Lirası,
b) (II) sayılı cetvelde yer alan özel bütçeli idarelerin gelirleri 48.430.263.942,27 Türk Lirası öz gelir, 279.847.318.168,72 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 328.277.582.110,99 Türk Lirası,
c) (III) sayılı cetvelde yer alan düzenleyici ve denetleyici kurumların gelirleri 12.848.674.261,14 Türk Lirası öz gelir, 204.750.155 Türk Lirası Hazine yardımı olmak üzere toplam 13.053.424.416,14 Türk Lirası,

olarak gerçekleşmiştir.

(3) 2022 yılı merkezi yönetim net bütçe geliri 2.800.087.704.480,03 Türk Lirasıdır.

BAŞKAN MEHMET MUŞ – Sayın Cumhurbaşkan Yardımcımıza, değerli milletvekillerimize ve tüm katılımcılara teşekkür ediyorum.

Sayın milletvekilleri, programımızda bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kamu Denetçiliği Kurumu ve Sayıştay Başkanlığının bütçe, kesin hesap ve Sayıştay raporlarını görüşmek üzere 27 Ekim Cuma günü saat 10.00’da toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 20.07

